

Programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025 - 2027

Gemeente Raalte

Inhoudsopgave

Gemeente Raalte

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	5
Aanbiedingsbrief.....	7
Hoofdstuk 1 Toekomstgerichte opgaven en gemeentebrede pijlers.....	15
1.1 Inleiding.....	15
1.2 De drie toekomstgerichte opgaven.....	15
1.3 De drie pijlers door de opgaven heen.....	17
Hoofdstuk 2 Leeswijzer en beleidsindicatoren.....	21
2.1 Leeswijzer.....	21
2.2 Beleidsindicatoren.....	21
Hoofdstuk 3 Financiële positie.....	25
3.1 Inleiding financiële positie.....	25
3.2 Financieel resultaat begroting.....	25
3.3 Ontwikkeling reserves.....	35
3.4 Financiële wendbaarheid en weerbaarheid.....	37
Hoofdstuk 4 Programma's.....	39
4.1 Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving.....	43
4.2 Integraal beheer openbare ruimte.....	51
4.3 Onderwijs, werk en inkomen.....	61
4.4 Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp.....	69
4.5 Duurzaamheid, energie- en warmtetransitie.....	77
4.6 Economie.....	85
4.7 Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed.....	93
4.8 Openbare orde en veiligheid.....	101
4.9 Bestuur en dienstverlening.....	109
4.10 Overzicht algemene dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien.....	117
4.11 Overzicht overhead.....	121
Hoofdstuk 5 Paragrafen.....	125
5.1 Lokale heffingen.....	127
5.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	140
5.3 Onderhoud kapitaalgoederen.....	154
5.4 Financiering.....	165
5.5 Bedrijfsvoering.....	168
5.6 Openbaarheid.....	173
5.7 Verbonden partijen.....	177

5.8 Grondbeleid	200
5.9 Sociaal domein.....	209
5.10 Oekraïne	215
Hoofdstuk 6: Overzicht van baten en lasten en de meerjarenraming.....	217
6.1 Overzicht van baten en lasten.....	219
6.2 Overzicht van baten en lasten meerjarenraming 2024 t/m 2027.....	225
6.3 Toelichting op de incidentele baten en lasten 2024 t/m 2027.....	228
Bijlagen	239

Aanbiedingsbrief

Raalte, 17 oktober 2023

Onderwerp: vaststelling programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027

Geachte leden van de raad,

Inleiding

Hierbij bieden wij u de programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 aan. Bij de Kadernota heeft de gemeenteraad de kaders voor de begroting 2024-2027 meegegeven. Binnen dit kader heeft ons college de begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 opgesteld.

In de diverse beleidsprogramma's is aangegeven welke inspanningen en investeringen we in 2024 willen doen.

Verder bouwen op de kracht van Raalte

We prijzen ons gelukkig dat we ook in het komende begrotingsjaar verder kunnen bouwen op een stevig fundament van Raalte. Het is fijn om hier in de gemeente te wonen, leven, werken en recreëren, met goede voorzieningen. We koesteren de kracht van de Raalter samenleving met zijn vele actieve vrijwilligers en goed noaberschap. Zij zijn 'het cement van de samenleving'. We blijven ons ervoor hard maken dat in onze gemeente niemand tussen 'wal en schip' valt. Iedereen heeft recht op bestaanszekerheid. Een bestaan met voldoende en voorspelbaar inkomen, een woning, toegang tot onderwijs en zorg en een buffer voor onverwachte uitgaven. Dit is nodig om mee te kunnen doen in de samenleving.

In een tijd waarin we zien dat het vertrouwen in de overheid afneemt en inwoners polarisatie ervaren blijft de gemeente Raalte zich inzetten om in goed contact met haar inwoners te zijn en te blijven.

In Raalte gaan we voor een inclusieve democratie waarin we in verbinding staan met de samenleving. Een samenleving waarin iedereen betrokken is: denkers en doeners en vooral de mensen die niet zo snel meedoen.

Koersvast doorwerken aan onze ambities om Raalte toekomstbestendig te maken

We hebben de wil en zien de noodzaak om Raalte toekomstbestendig te maken. Hiermee bedoelen we dat het ook voor de generaties na ons goed wonen, leven, werken en recreëren is. Dit betekent dat de gemeente Raalte in 2024 koersvast blijft doorwerken aan haar ambities. Hierbij is focus gelegd op 'de drie grote opgaven' te weten, de groei van de gemeente Raalte, leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken en een toekomstbestendig buitengebied. Daarnaast is accent gelegd op de pijlers bestuurlijke vernieuwing/ participatie, duurzaamheid en dienstverlening.

Er zijn voor onze inwoners in onzekere tijden

Het kabinet is vanaf de zomer 2023 demissionair. Op 22 november 2023 zijn er vervroegde Tweede Kamer verkiezingen. Dit brengt op landelijk niveau de nodige onzekerheid met zich mee welke ook doorwerkt in de gemeentelijke begroting, zowel op belangrijke inhoudelijke thema's als op de financiën. Dit in een tijd waarbij zich een aantal crises hebben opgestapeld: de woningmarktcrisis, de stikstofcrisis, de vluchtelingen crisis, de klimaatcrisis en een overspannen arbeidsmarkt. Hierbij is de inflatie sterk opgelopen hetgeen zich uit in oplopende (vaste) kosten en duurdere boodschappen. Ook onze inwoners, ondernemers, verenigingen en instellingen worden met deze onzekerheden geconfronteerd. Als gemeente kunnen we niet alle landelijke en mondiale crises oplossen omdat dit voor een belangrijk deel buiten onze invloedssfeer ligt. Daar waar we wel invloed op hebben, willen we er zijn voor onze inwoners om te helpen en ondersteunen.

Nieuw beleid

In deze begroting wordt nieuw beleid voorgesteld dat tegemoetkomt aan de opgaven waar we in de komende jaren voor staan. Het gaat hierbij onder andere om 'de drie grote opgaven', opgaven binnen zowel het ruimtelijk-fysiek domein, het sociaal-maatschappelijk domein als het domein bestuur en dienstverlening. Hierna zoomen we kort in op de belangrijkste opgaven.

De 'drie grote opgaven'

Voor de 'drie grote opgaven' wordt een gezamenlijk werkbudget gevraagd voor het faciliteren van het proces en het inhuren van expertise. Alle drie de grote opgaven zijn inmiddels gestart, waarbij elke opgave zich in een andere fase bevindt.

Opgaven binnen het ruimtelijk-fysiek domein

Samen met de provincie, ministerie en ProRail werken we aan de herinrichting van de stations Heino en Raalte.

We werken aan algemeen beheerbeleid openbare ruimte en een wegenbeheerplan. Dit moet leiden tot een voorspelbare aanpak van het wegbeheer in de gemeente Raalte zodat de juiste investeringen op de juiste plek worden gedaan. Ook willen we lange termijn inzicht verkrijgen in de financiële opgave van de grote vervangingsinvesteringen openbare ruimte.

Er wordt gestart met de buurtaanpak Langkamp. Ook vervanging van materieel bij domein beheer staat op de rol en we versnellen de vervanging van de openbare verlichting door ledverlichting.

We willen duurzaamheid in ons DNA krijgen. Vanuit het Rijk ontvangen we in 2024 en 2025 personele middelen voor klimaat en energiebeleid. We zetten de beschikbare middelen in om vervolgstappen te zetten in deze ambitie. Daarnaast blijven we inzetten op het verduurzamen van woningen door de inzet van energievakmensen. Ook voor de uitvoering van het algemene duurzaamheidsbeleid zijn middelen in deze begroting opgenomen.

Voor de gemeente Raalte is het van belang om te blijven aansluiten bij de Regio Zwolle, De nieuwe meerjarige agenda 2024-2028 geeft ons veel kansen om onze groeiopgave klimaatbestendig te realiseren, de (innovatie van onze) economie aan te jagen en onze arbeidsmarkt te versterken. Ook zien we kansen om onze lobby/stakeholderspositie te versterken met meer mogelijkheden om financiële middelen binnen te halen.

We gaan door met de campagne Raalte geeft Ruimte om het economisch beleid sterker neer te zetten. We blijven ons inzetten op de uitvoering van de Human Capital Agenda om onze economie en gemeenschap blijvend te versterken. Ook intensiveren we de bijdrage aan Salland Marketing om meer bezoekers te trekken en bestedingen en banen in de toeristische en recreatieve sector te vergroten.

Opgaven binnen het sociaal-maatschappelijk domein

We continueren de inzet van incidentele middelen aan het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) om het CJG op de huidige sterkte te houden, maar ook om te kunnen voldoen aan de ontwikkelingen vanuit onder andere de Hervormingsagenda Jeugd.

In afwachting van het nieuwe cultuurbeleid verlengen we de bestaande cultuurbudgetten met één jaar.

We geven uitvoering aan het nieuwe Raalter sportakkoord en zetten in op voortzetting en uitbreiding van de cofinanciering voor de inzet van buurtsportcoaches.

In overeenstemming met het Integraal Huisvestingsplan onderwijs zijn in meerjarenperspectief middelen geraamd voor de renovatie van de Esmoreitschool in Luttenberg.

Het project buurtbemiddeling wordt in samenwerking met politie en de woningcorporatie voortgezet. Dit geldt ook voor het Keurmerk Veilig Ondernemen.

Opgaven binnen het domein bestuur en dienstverlening

We willen een participatieve gemeente blijven. Ook is er nieuwe wetgeving op komst om participatie op decentraal niveau te versterken. Daarom verkennen we in 2024 wat er nodig is om zo goed mogelijk aan te (blijven) sluiten bij onze inwoners. Daarnaast wil de gemeente Raalte door ontwikkelen en innoveren op het gebied van bestuurlijke vernieuwing. Dit alles vraagt om uitbreiding van personele inzet.

Om kleine initiatieven van vrijwilligersorganisaties en inwonersinitiatieven te kunnen blijven bekostigen wordt het werkbudget van onze verbinders voor de komende jaren gecontinueerd.

In deze begroting zijn ook middelen opgenomen voor uitvoering van de strategische raadsagenda, trainingen voor raadsleden, bijeenkomsten voor de raad op locatie en de procedure voor benoeming van een nieuwe burgemeester.

Voor de uitvoering van het Programma Dienstverlening zijn de benodigde middelen in deze begroting geraamd. We willen dat inwoners, ondernemers en samenwerkingspartners ervaren en waarderen dat onze dienstverlening snel, eenvoudig en toegankelijk is.

Om de dienstverlening bij domein Publiek te garanderen is formatie-uitbreiding noodzakelijk. Met name voor de piek in aanvragen reisdocumenten, maar ook voor de coördinatie van de verkiezingen.

Ook investeren we in data-gedreven werken. Het gebruik van data vindt steeds meer toepassing in de gemeentelijke processen en is van belang in bijvoorbeeld de grote opgaven en om stuurinformatie beter te genereren.

Tenslotte is in deze begroting nieuw beleid opgenomen voor autonome ontwikkelingen binnen de bedrijfsvoering en voor extra inzet voor 'de nieuw voor oud discussie'.

Structureel sluitende begroting 2024

De landelijke VNG heeft gemeenten geadviseerd een reële begroting te presenteren waarbij de verwachte tekorten vanaf 2026 zichtbaar worden gepresenteerd. Het presenteren van een niet-sluitende meerjarenraming past niet in het voor gemeenten gebruikelijke degelijke financieel beleid. De VNG vindt dit onder de huidige omstandigheden echter een verantwoorde keuze, vooral omdat de gesprekken met het inmiddels demissionaire kabinet hierover nog niet zijn afgerond. Wij hebben het advies van de VNG in de nu voorliggende meerjarenraming overgenomen. Door de gevolgen van de keuzes van het kabinet te laten zien, wordt een helder signaal afgegeven aan het demissionaire kabinet en de Tweede Kamer: de gemeentelijke financiën zijn momenteel onvoldoende voor het uitvoeren van het huidige takenpakket.

Hoe de gemeentefinanciën zich vanaf 2026 ontwikkelen is nog onzeker. Veel zal afhangen van de komende kabinetsformatie en de koers welke een nieuw kabinet gaat varen. In deze begroting hebben we vanaf 2026 al wel een taakstelling 'nieuw voor oud' opgenomen. De noodzaak te prioriteren en keuzes te maken wordt urgenter.

De nu voorliggende begroting 2024 laat een sluitend financieel perspectief zien. Dit geldt ook voor het jaar 2025. Net als veel andere gemeenten in het land, verwacht de gemeente Raalte echter tekorten voor 2026 en 2027. Dit komt door teruglopende rijksinkomsten vanaf 2026. Daarom wordt 2026 in gemeenteland 'het ravijn jaar' genoemd. In totaal is er sprake van een terugval van landelijk ongeveer 3 mld. aan rijksmiddelen. Vertaald naar Raalte gaat het dan om een indicatief bedrag van € 6 mln. De algemene uitkering uit het gemeentefonds is in de begroting, volgens bestendige gedragslijn, berekend op basis van de meicirculaire 2023. Door de begroting te baseren op de meicirculaire ontstaat een zo stabiel mogelijk financieel beeld.

De recent verschenen septembercirculaire 2023 laat voor alle jaren een positief beeld zien ten opzichte van de meicirculaire 2023. Met name de verwachte toename vanaf 2027 is aanzienlijk, ongeveer € 1,8 mln. Volgens bestendige gedragslijn is de septembercirculaire niet meer in deze begroting verwerkt. Financiële vertaling van deze circulaire vindt plaats bij de komende kadernota/begroting 2025-2028. Hiermee is 'het ravijn' nog niet gedicht. Temeer omdat in deze begroting nog geen rekening is gehouden met onder meer de meerkosten verbouwing van het gemeentehuis, toekomstige investeringen sportcomplex Hoogerheyne, een belangrijk deel van de kosten onderwijshuisvesting (Integraal Huisvestingsplan onderwijs), de onderhouds- en vervangingsopgave openbare ruimte en de sterke kostenstijgingen binnen het sociaal domein. De financiële effecten hiervan landen grotendeels na 2027 in de begroting.

Gezonde financiële positie op korte termijn

Op basis van het nu voorliggend financieel perspectief neemt de algemene bestemmingsreserve af van € 20,59 mln. per 1 januari 2023 tot € 7,67 mln. per 31 december 2027. Dit is ruimschoots boven het door uw raad bepaalde minimumniveau van € 4,5 mln. Hierbij is nog geen rekening gehouden met het nieuw beleid dat zich vanaf de begroting 2025 en volgende ongetwijfeld ook zal aandienen. Het is van belang deze extra buffer hiervoor beschikbaar te houden.

De algemene reserve grondexploitatie heeft bij de begroting een saldo van € 5,0 mln.

De weerstandsratio handhaaft zich op een 'uitstekend' niveau van 4.0.

De ontwikkeling van de financiële kengetallen laat ook een positief beeld zien, waarbij de kengetallen 'overwegend positief' tot 'neutraal' scoren ten opzichte van de streefwaarde. Uitzondering hierop is het kengetal structurele exploitatieruimte. Dit kengetal scoort 'negatief' gezien de te verwachten structurele tekorten vanaf 2026.

Gesteld mag worden dat onze gemeente voor de korte termijn (2024/2025) nog steeds een financieel gezonde positie heeft en dat de financiële wendbaarheid (mate van flexibiliteit om in te kunnen spelen op de actualiteit) en weerbaarheid (veerkracht om onverwachte financiële klappen en bestaande risico's op te kunnen vangen) op niveau zijn. Voor de wat langere termijn is aandacht vereist om tot een sluitend meerjarenperspectief te komen. Eén en ander is ook mede afhankelijk van de ontwikkelingen op rijksniveau. De hoop en verwachting is dat de opbrengsten van de gesprekken tussen Rijk en medeoverheden c.q. het nieuwe kabinet meer balans brengen in taken en benodigde middelen.

Woonlasten

In deze onzekere tijden vinden we het gepast de woonlastendruk aan onze inwoners ook in 2024 te beperken. Zo continueren we de gemaakte afspraken in het coalitieakkoord om de woonlasten laag te houden. Dit betekent dat we de Onroerende Zaak Belasting (OZB) voor 2024, evenals in 2023, niet verhogen. Voor de afval- en rioolheffing hebben we een (gedeeltelijke) inflatie index doorgevoerd. Hierbij hebben we de tegemoetkoming aan inwoners in 2024 nog iets kunnen verhogen ten opzichte van 2023. Vanaf het begrotingsjaar 2025 komt deze tegemoetkoming te vervallen.

In de tabel hieronder zijn de tarieven vermeld zoals deze voor het jaar 2024 worden vastgesteld. De tarieven zijn gemiddelden.

Lastendruk per huishouden

Bedragen in €

Omschrijving	2024	2023
Onroerendezaakbelasting bij gemiddelde WOZ-waarde	343	343
Rioolheffing	271	258
Afvalstoffenheffing	216	195
Tegemoetkoming woonlasten	-31	-26
Totaal	799	770

Overige belastingen

De forensenbelasting is met ingang van 2024 met 20% verhoogd.

De toeristenbelasting is met ingang van 2024 met 50% verhoogd. Ondanks de forse stijging blijven we hiermee nog steeds onder het provinciaal gemiddelde.

Tot slot

Wij zijn content dat we u een structureel sluitende begroting 2024 kunnen aanbieden met ruimte voor nieuw beleid gericht op de grote (toekomstgerichte) opgaven, bestaande ambities en autonome ontwikkelingen. De uitdaging om tot een sluitend meerjarenperspectief vanaf 2026 te komen hoeft nog niet bij deze begroting ingevuld te worden. Daarvoor zijn de ontwikkelingen op rijksniveau en de te voeren 'nieuw voor oud discussie' van belang.

We zien uit naar de begrotingsbehandeling in uw raad.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Raalte,

de secretaris,

de burgemeester,

Monique van Esterik

Arco Hofland

Hoofdstuk 1

Toekomstgerichte opgaven en gemeentebrede pijlers

Gemeente Raalte

Hoofdstuk 1 Toekomstgerichte opgaven en gemeentebrede pijlers

1.1 Inleiding

In de kadernota 2024-2027 hebben we aangegeven dat we focussen op 'de drie grote opgaven' te weten: de groei van de gemeente Raalte, leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken en een toekomstbestendig buitengebied. Deze opgaven zijn noodzakelijk en brengen kansen met zich mee die we graag en met ambitie oppakken. Deze ambitie vraagt om een opgavegerichte aanpak, zowel bestuurlijk als ambtelijk. Daarnaast leggen we accent op de domeinoverstijgende onderwerpen bestuurlijke vernieuwing/participatie, duurzaamheid en dienstverlening. In dit hoofdstuk gaan we in op de huidige actualiteit van deze opgaven en onderwerpen.

1.2 De drie toekomstgerichte opgaven

1.2.1 Groei van de gemeente Raalte

De gemeente Raalte ziet dat groei van de gemeente nodig is om de woningschaarste in de gemeente en in de regio op te kunnen vangen. Daarom gaan we de komende jaren meer woningen bouwen dan nodig is voor onze autonome groei. Uitgangspunt is de bouw van 3.000 woningen in de komende tien jaar.

Om dit in gang te zetten heeft de gemeenteraad in 2023 de bestuursopdracht Groei vastgesteld.

Daarin is verwoord dat 'Groeï' meer is dan het bouwen van nieuwe woningen, maar het heeft ook nadrukkelijk een relatie met andere opgaven waar we voor staan. De leefomgeving - de wijk of het dorp waarin je woont, de kwaliteit van je woning, de bereikbaarheid van voorzieningen - is een belangrijk element in het leven van onze inwoners. Wij met groei bijdragen aan het ontwikkelen van toekomstbestendige leefomgevingen, zodat het prettig leven blijft in Raalte. De vraag waar nieuwe woonlocaties moeten komen, welke woningtypen (voor wie bouwen we?) gewenst zijn en hoe nieuwe woonomgevingen ingericht moeten worden, benaderen we daarom zo integraal mogelijk. Hierin werken we nauw samen met de opgave leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken. We gebruiken deze ontwikkelopgave als vliegwiel om andere beleidsdoelen (klimaat, biodiversiteit, leefbaarheid, sociale vraagstukken) te realiseren. We onderzoeken daarbij welke nieuwe werklocaties nodig zijn bij groei van deze omvang. Ook zien we groei als middel om ons voorzieningenniveau meer toekomstbestendig te maken. Denk hierbij aan het effect van de duizenden nieuwe inwoners op sportvoorzieningen, vrijwilligersbestand, winkels, het theater en de scholen. Verder zien wij groei als kans om ontwikkelingen van de grond te krijgen die anders niet mogelijk zouden zijn. Bijvoorbeeld complexe (grote) inbreidingslocaties.

De groeiopgave gaat onze hele samenleving aan. Daarom zien we het als vanzelfsprekend dat (nieuwe) inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties een rol hebben in dit proces. Ook de inwoners die we niet altijd spreken en zien.

Op basis van de beschikbare capaciteit is er bij de bestuursopdracht gekozen voor een gefaseerde aanpak. Zo is er in 2023 gestart met het maken van groeibeelden voor de kernen Raalte en Heino. Naar verwachting worden de groeibeelden van Raalte en Heino begin 2024 opgeleverd.

Ook de overige kernen gaan groeien. Voor die leveren we maatwerk. In 2024 starten we met een analyse voor de buurtdorpen, waarbij we in beeld brengen wat er per dorp nodig is en waar de kansen liggen.

1.2.2 Leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken

In de gemeente Raalte wonen en werken onze inwoners over het algemeen in een fijne, sociale en groene omgeving en dat willen we graag zo houden. Tegelijkertijd zien we grote uitdagingen op onze dorpen en wijken afkomen die raken aan leefbaarheid en toekomstbestendigheid.

Zo zien we bijvoorbeeld dat er steeds meer senioren en inwoners met een kwetsbaarheid in de wijk wonen. Dit vraagt veel van de draagkracht, de levensloopbestendigheid en het noaberschap in onze dorpen en wijken. Een sterke sociale basis met goede en voldoende voorzieningen is daarom extra belangrijk. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een sterk verenigingsleven met genoeg vrijwilligers, voldoende ruimte voor ontmoeting en laagdrempelige mogelijkheden om te sporten en te bewegen.

Daarnaast staan we voor investeringen om de wijken en dorpen in fysieke zin te onderhouden, zodat het in de toekomst voor onze inwoners ook goed wonen blijft. Ook veel andere ambities en opdrachten, die we als gemeente hebben, landen voor een belangrijk deel in onze dorpen en wijken. Denk aan duurzaamheid, bestaanszekerheid, klimaatadaptatie, kansengelijkheid, biodiversiteit, gezondheid en veiligheid. Deze vraagstukken staan niet op zichzelf, maar hebben veel raakvlakken met elkaar. Daardoor vraagt deze opgave om een sterke integrale aanpak.

Integraal werken is vanuit ons (gemeentelijke) systeem ingewikkeld, maar vanuit de praktijk van de wijk of het dorp is het vanzelfsprekend. Denk bijvoorbeeld aan een simpel bankje ergens in de woonwijk. Als je kijkt door de ogen van de wijk en haar bewoners, zie je dat daar heel veel samenkomt. Het is niet alleen een object dat de wijk in fysieke zin mooier maakt, maar het is ook plek waar buurtbewoners elkaar ontmoeten en het is een rustplek voor de buurtbewoners op leeftijd die hierdoor toch zelfstandig naar de supermarkt kunnen. De plaatsing van dit bankje is waarschijnlijk vanuit de koker van de 'openbare ruimte' ontstaan, maar heeft vanzelfsprekend een functie in het versterken van de sociale cohesie en het stimuleren van langer zelfstandig thuiswonen.

In deze opgave nemen we deze praktische wijsheid vanuit de dorpen en wijken als uitgangspunt. Vanuit daar bepalen we met elkaar wat er nodig is om ervoor te zorgen dat het prettig wonen en (samen)leven is en blijft in het dorp of de wijk. We werken daarin als vanzelfsprekend nauw samen met onze inwoners en partners in en om onze wijken en dorpen.

We zien in deze opgave daardoor ook een kans om te investeren in onze verbinding met onze inwoners, het verkleinen van de kloof tussen de leef- en systeemwereld, en het (terug)winnen van het vertrouwen in de overheid bij (een deel van) onze inwoners.

De komende periode bepalen we samen met college en raad hoe we onze rol als gemeente zien en wat ons ambitieniveau is.

1.2.3 Toekomstbestendig buitengebied

Voor het buitengebied staan we voor grote inhoudelijke opgaven, die veelal alleen in een onderlinge samenhang zijn op te lossen. Een complexe opgave, met gevolgen op het fysiek ruimtelijke, sociaal maatschappelijke en economische vlak. We zien een speelveld met veel belanghebbenden en (nog steeds) een hoge mate van onzekerheid ten aanzien van de te behalen doelen. In de Kadernota 2024 is een schets gegeven van de opgave en waar we als gemeente het verschil kunnen maken. Hierop bouwen we verder in een steeds veranderende context. Met onder andere de aanstaande verkiezingen voor de Tweede Kamer en de vorming van een nieuw kabinet zal de onzekerheid nog wel enige tijd blijven voortbestaan. We willen er zijn voor onze inwoners, faciliteren wat al wel kan en inhoudelijke stappen zetten naar het bieden van meer duidelijkheid.

Om die gewenste duidelijkheid te geven zijn we, op een participatieve manier, een proces gestart om onze rol nader te duiden en om te bepalen op welke acties we in eerste instantie moeten inzetten (actualisatie gemeentelijk beleid). We houden hierbij rekening met fysiek ruimtelijke randvoorwaarden, de harde doelen die door hogere overheden worden gesteld en ons DNA (onze cultuur en historie en de wijze waarop we de toekomstige opgaven oppakken). Waar het kan pakken we samenwerking met gebiedspartijen en medeoverheden op.

We beseffen ons dat we nu geen afgebakende acties en processen met een kop en een staart erop kunnen schetsen en ter besluitvorming kunnen voorleggen. De steeds veranderende realiteit vraagt om een team, dat steeds in beeld houdt wat er rond het landelijk gebied gaande is en identificeert wanneer het tijd is een volgende stap te zetten. Dat vraagt om een aanpak waarbij snel geschakeld kan worden. Het voornemen is om uw raad hiertoe in het 4^e kwartaal 2023 een voorstel te doen.

1.3 De drie pijlers door de opgaven heen

1.3.1 Bestuurlijke vernieuwing/participatie

Het is voor de gemeente Raalte ontzettend belangrijk om in verbinding te blijven met inwoners van Raalte. Een manier om dit te bereiken, is het beter inzetten van participatie. Participatie krijgt in de veranderende samenleving een steeds grotere rol. Het is niet voor niets een van de belangrijke pijlers in de drie grote opgaven. In 2024 zetten we hier verder op in.

We creëren wederzijds begrip en zien verbinding als maatschappelijke opgave. Het is wenselijk dat iedere inwoner zich kan uitspreken, juist ook de mensen die niet altijd op de voorgrond staan. We benutten de diversiteit, kennis en kunde van onze inwoners. Zo leren we van elkaar en bereiken we het beste resultaat. De inwoners hebben veel kennis, ervaring en slimheid dat ervoor kan zorgen dat er een beter beleid of initiatief komt, met als doel een breed gedragen idee of voorstel.

De groeiopgave heeft in 2023 al veel stappen gezet op het gebied van participatie. Ook in de opgave toekomstbestendig buitengebied is in 2023 op een participatieve manier het proces gestart om de rol van de gemeente te duiden. De opgave leefbare en toekomstbestendige dorpen en wijken is in het najaar van 2023 gestart. In 2024 wordt samen met de inwoners en partners in de wijk gekeken wat er nodig is. In alle opgaven speelt participatie dus een belangrijke rol en dit zal in 2024 niet anders zijn.

1.3.2 Duurzaamheid

Het is onze ambitie om duurzaamheid in ons DNA te krijgen. Het duurzaamheidsdenken is zichtbaar in alle portefeuilles en domeinen en het maakt een integraal onderdeel uit van de drie grote opgaven die we binnen de gemeente kennen. Voor zowel het buitengebied, de kernen als voor de groei van de gemeente is duurzaamheid van groot belang. Woningen moeten van het aardgas af en geïsoleerd worden, het elektriciteitsnet moet flink worden uitgebreid en duurzame energie moet worden opgewekt op daken en op land.

De ontwikkelingen op het thema duurzaamheid gaan snel. Om hierop te anticiperen werken we in 2024, terwijl we onverminderd uitvoering geven aan de lopende zaken, aan het opstellen van een nieuw beleidsplan duurzaamheid. Door lange termijn doelen en ambities te vertalen, geven we richting en duidelijkheid op de kortere termijn. Dit beleid verbinden we aan de drie grote opgaven en zo geven we vorm aan deze pijler.

1.3.3 Dienstverlening

We zijn er als gemeente voor onze inwoners, ondernemers en samenwerkingspartners. We willen dicht bij de samenleving staan. Inwoners kunnen bij ons terecht met een (hulp)vraag of verzoek. We zijn een gemeente waar inwoners, ondernemers en samenwerkingspartners graag mee samenwerken.

Onze dienstverlening wordt goed beoordeeld met gemiddeld een 7,1. Dit cijfer willen we in ieder geval behouden voor de toekomst. Hiervoor is het nodig, dat we in onze dienstverlening meebewegen met de veranderingen in de samenleving en aansluiten bij nieuwe wetgeving. De komende periode zetten wij in op de menselijke maat en investeren wij in onze digitale dienstverlening. Altijd vanuit onze kernwaarden betrouwbaar, verbindend, oplossingsgericht en slim.

Menselijke maat

In onze dienstverlening denken we met onze inwoners mee. Partijen weten waar ze hun (hulp)vraag kunnen stellen, of we verwijzen partijen door naar de juiste plek. Het maakt niet uit via welk kanaal de (hulp)vraag wordt gesteld, uitgangspunt is 'no wrong door'. We zorgen voor een goede bereikbaarheid van de gemeente. Hierover communiceren wij naar inwoners, ondernemers en samenwerkingspartners.

Digitale dienstverlening

We gaan de komende periode een extra impuls geven om onze digitale dienstverlening up to date te maken. We inventariseren de lopende acties en brengen deze samen. Daarnaast verkennen we nieuwe opties en werken deze uit. Hierbij houden we rekening met wettelijke verplichtingen. Voorbeelden van nieuwe opties zijn: chatbot, whatsapp en persoonlijke internetomgeving (mijnraalte.nl).

Hoofdstuk 2

Leeswijzer en beleidsindicatoren

Gemeente Raalte

Hoofdstuk 2 Leeswijzer en beleidsindicatoren

2.1 Leeswijzer

De opzet van de begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 is in lijn met het coalitieakkoord 2022-2026 versterken, verbinden, vernieuwen. De begrotingsprogramma's zijn:

1. Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving
2. Integraal beheer openbare ruimte
3. Onderwijs, werk en inkomen
4. Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp
5. Duurzaamheid, energie- en warmtetransitie
6. Economie
7. Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed
8. Openbare orde en veiligheid
9. Bestuur en dienstverlening

In **hoofdstuk 1** wordt ingegaan op de drie toekomstgerichte opgaven en de drie pijlers door de opgaven heen.

In **hoofdstuk 2** treft u de leeswijzer en een toelichting op de beleidsindicatoren aan.

In **hoofdstuk 3** schetsen we de financiële positie, het nieuw beleid, de ontwikkeling van de algemene bestemmingsreserve en de reserve grondexploitatie en de financiële wendbaarheid en weerbaarheid.

In **hoofdstuk 4 en 5** zijn de beleidsbegroting en paragrafen opgenomen. De beleidsbegroting bestaat uit het programmaplan, het overzicht algemene dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien en het overzicht overhead.

In **hoofdstuk 6** krijgt u een overzicht van de baten en lasten meerjarenraming 2024 tot en met 2027 en de toelichting op de incidentele baten en lasten 2024 tot en met 2027.

Bijlagen

Ook zijn in de voorliggende programmabegroting diverse bijlagen opgenomen, waaronder overzichten nieuw beleid, de geprognosticeerde balans en de staat van reserves en voorzieningen.

2.2 Beleidsindicatoren

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft een vaste set aan beleidsindicatoren voor. Deze zijn per programma terug te vinden in de indicatoren tabel (zie lichtgele arcering). Naast de verplichte beleidsindicatoren zijn nog een aantal 'eigen' indicatoren opgenomen. Hierbij maken we voor een belangrijk deel gebruik van de indicatoren uit 'Waar staat je gemeente'.

De indicatoren uit het burgeronderzoek 'Waar staat je gemeente' gaan uit van verschillende maatschappelijke thema's namelijk:

- Woon- en leefklimaat
- Relatie burger-gemeente
- Gemeentelijke dienstverlening
- Zorg en welzijn

De indicatoren worden gemeten met een percentage (0-100%) of een gemiddeld cijfer op een vijfpuntsschaal, waarbij een 1 staat voor 'helemaal oneens' en een 5 voor 'helemaal eens'. Met andere woorden: hoe hoger het cijfer, hoe meer de burgers het eens zijn met de stelling. Het onderzoek vindt tweejaarlijks plaats, het laatst in 2023.

Hoofdstuk 3

Financiële positie

Gemeente Raalte

Hoofdstuk 3 Financiële positie

3.1 Inleiding financiële positie

In dit hoofdstuk geven wij u inzicht in de financiële positie, het nieuw beleid, de beschikbare dekkingsmiddelen en de financiële wendbaarheid en weerbaarheid van de gemeente.

3.2 Financieel resultaat begroting

Onderstaand wordt het financieel resultaat van de begroting 2024-2027 gepresenteerd en toegelicht. Hierbij geven we ook inzicht in het nieuw beleid en de beschikbare dekkingsmiddelen.

Financieel resultaat begroting 2024-2027

Bedragen * € 1.000

S=structureel
E=eenmalig

- is voordeel

Omschrijving	S/E	2024	2025	2026	2027
Begrotingsresultaat 2023-2026 bij aanbidding programmabegroting 2023	S	-3.814	-4.800	-49	-49
	E	1.372	536	1.040	
		-2.442	-4.264	991	-49
Financieel resultaat zomernota 2023	S	2.055	2.840	2.178	2.630
	E	734	2	46	28
Mutaties bestaand beleid begroting 2024-2027.	S	-869	-1376	-1282	-1382
	E	-186	-14	-19	-53
Nieuw beleid begroting 2024-2027	S	665	876	913	1.116
	E	2.131	1.327	919	808
Stelpost nieuw beleid	S				250
Omschrijving	S/E	2024	2025	2026	2027
Dekkingsmiddelen					
Inzet stelpost nieuw beleid 2024	S	-250	-250	-250	-250
Stelpost taakstelling 'Nieuw voor Oud'	S			-450	-450
Rijkscompensatie herstel disbalans taken-middelen	S			PM	PM
Begrotingsresultaat 2024-2027	S	-2.213	-2.710	1.060	1.865
	E	4.051	1.851	1.986	783
		1.838	-860	3.046	2.648

Toelichting op de tabel

Begrotingsresultaat 2023-2026

Dit is het begrotingsresultaat 2023-2026. Vanuit dit vertrekpunt is de nu voorliggende programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 opgesteld.

Financieel resultaat zomernota 2023

Dit is het resultaat van de door de gemeenteraad op 21 september 2023 vastgestelde zomernota 2023. De consequenties vanaf het jaar 2024 zijn conform de zomernota 2023 verwerkt in de programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027.

Mutaties bestaand beleid

Bij het opstellen van de reguliere begroting ontstaan altijd mutaties als gevolg van autonome ontwikkelingen. Daarnaast zijn een aantal beleidswijzigingen doorgevoerd in het bestaand beleid welke in onderstaande alinea's worden toegelicht. Het resultaat van deze autonome ontwikkelingen/ beleidswijzigingen ten opzichte van de zomernota 2023 is hier vermeld. In bijlage C is een nadere analyse op hoofdlijnen van de mutaties bestaand beleid opgenomen.

Woonlasten

We leven in (financieel) onzekere tijden. Ook onze gemeente wordt geconfronteerd met forse loon- en prijsstijgingen, terwijl de compensatie die we hiervoor ontvangen via de algemene uitkering gemeentefonds fors achterblijft. Deze onzekerheid heeft niet alleen de gemeente. Ook onze inwoners en ondernemers ervaren onzekerheid, denk alleen al aan de energierekening en de dagelijkse boodschappen welke flink duurder zijn geworden. Daarom vindt het college het gepast de woonlastendruk aan onze inwoners ook in 2024 te beperken. Zo continueren we de gemaakte afspraken in het coalitieakkoord om de woonlasten laag te houden. Dit betekent dat we de Onroerende Zaak Belasting (OZB) voor 2024, evenals in 2023, niet verhogen. Ook niet met de forse inflatiecorrectie van 8% in 2024. Omdat we bij de afvalstoffen- en rioolheffing het uitgangspunt van 100% kostendekkendheid blijven hanteren, verstrekken we de inwoners voor 2024 wederom een tegemoetkoming op de in rekening te brengen tarieven afvalstoffen- en rioolheffing. Deze tegemoetkoming hebben we ten opzichte van 2023 nog kunnen verhogen van € 26 (2023) naar € 31 (2024). Dit betekent dat we op de afval- en rioolheffing wel een (gedeeltelijke) inflatiecorrectie 2024 hebben doorgevoerd. Een verdere tegemoetkoming vinden we financieel gezien niet verantwoord gezien de hoge inflatie in relatie tot het nu voorliggende financieel perspectief. De tegemoetkoming bouwen we in twee stappen af (2024 en 2025) zodat de daadwerkelijke inkomsten weer aansluiten bij de uitgaven. Dit betekent dat de bij de begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 gereserveerde middelen vrijvallen ten gunste van de algemene middelen. Deze mutaties zijn verwerkt in het bestaand beleid en is de belangrijkste oorzaak van het ontstane voordeel op bestaand beleid.

Woonforensenbelasting

De opbrengst woonforensenbelasting is in deze begroting met ingang van 2024 met 20% verhoogd.

Toeristenbelasting

De opbrengst toeristenbelasting is met ingang van 2024 met 50% verhoogd. Ondanks de forse stijging blijven we hiermee nog steeds onder het provinciaal gemiddelde.

Voortgang kredieten

Binnen de organisatie blijft ook richting begroting 2024 nog aandacht nodig voor het realistisch plannen en bewaken van de kredieten. Hierbij moeten we niet de illusie hebben dat aan het einde van het boekjaar nagenoeg alle kredieten zijn besteed. Op een deel van de kredieten hebben we immers als gemeente maar beperkt invloed. Daarnaast speelt de krapte op de arbeidsmarkt inmiddels ook een rol in het tijdig wegzetten van bepaalde opdrachten. Vanuit deze wetenschap hebben we bij de raming van de rente- en afschrijvingslasten hier al enigszins op geanticipeerd door het toepassen van 'onderuitputting'. Zo hebben we bij het bepalen van onze financieringsbehoefte al rekening gehouden dat een deel van de in 2024 geplande kredieten naar verwachting doorschuift. Ook ramen we de kapitaallasten gedurende het 1e jaar eenmalig terug. Door al rekening te houden met deze 'onderuitputting' brengen we de bij de begroting gevraagde middelen en de werkelijk benodigde middelen dichter bij elkaar. In bijlage E1 en E2 van deze begroting treft u een totaaloverzicht aan van de kredieten 2023-2027.

Algemene uitkering gemeentefonds

De algemene uitkering is, in overeenstemming met de meicirculaire 2023, vertaald in de programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027. Uit deze circulaire blijkt, dat de compensatie die we voor loon- en prijsstijgingen via de algemene uitkering gemeentefonds ontvangen, veel lager ligt dan de werkelijke loon- en prijsstijgingen waar we mee geconfronteerd worden. Over het resultaat van de meicirculaire 2023 is uw raad in juli 2023 nader geïnformeerd.

Tot en met 2025 geldt voor de groei van het gemeentefonds de methodiek dat wanneer de rijksuitgaven stijgen, het gemeentefonds evenredig meegroeit. Dit wordt het accres genoemd. Omgekeerd geldt hetzelfde: dalen de rijksuitgaven als gevolg van bezuinigingen, dan daalt het gemeentefonds evenredig mee. Dit noemen we de trap-op-trap-af systematiek.

Hierbij is het goed te vermelden dat het Rijk en de VNG in juni 2022 een akkoord hebben bereikt over het bevriezen van het volume-acres voor de jaren 2022-2025. Dit om de stabiliteit van het geraamde accres voor de komende jaren te verbeteren. Het accres gedurende de periode 2022-2025 wordt wel blijvend gecorrigeerd met de actuele ramingen door het Centraal Planbureau van de ontwikkeling van de lonen en prijzen (het LPO-deel). Daarmee blijven deze gewenste schommelingen van het accres bestaan.

Vooruitlopend op een nieuwe financieringssystematiek vanaf 2027 heeft het kabinet in 2026 eenmalig en vanaf 2027 structureel € 1 mld. beschikbaar gesteld. Hiervan wordt € 76 mln. toegevoegd aan het BTW-compensatiefonds.

De extra bijdrage van € 1 mld. is onvoldoende om de terugval in rijksmiddelen op te vangen. Daarom wordt 2026 in gemeenteland 'het ravijn jaar' genoemd. In totaal is er sprake van een terugval van landelijk circa € 3 mld. aan rijksmiddelen.

Door de val van het kabinet is de nieuwe financieringssysteem door de Tweede Kamer controversieel verklaard. Het is nog niet duidelijk wat dit precies inhoudt. Wel hebben de VNG, het IPO en de Unie van Waterschappen begin september 2023 overleg gevoerd met demissionair premier Rutte en een brede delegatie van het kabinet. Onderwerp van gesprek: de balans tussen ambities, taken, middelen en uitvoeringskracht van de overheden. Dit vanuit de gedeelde verantwoordelijkheid en urgentie om aan de maatschappelijke opgaven voor Nederland te werken. Daarbij is ook gesproken over het belang dat de financiële middelen daarmee in evenwicht zijn. Zo is ook door het kabinet vastgesteld dat de opschalingskorting voor gemeenten zwaar weegt en een belangrijk gespreksonderwerp blijft. Het werk aan de opgaven mag niet stil komen te liggen.

Vanuit dat gezamenlijke belang zijn de volgende concrete afspraken gemaakt:

- Voor het Bestuurlijk Overleg Financiële Verhoudingen (BOFv, het overleg tussen de fondsbeheerders, de VNG, het IPO en de Unie van Waterschappen) van oktober wordt in kaart gebracht welke plussen en minnen er zijn ontstaan in de financiën van de medeoverheden. Inclusief de opschalingskorting. Het is aan een nieuw kabinet om over deze opschalingskorting besluiten te nemen. Mocht er in april 2024 nog geen nieuw kabinet zijn, dan beslist het demissionaire kabinet bij de besluitvorming over de Voorjaarsnota, ook in het licht van de overheidsfinanciën op dat moment.
- Bij het BOFv worden ook de mogelijkheden besproken om incidentele middelen en overschotten in te zetten als structureel dekkingsmiddel. De fondsbeheerders (de minister van BZK en de staatssecretaris van Financiën) werken hiervoor in goed overleg met gemeenten en toezichthouders een aantal voorstellen uit. Dit kan gemeenten helpen financiële tekorten tijdelijk te overbruggen.
- Ter voorbereiding op een nieuw kabinet, brengen het rijk en medeoverheden in kaart welke mogelijkheden er met de huidige uitvoeringskracht zijn voor het realiseren van de grote maatschappelijke opgaven. Ook de actuele financiële stand van zaken wordt in kaart gebracht, net als de plussen en minnen in het gemeentefonds. Voor een aanpassing van de financieringssysteem wordt een aantal varianten uitgewerkt.
- Er komt een jaarlijks Overhedenoverleg en de decentrale overheden worden goed betrokken bij het formatieproces.

Conform bestendige gedragslijn is de septembercirculaire 2023 niet meer in deze begroting verwerkt. Financiële vertaling van deze circulaire vindt plaats bij de komende kadernota/ begroting 2025-2028. Door de mutaties van de septembercirculaire 2023 en de meicirculaire 2024 in totaliteit te verwerken richting komende begroting 2025, worden de schommelingen vanuit het rijk zoveel mogelijk geminimaliseerd en kan een stabiel financieel beeld worden gepresenteerd. Uw raad is medio oktober via een separatie informatienotitie geïnformeerd over het resultaat van de septembercirculaire. Uit deze circulaire blijkt dat er voor de jaren 2024-2026 een positief resultaat verwacht mag worden van € 0,5 tot € 0,6 mln. en voor het jaar 2027 een positief resultaat van € 1,8 mln. Het positieve resultaat is met name het gevolg van de bijstelling van de loon- en prijsontwikkeling en een hoger volumeaccres vanaf 2027. Bij de meicirculaire 2024 moet blijken of deze bedragen stand hebben kunnen houden.

Veel zal echter afhangen van de komende kabinetsformatie en de koers welke een nieuw kabinet gaat varen. Hopelijk dat hierover bij de komende meicirculaire 2024 meer bekend is.

Loon en prijsstijgingen

Conform de begrotingsrichtlijnen is in deze begroting een algemene prijsstijging van 6% doorgevoerd en een loon-premiestijging van in totaal 5,2% ten opzichte van de begroting 2023. Omdat bij de budgetten van gesubsidieerde instellingen, verbonden partijen, subsidierelaties en aanbieders sociaal domein op onderdelen nog onvoldoende rekening gehouden kon worden met doorvertaling van een aantal (nog te maken) cao-afspraken 2023-2024 en te verwachten prijsstijgingen, is hiervoor een totaal-stelpost geraamd van structureel € 167.000.

Daarnaast is in de zomernota 2023 rekening gehouden met een inhaal loon- en prijsstijging 2023 van 2% vanaf het jaar 2024. Hiervoor is een stelpost geraamd van structureel € 460.000. De verwachting is dat we ook in de komende periode geconfronteerd worden met loon- en prijsstijgingen op uitgavenbudgetten welke uitstijgen boven de algemene loon en prijsindex. Hiervoor is dan dekking beschikbaar door inzet van bovengenoemde stelpost. Bij de zomernota 2024 rapporteren wij u over het verloop van deze stelpost per medio 2024.

Stelpost prijsmutaties en volumeontwikkelingen

Ook is in deze begroting een stelpost geraamd van € 200.000 in 2024 oplopend naar € 600.000 structureel in 2026 om de gevolgen van mogelijk hogere inflatie, extra zorgkosten door vergrijzing en extra kosten door toename van het areaal (aantal inwoners, woningen, wegen etc.) op te kunnen vangen.

Overzicht van nieuw beleid begroting 2024-2027

Bedragen in €		S = structureel E = eenmalig	- is voordeel			
Pr.	Omschrijving	S/E	2024	2025	2026	2027
1	Gezamenlijk werkbudget voor de 3 ontwikkelopgaven	E	266.000	100.000		
	Inzet capaciteit communicatie	E	109.000			
	Overheadkosten	E	25.000			
1	Omgevingsdienst IJsselland toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht en kosten omgevingstafel	S	46.235	46.235	46.235	46.235
1	Herinrichting stations Heino en Raalte: financiële bijdrage aan ProRail voor herinrichting stations	E	1.500.000			
	Aanpassing gemeentelijke infrastructuur bij stations	E		1.500.000		
	Afkoop constructief onderhoud onderdoorgang spoor	E			200.000	
	Dekkingsbijdrage 2024 t.l.v. dynamisch investeringsreserve	E	-1.500.000	-1.350.000	-200.000	
1	Aanbesteding geografisch informatiesysteem	E	13.049			
	Dekking ten laste van I-uitvoeringsplan fysiek	E	-13.049			
2	Versnellen vervanging openbare verlichting door ledverlichting (4 jaar jaarlijks investering van € 275.000)	S	20.075	40.150	60.225	80.300
	Terugraming kapitaallasten 1e jaar	E	-20.075	-20.075	-20.075	-20.075
	Reeds geraamde kapitaallasten (MJIP 2023-2026)	S	-5.475	-12.775	-26.645	-26.645
	Terugraming kapitaallasten 1e jaar	E	5.475	7.300	13.870	
	Besparing energiekosten	S	-4.000	-13.000	-21.000	-30.000
2	Opstellen algemeen beheerbeleid en wegenbeheerplan	E	100.000			
2	Organisatie groenonderhoud 2024 e.v.	S	23.200	23.200	23.200	23.200
	Organisatie groenonderhoud 2024 e.v.; overhead 0,3 fte	S	7.500	7.500	7.500	7.500
2	Achterstallig onderhoud bomen	E	140.000			
2	Kapitaallasten vervanging 4 maaiers (investering € 540.000)	S	83.849	83.849	83.849	83.849
	Terugraming kapitaallasten 1e jaar	E	-83.849			
	Vrijval huidige kapitaallasten	S	-69.665	-69.665	-69.665	-69.665
	Terugraming kapitaallasten 1e jaar	E	69.665			

Pr.	Omschrijving	S/E	2024	2025	2026	2027
2	Kapitaallasten vervanging veegmachine/vrachtwagen/ hoogwerker (investering € 960.000)	S	112.835	112.835	112.835	112.835
	Terugraming kapitaallasten 1e jaar	E	-112.835			
2	Vrijval huidige kapitaallasten	S	-75.314	-75.314	-75.314	-75.314
	Terugraming kapitaallasten 1e jaar	E	75.314			
2	Lange termijn inzicht in de financiële opgave MIP en vervangingsopgaven	E	50.000			
	Start buurtaanpak Langkamp: water- en klimaatmaatregelen	E	62.500			
	Dekking ten laste van voorziening riolering	E	-62.500			
2	Start buurtaanpak Langkamp: water- en klimaatmaatregelen; kapitaallasten investering € 187.500.	S	9.000	9.000	9.000	9.000
	Dekking kapitaallasten ten laste van voorziening riolering	S	-9.000	-9.000	-9.000	-9.000
2	Onkruidbeheersing op verhardingen	S	110.000	110.000	110.000	110.000
	Terugdraaien éénmalige dekking onkruidbeheersing (3 jaar)	E	-110.000	-110.000	-110.000	-
2	Opstellen baggerplan	E	30.000			
	Dekking ten laste van de voorziening riolering	E	-30.000			
2	Meerkosten aanschaf maaizuigcombinatie 2025 € 70.000)	S		11.610	11.610	11.610
	Terugraming kapitaallasten 1e jaar	E		-11.610		
2	Hosting en beheerkosten meldingssysteem openbare ruimte	S	19.200	19.200	19.200	19.200
	Incidentele middelen Centrum voor Jeugd en Gezin	E	500.000	535.000		
	Dekking ten laste van incidentele middelen dakloosheid	E	-100.000	-100.000		
4	Dekking ten laste van middelen nationaal programma onderwijs	E	-50.000	-50.000		
	Dekking ten laste van transformatiemiddelen sociaal domein	E	-350.000	-385.000		
5	Verduurzamen woningen door middel van energievakmannen	E	75.000			
5	Uitvoeringskosten duurzaamheid	E	150.000			
5	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat en energiebeleid (CDOKE)	E	670.084	676.108		

Pr.	Omschrijving	S/E	2024	2025	2026	2027
5	Spuk-uitkering (CDOKE)	E	-670.084	-676.108		
6	Human Capital Agenda (HCA)	E	15.000	15.000	15.000	15.000
6	Onderzoeksgeld kwaliteitsverbetering bestaande bedrijventerreinen	E	15.000	15.000	15.000	15.000
6	Raalte geeft Ruimte	E	30.000	30.000	30.000	30.000
6	Bijdrage regio Zwolle (Public affairs en communicatie)	S	91.482	104.742	113.391	116.638
	Bijdrage regio Zwolle (economie /arbeidsmarkt/ duurzaam groeien en leefkwaliteit/ versterken bereikbaarheid DUS)	E	177.174	200.207	222.525	234.438
	Bijdrage regio Zwolle (deelname coalting of the willing programma stationsomgevingen)	E	27.000	27.000		
6	Verhoging bijdrage Salland Marketing	S	8.200	8.200	8.200	8.200
7	Co-financiering omzetting buurtsportcoaches naar nieuwe profielen brede regeling combinatiefuncties	E	24.375	73.125	121.875	195.000
	Co-financiering voortzetting overige buurtsportcoaches	E	91.792	91.792	91.792	
	Werkbudget voortzetting activiteiten ouderen en kwetsbaren en overgewichtbestrijding jeugd	E	50.000	50.000	50.000	
	Dekking ten laste van uitvoeringsbudget sportakkoord/ uitvoeringsbudget langer zelfstandig wonen/ Galamiddelen	E	-141.792	-141.792	-141.792	
7	Subsidies culturele evenementen, schoolvoorstellingen en erfgoed	E	17.000			
	Subsidieregeling cultuurarrangement	E	40.000			
	Budget beeldende kunst	E	14.500			
7	Integraal Huisvestingsplan (bouw Esmoreit in 2027; kap.lasten basis renovatie 25 jaar afschrijving vanaf 2027 - investering € 1.850.000)	S				98.000
	Terugraming kapitaallasten 1e jaar	E				-98.000
7	Uitvoeringsbudget Raalter Sportakkoord 2023-2026. Aanvulling eenmalig krediet	E	35.000	110.000	110.000	110.000
	Dekking t.l.v. rijksbijdrage	E	-27.183	-27.183	-20.901	-68.000

Pr.	Omschrijving	S/E	2024	2025	2026	2027
7	Dekking t.l.v. restant uitvoeringsbudget lokaal sportakkoord	E	-7.817	-82.817	-89.099	-42.000
8	Buurtbemiddeling Raalte	S	22.000	22.000	22.000	22.000
8	I-uitvoeringsplannen fysiek en openbare orde & veiligheid-aanbesteding geografisch informatiesysteem en applicatie voor casusregistratie	E	12.808			
8	Keurmerk veilig ondernemen (hercertificering)	S	5.000	5.000	5.000	5.000
9	Beleidsmedewerker Samenleving (participatie, bestuurlijke vernieuwing en vrijwilligers)	S	95.799	95.799	95.799	95.799
		S	25.000	25.000	25.000	25.000
9	Inzet programma dienstverlening	S				113.000
		E	263.000	258.000	258.000	95.000
	Overhead extra fte's	S				12.500
		E	44.444	44.444	44.444	13.889
	I-uitvoeringsplannen dienstverlening	S	57.522	76.522	76.522	76.522
		E	32.238	24.000	24.000	24.000
	Dekking: vervanging contactplatform uit I-uitvoeringsplannen	S	-25.981	-25.981	-25.981	-25.981
	Dekking: middelen uit 2023 overbrengen bij zomernota 2023	E	-134.057			
Dekking: besparing in fte's	S				-30.000	
9	Werkbudget verbinders	E	25.000	25.000	25.000	25.000
9	Participatievraagstuk met participatieverordening en instrumentarium	E	75.000			
9	Formatie domein publiek- uitbreiding projectleider verkiezingen (inclusief overhead)	S		42.558	42.558	42.558
	Tijdelijke inhuur projectleider verkiezingen	E	57.911			
	Senior medewerker burgerzaken	E	61.547			
	Opvang piek reisdocumenten	E		68.885	68.885	68.885
9	Bijeenkomsten op locatie/ raad op pad	S	20.000	20.000	20.000	20.000
	Trainingen raadsleden en raadsvoorzitters	S	20.000	15.000	25.000	20.000
	Kindergemeenteraad en activiteiten voortgezet onderwijs	S	10.000	10.000	10.000	10.000

Pr.	Omschrijving	S/E	2024	2025	2026	2027
9	Strategische raadsagenda en daaruit voortvloeiende activiteiten	S	25.000	25.000	25.000	25.000
	Representatie raad	S	10.000	10.000	10.000	10.000
	Informatiemanagement	E	10.000			
	Raadscommunicatie	E	10.000			
	Procedure burgemeestersbenoeming	E	25.000			
Alg. dek.	Uitbreiding capaciteit privacyteam	S	15.000	15.000	15.000	15.000
	Uitbreiding capaciteit informatiebeveiligingsadviseur	S	12.000	12.000	12.000	12.000
	Risicoanalyses privacy (DPA's)	E	40.000			
	Dekking t.l.v. reserve DOWR	E	-40.000			
	Datagedreven werken (gegevensfundament)	S		121.079	141.109	141.109
	Datagedreven werken (gegevensfundament)	E	339.188	220.743		
Alg. dek.	Versteving contractmanagement DOWR-I	S	5.333	10.666	10.666	10.666
Alg. dek.	Uitbreiding formatieservicedesk	S	12.885	12.885	12.885	12.885
	Dekking t.l.v. stelpost overhead	S	-12.885	-12.885	-12.885	-12.885
Alg. dek.	Aanbesteding en implementatie belastingsysteem	E	29.263	25.510		
	P&C tool aanbesteding	E	20.495			
	Implementatie Robot Gestuurde Procesautomatisering	E	8.305			
	Dekking t.l.v. reserve DOWR	E	-58.063	-25.510		
Alg. dek.	Werving en selectie: budget werving en selectie voor ontwikkelen en uitzetten van passende campagnes	E	40.000	40.000	40.000	40.000
	Aanvullende formatie voor arbeidsmarktbenadering (0,6 fte)	E	61.000	61.000	61.000	61.000
Alg. dek.	Uitvoering geven aan de opdracht nieuw voor oud	E	109.000	109.000	109.000	109.000
		S	664.795	876.410	913.294	1.116.116
		E	2.130.823	1.327.019	918.524	808.137
	Totaal		2.795.618	2.203.429	1.831.818	1.924.253

Dekkingsmiddelen

Stelpost nieuw beleid

Voorgesteld wordt de structurele stelpost nieuw beleid 2024 tot een bedrag van € 250.000 als dekkingsmiddel in te zetten. Op basis van het nu voorliggende begrotingsperspectief is er vanaf 2027 opnieuw € 250.000 beschikbaar voor nieuw beleid. Daarmee komt het totaalplaatje beschikbare ruimte voor nieuw beleid er als volgt uit te zien:

Totaal stelpost nieuw beleid

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Stelpost nieuw beleid begroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024	250	250	250	250
Stelpost nieuw beleid begroting 2022 en meerjarenraming 2023-2025		250	250	250
Stelpost nieuw beleid begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026			250	250
Stelpost nieuw beleid begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027				250
Inzet van deze stelpost als dekkingsmiddel bij begroting 2024	-250	-250	-250	-250
Totaal	0	250	500	750

Stelpost taakstelling 'Nieuw voor Oud'

Vanaf 2026 is een taakstelling 'Nieuw voor Oud' ingeboekt tot een bedrag van € 450.000. Deze taakstelling moet nadere invulling krijgen bij de 'Nieuw voor Oud discussie'.

Rijkscompensatie herstel disbalans taken-middelen

Vanaf 2026 is een PM-raming rijkscompensatie herstel disbalans taken-middelen opgenomen. De hoop en verwachting is dat de opbrengsten van de gesprekken tussen Rijk en medeoverheden c.q. het nieuwe kabinet meer balans brengen in taken en benodigde middelen.

3.3 Ontwikkeling reserves

Deze paragraaf bevat de ontwikkeling van de algemene bestemmingsreserve, de inzet van de reserve weerstandsvermogen en de ontwikkeling van de reserve grondexploitatie.

Ontwikkeling algemene bestemmingsreserve

Het verloop van de algemene bestemmingsreserve is in onderstaande tabel toegelicht. Uit deze tabel blijkt, dat de algemene bestemmingsreserve uitkomt op een bedrag van € 7,67 mln. per 31 december 2027. Hierbij is nog geen rekening gehouden met het nieuw beleid dat zich vanaf de begroting 2025 en volgende ongetwijfeld ook zal aandienen.

Stand algemene bestemmingsreserve bij begroting 2024

Bedragen * € 1.000.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Verwachte stand per 1 januari	20,59	16,15	13,36	13,72	10,42
Mutaties 2023 (inclusief bestaande claims)	-4,33	-0,95	-0,5	-0,25	-0,1
Financieel resultaat zomernota 2023	0,46				
Dekking begrotingsresultaat 2023-2027	-0,57	-1,84	0,86	-3,05	-2,65
Verwachte stand per ultimo jaar	16,15	13,36	13,72	10,42	7,67

Ontwikkeling algemene reserve grondexploitatie

Het meerjarenoverzicht van de algemene reserve grondexploitatie (prognose) is in onderstaand overzicht weergegeven.

Meerjarenoverzicht algemene reserve grondexploitatie

Bedragen in €

Omschrijving	Jaarrekening 2022	2023	2024	2025	2026	2027
Stand per 01-01	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000
Stortingen	1.767.291	1.821.601	1.271.571	1.098.002	481.448	293589
Onttrekkingen	-218.159	-336.213	-317.420	-317.420	-317.420	-317420
Afoming reserve	-1.549.132	-1.485.388	-954.151	-780.582	-164.028	0
Stand per 31-12	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	4.976.169

De algemene reserve grondexploitatie kent een ondergrens van € 1 mln. en een bovengrens van € 5 mln. Op basis van de huidige prognose is de verwachting dat de bovengrens in de periode 2023-2026 voorsnog wordt bereikt.

Niet alle grondexploitaties sluiten met een positief resultaat. En daar waar wel sprake is van een positief exploitatieresultaat is deze relatief gering. Daar waar in de afgelopen jaren sprake was van een forse storting van de algemene reserve grondexploitatie ten gunste van de algemene bestemmingsreserve, moet voor de komende jaren rekening gehouden worden met een beperktere afoming van de algemene reserve grondexploitatie. Het daadwerkelijk verloop van de algemene reserve grondexploitatie wordt gevoed vanuit de werkelijk behaalde resultaten grondexploitatie en is conjunctuurafhankelijk. Zodra de algemene reserve grondexploitatie het maximum van € 5 mln. heeft bereikt vindt, conform de nota grondbeleid, afoming plaats ten gunste van de algemene bestemmingsreserve (effectuering bij de jaarrekening). Voor een nadere toelichting zie de [paragraaf Grondbeleid](#).

3.4 Financiële wendbaarheid en weerbaarheid

Twee keer per jaar, bij de programmabegroting en programmarekening, staan we stil bij de financiële wendbaarheid en weerbaarheid om daarmee inzicht te geven in de financiële positie. Als gemeente gebruiken we verschillende instrumenten om de financiële positie in het oog te houden. De vijf verplichte BBV-kengetallen vallen hier ook onder. Onderstaand geven we aan welke kengetallen inzicht geven in de financiële wendbaarheid en weerbaarheid. Daarnaast geeft de ontwikkeling van de algemene bestemmingsreserve en de reserve weerstandsvermogen inzicht in de financiële positie.

Kengetallen financiële wendbaarheid

Wendbaarheid heeft te maken met hoe flexibel we zijn in onze begroting en bedrijfsvoering om snel te kunnen inspelen op de actualiteit. De volgende kengetallen dragen bij aan de financiële wendbaarheid:

- Netto schuldquote (niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen).
- Belastingcapaciteit (niveau van de belastingdruk ten opzichte van het landelijk gemiddelde).

Kengetallen financiële weerbaarheid

Weerbaarheid heeft te maken met de veerkracht of het vermogen onverwachte financiële klappen op te vangen en bestand te zijn tegen de impact van bestaande risico's. De volgende kengetallen geven inzicht in de financiële weerbaarheid:

- Solvabiliteit (mate waarin de gemeente aan haar financiële verplichtingen kan voldoen).
- Grondexploitatie (waarde van de grond ten opzichte van de totaal geraamde kosten).
- Structurele exploitatieruimte (mate waarin de structurele lasten zijn gedekt door structurele baten).

De financiële kengetallen ontwikkelen zich bij de begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 als volgt:

Overzicht financiële kengetallen

Getallen in %

Onderdeel	Rek.		Begroting				Streefwaarden-kengetallen		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	positief	neutraal	negatief
Netto schuldquote	38	58	55	61	67	65			
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	33	53	50	56	62	60	< 90	90-130	> 130
Solvabiliteit	49	37	38	37	35	35	> 50	20-50	< 20
Grondexploitatie	10	11	3	4	5	4	< 20	20-35	> 35
Structurele exploitatieruimte	1,98	3,53	2,15	2,43	-1,38	-1,96	> 0	0	< 0
Belastingcapaciteit	95	95	90	90	90	90	< 100	100	>100

Voor een nadere toelichting op deze kengetallen zie de paragraaf [Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#).

Ontwikkeling algemene bestemmingsreserve en weerstandsratio

Naast de financiële kengetallen geeft de ontwikkeling van de algemene bestemmingsreserve en de weerstandsratio ook inzicht in de financiële positie van de gemeente en daarmee in de mate van de financiële wendbaarheid en weerbaarheid. De algemene bestemmingsreserve ontwikkelt zich van € 20,59 mln. per 1 januari 2023 naar € 7,67 mln. per 31 december 2027 (zie het schema onder hoofdstuk 3.3).

De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt per 1-1-2024 € 13,36 mln. terwijl de risico's zijn geïventariseerd op € 3,38 mln. Daarmee komt de weerstandsratio op 4,0. Bij de begroting 2023 was ook een weerstandsratio becijferd van 4,0 en bij de jaarrekening 2022 een weerstandsratio van 4,2. De weerstandsratio schommelt hiermee rond de 4. Deze is de afgelopen jaren met name toegenomen door een vermindering van de ingeschatte risico's binnen de grondexploitatie. Het blijft echter een momentopname. Bij economische tegenslag / grote grondaankopen kan met name binnen de grondexploitatie ook snel sprake zijn van toenemende risico's en een daling van de weerstandsratio. Een weerstandsratio boven de 2,0 wordt in de beleidsnota weerstandsvermogen en risicobeheersing gekwalificeerd als 'uitstekend'. Zie voor een nadere toelichting de paragraaf [Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#).

Gezonde financiële positie op korte termijn

De financiële kengetallen laten zien dat de financiële wendbaarheid en weerbaarheid goed op niveau is. De reserve weerstandsvermogen zit met een ratio van 4,0 op 'uitstekend' niveau terwijl de algemene bestemmingsreserve eind 2027 uitkomt op een bedrag van € 7,67. Dit is € 3,17 mln. boven het door uw raad gestelde minimumniveau van € 4,5 mln.

Op basis van bovenstaande bevindingen mag gesteld worden, dat onze gemeente op korte termijn een financieel gezonde positie heeft en dat de financiële wendbaarheid en weerbaarheid goed op niveau is. Vanaf 2026 wordt deze gezonde financiële positie onzekerder gezien de te verwachten structurele tekorten vanaf dat jaar op basis van de huidige cijfers. De ontwikkeling in meerjarenperspectief is echter sterk afhankelijk van de ontwikkelingen op Rijksniveau/ het nieuwe kabinet waarbij de balans tussen ambities, taken, middelen en uitvoeringskracht van de overheden nog nader onderwerp van gesprek is.

Hoofdstuk 4

De programma's

Gemeente Raalte

Programma 1

Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving

Gemeente Raalte

4.1 Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving

Portefeuillehouder:	Wethouders A. Kreule en B. Nijboer
Programmacoördinator:	Domeinmanager H. Lantink

4.1.1 Wat willen we bereiken?

We staan voor zoveel mogelijk gelijke woonkansen voor elke doelgroep, dus voor alle inwoners. Om dit te kunnen realiseren, hebben we als stip op de horizon een forse woningbouwambitie van 3.000 woningen voor de periode tot en met 2032. Waarbij in alle kernen, dus ook in de buurtdorpen, kan worden gebouwd en er ruimte is voor zowel huur- als koopwoningen. Voor de korte termijn moet vaart worden gemaakt met de bestaande inbreidings- en uitbreidingsplannen en het realiseren van creatieve oplossingen en andere woonconcepten. Voor de langere termijn moeten er met name voor de kernen Raalte en Heino keuzes worden gemaakt voor nieuwe grotere woningbouwlocaties. Daarnaast willen we nieuwe werklocaties ontwikkelen die aansluiten bij de behoefte van de gemeente en de regio.

De regio Zwolle is aangewezen als NOVEX gebied. Dit leidt onder andere tot een extra verstedelijkingsopgave in de regio op het gebied van wonen en werken en een extra mobiliteitsopgave. Deze opgave brengt grote uitdagingen met zich mee, maar biedt vooral ook belangrijke kansen. Kansen voor onze inwoners, verenigingen en ondernemers. Denk daarbij aan impulsen op het gebied van wonen, het behoud en uitbouw van voorzieningen, versterking van de economie en de infrastructuur. We willen deze kansen voor de gemeente Raalte verzilveren door een stevige positie in te nemen in de regio Zwolle en de verstedelijkingsstrategie van de regio door te vertalen naar een groeiopgave voor Raalte.

Onze inwoners en ondernemers zijn gebaat bij de verbetering van de bereikbaarheid per weg, spoor en fiets. Concreet zetten wij ons, samen met de externe samenwerkingspartners, onverminderd in voor de realisatie van knooppunt Raalte, verbetering van de N35, aanleg rondweg bij Mariënheem, het realiseren van een snelle fietsverbinding Raalte-Deventer en Raalte-Zwolle, een extra fietsverbinding Raalte Noord, de verdubbeling van het spoor en het opwaarderen van de stations Raalte en Heino. Voor station Raalte streven we naar een betere koppeling met de N35, zodat dit station beter als mobiliteitshub kan fungeren.

Op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) willen wij uitvoering geven aan het VTH-ambitiedocument en het VTH-uitvoeringsbeleid, waarbij wij inzetten op de zes sporen. Doel is om hieraan op een gestructureerde wijze uitvoering te geven, zodat de basis op orde is en blijft. Het prioriteren van de inzet vindt mede plaats op basis van risicosturing.

Het inwerking treden van de Omgevingswet (1 januari 2024) vraagt om een andere manier van werken. Hierbij staat voorop, dat we inspelen op initiatieven, integraliteit en meer bestuurlijke afwegingsruimte.

We geven uitvoering aan onze vastgestelde Omgevingsvisie Horizon gemeente Raalte 2040.

4.1.2 Relevante ontwikkelingen

De opwaardering van de N35 Wythmen – Nijverdal staat onder druk door het besluit van de minister om de gereserveerde middelen te verminderen naar € 15 mln.

4.1.3 Doelstellingen

1. We zorgen voor de (verdere) implementatie van de Omgevingswet.
2. We willen de regionale verstedelijkingsstrategie van de Regio Zwolle doorvertalen naar een groeiopgave voor gemeente Raalte en de kansen die dit ons geeft verzilveren (ambitie 3.000 woningen in 10 jaar).
3. We verbeteren samen met het rijk en de provincie de verkeersveiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid door onder andere de realisatie van de N35 corridor (Meer Veilig III, MIRT-verkenning, knooppunt Raalte en fietssnelweg). Daarbij willen we de veiligheid en toegankelijkheid van de stations Raalte en Heino samen met partners verbeteren en uitvoering geven aan de verkeersagenda.
4. Cyclisch doorontwikkelen en het herijken van het uitvoeringsbeleid op het gebied van VTH-taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving).
5. Een toekomstbestendig buitengebied.

4.1.4 Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Samen met onze inwoners, ondernemers en organisaties uitvoering te geven aan de vastgestelde Omgevingsvisie Horizon gemeente Raalte 2040. Via het programma 'Kracht van Salland' geven we uitvoering aan een nieuwe en duurzame invulling van het buitengebied.

2.1 De groeiopgave voor de gemeente Raalte is opgavegericht opgepakt en we komen conform de bestuursopdracht met groeibeelden en realisatievoorstellen- en plannen om de groei verder vorm te geven. We nemen deel aan het programma karakteristieke stationsomgevingen van de Regio Zwolle waar het stationsgebied Raalte ook onderdeel van is.

2.2 We werken het Programma Wonen verder uit om tot een versnelling van de woningbouwopgave te komen, waarbij expliciet ingezet wordt op het bouwen voor verschillende doelgroepen zoals ouderen en starters en we ruimte geven aan andere woonvormen om te komen tot een woningmarkt die meer in balans is.

2.3 We maken een plan van aanpak om de doorstroming op de woningmarkt te bevorderen en daarmee ouderen stimuleert een beweging te maken naar een passende woning die het langer zelfstandig thuis ondersteund en tegelijkertijd een verhuisketen op gang brengt die ruimte biedt aan andere woningzoekenden.

3.1 We blijven ons inzetten op de MIRT-verkenning N35 en ronden de planvorming voor de opwaardering voor de stationsplannen van Heino en Raalte af. Uitvoering van de stationsplannen is voorzien in 2025. Voor de MIRT-verkenning en Knooppunt Raalte blijven we actief lobbyen om de uitvoering plannen gerealiseerd te krijgen.

3.2. We geven het fietsgebruik een extra impuls voor de leefbaarheid, duurzaamheid, gezondheid en mobiliteitsvrijheid.

4.1 We geven uitvoering aan de Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)-beleid op basis van de zes sporen die door de raad zijn aangegeven in hun ambitiedocument.

1. De inzet op veiligheid krijgt prioriteit, op basis van risicosturing;
2. Meer aandacht voor thema's als duurzaamheid en groene inpassingen;
3. Samenlevingssturing op signaalbasis en met een jaarlijkse thematische focus;
4. Inzet op communicatie voor bewustwording en preventie;
5. Het inzetten op preventie, via het sectorale beleid;
6. Het herschikken van taken en inzetten op procesoptimalisatie.

5.1 Met een integrale aanpak voor het buitengebied (in verbinding met de samenleving en de (gebiedsgerichte) aanpak vanuit rijk en provincie) geven we inzicht om goede ruimtelijke keuzes te kunnen gaan maken.

4.1.5 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 1						
	Referentie		2024	2025	2026	2027
	jaar	cijfer				
Nieuw gebouwde woningen						
Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen*	2022	10,4	3,9	0,4	7,8	7,4
<i>Bron: ABF-Systeem Woningvoorraad</i>						
Ik voel me thuis in deze buurt	2023	4,2	-	4,0	-	4,0
<i>Bron: Waar staat je gemeente</i>						

* De cijfers van ABF betreffen de PRIMOS prognose. Onze eigen ambitie is hoger.

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

4.1.6 Nieuw beleid begroting 2024-2027

Gezamenlijk budget voor de drie ontwikkelopgaven

In de kadernota 2024–2027 hebben we prioriteit gegeven aan drie grote opgaven. We zijn inmiddels met alle drie de opgaven gestart, waarbij elke opgave zich in een andere fase bevindt. De komende jaren werken we verder aan deze opgaven. Aangezien het gaat om brede en interactieve aanpakken die op onderdelen vragen om specifieke expertise die we niet in huis hebben, is er behoefte aan werkbudget. Dit werkbudget wordt onder andere ingezet voor het faciliteren van het proces en het inhuren van expertise. We vragen één werkbudget voor alle drie opgaven samen en bepalen nader met elkaar hoe we de middelen over de opgaven delen.

Voorgesteld wordt eenmalig € 400.000 beschikbaar te stellen voor 2024 en € 100.000 eenmalig voor het jaar 2025.

Inzet Energie en duurzaamheid en kosten omgevingstafel

Voor toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht wordt structureel € 39.646 gevraagd. Voor de kosten omgevingstafel (integrale advisering door ketenpartners en sturing aan de voorkant bij ruimtelijke initiatieven) structureel € 6.589.

Voorgesteld wordt structureel € 46.235 beschikbaar te stellen.

Herinrichting stations Heino en Raalte en aanpassen gemeentelijke infrastructuur bij de stations

Samen met de partners provincie, ministerie en ProRail werken we aan de herinrichting van de stations Heino en Raalte. Integrale plannen zijn ontwikkeld die leiden tot reistijdverkorting en verbetering punctualiteit van het treinvervoer tussen Zwolle en Enschede, uitbreiding van de capaciteit op stations Heino en Raalte (autoparkeren en in Raalte ook het fietsparkeren) en verbetering van de veiligheid voor de (trein)reiziger. Daarnaast verbeteren we de verkeerssituatie direct nabij de stations en wordt de (beeld)kwaliteit van de stations opgewaarderd. In Raalte wordt het eerste deel van een nieuwe langzaam verkeerroute tussen Raalte-dorp en Raalte-Noord aangelegd, namelijk een onderdoorgang onder het spoor. Op termijn moet als vervolg hierop een onderdoorgang voor langzaam verkeer onder de N35 gerealiseerd worden. Dit is een onderdeel van het project Knooppunt Raalte. Het leeuwendeel van de investeringen in de stationsomgevingen wordt gedaan door de provincie, het ministerie en ProRail. Een bijdrage van de gemeente wordt verlangd.

Voorgesteld wordt € 3.200.000 beschikbaar te stellen: € 1.500.000 als algemene bijdrage voor de herinrichting van de stations (waaronder de uitbreiding van het auto- en fietsparkeren), € 1.500.000 voor verbeteringen van de direct aanliggende gemeentelijke infrastructuur en € 200.000 voor afkoop van toekomstig constructief onderhoud van de onderdoorgang onder het spoor (doorgaande fiets-/voetgangersroute). In de dekking wordt grotendeels voorzien door een beroep te doen op de dynamische investeringsreserve voor € 3.050.000.

Aanbesteding geografisch informatiesysteem

Voor de Europese aanbesteding van het geografische informatiesysteem is eenmalig € 13.049 nodig.

Voorgesteld wordt eenmalig € 13.049 beschikbaar te stellen en te dekken uit het bestaande krediet uitvoeringsplan fysiek.

4.1.7 Wat mag het kosten?

Bedragen * € 1.000		Rek.	Begr.	Begr.	Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026	2027
<i>Lasten</i>							
0.3	Beheer ov gebouw en gronden (voormNNIEG)	31	25	41	42	43	44
2.1	Verkeer en vervoer	123	211	1.600	1.590	290	114
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	325	1.034	694	436	322	
7.4	Milieubeheer	1.422	1.905	1.833	1.799	1.753	1.761
8.1	Ruimtelijke ordening	1.989	2.896	2.876	2.096	1.985	1.364
8.2	Grondexploitatie	5.199	7.349	9.223	3.794	2.501	2.784
8.3	Wonen en bouwen	1.944	2.450	2.356	2.139	2.133	1.968
Totaal		11.032	15.871	18.623	11.896	9.027	8.035
<i>Baten</i>							
0.3	Beheer ov gebouw en gronden (voormNNIEG)	-20	-7	-20	-20	-20	-20
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-1.706	-1.034	-694	-436	-322	
7.4	Milieubeheer		-12				
8.1	Ruimtelijke ordening	-253	-573	-200	-25	-25	-25
8.2	Grondexploitatie	-5.425	-7.428	-9.159	-5.534	-3.628	-3.641
8.3	Wonen en bouwen	-1.035	-939	-941	-941	-941	-941
Totaal		-8.438	-9.993	-11.015	-6.956	-4.937	-4.628
Saldo van baten en lasten voor bestemming		2.594	5.878	7.608	4.940	4.090	3.407
<i>Reservemutaties</i>							
	Onttrekkingen	-1.770	-1.186	-1.868	-1.659	-499	-149
	Toevoegingen	2.913	331	-19	1.784	1.173	902
Saldo van baten en lasten na bestemming		3.737	5.023	5.721	5.065	4.764	4.161

Programma 2

Integraal beheer openbare ruimte

Gemeente Raalte

4.2 Integraal beheer openbare ruimte

Portefeuillehouder:	Wethouder B. Breunissen
Programmacoördinator:	Domeinmanager J. Hulzebos

4.2.1 Wat willen we bereiken?

Wanneer je naar buiten stapt, sta je in de openbare ruimte. Een goede kwaliteit van de openbare ruimte heeft een directe invloed op de leefbaarheid, een plek waar mensen fijn kunnen wonen, leven en ondernemen. Dat willen wij zo houden en verbeteren. In eerste instantie door het uitvoeren van dagelijks onderhoud. Daarnaast kennen wij een aantal gebieden met een grote onderhouds- en vervangingsopgave. Wij willen deze gebieden toekomstbestendig maken door in te zetten op een veilige, bereikbare, duurzame, groene, klimaatadaptieve en gezonde leefomgeving. Naast het in fysieke zin toekomstbestendig maken, willen we ook inzetten op het creëren van een maatschappelijke meerwaarde door een verbinding te leggen met de sociale en maatschappelijke opgaven. Ons doel is om voor de komende periode beter inzicht te verkrijgen in de opgaven, zodat prioriteiten kunnen worden gesteld en zaken in de tijd kunnen worden uitgezet. Hierbij zetten wij waar mogelijk in op een gebiedsgerichte, participatieve en integrale aanpak. De gemeentelijke gebouwen zijn functioneel, waarbij wij naast het uitvoeren van het reguliere onderhoud eraan werken om de gebouwen te verduurzamen.

4.2.2 Relevante ontwikkelingen

We zien grote opgaven op ons afkomen die mede geënt zijn op de Omgevingsvisie en het coalitieakkoord. Het gebruik, de inrichting en het beheer van de openbare ruimte is meer dan alleen het technische beheer. We zien een ontwikkeling waarbij de openbare ruimte bijdraagt aan het creëren van een maatschappelijke meerwaarde. Hiervoor worden verbindingen gelegd met sociaal maatschappelijke opgaven, wat onder meer tot uitdrukking komt in de opgave om te werken aan toekomstbestendige dorpen en wijken. De openbare ruimte wordt in toenemende mate een plek waar opgaven op het gebied van onder andere klimaat, gezondheid, leefbaarheid, economie, biodiversiteit en duurzaamheid samen komen. Deze integraliteit leidt tot inhoudelijk complexere opgaven waarbij het speelveld van belanghebbenden groter wordt.

Het in stand houden van het bestaande bezit door dagelijks onderhoud en vervangingen zal in de toekomst meer datagestuurd en planmatig (integraal en gebiedsgericht) worden ingestoken. De investeringen die hiervoor moeten worden gedaan, vertalen zich in een meerjareninvesteringsprogramma (MIP) openbare ruimte. In verband met de leeftijdsopbouw van het areaal is te verwachten dat de gevraagde investeringen via het MIP de komende jaren gaat toenemen.

In het buitengebied spelen vele (ruimtelijke) ontwikkelingen die ook eisen stellen aan de inrichting en het gebruik van de wegen.

Samen werken met inwoners aan de openbare ruimte leidt tot mooie resultaten. Om dit in de toekomst ook voort te zetten, dient zich een capaciteitsvraagstuk aan. Hierop zal een antwoord moeten worden gevonden, waarbij het afschalen van de inzet op participatie niet ondenkbaar is.

Het verzwaren van de ondergrondse infrastructuur (voor de verduurzamingsprojecten, zoals zonneparken) vraagt in toenemende mate om aandacht voor het weg- en boombeheer.

4.2.3 Doelstellingen

1. We borgen de ondergrens van veiligheid, voorkomen kapitaalvernietiging en behalen de vastgestelde kwaliteitsnormen.
2. We werken aan een toekomstbestendige, veilige, gezonde, schone en mooie leefomgeving waaronder ook de openbare gebouwen en creëren hiermee een maatschappelijke meerwaarde.
3. We werken aan een lange termijn aanpak voor het fysieke domein om te komen tot toekomstbestendige leefbare dorpen en wijken.

4.2.4 Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 Uitvoeren van in beheerplannen benoemde onderhoudsmaatregelen.
- 1.2 Het opstellen en actualiseren van beheerplannen (wegbeheer, bermen en sloten).
- 2.1 Het ontwikkelen van beleid ten aanzien van de circulariteit van materialen.
- 2.2 Binnen bestaande beheersmaatregelen inzetten op het versterken van de biodiversiteit.
- 2.3 Vervangings- en beleidsopgaven integraal afwegen voor MIP.
- 2.4 Het benutten en faciliteren van initiatieven uit de Raalter samenleving.
- 3.1 Het geven van inzicht in de inhoudelijk- en financiële opgave op de lange termijn en het organiseren van de structurele dekking.
- 3.2 Het gebiedsgericht verbinden van opgaven met andere programma's en opgaven (onder andere ruimtelijke ontwikkelingen, verstedelijking, verkeer, onderwijs, sociaal, sport, economie, duurzaamheid).

4.2.5 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 2	Referentie		2024	2025	2026	2027
	jaar	cijfer				
Perken, plantsoenen en parken in mijn buurt zijn goed onderhouden <i>Bron: Waar staat je gemeente</i>	2023	3,1	-	3,0	-	3,0
De mate waarin voldaan wordt aan de beeldkwaliteitseisen uit het groenbeleidsplan <i>Bron: gemeentelijke schouwen</i>	2023	92,0%	92,0	92,0%	92,0%	92,0%
Straten, paden en trottoirs in mijn buurt zijn goed begaanbaar <i>Bron: Waar staat je gemeente</i>	2023	3,2	-	3,0	-	3,0
In mijn buurt zijn weinig tot geen dingen kapot <i>Bron: Waar staat je gemeente</i>	2023	4,1	-	3,0	-	3,0
Speelvoorzieningen (kinderen tot 12 jaar) <i>Bron: Waar staat je gemeente</i>	2023	3,6	-	3,0	-	3,0
In mijn buurt is voldoende parkeergelegenheid <i>Bron: Waar staat je gemeente</i>	2023	3,1	-	3,0	-	3,0
Mijn buurt is schoon <i>Bron: Waar staat je gemeente</i>	2023	3,6	-	3,0	-	3,0

4.2.6 Nieuw beleid begroting 2024-2027

Algemeen

Met het nieuwe beleid voor de begroting 2024 en verder willen we vooral toewerken naar een programma openbare ruimte. In dit programma, mede gebaseerd op de nota 'Op weg naar een toekomstbestendige openbare ruimte', wordt de vervangingsopgave inzichtelijk gemaakt en vertaald naar de inzet van middelen. Om deze basis op orde te krijgen, is al veel gedaan. Nu komen we in de fase om dit af te ronden en samen te brengen. Hiermee willen we uw raad inzicht geven in de opgaven en de daarbij behorende investeringen. Hiervoor is het nodig dat het beleid ten aanzien van het beheer wordt geactualiseerd en de (laatste) beheerplannen verder op orde worden gebracht. Ook ramen we middelen om onder meer de veiligheid te borgen en de bedrijfsvoering voort te kunnen zetten. Voor de volgende aspecten ramen we middelen.

Opstellen algemeen beheerbeleid en wegenbeheerplan

De gemeente Raalte beheert een groot aantal assets. Deze moeten onderhouden en ook periodiek vervangen worden. Om te zorgen voor een efficiënte uitvoering hiervan is beheerbeleid nodig. Daarnaast is het nodig om de beheergegevens te vertalen in de beheer- en onderhoudsplanning. Dit alles moet leiden tot een voorspelbare aanpak van het wegbeheer in de gemeente Raalte, zodat de juiste investeringen op de juiste plek worden gedaan. Dat doen we in een beheerplan wegen. Voor het opstellen van beide plannen ramen we eenmalig een bedrag van € 100.000.

Voorgesteld wordt eenmalig € 100.000 beschikbaar te stellen voor het opstellen van het algemeen beheerbeleid en voor het opstellen van een wegenbeheerplan.

Lange termijn inzicht in de financiële opgave Meerjarig Investerings Programma (MIP)

De gemeente staat voor grote vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte. Op basis van wetgeving dienen deze investeringen te worden geactiveerd. De hiermee gemoeide kapitaallasten leggen een structureel beslag op de begroting. We beogen met een onderzoek hierop meer inzicht te krijgen zodat een basis ontstaat voor het bepalen van een (lange termijn) strategie om die middelen op te bouwen. Voor het uitvoeren van een onderzoek en het inhuren van externe expertise ramen we eenmalig een bedrag van € 50.000.

Voorgesteld wordt eenmalig € 50.000 beschikbaar te stellen voor het inzichtelijk krijgen van de financiële consequenties van toekomstige vervangingsinvesteringen.

Start uitvoering buurtaanpak Langkamp

Voor de wijk Langkamp worden in 2023 wensbeelden opgesteld als eerste stap om de buurt leefbaarder en toekomstbestendiger te maken. Het voornemen is om in 2024 de eerste water- en klimaatmaatregelen in uitvoering te nemen.

Voorgesteld wordt € 250.000 beschikbaar te stellen om water- en klimaatregelen te treffen om de wijk Langkamp leefbaarder en toekomstbestendiger te maken. Dekking vindt plaats door € 62.500 eenmalig ten laste van de voorziening riolering te brengen en € 187.500 af te schrijven in 40 jaar. De kapitaallasten van € 9.000 komen ten laste van de voorziening riolering.

Organisatie groenonderhoud 2024 en verder

De uitvoering van het groenonderhoud ligt voor een belangrijk deel bij medewerkers van de Productie en mensen uit het doelgroepenregister. Er is een terugloop te zien van medewerkers van de Productie. Dat leidt tot een capaciteits- en begeleidingsprobleem. Om hierin structureel te voorzien is gekozen om meewerkende voormannen in dienst te nemen. Voor een belangrijk deel is dekking aanwezig. Voor 0,3 fte en overhead ontbreekt nog een structureel budget van € 30.700.

Voorgesteld wordt structureel € 30.700 beschikbaar te stellen om de formatie groenonderhoud met 0,3 fte uit te breiden.

Achterstallig onderhoud bomen

Op basis van een geactualiseerde inventarisatie is gebleken dat het aantal gemeentelijke bomen aanmerkelijk groter is dan eerst in beeld was. Ook voor deze bomen geldt een zorg- en onderhoudsplicht. Er is sprake van achterstallig onderhoud. Daarnaast is de gemiddelde onderhoudsprijs per boom de afgelopen jaren fors gestegen. Voor het wegwerken van achterstallig boomonderhoud ramen we in 2024 een éénmalig bedrag van € 140.000. Hiermee voldoen we aantoonbaar aan de zorgplicht en voorkomen we klachten en meldingen.

Voorgesteld wordt eenmalig € 140.000 beschikbaar te stellen om het achterstallig onderhoud van bomen weg te werken.

Onkruidbeheersing op verhardingen

Het uitvoeren van onkruidbeheersing op verhardingen is nodig om deze goed toegankelijk te houden en kapitaalvernietiging te voorkomen. Daarnaast heeft het een effect op de beleving van de openbare ruimte. Dit zijn structurele maatregelen waarbij ook een structurele financiering past. Vanaf 2024 willen we de tot nu toe beschikbaar gestelde éénmalige middelen (3 jaar € 110.000) omzetten naar een structureel budget. De eerder eenmalig beschikbaar gestelde middelen komen hiermee te vervallen.

Voorgesteld wordt structureel € 110.000 beschikbaar te stellen om het onkruid op verhardingen te kunnen beheersen. Hierbij de beschikbare eenmalige middelen voor de jaren 2024 tot en met 2026 van jaarlijks € 110.000 laten vervallen.

Hosting en beheerkosten meldingssysteem openbare ruimte

Om inwoners op een klantvriendelijke manier meldingen te kunnen laten doen, wordt een nieuw meldingssysteem ingevoerd. Hierbij krijgen inwoners onder andere inzicht in de status van hun melding. Om het systeem in stand te houden, is externe ondersteuning nodig in de vorm van hosting en beheer.

Voorgesteld wordt structureel € 19.200 beschikbaar te stellen voor hosting en beheer van een nieuw meldingssysteem.

Meerkosten vervangen materieel domein Beheer

Het domein Beheer beschikt over een machinepark dan aansluit op de taken die in eigen beheer worden uitgevoerd. Maaimachines en andere voertuigen dienen periodiek vervangen te worden om een goede bedrijfsvoering te kunnen garanderen. De vervangingskosten zijn aanzienlijk hoger dan waarmee in het vervangingsschema rekening is gehouden (oorzaken als corona, Oekraïne, tekort aan onderdelen en grondstoffen). De vervangingsinvestering van de maaimachines loopt op van € 444.898 naar € 540.000 en de vervangingswaarde van de veegmachine, vrachtwagen en hoogwerker is gestegen van € 579.544 naar € 960.000.

Voorgesteld wordt € 475.558 (extra) beschikbaar te stellen voor het vervangen van materieel. De structurele kapitaallasten stijgen voor vier maaimachines van € 69.665 naar € 83.849. Voor het vervangen van een veegmachine, vrachtwagen en hoogwerker lopen de kapitaallasten op van € 75.314 naar € 112.835.

Opstellen baggerplan

Het profielbeheer van natte sloten, met name in het buitengebied, die eigendom zijn van de gemeente, heeft weinig aandacht gekregen. Dat zorgt voor problemen met de waterafvoer. Met opgaven op het gebied van klimaatverandering en biodiversiteit is het nodig om te beschikken over een baggerplan. Hierin wordt vastgelegd wat nodig is aan profielen en slootdieptes voor een goed functionerend watersysteem. Het opstellen van een baggerplan besteden we uit.

Voorgesteld wordt eenmalig € 30.000 ten laste van de voorziening riolering beschikbaar te stellen voor het opstellen van een baggerplan.

Meerkosten aanschaf maaizuigcombinatie

Bermen en sloten in het buitengebied worden gemaaid met de inzet van een trekker en klepelmaaier. De klepelmaaier is aan vervanging toe in 2025. Met het introduceren van ecologisch bermbeheer is ook andere maaiapparatuur nodig, een zogenaamde maaizuigcombinatie. Dit draagt bij aan het versterken van de biodiversiteit. De kosten voor de aanschaf zijn hoger dan de beschikbare middelen in de begroting.

Voorgesteld wordt € 70.000 extra beschikbaar te stellen voor aanschaf van een maaizuigcombinatie. De extra kapitaallasten met ingang van 2025 bedragen € 11.610.

Versnellen vervanging openbare verlichting door ledverlichting

Voor de komende jaren staan (reguliere) vervangingen van de openbare verlichting op het programma met een financiële piek in 2027 en 2028. Hiervoor moeten middelen beschikbaar worden gesteld. Vanuit organisatorisch opzicht is het gewenst om deze vervangingspiek meer te spreiden. Dat kan door een deel van de vervangingen naar voren te halen. Hiermee dragen we bij aan het besparen van energie en verminderen we de uitstoot van CO₂. Voor het vervangen van de openbare verlichting ramen we € 275.000 per jaar wat zich vertaalt in een kapitaallast van € 20.075. De kapitaallasten worden deels gedekt door de kapitaallasten van de al geplande investeringen en een (aanzienlijke) besparing op de energiekosten.

Voorgesteld wordt om in de periode 2024-2027 jaarlijks € 275.000 beschikbaar te stellen om de huidige openbare verlichting door ledverlichting te vervangen en de hiermee gemoeide extra kapitaallasten structureel op te nemen in de begroting. Ook de besparing op de energiekosten van € 4.000 in 2024 oplopend tot € 30.000 met ingang van 2027 opnemen in de begroting.

4.2.7 Wat mag het kosten?

Bedragen * € 1.000		Rek.	Begr.	Begr.	Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026	2027
<i>Lasten</i>							
0.2	Burgerzaken	1	1	1	1	1	1
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	425	699	827	955	347	420
2.1	Verkeer en vervoer (wegbeheer)	5.040	5.988	5.997	5.835	5.966	6.082
2.2	Parkeren	184	144	147	146	144	142
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	95	100	106	106	106	106
5.2	Sportaccommodaties (beheer)	2.267	2.125	2.072	2.070	2.047	2.022
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.297	3.165	3.466	3.331	3.309	3.310
7.2	Riolering	3.574	3.861	4.188	3.966	3.975	4.092
7.4	Milieubeheer	87	185	155	155		
7.5	Begraafplaatsen en crematoria (beheer)	364	460	495	490	487	485
Totaal		15.334	16.728	17.454	17.054	16.381	16.661
<i>Baten</i>							
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-19	-17	-24	-24	-24	-24
2.1	Verkeer en vervoer (wegbeheer)	-257	-184	-188	-188	-188	-188
2.2	Parkeren	-6	-4	-4	-4	-4	-4
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-56	-72	-76	-76	-76	-76
5.2	Sportaccommodaties (beheer)	-91	-126	-23	-23	-23	-23
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-64	-8	-8	-8	-8	-8
7.2	Riolering	-3.958	-3.997	-4.431	-4.460	-4.469	-4.586
7.4	Milieubeheer	-50					
7.5	Begraafplaatsen en crematoria (beheer)	-235	-193	-205	-205	-205	-205
Totaal		-4.737	-4.599	-4.959	-4.987	-4.996	-5.114
Saldo van baten en lasten voor bestemming		10.597	12.129	12.495	12.067	11.385	11.547
<i>Reservemutaties</i>							
	Onttrekkingen	-1.190	-1.498	-1.214	-1.172	-599	-668
	Toevoegingen	1.228	959	1.011	1.015	1.016	1.022
Saldo van baten en lasten na bestemming		10.636	11.590	12.292	11.910	11.801	11.901

Programma 3

Onderwijs, werk en inkomen

Gemeente Raalte

4.3 Onderwijs, werk en inkomen

Portefeuillehouder:	Wethouder G. Toeter
Programmacoördinator:	Domeinmanager T. Schrör

4.3.1 Wat willen we bereiken?

We zetten in op gelijke kansen voor iedereen. Basisonderwijs in elke kern is daarom voor ons een vanzelfsprekendheid. Onze gezondheid, ons inkomen, welbevinden of continuïteit van onderwijs is niet altijd en voor iedereen vanzelfsprekend. We zetten samen met het onderwijs en bijbehorende partners in op het aanpakken van leerachterstanden en het sociaal welbevinden van jongeren als gevolg van de coronacrisis. Wij willen dat al onze inwoners meedoen naar vermogen. Samen met onze ondernemers, het onderwijs en de regio werken we daarom aan een arbeidsmarkt die aantrekkelijk is en blijft voor zowel werkgevers en werknemers. Voor inwoners die (tijdelijk) niet mee kunnen doen, bieden wij een vangnet.

We blijven samen met onze partners inzetten op het vroegtijdig signaleren van schulden om erger te voorkomen en ondersteunen onze minima met effectief minimabeleid.

Tot slot willen we ook dat nieuwe inwoners, zoals statushouders en vluchtelingen zo veel als mogelijk mee kunnen doen. Daarom bieden we ondersteuning, met name op het gebied van taal en werk. Zo willen we problemen zoveel mogelijk voorkomen. Waar dit niet lukt, bieden we ondersteuning om de problemen aan te pakken. Wij kiezen daarbij voor een integrale en op het gezin/huishouden gerichte aanpak, waarbij wij focussen op wat iemand wel kan vanuit de principes van positieve gezondheid.

4.3.2 Doelstellingen

1. We bieden ondersteuning aan wie (tijdelijk) niet kan voorzien in het eigen inkomen en recht heeft op een uitkering.
2. We begeleiden mensen naar werk die hierbij ondersteuning nodig hebben, met als doel dat inwoners maximaal meedoen naar eigen vermogen. Werk is voor ons meer dan een reguliere betaalde baan. Het kan bijvoorbeeld ook beschut werk of vrijwilligerswerk zijn. We hebben een sterke infrastructuur om dit doel te bereiken, waar de Stichting Werk Raalte een belangrijk onderdeel van is.
3. We werken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt, om ervoor te zorgen dat er nu en in de toekomst passend werk beschikbaar is voor onze inwoners en voldoende geschikte werknemers voor onze werkgevers.
4. We ondersteunen inwoners vanuit effectief minima- en schulddienstverleningsbeleid met aandacht voor de menselijke maat.
5. Signaleren en terugdringen van laaggeletterdheid is een integraal onderdeel van de dienstverlening en het beleid in het sociaal domein.
6. Voor jongeren is er een sluitende aanpak. Jongeren gaan naar school, hebben werk of een passende dagbesteding. We werken samen met school om uitval te voorkomen.

7. We werken samen met scholen om leerachterstanden te voorkomen en zetten in op sociaal welbevinden van onze jeugd.
8. Kinderen in de gemeente Raalte worden optimaal voorbereid voor de basisschool, doordat er de mogelijkheid is om deel te nemen aan de voorschoolse voorzieningen. Voor de kinderen met een ontwikkelingsachterstand is er extra ondersteuning in de vorm van voor- en vroegschoolse educatie.
9. We ondersteunen statushouders bij hun inburgering en integratie in de gemeente Raalte, zodat zij zo snel mogelijk naar vermogen meedoen in onze samenleving.

4.3.3 Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Inwoners die aangewezen zijn op een uitkering, ondersteunen we actief om mee te doen naar vermogen. In deze trajecten bieden we maatwerk en kijken we breder dan alleen werk.

2.1 Raalte Werkt! is onze visie op werk, participatie en re-integratie. Deze visie vertalen we jaarlijks naar een concreet uitvoeringsplan. In 2024 werken we verder aan de uitvoering van deze visie aan de hand van het hiervoor vastgestelde uitvoeringsplan.

2.2 We benutten de infrastructuur van de Stichting Werk Raalte (SWR) en andere lokale partijen voor de inzet van re-integratie instrumenten zoals werkervaringsplekken en taalstages om de kloof tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt te verkleinen.

3.1 We werken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt. Regionaal werken we hiervoor samen in de arbeidsmarktregio Zwolle. We maken maximaal gebruik van regionale ondersteuning van bijvoorbeeld de aanjagers voor GGZ en statushouders en we verwijzen zoveel als mogelijk naar Groei Vooruit.

4.1 In 2024 werken we aan de implementatie van het beleidsplan 'Rondkomen met je inkomen'.

4.2 We onderzoeken hoe cliënten die gebruik maken van inkomensondersteuning de dienstverlening ervaren en gebruiken deze ervaringen om onze dienstverlening continue te verbeteren.

5.1 In 2023 zijn we gestart met de ontwikkeling van een integrale aanpak basisvaardigheden. We werken hierbij samen met partners op het gebied van participatie, gezondheid, inburgering en onderwijs. In 2024 geven we dit plan verder vorm.

6.1 We gaan verder met de uitvoering van het meerjarenbeleidsplan RMC (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt vroegtijdige schoolverlaters). We gaan lokaal aan de slag met de thema's, zoals integrale ondersteuning van jongeren in een kwetsbare positie, jongeren in beeld hebben en houden en het duurzaam naar werk begeleiden van de jongeren.

6.2 We blijven investeren op de verbinding tussen het onderwijs, de leerplichtambtenaar, RMC-consulent, het Centrum voor jeugd en gezin en de clusters werk en Wmo. Hiermee beogen we een goede samenwerking en vroegtijdige, integrale ondersteuning aan jeugdigen.

7.1 We geven samen met de partners zoals de scholen, kinderopvang, GGD en het CJG verder uitvoering aan het nationaal programma onderwijs. De thema's waarop we ons richten zijn: jongeren tijdig in beeld, sociaal emotioneel welbevinden en sociale activiteiten.

8.1 Met de Voor- en Vroegscholen geven we uitvoering aan ons plan van aanpak om de kwaliteit van VVE (Voor- en Vroegschoolse Educatie) te verbeteren door middel van de gemaakte resultaatafspraken.

9.1 We blijven onverminderd inzetten op integrale leerroutes op basis van inburgering, taal en participatie, waarbij de inburgeraar naar vermogen taalvaardigheden ontwikkelt.

9.2 We blijven flexibel om de hoge instroom van statushouders te kunnen opvangen. Hiervoor zijn we in gesprek met onze maatschappelijke partners.

4.3.4 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 3						
	Referentie		2024	2025	2026	2027
	jaar	cijfer				
Banen						
Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2022	793,1	794,0	795,0	796,0	797,0
<i>Bron: Diverse bronnen</i>						
Netto arbeidsparticipatie						
Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.	2022	75,7%	76,0%	76,0%	76,0%	76,0%
<i>Bron: CBS - Arbeidsdeelname</i>						
Bijstandsuitkeringen						
Het aantal personen met een bijstandsuitkering op grond van de Participatiewet per 10.000 inwoners van 18 jaar en ouder.	2021	190,8	189,0	188,0	187,0	186,0
<i>Bron: CBS - Participatiewet</i>						
Aantal re-integratievoorzieningen						
Het aantal lopende re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot 64 jaar	2022	179,1	183,0	185,0	187,0	189,0
<i>Bron: CBS - Participatiewet</i>						
% Kinderen in uitkeringsgezin						
Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.	2021	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%
<i>Bron: Verwey Jonker Instituut</i>						

Indicatoren programma 3						
	Referentie		2024	2025	2026	2027
	jaar	cijfer				
% Jeugdwerkloosheid Het percentage werkloze jongeren (16 t/m 22 jaar). <i>Bron: Verwey Jonker Instituut</i>	2021	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) % Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 tot 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. <i>Bron: DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs</i>	2021	0,9%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%
Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen van 5 tot 18 jaar Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een onderwijsinstelling en niet beschikt over een vrijstelling. <i>Bron: DUO/Ingrado</i>	2022	4,5	4,4	4,4	4,3	4,3
Relatief verzuim per 1.000 leerlingen van 5 tot 18 jaar Het relatieve aantal leer- of kwalificatieplichtige jongeren zonder vrijstelling dat langer dan vier opeenvolgende weken niet ingeschreven was op school. <i>Bron: DUO/Ingrado</i>	2022	7,0	6,5	6,5	6,0	6,0
Het percentage 2,5 tot 4-jarigen dat deelneemt aan de voorschoolse voorzieningen <i>Bron: CJG en kinderopvangorganisatie die subsidie ontvangen voor VVE en Peuterwerk</i>	2017	90%	91%	91%	91%	91%
Bereik van de meedoenregeling 18+ Het percentage inwoners dat onder de doelgroep valt dat daadwerkelijk gebruik maakt van de meedoenregeling <i>Bron: KWIZ armoedemonitor</i>	2023	35%	40%	40%	40%	40%
Tevredenheid inwoners met ons inkomensbeleid en de uitvoering daarvan. Gemiddelde cijfer dat inwoners ons geven bij het cliëntervaringsonderzoek inkomensondersteuning <i>Bron: Cliëntervaringsonderzoek inkomensondersteuning</i>	2023	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

4.3.5 Nieuw beleid begroting 2024-2027

Niet van toepassing.

4.3.6 Wat mag het kosten?

Bedragen * € 1.000		Rek.	Begr.	Begr.	Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026	2027
<i>Lasten</i>							
0.8	Overige baten en lasten						
4.1	Openbaar onderwijs	3	2	3	3	3	3
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.780	2.214	1.894	1.894	1.944	1.944
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	459	826	837	837	837	837
6.3	Inkomensregelingen	13.726	20.249	10.133	10.112	10.112	10.112
6.4	Begeleide participatie	4.529	4.724	4.604	4.438	4.319	4.031
6.5	Arbeidsparticipatie	1.222	1.037	1.112	1.122	1.132	1.132
Totaal		21.719	29.052	18.583	18.406	18.348	18.059
<i>Baten</i>							
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-567	-713	-467	-467	-517	-517
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-31	-399	-401	-401	-401	-401
6.3	Inkomensregelingen	-10.854	-15.367	-7.074	-7.074	-7.074	-7.074
6.5	Arbeidsparticipatie	-57					
Totaal		-11.509	-16.478	-7.941	-7.941	-7.991	-7.991
Saldo van baten en lasten voor bestemming		10.210	12.574	10.642	10.465	10.357	10.068
<i>Reservemutaties</i>							
	Onttrekkingen	-853	-1.311	-334	-391	-464	-424
	Toevoegingen	363	76	76	76	76	76
Saldo van baten en lasten na bestemming		9.720	11.340	10.384	10.150	9.969	9.721

Programma 4

Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp

centrum voor
jeugd en gezin
Raalte

Gemeente Raalte

4.4 Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp

Portefeuillehouder:	Wethouder G. Toeter
Programmacoördinator:	Domeinmanager T. Schrör

4.4.1 Wat willen we bereiken?

Onze ambitie is dat iedereen naar eigen vermogen kan blijven participeren in de samenleving. Voor mensen die daarbij –naast de eigen mogelijkheden en ondersteuning door het eigen sociale netwerk- extra ondersteuning nodig hebben, zorgen wij voor passende ondersteuning. Wij kiezen daarbij voor een integrale en op het gezin/huishouden gerichte aanpak, waarbij ondersteuning op het gebied van publieke gezondheid, zorg, jeugd, onderwijs en werk en inkomen gecombineerd wordt. We focussen daarbij op wat iemand wel kan vanuit de principes van positieve gezondheid.

We bieden elk kind de kans op een goede start en ontwikkeling en een veilige plek om op te groeien. Waar nodig bieden we kinderen én ouders hulp en ondersteuning. Zo nabij mogelijk, in de eigen omgeving en met onze maatschappelijke partners, waartoe ook sport en onderwijs behoren. Daarbij hebben we extra aandacht voor het mentale welzijn van jongeren, omdat we zien dat Corona hier veel impact op heeft gehad.

We blijven inzetten op preventie en normalisering. Wel willen we strakker monitoren op wat deze inzet oplevert. In hoeverre draagt onze investering op preventie bij aan onze doelen? Daarnaast zetten we in op een brede, meer wijkgerichte aanpak.

We zien dat steeds meer van onze inwoners zorg nodig hebben. Zorg omdat ze met een lichamelijke, geestelijke of psychische beperking te maken hebben. Of omdat ze door het ouder worden met beperkingen worden geconfronteerd. Omdat we het belangrijk vinden dat onze inwoners zo lang mogelijk (zelfstandig) thuis kunnen blijven wonen, vraagt de combinatie woon en zorg de komende jaren extra aandacht en inzet.

4.4.2 Relevante ontwikkelingen

Met het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) heeft het ministerie van VWS twee landelijke akkoorden in het leven geroepen die de toegankelijkheid, kwaliteit en toekomstbestendigheid van ons zorgstelsel moeten gaan veiligstellen, de samenwerking tussen de verschillende zorgdomeinen, wetten en sectoren moet stimuleren en de toenemende gezondheidsachterstanden moeten terugdringen. Het IZA gaat over de taken uit de Zorgverzekeringswet en schetst onder andere wat gemeenten kunnen bijdragen aan het verminderen van de vraag naar zorg. Het GALA is de lokale gemeentelijke doorvertaling van het IZA als het gaat om gezondheid en preventie. Vanaf 2024 gaan we uitvoering geven aan de invulling van de ambities en doelen van het GALA. Dit doen we integraal waarbij we zoveel mogelijk voortbouwen op wat we al doen in de gemeente en regio.

In juni 2023 is de Hervormingsagenda Jeugd vastgesteld. De Hervormingsagenda Jeugd bevat een groot pakket maatregelen om de jeugdzorg te verbeteren en financieel houdbaar te krijgen. Zo wordt op landelijk niveau de Jeugdwet aangepast waardoor duidelijker wordt welke kinderen en ouders hulp kunnen krijgen.

Lokaal wordt van de gemeente gevraagd een sterk lokaal team (in onze gemeente het Centrum voor Jeugd en Gezin) te hebben en moet een betere samenwerking met bijvoorbeeld het onderwijs er voor zorgen dat kinderen en jongeren meer met collectieve voorzieningen worden ondersteund. Uithuisplaatsingen willen we zoveel mogelijk voorkomen en terugdringen.

4.4.3 Doelstellingen

1. We vinden het belangrijk dat onze inwoners van alle leeftijden zoveel mogelijk op eigen kracht meedoen in de samenleving. Daarom werken we aan het versterken van de zelfredzaamheid en veerkracht van onze inwoners en zetten we breed in op preventie en normalisering en werken we met alle partners samen vanuit het gedachtegoed positieve gezondheid. Hierbij draait gezondheid om mentaal en fysiek welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, meedoen in de samenleving en dagelijks functioneren. Normaliseren betekent ook stoppen met hulpverlening zodra de inwoner weer zelf verder kan.
2. Raalte kenmerkt zich door een verbonden samenleving, waarin ontmoeting belangrijk is en inwoners naar elkaar omkijken. Dit willen we behouden en versterken.
3. We zijn ons ervan bewust dat niet al onze inwoners (volledig) op eigen kracht mee kunnen doen in de samenleving. Voor deze inwoners bieden we passende (maatwerk)ondersteuning. We investeren nadrukkelijk in wijken of in specifieke doelgroepen die in mindere mate veerkrachtig zijn.
4. We zorgen voor goede randvoorwaarden, zodat senioren, mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking of (psychische) kwetsbaarheid op een verantwoorde manier en zo zelfstandig mogelijk in hun eigen huis en omgeving kunnen (blijven) wonen.

4.4.4 Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 We geven uitvoering aan het integrale plan van aanpak in het kader van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). We zetten in op de volgende thema's; kansrijke start, valpreventie, aanpak overgewicht en obesitas, mentale gezondheid, welzijn op recept, vroegsignalering alcohol en middelengebruik en het versterken van de sociale basis.

1.2 We hebben ervoor gekozen om het programma Raalte Gezond, het Preventieakkoord en het Roalter Sportakkoord samen te brengen in 'Raalte Sportief en Gezond' (zie programma 7) om de gezondheid van inwoners te bevorderen en te activeren voor een gezonde leefstijl. Vanuit Raalte Sportief en Gezond bieden we ondersteuning aan inwoners en verenigingen voor activiteiten die bijdragen aan een goede gezondheid van onze inwoners.

1.3 Met het project Kansrijke Start werken professionals uit het medische en sociaal domein aan het versterken van de samenwerking rondom de eerste 1.000 dagen van een kind. Dit vergroot de kansen voor baby's en peuters en kan problemen op latere leeftijd voorkomen. In 2024 werken we verder aan het verstevigen van de samenwerking door middel van netwerkbijeenkomsten. De interventie Nu niet zwanger wordt geïmplementeerd. Ook wordt er uitvoering gegeven aan de ketenaanpak Kansrijke Start die in 2023 wordt ontwikkeld door regiogemeenten en Salland zorgverzekeraar.

1.4 In 2024 werken we aan het versterken van de sociale basis. We doen dat via vier ontwikkellijnen: Bepalen doel en rolverdeling sociale basis, vindbaarheid van het aanbod, effectief omgaan met signalen vanuit de samenleving en opdrachtgeverschap en sturing.

1.5 Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) is dé plek voor ouders, jeugdigen en professionals bij vragen over opvoeden, opgroeien en gezondheid. Op basis van de uitgangspunten in de Hervormingsagenda Jeugd wordt bekeken op welke punten het CJG zich verder moet versterken. Ook wordt er vanuit het CJG, net als in 2023, extra ingezet op de samenwerking met het onderwijs zodat er gezamenlijk tijdig gesignaleerd wordt en kinderen en ouders zoveel mogelijk met collectieve voorzieningen worden ondersteund.

2.1 We zien dat de druk op mantelzorgers stijgt en dat zij in steeds complexere situaties komen. In 2024 werken we verder aan het beter bereiken en ondersteunen van mantelzorgers. Dit doen we samen met mantelzorgers, Mantelzorgondersteuning Raalte en andere samenwerkingspartners.

3.1 We werken aan een sterk Veilig Thuis IJsselland dat nauw samenwerkt met het Centrum voor Jeugd en Gezin en maatschappelijk werk, zodat casussen waarin huiselijk geweld, kindermishandeling of ouderenmishandeling speelt, zo snel mogelijk en zoveel mogelijk lokaal worden opgepakt en wachtlijsten worden voorkomen. We zetten extra in op deskundigheidsbevordering voor onze eigen medewerkers en partners.

3.2 Begin 2024 wordt de Regiovisie Kracht in Kwetsbaarheid; van opvang en beschermd wonen naar wonen eerst en een beschermd thuis vastgesteld. We gaan aan de slag met de regionale uitvoering en lokale vertaling van de gezamenlijke regiovisie. Uitgangspunten zijn daarbij zelfstandig wonen in de vertrouwde woonomgeving met steunende personen (beschermd thuis) en het voorkomen van dakloosheid vanuit het principe 'eerst een woning, dan herstel'.

3.3 Aan de hand van een convenant wordt er met aanbieders van specialistische jeugdhulp gewerkt aan de transformatieopgaven Normaliseren, Ambulantiseren en Kleinschalig gezinsgericht wonen. Doel is om kinderen thuis, of in een setting die 'zo thuis mogelijk is' te ondersteunen. Gemeenten en aanbieders werken aan de ambitie van 0 uit(huis)plaatsingen. Dit betreft een meerjarig ontwikkelproces. Ook wordt er een aanpak op wachttijden ontwikkeld.

3.4 Samen met het zorgkantoor en de zorgverzekeraar werken we in de regio Midden-IJssel aan de verbinding tussen het zorgdomein en het sociaal domein, zodat we de uitdaging die op ons afkomt vanuit het Integraal Zorgakkoord (IZA) nog meer vanuit gezamenlijkheid kunnen aanpakken. Concreet werken we hierbij aan de uitvoering van het regioplan en bijbehorende transformatieplannen.

4.1 Met het Actieplan Zelfstandig Thuis Wonen werken we doorlopend, samen met partners en inwoners, aan dat wat nodig is om mensen zolang en veilig mogelijk zelfstandig thuis te laten wonen. Thema's als Wonen, Meedoen, Ondersteuning en Zelfredzaamheid zijn hierin leidend. In 2024 borduren we voort op het traject van bewustwording rondom zelfstandig wonen en doorstroombevordering wat eind 2023 in gang is gezet.

4.4.5 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 4						
	Referentie		2024	2025	2026	2027
	jaar	cijfer				
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement Aantal per 1.000 inwoners in de desbetreffende bevolkingsgroep. <i>Bron: CBS - Monitor Sociaal Domein WMO</i>	2022	75	76	76	77	77
Jongeren met jeugdhulp Percentage van alle jongeren tot 18 jaar. <i>Bron: CBS – Beleidsinformatie Jeugd</i>	2022	7,4%	7,4%	7,3%	7,3%	7,2%
Jongeren met jeugdreclassering Percentage van alle jongeren van 12 tot 23 jaar. <i>Bron: CBS - Beleidsinformatie Jeugd</i>	2021	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%
Jongeren met jeugdbescherming Percentage van alle jongeren tot 18 jaar. <i>Bron: CBS - Beleidsinformatie Jeugd</i>	2022	1,0%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%
Jongeren met een delict voor de rechter Percentage van alle 12 t/m 21-jarigen. <i>Bron: CBS - Beleidsinformatie Jeugd</i>	2021	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%
Cliëntervaring Wmo Percentage dat (helemaal) eens is met de stelling: De medewerker en ik hebben in het gesprek samen naar oplossingen gezocht. <i>Bron: Cliëntervaringsonderzoek Wmo 2022</i>	2022	89%	90%	90%	90%	90%
Cliëntervaring Wmo De zorg/ondersteuning past bij mijn hulpvraag. <i>Bron: Cliëntervaringsonderzoek Wmo 2022</i>	2022	87%	88%	88%	88%	88%
Cliëntervaring Wmo Door de zorg/ondersteuning die ik krijg kan ik mij beter redden. <i>Bron: Cliëntervaringsonderzoek Wmo 2022</i>	2022	88%	89%	89%	89%	89%

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

4.4.6 Nieuw beleid begroting 2024-2027

Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) heeft een basisbegroting en heeft daarnaast de afgelopen jaren steeds incidentele middelen ontvangen om in de vraag van ouders, jeugdigen en professionals te kunnen voorzien. Voor 2024 en verder heeft het CJG opnieuw aanvullende middelen nodig, anders valt het CJG terug op de basisbegroting. Hiertoe wordt opnieuw voor de periode van twee jaar incidentele middelen gevraagd om het CJG op de huidige sterkte te houden en te kunnen voldoen aan de ontwikkelingen die worden gevraagd van gemeenten vanuit de Hervormingsagenda Jeugd, het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming, maar ook een goede overgang van cliënten van jeugdhulp naar de Wmo of beschermd wonen te realiseren.

Voorgesteld wordt om € 500.000 in 2024 en € 535.000 in 2025 aan het CJG-budget toe te voegen gedekt uit het transformatiebudget sociaal domein (€ 735.000), budget dakloosheid/beschermd wonen (€ 200.000) en rijksmiddelen Nationaal Programma Onderwijs (€ 100.000).

4.4.7 Wat mag het kosten?

Bedragen * € 1.000		Rek.	Begr.	Begr.	Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026	2027
<i>Lasten</i>							
	Jeugdhulp begeleiding		18.928	19.772	19.784	19.242	19.191
0.8	Overige baten en lasten				-923	-923	-943
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	3.301	4.087	4.322	3.001	3.362	3.281
6.2	Wijkteams	1.801	2.093	2.588	2.515	1.980	1.980
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	1.579	1.714	1.832	1.832	1.832	1.832
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	7.445	567	646	646	646	646
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	9.376	667	492	492	493	492
6.81	Geescaleerde zorg 18+		314	171	171	271	
6.82	Geescaleerde zorg 18-	1.726	106	283	283	283	283
7.1	Volksgezondheid	1.570	2.078	2.100	2.100	2.018	2.018
Totaal		26.797	30.556	32.207	29.902	29.204	28.780
<i>Baten</i>							
	Overige maatwerkarrangementen (WMO)		-325	-324	-324	-525	-525
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-1.333	-130	-137	-137	-103	-19
6.2	Wijkteams	-9		-150	-150		
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	-162	-69	-69	-69	-69	-69
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-323					
6.81	Geescaleerde zorg 18+		-314	-171	-171	-271	
7.1	Volksgezondheid	-61	-302	-268	-268	-186	-186
Totaal		-1.888	-1.140	-1.119	-1.119	-1.155	-799
Saldo van baten en lasten voor bestemming		24.909	29.416	31.088	28.783	28.049	27.981
<i>Reservemutaties</i>							
	Onttrekkingen	-1.261	-2.666	-2.836	-1.582	-2.101	-2.164
	Toevoegingen	2.783	964	954	953	951	951
Saldo van baten en lasten na bestemming		26.431	27.714	29.206	28.154	26.900	26.768

Programma 5

Duurzaamheid, energie- en warmtetransitie

Gemeente Raalte

4.5 Duurzaamheid, energie- en warmtetransitie

Portefeuillehouder:	Wethouders B. Nijboer en A. Kreule
Programmacoördinator:	Domeinmanager S. Hijlkema

4.5.1 Wat willen we bereiken?

We werken toe naar een duurzame gemeente, waar het net zo fijn leven is voor toekomstige generaties, als voor ons nu. De gemeente Raalte wil daarom in 2050 energieneutraal zijn en voldoen aan de afspraken uit het klimaatakkoord van Parijs.

We zien dat de ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid snel gaan. Er zijn nieuwe inzichten over de verhoudingen van grootschalige opwek middels zonne- en windenergie, de politieke verhoudingen zijn veranderd, technologische ontwikkelingen gaan snel. Dit maakt van duurzaamheid een dynamisch speelveld. Om weer aan te sluiten bij de vele ontwikkelingen willen we onze doelen en ambities actualiseren en dit op basis van opgedane ervaringen en nieuwe kennis en inzichten presenteren in een vernieuwd duurzaamheidsbeleid. Daarnaast vervolgen we het uitvoeren van de benodigde stappen om in 2050 energieneutraal te zijn. Concreet zullen in 2024 dan ook twee sporen centraal staan:

1. Update van het beleid duurzaamheid. We identificeren welke 'sporen' bijdragen aan een duurzame gemeente (bijvoorbeeld: energietransitie, warmtetransitie, klimaatadaptatie, duurzame mobiliteit) en stemmen de doelen op elkaar af.
2. Het blijven uitvoeren van de huidige 'acties' die op het programma staan. Bijvoorbeeld netcongestie, Regionale Energie Strategie, het verminderen van het restafval en ondersteuning op het gebied van energiebesparende maatregelen.

4.5.2 Relevante ontwikkelingen

Instabiele Energiemarkt: De energieprijzen blijven onvoorspelbaar. Omstandigheden, zoals de oorlog in Oekraïne, maken de energiemarkt minder stabiel dan voorheen. Een gedeelte van de inwoners van Raalte kampt daardoor ook in 2024 nog met energiearmoede.

Netcongestie: Door een grote vraag naar transport van elektriciteit gelden er beperkingen voor het leveren en afnemen van elektriciteit wat gevolgen kan hebben voor lokale bedrijven. De netbeheerder doet onderzoek naar de mogelijkheden van congestie-management, wat weer wat vrije ruimte zou opleveren. Technologische oplossingen zoals opslag van energie, energy hubs en smart grids zijn in ontwikkeling en kunnen in de toekomst mogelijk voor meer ruimte op het net zorgen.

Bedrijven: Mede door de stijgende kosten, zijn bedrijven zich meer dan ooit bewust van het belang van een duurzame en meer circulaire bedrijfsvoering. Hier hoort onder andere energiebesparing, maar ook verantwoorde energie opwek en -verbruik bij.

Polarisatie in de samenleving: Op verschillende duurzaamheidsthema's staat de samenleving tegenover elkaar, met name in relatie tot grootschalige opwek van hernieuwbare energie is er in sommige gevallen sprake van polarisatie.

Oog voor ecologie: De Wet Natuurbescherming vereist een natuurvriendelijke aanpak bij het isoleren van gebouwen. De Raad van State heeft uitgesproken dat een specifiek ecologisch onderzoek noodzakelijk is alvorens te isoleren. Gemeente-breed volstaat een Soorten-Management Plan welke nog niet voorhanden is.

Provinciaal programma landelijk gebied: In het ontwerp Provinciaal Programma Landelijk Gebied omschrijft de provincie hoe zij de toekomst van het landelijk gebied wil vormgeven, gericht op natuur, duurzame verdienmogelijkheden en leefbaarheid.

Veranderende politiek: Het politieke klimaat is het afgelopen jaar veranderd en zal ook in 2024 verder veranderen. Dit heeft invloed op het beleid ten aanzien van duurzaamheid. Zo is er naar aanleiding van de Provinciale Statenverkiezingen in 2023 door de provincie Overijssel nieuw beleid opgesteld over windenergie. In 2024 zouden er op meer duurzaamheidsthema's aanpassingen in het beleid gedaan kunnen worden naar aanleiding van een veranderend politiek klimaat. Ook samenwerkingsverbanden zouden hiermee in een ander daglicht kunnen komen te staan.

Duurzaamheid binnen de gemeente: Er gebeurt veel gerelateerd aan het thema duurzaamheid. Zo is er beleid op het gebied van biodiversiteit en klimaatadaptatie ontwikkeld, vindt er verduurzaming van evenementen en eigen vastgoed plaats en zijn er duurzaamheidscriteria voor Inkoop en Aanbesteding opgesteld. Een positieve ontwikkeling waarbij we moeten streven naar onderlinge afstemming en kennisdeling.

4.5.3 Doelstellingen

1. We werken toe naar een toekomstbestendig buitengebied en toekomstbestendige bedrijven door in 2030 op deze plekken 100 Gigawattuur (GWh) aan duurzame energie op te wekken.
2. We werken aan een toekomstbestendige gebouwde omgeving, duurzaam wonen in de wijken en dorpen. We stimuleren en faciliteren initiatieven gericht op duurzame mobiliteit, energiebesparing en aardgasvrije woningen en gebouwen.
3. We werken aan een gezonde/duurzame, schone leefomgeving waarbij we inzetten op een hoger percentage hergebruik van verschillende (circulaire) afvalstromen. We zetten in op bewustwording in de samenleving, we communiceren over nut en noodzaak van het scheiden van afvalstromen.
4. We werken toe naar een asbestvrije leefomgeving.

4.5.4 Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1. In 2024 geven we vervolg aan de update/herziening van het beleid rondom duurzaamheid.
- 1.2. We nemen deel aan het regionale proces om de afspraken gemaakt in de Regionale Energie Strategie (RES) verder uit te diepen en vast te stellen in de RES 2.0. Naast het samenwerkingsverband RES houden we onze ogen open voor aanvullende of alternatieve samenwerkingsvormen.
- 1.3. We gaan verder met de gemaakte regionale afspraken uit de RES 1.0 & 2.0 als richtinggevend kader.

- 1.4. We werken/denken pro-actief (mee) aan korte en lange termijn oplossingen op het gebied van netcongestie. Gedacht kan worden aan het optimaal gebruik maken van het huidige netwerk, maar ook bijvoorbeeld aan off-grid oplossingen voor bedrijventerreinen.
- 1.5. We zetten de samenwerking voort met onze lokale energie-initiatieven. Zij ontwikkelen projecten voor duurzame opwek van onderop. We continueren onze inzet op kennisontwikkeling en netwerkopbouw. Ook evalueren we of de ondersteuningssubsidie vanuit de gemeente Raalte voortgezet dient te worden.
- 1.6. We ondersteunen duurzame projecten van (mkb) bedrijven en maatschappelijke organisaties met het Energiefonds Raalte. De omgevingsdienst ziet bij bedrijven toe op de energiebespaarplicht.
- 2.1. Als belangrijk onderdeel van de update/herziening van het duurzaamheidsbeleid geven we verder richting aan de warmtetransitie.
- 2.2. We continueren de uitvoering van de warmtetransitie. We zetten bestaande goedlopende projecten voort. We blijven inzetten op bewustwording over energiebesparing, onder andere door het voortzetten van het gemeentelijk energieloket genaamd Duurzaam Bouwloket. We verkennen welke nieuwe projecten en maatregelen kansrijk zijn om het energieverbruik in de wijken en dorpen verder te verlagen.
- 2.3. Ook in 2024 ondersteunen we inwoners die door de gestegen energieprijzen een steuntje in de rug kunnen gebruiken met advies en uitvoering van energiebesparende maatregelen om zodoende de energierekening structureel te verlagen.
- 3.1. We geven richting aan hergebruik van afgedankt materiaal als onderdeel van het herziene duurzaamheidsbeleid.
- 3.2. Om de hoeveelheid (rest)afval te verminderen en te komen tot een hoger hergebruikpercentage, wordt een aanpak voorbereid waar we gaan inzetten op gerichtere communicatie. Hierbij inventariseren we waar met behulp van beschikbare gegevens informatie ingezet kan worden op wijkniveau. Zo kunnen we specifiekere communiceren en de betrokkenheid van inwoners vergroten. Het proces wordt ingezet om een structurele verlaging van de hoeveelheid restafval en schonere grondstofstromen te realiseren.
- 4.1. De aanpak voor het saneren van asbestdaken zetten we voort.

4.5.5 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 5						
	Referentie		2024	2025	2026	(...) 2030
	jaar	cijfer				
Fijn huishoudelijk restafval						
Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk restafval (kg per inwoner per jaar).	2021	100	94	90		30
<i>Bron: CBS - Statistiek Huishoudelijk Afval</i>						
Hernieuwbare elektriciteit						
Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa (de cijfers vanaf 2020 worden opnieuw bepaald als gevolg van de opgave aardgasloos).	2021	22,0%	28,0%	33,0%		60,0%
<i>Bron: RWS Leefomgeving klimaatmonitor</i>						
Hergebruik ten opzichte van totale huisvuilaanbod (2022 t/m 2026 zijn streefgetallen. Beleid wordt herijkt)	2022	77%	79%	80%		-
<i>Bron: ROVA</i>						
Score op de tevredenheid t.a.v. afvalinzameling is voldoende	2022	7,8	7,8	7,8		7,8
<i>Bron: 2-jaarlijkse enquête Rova</i>						
CO ₂ -uitstoot gebouwde omgeving in de gemeente Raalte	2021	84,6	80,0	76,0		-
<i>Bron: Klimaatmonitor. Cijfers afgerond op Ton*1000 CO₂.</i>						
Hernieuwbare energie	2021	10,9%	25,5%	29,0%		49,0%
<i>Bron: Klimaatmonitor.</i>						
<i>Legenda:</i>						
Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV						

4.5.6 Nieuw beleid begroting 2024-2027

Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat en energiebeleid (CDOKE)

Er komen in 2024 en 2025 middelen via het rijk beschikbaar voor uitvoering van taken in het kader van het klimaatakkoord. De middelen worden aangewend voor personeelskosten en of inhuur van externe deskundigheid.

Voorgesteld wordt de eenmalige middelen te ramen voor de jaren 2024 en 2025 voor respectievelijk € 670.084 en € 676.108. In de dekking wordt voorzien door een spuk uitkering CDOKE voor dezelfde bedragen.

Verduurzamen woningen door middel van energievakmannen

Voor het continueren van het aanbieden van advies door energievakmannen voor elke doelgroep koopwoningen wordt eenmalig € 75.000 gevraagd.

Voorgesteld wordt eenmalig € 75.000 beschikbaar te stellen voor de kosten van advies energievakmannen.

Uitvoeringskosten duurzaamheid

Voor het uitvoeren van het algemeen duurzaamheidsbeleid wordt voorgesteld voor 2024 eenmalig € 150.000 te ramen.

4.5.7 Wat mag het kosten?

Bedragen * € 1.000	Rek.	Begr.	Begr.	Meerjarenraming		
Nr. Taakveld omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026	2027
<i>Lasten</i>						
7.3 Afval	3.010	3.056	3.126	3.126	3.126	3.126
7.4 Milieubeheer	231	1.778	1.198	779	87	3
Totaal	3.241	4.835	4.324	3.905	3.213	3.129
<i>Baten</i>						
7.3 Afval	-3.601	-3.598	-3.584	-3.824	-3.824	-3.824
7.4 Milieubeheer	-60	-1.195	-670	-676		
Totaal	-3.661	-4.793	-4.254	-4.500	-3.824	-3.824
Saldo van baten en lasten voor bestemming	-420	42	69	-595	-612	-696
<i>Reservemutaties</i>						
Onttrekkingen	-298	-577	-56	-11	0	0
Toevoegingen	100			0	0	0
Saldo van baten en lasten na bestemming	-618	-535	14	-606	-612	-696

Programma 6

Economie

Gemeente Raalte

4.6 Economie

Portefeuillehouder:	Wethouder B. Breunissen
Programmacoördinator:	Domeinmanager S. Hijlkema

4.6.1 Wat willen we bereiken?

Ondernemers zijn van groot belang voor onze lokale economie, werkgelegenheid en leefbaarheid. Door een adequaat vestigingsklimaat, goede bedrijventerreinen, ruimtelijk-economisch vitale (winkel)centra, digitale verbindingen en goede bereikbaarheid werken wij aan een duurzame concurrerende economie die een goede uitgangspositie kan behouden en versterken.

We gaan, net als de voorgaande jaren, aan de slag met de uitvoering van de economische agenda. De tekorten op de arbeidsmarkt is een groot knelpunt voor onze lokale economie. Ook in 2024 zetten we ons, samen met het bedrijfsleven, in om de lokale Human Capital Agenda (HCA) uit te voeren.

Samen met de projectgroep centrumvisie Heino gaan we verder met de aanpak van de centrumvisie Heino. In het MKB-onderzoek 2020 zijn we op de derde plaats geëindigd van de meest MKB vriendelijke gemeente. Deze lijn willen we uiteraard doorzetten in onze dienstverlening. Om de vraag in de toekomst te kunnen blijven bedienen verkennen we de mogelijkheden van nieuwe bedrijventerreinen.

De regio Zwolle is voor ons een belangrijke samenwerkingspartner om de economische agenda verder vorm te geven. De gemeente Raalte wil hier actief bij betrokken zijn en de verbindingen leggen bij de voor ons kansrijke programma's/projecten.

4.6.2 Relevante ontwikkelingen

De gevolgen van de coronacrisis en Oekraïne werken nog steeds door en hebben effect op onze lokale economie. We blijven de economische ontwikkelingen in nauw contact met het lokale bedrijfsleven volgen en waar nodig acteren wij hierop.

Het tekort op de arbeidsmarkt is een groot knelpunt voor het functioneren van onze lokale economie. Ook in 2024 is de verwachting dat er nog steeds een groot tekort aan geschikt arbeidspotentieel is.

4.6.3 Doelstellingen

1. Een minimale top tien en het streven naar een top drie notering in de MKB vriendelijkste gemeente in Overijssel.
2. We zetten in op kwalitatief en voldoende bedrijfskavels.
3. We gebruiken de kansen en mogelijkheden die de Regio Zwolle ons biedt.
4. We zetten in op de realisatie van vitale en attractieve winkelcentra.
5. Het toeristisch aanbod stimuleren en faciliteren wij.

6. We zetten in op maximale ondersteuning van evenementenorganisaties.
7. Samen met het bedrijfsleven rollen we het merk Raalte geeft Ruimte verder uit.
8. We spelen in op de economische opgaven via de economische agenda.

4.6.4 Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De Taskforce Ondernemersdienstverlening zetten we voort en samen met ondernemers selecteren we prioriteiten en maken we plannen om onze procedures te verbeteren.

1.2 In 2024 gaan we door met het startersloket. ZP-Raalte voert het startersloket mede namens ons uit.

1.3 We blijven inzetten op de accountmanagers Economische Zaken als eerste aanspreekpunt voor het bedrijfsleven en ondernemersverenigingen.

2.1 Op de uitgifte van bedrijfskavels plegen wij een actieve inzet. Dit doen wij door nauw contact te hebben met het bedrijfsleven. Daarnaast dragen wij bij aan het onderzoek naar nieuwe bedrijfslocaties.

3.1 Wij blijven ons zowel bestuurlijk als ambtelijk actief inzetten binnen de Regio Zwolle. Daarnaast koppelen wij initiatieven vanuit de Regio Zwolle aan ons lokale bedrijfsleven.

4.1 Met projectgroep Heino geven we invulling aan de aanpak van CentrumVisie Heino.

5.1 Aan de uitwerking van de 'Beleidsnota Recreatie en Toerisme (R&T)' geven wij nadere invulling.

5.2 'Salland' blijft het te vermarkten toeristische merk. Salland Marketing is daarbij onze partner.

5.3 Wij zetten in op het in stand houden en doorontwikkelen van het fiets- en wandelnetwerk. Het huidige kwaliteitsniveau van deze basisvoorziening is hierbij onze maatstaf.

5.4 Wij benutten de kansen met betrekking tot het Overijssel kanaal. Het plan wat er ligt wordt uitgewerkt in 2024. Dit wordt gedaan in samenwerking met het Waterschap.

6.1 In 2024 voeren we de nieuwe evenementenvisie uit.

7.1 Ter stimulering van voorspoedige economische ontwikkelingen gaan wij het merk Raalte geeft Ruimte verder promoten over de verschillende sectoren en voeren de initiatieven uit. Deze initiatieven vergroten het draagvlak van het bedrijfsleven, onderwijs en de gemeente.

8.1 In 2024 gaan we verder met het uitvoeren van de economische agenda 2020 - 2025.

4.6.5 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 6						
	Referentie		2024	2025	2026	2027
	jaar	cijfer				
Vestigingen						
Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar.	2022	161,2	165,0	165,0	165,0	165,0
<i>Bron: LISA</i>						
Functiemenging						
De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.	2022	53,5%	53,5%	53,5%	53,5%	53,5%
<i>Bron: BAG/LISA</i>						
Aantal toeristische overnachtingen	2022	285.863	300.000	300.000	300.000	300.000
<i>Bron: aangiften toeristenbelasting</i>						
Uitgifte industriegrond	2022	6,70 ha	3,2 ha	0 ha	0 ha	0 ha
<i>Bron: gemeentelijke administratie</i>						
Aantal vestigingen gemeente Raalte	2022	3.788	3.800	3.800	3.800	3.800
<i>Bron: Biro</i>						
Aantal banen gemeente Raalte	2022	18.601	18.700	18.700	18.700	18.700
<i>Bron: Biro</i>						
Stabiele top 10 positie MKB vriendelijkste gemeente Overijssel	2020	7	3	3	3	3
<i>Bron: onderzoek Lexnova</i>						

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

4.6.6 Nieuw beleid begroting 2024-2027

Onderzoeksgeld kwaliteitsverbetering bestaande bedrijventerreinen

In onze economische agenda, E.1 bedrijventerreinen, hebben we met onze partners (bedrijfsleven en onderwijs) afspraken gemaakt over bestaande bedrijventerreinen. Naast het beschikbaar hebben van voldoende capaciteit aan bedrijfsterreinen om groei en nieuwe bedrijven te kunnen faciliteren vinden we het van belang dat bestaande bedrijventerreinen ook van voldoende kwaliteitsniveau blijven. We willen onderzoeken of de bestaande bedrijventerreinen toekomstbestendig zijn. Na dit onderzoek bepalen wij de scope van de uitvoering van het onderzoek.

Voorgesteld wordt voor de periode 2024 t/m 2027 per jaar € 15.000 beschikbaar te stellen.

Bijdrage Regio Zwolle

Op basis van de meerjarige agenda Regio Zwolle 2024-2028 werken wij samen met 22 gemeenten, 4 provincies, ondernemers, onderwijs en maatschappelijke organisaties aan een brede welvaart voor alle huidige en toekomstige inwoners en ondernemers.

De nieuwe agenda geeft ons veel kansen om onze groeiopgave klimaatbestendig te realiseren, de (innovatie van onze) economie aan te jagen en onze arbeidsmarkt te versterken. Ook krijgen we door de regionale samenwerking meer mogelijkheden om financiële middelen voor programma's binnen te halen en wordt onze lobby/stakeholderpositie bij het Rijk, de EU en de provincie verstevigd.

Voorgesteld wordt onderstaande structurele en eenmalige bedragen beschikbaar te stellen:

Bijdrage regio Zwolle		S = structureel / E = eenmalig			
	S/E	2024	2025	2026	2027
Public affairs en communicatie	S	91.482	104.742	113.391	116.638
Economie, arbeidsmarkt, duurzaam groeien en leefkwaliteit, versterken bereikbaarheid DUS	E	177.174	200.207	222.525	234.438
Deelname coalting of the willing programma stationsomgevingen	E	27.000	27.000	-	-

Raalte Geeft Ruimte

Door een doorlopende campagne is het economisch beleid sterker neergezet met als resultaat meer bedrijvigheid en saamhorigheid bij de branche maakindustrie en detailhandel (winkeliers & horeca). De weg die wij hiervoor in hebben gezet is niet af en zal doorgezet moeten worden. Er liggen veel kansen om Raalte Geeft Ruimte uit te bouwen naar andere sectoren.

Voorgesteld wordt voor de periode 2024 t/m 2027 per jaar € 30.000 beschikbaar te stellen.

Human Capital Agenda (HCA)

We willen ons blijvend inzetten op de uitvoering van de HCA. De tekorten op de arbeidsmarkt zijn en blijven een groot knelpunt voor het optimaal functioneren van onze economie. Met de inzet van de lokale HCA kunnen wij onze economie en gemeenschap blijvend versterken. Zo liggen er diverse initiatieven op de plank om uit te werken zoals mbo traineeship en verkenning initiatief werkeninnijverdal.nl.

Voorgesteld wordt voor de periode 2024 t/m 2027 per jaar € 15.000 voor HCA beschikbaar te stellen.

Verhoging bijdrage Salland Marketing

We willen Salland als toeristische en recreatieve bestemming blijven promoten, zowel regionaal, landelijk en internationaal (Duitsland en Vlaanderen).

We zetten Salland Marketing in voor de slagvaardige inzet voor het onder de aandacht brengen van het toeristisch recreatief product van de gemeente Raalte en Salland. Daarnaast willen we recreatieve voorzieningen voor de eigen inwoners (Sallanders) stimuleren. Doel is om in onze gemeente meer bezoekers te trekken en bestedingen en banen te vergroten.

Voorgesteld wordt de (structurele) bijdrage met ingang van 2024 te verhogen met € 8.200.

4.6.7 Wat mag het kosten?

Bedragen * € 1.000		Rek.	Begr.	Begr.	Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026	2027
<i>Lasten</i>							
3.1	Economische ontwikkeling	819	1.225	1.069	1.171	984	932
5.7	Openb grn en (openlucht) recreatie	156	354	259	144	144	144
Totaal		975	1.579	1.328	1.315	1.128	1.075
<i>Baten</i>							
3.1	Economische ontwikkeling	-136	-136				
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen						
5.7	Openb grn en (openlucht) recreatie	-47	-28	-30	-30	-30	-30
Totaal		-183	-164	-30	-30	-30	-30
Saldo van baten en lasten voor bestemming		792	1.415	1.298	1.285	1.098	1.046
<i>Reservemutaties</i>							
	Onttrekkingen	-174	-343	-163	-194	-3	-3
	Toevoegingen	2			0	0	0
Saldo van baten en lasten na bestemming		621	1.073	1.135	1.091	1.095	1.043

Programma 7

Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed

Gemeente Raalte

4.7 Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed

Portefeuillehouder:	Wethouders B. Breunissen en G. Toeter
Programmacoördinator:	Domeinmanager S. Hijlkema

4.7.1 Wat willen we bereiken?

We zorgen goed voor ons maatschappelijk vastgoed (mfa's, dorpshuizen, sport- en cultuuraccommodaties), omdat deze voorzieningen belangrijk zijn voor een leefbaar dorp. Het gebruik van (maatschappelijk) vastgoed faciliteert ontmoeting, bewegen, educatie en verbinding. We kijken dan ook naar ons maatschappelijk vastgoed als een middel om onze doelen in kernen en wijken te realiseren. We zetten in op het behoud van de inzet van actieve en betrokken inwoners en betrekken daar ook actief en aansprekend de jeugd bij.

Onderwijs is van groot belang voor onze gemeente. Daar horen kwalitatief sterke, gezonde, toekomstbestendige, betaalbare onderwijsvoorzieningen bij.

We willen ons subsidiebeleid zodanig vorm geven dat we meer aan kunnen sluiten bij ideeën uit de samenleving.

We inspireren inwoners om (nog) gezonder te leven, omdat fitte inwoners met een gezonde leefstijl en die zich fysiek, mentaal en sociaal vitaal voelen, beter kunnen meedoen in de maatschappij.

Op cultureel gebied zorgen we voor een zichtbaar en samenhangend aanbod wat onze gemeente aantrekkelijk maakt; waarin de culturele identiteit wordt behouden en ontwikkeld en cultuur een belangrijke verbindingsfactor is. Hierbij richten wij ons ook op de kracht en kwaliteiten van het lokale aanbod.

4.7.2 Relevante ontwikkelingen

Sport

In 2023 is een Raalter Sportakkoord 2023-2026 met nieuwe speerpunten opgesteld. Hiermee willen we de uitdagingen, voor Sport en beweegstimulering tackelen, die we in onze gemeente zien.

In 2023 hebben we een integraal plan van aanpak ingediend welke thema's we vanaf 2024 gaan oppakken van de Brede Specifieke Uitkering (SPUK) en van het Gezond en actief leven akkoord (GALA) en op welke manier we dat gaan doen.

In 2023 is het rijk met een nieuwe Brede regeling Combinatiefuncties gekomen. Belangrijke wijzigingen zijn de verplichte afbouw van het profiel Vakleerkracht gym onderwijs (bekostiging scholen gaat via OC&W) en de introductie van de nieuwe profielen als Clubkadercoach, Verenigingsmanager, sportpark manager en de combinatiefunctionaris Onderwijs.

Cultuur

In 2023 wordt nieuw cultuurbeleid voor 2024 en volgende opgesteld.

De gemeente heeft met ingang van 2025 de zorgplicht voor fysiek toegankelijke bibliotheekvestigingen. Om de vestigingen daarop voor te bereid zijn SPUK-gelden beschikbaar. De gemeente dient daar 1/5 aan bij te dragen.

Onderwijshuisvesting

Met de verdere uitwerkingen van de (ver)bouwplannen voor onderwijsgebouwen conform het Integraal HuisvestingsPlan (IHP) Onderwijs zijn een aantal nieuwe ontwikkelingen die mogelijk invloed hebben op de vastgestelde tijdslijn voor realisatie. Het gaat er met name om dat onderwijs de verwachting heeft dat binnen onze gemeente sprake zal zijn van een leerlingengroei in plaats van de eerder aangenomen leerlingenkrimp. Ook blijkt vanuit uitgevoerde locatieonderzoeken dat vanuit de inwoners en ook vanuit gemeentelijk beleidsontwikkeling een sterke behoefte is om het leer en beweegconcept te omarmen. Dit heeft daarom nu alle aandacht wat betekent dat wanneer er sprake is van nieuwbouw, er gekeken zal worden naar de mogelijkheid om het leren en bewegen heel dicht bij elkaar te brengen of zelfs in 1 gebouw onder te brengen. Hierbij wordt dan ook gekeken naar mogelijkheden met sportgebouwen die niet in gemeentelijk bezit zijn.

4.7.3 Doelstellingen

1. Vanuit de visie van Positieve Gezondheid zien wij Sport- en Bewegestimulering als 'must' voor een gezonde leefstijl. Het levert een goede bijdrage aan het fysiek, mentaal en sociaal welbevinden van onze inwoners. Wij zetten ons daarom in dat iedere inwoner met plezier en zonder belemmering op zijn eigen niveau kan bewegen en sporten. Inclusief aandacht voor sporttalentontwikkeling en topsporters.
2. We dragen zorg voor een duurzaam, toekomstbestendig en passend aanbod aan maatschappelijk vastgoed en onderwijshuisvesting in nauw overleg met onze partners.
3. We zetten in op een zichtbaar en samenhangend cultureel aanbod dat Raalte aantrekkelijk maakt, waarin de culturele identiteit wordt behouden en ontwikkeld; waarin iedereen mee doet en waarin cultuur een belangrijke verbindingsfactor is.
4. We verkennen of we met een andere manier van subsidiëring onze maatschappelijke doelen beter kunnen bereiken.

4.7.4 Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 In 2024 komen we met een voorstel voor Sport- en Bewegbeleid. Daarmee zorgen we voor afwegingskaders en voorwaarden voor het kunnen prioriteren en uitvoeren van het Raalter Sportakkoord 2023-2026. Daarbij hebben we bijzondere aandacht voor hoe we het begeleiden van sporttalentontwikkeling en topsporters gaan faciliteren.

1.2 Na het vaststellen van het Sport- en Bewegbeleid stelt het lokale kernteam (verplicht) een uitvoeringsplan op voor de uitvoering van het Raalter Sportakkoord. De onderdelen in het Uitvoeringsplan voor 2024 worden opgepakt.

1.3 De buurtsportcoaches worden vanaf 2024 op profielen ingezet en gefinancierd volgens het Uitvoeringsplan voor de Brede Regeling Combinatiefuncties 2023-2026. De speerpunten van het Sportakkoord en het integrale plan van aanpak Brede SPUK zijn leidend voor de keuzes hierin.

1.4 Het Sportbedrijf ontvangt voor het uitvoeren van de twee maatschappelijke hoofdopdrachten, een kostendekkende aanvullende exploitatiebijdrage, zodat het Sportbedrijf met een sluitende begroting de maatschappelijke taken kan uitvoeren. De twee maatschappelijke hoofdopdrachten zijn:

- a. Beheer en verhuur van de gemeentelijke accommodaties met de overeengekomen bezettingsgraad door onderwijs en sportverenigingen.
- b. Het organiseren van sport- en beweegstimuleringsactiviteiten met een extra scope op kwetsbare inwoners die extra inspanning vragen om hen voldoende te laten sporten en bewegen.

1.5 We zorgen ervoor dat scholen, verenigingen en andere maatschappelijke organisaties in voldoende mate, naar behoefte, gebruik kunnen maken van de sportaccommodaties en -velden.

1.6 Sportverenigingen en -stichtingen die willen verduurzamen ondersteunen we met (verwijs)informatie. Daarnaast kunnen ze een gunstige, laagrentende Stimuleringslening Sportaccommodaties bij ons aanvragen zolang ons fonds bij het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting. (Svn) daarvoor toereikend is.

2.1 Op basis van het in december 2021 vastgestelde Integrale Huisvestings Plan (IHP) werken wij samen met schoolbesturen en aanverwante partijen aan de uitwerking van zes projecten die voorzien zijn in de eerste en tweede fase (2022-2029) van het IHP in concrete projectplannen. Het doel is om door middel van (ver)bouw een veilige, plezierige en toekomstbestendige leeromgeving te creëren. Elk projectplan vormt de basis voor het beschikbaar stellen van de exact benodigde kredieten.

3.1 Voor eind 2023 is het cultuurbeleid geactualiseerd. Hieruit komen nieuwe actiepunten die we in 2024 gaan oppakken.

3.2 We gaan in overleg met Bibliotheek Salland over het verduurzamen en toekomstgericht inrichten van de vestiging in Heino

3.3 We blijven in overleg met Salland Wonen (eigenaar) en Stichting De Coöperatie (beheerder) over de toekomst van De Maalderij.

4.1 Het project herijking subsidies heeft een tijd stilgelegen, maar is in 2023 weer opgepakt. Dat proces loopt door in 2024.

4.2 Jaarlijks wordt de Subsidierегeling Sociaal Domein geactualiseerd. Daarvoor evalueren we de ingediende aanvragen en besluiten voor de Subsidierегeling Raalte Sportief en Gezond. Hiermee zorgen we voor passende subsidievoorwaarden, die het doel van deze subsidie ondersteunen. Het mogelijk maken van vernieuwende sport- en beweeginitiatieven die invulling geven aan de doelen of speerpunten in het Sportakkoord, Preventie-akkoord of Raalte Gezond. (Samen het Programma Raalte Sportief en gezond).

4.7.5 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 7						
	Referentie		2024	2025	2026	2027
	jaar	cijfer				
% Niet sporters						
Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder die niet minstens één keer per week aan sport doet.	2020	46,9%	43,0%	43,0%	43,0%	42%%
<i>Bron: IJssellandsscan 2022, wekelijks sporter 18+ 0</i>						
% Beweegt voldoende						
Het percentage van de bevolking van 19 jaar en ouder dat voldoet aan de Nederlandse Norm voor Gezondbewegen. Deze is voor de leeftijdsgroep 18 tot 55 jaar minimaal 5x per week een half uur matig intensieve activiteit zoals stevig wandelen of fietsen.	2020	54,0%	54,0%	54,0%	54,0%	55,0%
<i>Bron: IJssellandscan Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen) 2022</i>						
Legenda:						
Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV						

4.7.6 Nieuw beleid begroting 2024-2027

Cultuur

Subsidies culturele evenementen, schoolvoorstellingen en erfgoed

Voorgesteld wordt om in afwachting van het vast te stellen nieuwe cultuurbeleid € 17.000 eenmalig beschikbaar te stellen in 2024 voor voortzetting subsidies culturele evenementen, schoolvoorstellingen en advies erfgoed.

Subsidieregeling cultuurarrangement

Voorgesteld wordt om in afwachting van het vast te stellen nieuwe cultuurbeleid € 40.000 eenmalig beschikbaar te stellen in 2024 voor voortzetting subsidieregeling cultuurarrangement.

Budget beeldende kunst

Voorgesteld wordt om in afwachting van het vast te stellen nieuwe cultuurbeleid € 14.500 eenmalig beschikbaar te stellen in 2024 voor beeldende kunst.

Sport

Uitvoering Buurtsportcoachregeling

Voor 2023-2026 geldt een nieuwe Brede regeling Combinatiefuncties met zes nieuwe profielen voor buurtsportcoachrollen. Het profiel 'vakleerkracht gym' is vervallen. Hierin is/was 3,36 fte van de buurtsportcoaches werkzaam met cofinanciering vanuit het onderwijs. Doel van deze nieuwe profielen is om met de inzet van Buurtsportcoaches zowel doelen van het Sportakkoord als themadoelen van het GALA te kunnen behalen! De gemeente is de meest logische cofinancier van de buurtsportcoaches in de nieuwe profielen. Tot en met 2023 is de gemeentelijke cofinanciering van een aantal profielen/buurtsportcoachrollen met eenmalig geld gedekt. Vanaf 2024 is daarom voortzetting en uitbreiding van de cofinanciering nodig. Ook een werkbudget is gewenst om sneller en flexibeler doelgroepactiviteiten te kunnen starten. Een deel van de cofinanciering kan worden bekostigd uit de beschikbare middelen voor het Sportakkoord, Langer Zelfstandig thuis wonen en het GALA-middelen.

Voorgesteld wordt voor 2024 € 166.167, voor 2025 € 214.917, voor 2026 € 263.667 en voor 2027 € 195.000 beschikbaar te stellen en voor de jaren 2024 tot en met 2026 jaarlijks voor een bedrag van € 141.792 dekking te vinden in het uitvoeringsbudget sportakkoord, uitvoeringsbudget langer zelfstandig wonen en de GALA-middelen.

Uitvoeringsbudget Raalter Sportakkoord

Het nieuwe Raalter Sportakkoord 2023-2026 is een doorontwikkeling van het eerste Raalter Sportakkoord en heeft verdergaande doelen en speerpunten. Vooral het opzetten van een Sport- en Preventie kennisplatform en de communicatie veel meer vanuit marketingprincipes per doelgroep gaan differentiëren, betekent een uitbreiding van bestedingsdoelen van het beschikbare eenmalige uitvoeringsbudget voor 2024.

Voorgesteld wordt voor 2024 eenmalig € 35.000 en voor de jaren 2025 tot en met 2027 jaarlijks eenmalig € 110.000 beschikbaar te stellen. De uitgaven kunnen (volledig) worden gedekt door een rijksbijdrage en het restant uitvoeringsbudget lokaal sportakkoord.

Integraal HuisvestingsPlan (IHP) Renovatie Esmoreit Luttenberg in 2027

Op basis van het IHP wordt voor het jaar 2027 de investering, groot € 1.850.000 van de Esmoreitschool in Luttenberg begroot. De kapitaallasten bedragen structureel € 98.000 en worden (op basis van de nota afschrijvingsbeleid) het 1e jaar (eenmalig) terug geraamd.

4.7.7 Wat mag het kosten?

Bedragen * € 1.000		Rek.	Begr.	Begr.	Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026	2027
<i>Lasten</i>							
0.3	Overige gebouwen	21	77	29	67	40	22
4.2	Onderwijshuisvesting	2.770	3.616	3.077	3.150	3.217	3.215
4.3	onderwijsbeld leerlingzk (schlsprrtdgn)	112	106	112	112	112	112
5.1	Sportbeleid en activering	2.015	2.043	2.075	1.919	1.948	1.999
5.2	Sportaccommodaties (beleid)	239	417	261	434	518	515
5.3	Cultuurpresentatie, -prod en -partic	1.072	1.324	933	788	787	790
5.4	Musea	4	6	7	7	7	7
5.6	Media	894	953	1.009	1.009	1.009	1.009
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	10	15	16	16	16	16
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1	1	1	1	1	1
Totaal		7.138	8.557	7.520	7.501	7.656	7.686
<i>Baten</i>							
4.2	Onderwijshuisvesting	-5	-107	-7	-7	-7	-7
5.1	Sportbeleid en activering	-906	-928	-833	-833	-821	-868
5.2	Sportaccommodaties (beleid)	-44	-53				
5.3	Cultuurpresentatie, -prod en -partic	-75	-92	-63	-63	-63	-63
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-2	-3	-3	-3	-3	-3
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie						
Totaal		-1.033	-1.183	-907	-907	-894	-941
Saldo van baten en lasten voor bestemming		6.105	7.374	6.613	6.594	6.762	6.745
<i>Reservemutaties</i>							
	Onttrekkingen	-583	-1.360	-542	-655	-715	-696
	Toevoegingen	134	138	146	146	146	146
Saldo van baten en lasten na bestemming		5.656	6.152	6.217	6.086	6.192	6.195

Programma 8

Openbare orde en veiligheid

Gemeente Raalte

4.8 Openbare orde en veiligheid

Portefeuillehouder:	Burgemeester A. Hofland
Programmacoördinator:	Domeinmanager S. Hijlkema

4.8.1 Wat willen we bereiken?

'Het blijven van een veilige gemeente Raalte', is het hoofddoel van de nieuwe Integrale Veiligheidsstrategie (IVS) 2023-2026. We zetten net als voorgaande jaren opnieuw in op het behouden van een veilige woon- en leefomgeving. We doen dit samen met onze veiligheidspartners, inwoners, maatschappelijke instellingen en ondernemers, zodat we een weerbare en verbonden samenleving vormen. Dit is dan ook het overkoepelende thema, dat in de drie geprioriteerde speerpunten terugkomt. Als speerpunten zijn benoemd: ondermijnende criminaliteit, zorg & veiligheid en digitale veiligheid. Daarnaast blijven we inzetten op de reguliere werkzaamheden en lopende thema's. De taken van de gemeente bestaan uit verbinden, regisseren en coördineren.

Opgemerkt wordt, dat de inzet op de speerpunten beïnvloed kan worden doordat (acute) inzet nodig is door onvoorziene omstandigheden op het gebied van openbare orde en veiligheid, maatschappelijke onrust en crisis.

4.8.2 Relevante ontwikkelingen

De knelpunten die vorig jaar zijn benoemd, zien we ook dit jaar nog op de verschillende thema's terug. Voorbeelden zijn: de wooncrisis, de asielinstroom en vluchtelingenopvang, de toename van extreme weersomstandigheden en de natuurbescherming. Het anti-overheid denken is niet verminderd, wat onder andere zichtbaar is in een toename en verharding van (landelijke) betogingen. Dit vraagt ook lokaal alertheid op ontwikkelingen die de openbare orde kunnen verstoren en inzet op verbondenheid in de samenleving om escalatie te voorkomen.

4.8.3 Doelstellingen

1. Verbeteren van de weerbaarheid en verbondenheid in de samenleving, zodat we het veiligheidsgevoel van de inwoners van de gemeente Raalte minimaal op het huidige niveau houden.
2. Het stimuleren van een positief maatschappelijk effect door het verder verstevigen van de samenwerking tussen de ketens zorg en veiligheid. Met inzet op een betere kwaliteit van leven voor de kwetsbare inwoner, ontstaan minder veiligheidsproblemen en risico's.
3. De gemeente Raalte zo onaantrekkelijk mogelijk maken voor ondermijnende criminaliteit, waarbij we inzetten op het tegengaan van oneerlijke concurrentie door malafide bedrijvigheid en streven naar een gezond woon- en ondernemersklimaat.
4. Het bevorderen van de digitale veiligheid van de gemeente Raalte als geheel met specifieke aandacht voor het versterken van de digitale weerbaarheid met behulp van reeds ontworpen/te ontwerpen instrumenten en middelen die aansluiten bij de verschillende doelgroepen.
5. We zetten in op de naleving van de leefregels op het gebied van openbare orde en veiligheid in onze gemeente.

6. Als gemeentelijke organisatie en als inwoners willen we goed voorbereid blijven op rampen en crises. We willen hierin een gewaardeerd partner in regionaal verband zijn.

4.8.4 Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 We voeren het vastgestelde Uitvoeringsplan Veiligheid 2023-2024 uit.

1.2 We organiseren op de verschillende speerpunten bewustwordingssessies voor verschillende doelgroepen om de weerbaarheid op onder andere het gebied van ondermijning en digitale veiligheid te vergroten en daarmee de verbondenheid onder inwoners verder te stimuleren.

1.3 We ontwikkelen de samenwerking met politie op het gebied van openbare orde en veiligheid door. Specifieke aandacht is er voor de doorontwikkeling van de samenwerking met de wijkagenten. We zetten de samenwerking rondom de inzet van bestuurlijke bevoegdheden van de burgemeester voort.

1.4 We stellen met onze Veiligheidspartners (politie, veiligheidsregio en openbaar ministerie) gezamenlijke prioriteiten vast. We zorgen voor een afgestemde aanpak, die vastgelegd is in het jaarplan van het Regionaal Coördinatiepunt Integrale Veiligheid. Daarnaast stemmen we in dit verband de aanpak van ordeverstoringen af voor, zowel acuut als ter voorbereiding op verwachte verstoringen.

1.5 Het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) bedrijventerrein en winkelgebied in Raalte wordt voortgezet als de raad hiervoor de gevraagde middelen beschikbaar heeft gesteld.

1.6 Het project Buurtbemiddeling wordt samen met politie en de woningbouwvereniging de komende jaren voortgezet als de raad hiervoor de gevraagde middelen beschikbaar heeft gesteld.

2.1 Het thema veiligheid krijgt een plek binnen de opgave 'toekomstbestendige en leefbare dorpen en wijken'.

2.2 We voeren een casusregistratiesysteem in, gericht op veiligheidscasuïstiek en borgen daarmee de vastgestelde AVE methodiek ook digitaal.

2.3 We stellen procesbeschrijvingen op voor art. 18b Wet Straffen en Beschermen en de wet Bestuurlijke Informatievoorziening Justitiabelen (wet BIJ).

2.4 We stellen beleidsregels op voor de uitvoering van de Wet Aanpak Woonoverlast (art. 151d Gemeentewet en art. 2.79 APV Raalte).

3.1 Concrete signalen van criminele personen en/ of netwerken pakken we samen met onze veiligheidspartners integraal op in het ondermijningsoverleg en via het informatieknoppunt ondermijnende criminaliteit (IOC).

3.2 Vanuit het ondermijningsoverleg voeren we met onze partners een integrale controle uit op een nog nader te bepalen fenomeen.

3.3 We stellen een beeld op van de drugsproblematiek in de gemeente Raalte, zodat zo nodig een gerichte aanpak opgezet kan worden.

3.4 We zetten met een lokale werkgroep van in- en externe partners het project Veilig Buitengebied voort. We focussen in eerste instantie op het afstemmen van de samenwerking en bereiden in ieder geval een integrale actie voor, in de vorm van voorlichting of gericht op voorkomende knelpunten.

3.5 We zorgen ervoor dat het instrumentarium om barrières op te kunnen werpen tegen ondermijnende criminaliteit op orde is, bijvoorbeeld door het hebben van een actueel Damoclesbeleid en Bibobbeleid, maar ook een APV die ondermijningsproof is.

4.1 We nemen deel aan de activiteiten die vanuit het regionale plan van aanpak digitale veiligheid worden uitgevoerd.

4.2 Het regionale risicoprofiel is uitgebreid met onder andere 'digitale ontwrichting', waarmee de komende jaren via de strategische beleidsagenda ook aandacht is voor dit risico. Er vindt onder andere een Regionaal Beleidsteam (RBT) oefening cyber plaats.

5.1 De boa's worden op basis van het Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) uitvoeringsbeleid, ingezet op samenleving gestuurd en risicogestuurd toezicht. In het kader van het KVO surveilleren de boa's in het winkelgebied. Daarnaast reageren ze op meldingen van inwoners.

5.2 In 2024 gaan we verder met de thematische aanpak op een aantal gebieden. Daar wordt een koppeling gemaakt tussen communicatie, preventie, toezicht en handhaving. In het Uitvoeringsprogramma VTH 2024 wordt dit opgenomen. Gedacht wordt aan het stimuleren van goed stookgedrag, gebiedsgerichte aanpak van parkeeroverlast door werkbusjes en het tegengaan van overlast van hondenpoep.

6.1 Om goed voorbereid te zijn op rampen en crises, organiseren we in regionaal verband frequent trainingen en oefeningen voor betrokken functionarissen. Daarnaast onderzoeken we hoe ingezet kan worden op het voorkomen van, maar ook de aanpak van ontstane maatschappelijke onrust.

6.2 We zijn betrokken bij de uitwerking en uitvoering van de thema's, genoemd in de Beleidsagenda 2023-2026 van de Veiligheidsregio IJsselland. We zorgen voor lokale borging van de afspraken die vastgelegd zijn in het regionaal Crisisplan.

4.8.5 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 8						
	Referentie		2024	2025	2026	2027
	jaar	cijfer				
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners <i>Bron: CBS- Geregistreerd criminaliteit & diefstallen</i>	2022	0,8	0,6	0,6	0,6	0,6
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners <i>Bron: CBS- Geregistreerd criminaliteit & diefstallen</i>	2022	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners <i>Bron: CBS- Geregistreerd criminaliteit & diefstallen</i>	2022	1,7	1,5	1,5	1,5	1,5
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners <i>Bron: CBS- Geregistreerd criminaliteit & diefstallen</i>	2022	3,4	2,9	2,9	2,9	2,9
Verwijzingen Halt <i>Het aantal verwijzingen naar Halt, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 12 t/m 17 jaar.</i> <i>Bron: Bureau Halt</i>	2022	8	13	13	13	13
Het aantal geregistreerde misdrijven <i>Bron: gebiedsscan/ cijfers politie</i>	2020	790	650	650	650	650
Onveiligheidsgevoelens inwoners Raalte (2021 Nederland: 87) <i>Bron: Waar staat je gemeente</i>	2021	84	82	82	82	82
Het percentage succesvol afgeronde buurtbemiddelingen <i>Bron: rapportage buurtbemiddeling</i>	2020	76%	76%	76%	76%	76%
Score: de gemeente houdt voldoende toezicht op het naleven van regels <i>Bron: Waar staat je gemeente</i>	2023	36%	-	40%	-	40%

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

4.8.6 Nieuw beleid begroting 2024-2027

Keurmerk veilig ondernemen

De schade die het bedrijfsleven jaarlijks lijdt door criminaliteit en onveiligheid wordt door de nodige maatregelen fors verminderd. Een belangrijke voorwaarde in het proces om een KVO-certificaat te behalen is, dat ondernemers samen met gemeente, politie, brandweer en eventuele andere partijen afspraken maken om overlast, criminaliteit en onderhoud en beheer aan te pakken. Dit levert een veiligere omgeving op met als resultaat een groter gevoel van veiligheid en minder schade.

Voorgesteld wordt structureel € 5.000 beschikbaar te stellen om de publiek-private samenwerking en bijbehorende hercertificering-trajecten Keurmerk Veilig Ondernemen voor de toekomst te borgen.

Buurtbemiddeling

Met Buurtbemiddeling Raalte wordt een laagdrempelige organisatie gepositioneerd waar mensen met een burencnflict zich kunnen melden. Door middel van Buurtbemiddeling kunnen burenen en buurtgenoten hun conflicten met elkaar oplossen zonder tussenkomst van de andere partijen.

Voorgesteld wordt structureel € 22.000 beschikbaar te stellen voor buurtbemiddeling.

Applicatie voor casusregistratie

Openbare Orde en Veiligheid (OOV) registreert informatie in kantoorautomatisering oplossingen, zoals Sharepoint. Er is behoefte aan meer structuur en om gegevens toegankelijker te maken. Er wordt onderzocht of WIZ-portaal de behoefte kan invullen.

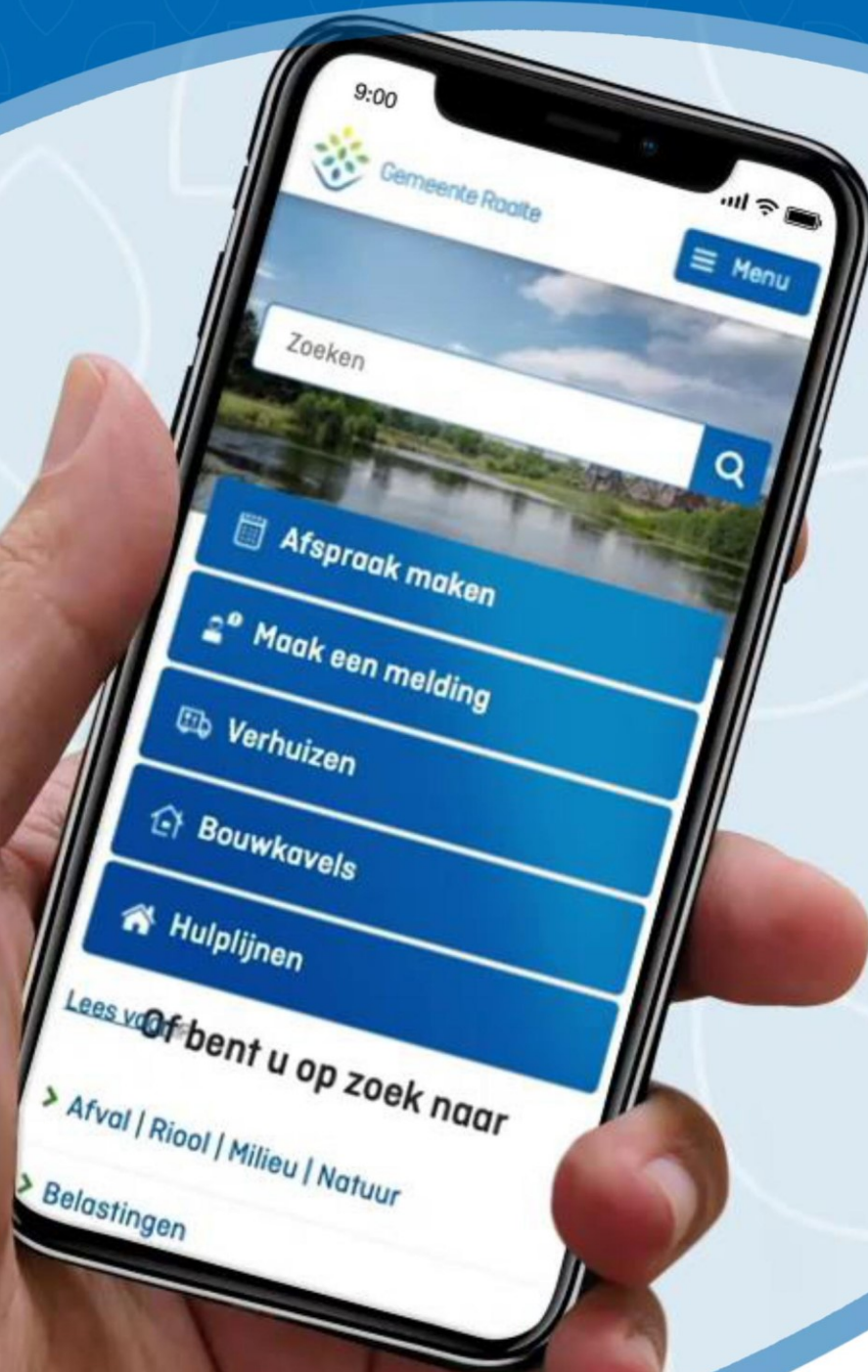
Voorgesteld wordt de eenmalige onderzoekskosten van € 12.808 te ramen.

4.8.7 Wat mag het kosten?

Bedragen * € 1.000		Rek.	Begr.	Begr.	Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026	2027
<i>Lasten</i>							
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	2.502	2.895	2.866	2.866	2.866	2.842
1.2	Openbare orde en veiligheid	922	1.056	1.079	1.089	1.079	1.004
Totaal		3.424	3.950	3.946	3.955	3.945	3.846
<i>Baten</i>							
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-252	-282	-283	-283	-283	-283
1.2	Openbare orde en veiligheid	-199	-40	-40	-40	-40	-40
Totaal		-451	-322	-324	-324	-324	-324
Saldo van baten en lasten voor bestemming		2.973	3.628	3.622	3.632	3.621	3.523
<i>Reservemutaties</i>							
	Onttrekkingen	-66	16		0	0	0
	Toevoegingen				0	0	0
Saldo van baten en lasten na bestemming		2.907	3.643	3.622	3.632	3.621	3.523

Programma 9

Bestuur en dienstverlening

Gemeente Raalte

4.9 Bestuur en dienstverlening

Portefeuillehouder:	Burgemeester A. Hofland
Programmacoördinator:	Domeinmanager B. Willems

4.9.1 Wat willen we bereiken?

De gemeente wordt steeds meer als gewaardeerd partner gezien en inwoners waarderen de gemeentelijke dienstverlening. We zorgen dat onze dienstverlening voor iedereen toegankelijk is (zowel digitaal als fysiek).

In de gemeente Raalte gaan we voor een inclusieve democratie waarin we in verbinding staan met de samenleving. Een samenleving waarin iedereen betrokken is: denkers en doeners en vooral ook de mensen die niet zo snel meedoen. En waarin alle inwoners ook echt invloed hebben.

We vinden het niet meer dan gewoon om uitdagingen samen met inwoners aan te gaan. Dit noemen we ook wel participatie. Er is de afgelopen jaren veel ervaring opgedaan. Dat leverde waardering op van inwoners, ondernemers en het is niet onopgemerkt gebleven in het land. Participatie is geen doel op zich, maar het kan een effectief middel zijn om tot een beter beleid of initiatief te komen, met als doel een breed gedragen idee of voorstel. We benutten de kennis, ervaring en slimheid van de samenleving om op die manier tot betere oplossingen te komen.

Maar we blijven onszelf ontwikkelen. Juist in een tijd waarin we zien dat het vertrouwen in de overheid afneemt en inwoners polarisatie ervaren zet de gemeente Raalte zich in om in goed contact met haar inwoners te zijn en te blijven. Met participatie als middel om tot beter beleid of een gedragen initiatief te komen en met verbinding als middel om continue het gesprek te voeren. We vinden het belangrijk dat iedereen gehoord wordt. Daarom zetten we in dit programma in op de versterking van het contact met de samenleving en het verbeteren van onze dienstverlening.

4.9.2 Relevante ontwikkelingen

Participatie krijgt door de veranderende samenleving een steeds grotere rol. Het vertrouwen in de overheid neemt af. Dit is ook een trend die we zien in de gemeente Raalte. Dit verminderde vertrouwen en de polarisatie in de samenleving vraagt om kwalitatief hoogwaardige participatie en verbinding. In de drie grote opgaven is participatie één van de drie pijlers waar veel aandacht aan wordt besteed.

Op 1 januari 2024 treedt de omgevingswet in werking. Participatie speelt daarin een belangrijke rol. Daarnaast is er een nieuwe wet in de maak: 'Versterking participatie op decentraal niveau'. Hiermee verandert de inspraakverordening in een participatieverordening en wordt het uitdaagrecht in de wet vastgelegd. Op dit moment is nog niet bekend of en wanneer deze wet in werking zal treden.

Wet- en regelgeving verplicht ons in toenemende mate om de digitale dienstverlening voor inwoners en ondernemers goed te organiseren en toegankelijk te maken voor iedereen.

4.9.3 Doelstellingen

1. We willen als gemeente Raalte een inclusieve gemeente zijn die in verbinding staat met de inwoners.
2. Wij zijn en blijven voor onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en mede-overheden een gewaardeerd partner.
3. De raad en het college hanteren een open bestuursstijl, zijn transparant in de besluitvorming en staan open voor initiatieven vanuit inwoners. Dit moet leiden tot meer vertrouwen van onze inwoners in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd.

4.9.4 Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 We blijven actief doorgaan met luisteren naar de vraag achter de vraag, denken mee in hoe het wél kan en bij ideeën en initiatieven blijven we naast inwoners en initiatiefnemers staan.

1.2 De verbinders hebben een belangrijke rol in het contact met de samenleving. De verbinders gaan actief naar de dorpen en initiatiefnemers toe. Ze staan midden in de samenleving, ze weten wat er leeft en zijn benaderbaar.

1.3 We koersen verder op de ontwikkeling van participatie; met een verdieping van het vraagstuk waarin de rol van de raad, samenleving en inclusiviteit in een doordacht proces centraal staan. Op deze manier bereiden we ons voor op mogelijke nieuwe wetgeving.

1.4 Het Digipanel benutten we voor actuele vraagstukken, zodat we snel een mening hebben van inwoners uit onze kernen of wijken.

2.1 We willen dat inwoners, ondernemers en samenwerkingspartners makkelijk met ons in contact kunnen komen. Onze communicatie is daarom op alle fronten leesbaar en begrijpelijk, met een menselijke toon. De digitale informatie op onze website en andere kanalen maken we toegankelijk voor iedereen, ook voor mensen met een beperking of achterstand. In het persoonlijk contact blijven we het verschil maken door te luisteren naar de behoefte van de inwoner, hierop in te spelen en te denken in mogelijkheden.

2.2 We werken voor onze digitale dienstverlening de komende jaren toe naar een omnichannel kanaalstrategie. Hierin staat de klant centraal en draaien alle communicatiekanalen om de klant. In 2024 wordt het nieuwe contactplatform geïmplementeerd en zijn we bezig met de voorbereiding op het Klant Interactie Service Systeem en de MijnRaalte-omgeving (het digitale persoonlijke portaal tussen gemeente, inwoners en ondernemers). Daarnaast optimaliseren we het klantcontact via bestaande kanalen, zoals telefonie of livechat, en onderzoeken we in hoeverre nieuwe kanalen aanvullend kunnen zijn voor de dienstverlening.

2.3 We gaan cyclisch monitoren hoe inwoners en ondernemers onze dienstverlening en toegang ervaren, zodat we gericht, op basis van feedback van buiten, kunnen blijven verbeteren. Monitoring vindt plaats door middel van analyse van intern beschikbare data (kwantitatief), gecombineerd met ervaringen van gebruikers die we actief ophalen (kwalitatief).

3.1 We blijven samenwerken met het onderwijs om actief burgerschap te stimuleren en docenten te enthousiasmeren voor het jaarlijkse scholierendebat en debat in de klas.

3.2 We geven uitvoering aan het statuut waarin de raad en het college afspraken hebben gemaakt over de onderlinge samenwerking, over de manier waarop verantwoording en democratische controle plaatsvinden en over de informatievoorziening. Daarnaast leggen we in heldere taal uit welke besluiten door het college of de raad zijn genomen.

3.3 We geven uitvoering aan de raadsagenda.

4.9.5 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren programma 9						
	Referentie		2024	2025	2026	2027
	jaar	cijfer				
Demografische druk						
De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar.	2023	81,1%	78,0%	78,0%	78,0%	
<i>Bron: CBS - Bevolkingsstatistiek</i>						
Percentage inwoners dat (heel) veel vertrouwen heeft in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd	2023	46%	-	50%	-	50%
<i>Bron: Waar staat je gemeente</i>						
Percentage inwoners dat vindt dat de gemeente doet wat ze zegt	2023	34%	-	40%	-	40%
<i>Bron: Waar staat je gemeente</i>						
Percentage inwoners dat vindt dat de gemeente zich flexibel opstelt als dat nodig is	2023	32%	-	40%	-	40%
<i>Bron: Waar staat je gemeente</i>						
Percentage inwoners dat vindt dat de gemeente voldoende luistert naar de mening van haar inwoners	2023	41%	-	48%	-	48%
<i>Bron: Waar staat je gemeente</i>						
Percentage inwoners dat vindt dat de gemeente inwoners voldoende betreft bij haar plannen, activiteiten en voorzieningen	2023	51%	-	55%	-	55%
<i>Bron: Waar staat je gemeente</i>						
Percentage inwoners dat vindt dat organisaties voldoende ruimte krijgen om ideeën en initiatieven te realiseren.	2023	34%	-	40%	-	40%
<i>Bron: Waar staat je gemeente</i>						
Waardering dienstverlening	2023	7,1	-	7,1	-	7,1
<i>Bron: Waar staat je gemeente</i>						
Waardering digitale dienstverlening	2023	7,2	-	7,2	-	7,2
<i>Bron: Waar staat je gemeente</i>						

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

4.9.6 Nieuw beleid begroting 2024-2027

Participatievraagstuk

De afgelopen jaren was Raalte (een van de) koploper(s) op het gebied van participatie. Om hier te blijven en ons te verbeteren willen we stappen voorwaarts maken en ons blijven ontwikkelen. Participatie is niet voor niets als een belangrijke pijler in de drie grote opgaven benoemd in de kadernota. Maar ook bij andere taken en opdrachten van de gemeente is goede participatie van groot belang. Dit vraagt aandacht. Daarom verkennen we in 2024 wat er nodig is om zo goed mogelijk aan te sluiten bij inwoners. Aan de hand hiervan wordt bepaald wat er nodig is om de volgende stappen te maken in deze participatieve gemeente.

Daarnaast is er op dit moment een nieuwe wet in de maak: 'Versterking participatie op decentraal niveau'. Hiermee zal de inspraakverordening veranderen in een participatieverordening en wordt het uitdaagrecht in de wet vastgelegd. Het is nog niet bekend wanneer deze wet wordt aangenomen en in werking zal treden. Door in 2024 de verkenning te starten, zijn we goed voorbereid op deze nieuwe wetgeving.

Voorgesteld wordt om in 2024 eenmalig € 75.000 beschikbaar te stellen om het participatievraagstuk verder te verkennen en om ons voor te bereiden op de mogelijk veranderende wetgeving.

Versterking cluster bestuurlijke vernieuwing/participatie

Om de doelstellingen van participatie, bestuurlijke vernieuwing te halen is personele versterking nodig. Ook kunnen we ons zo doorontwikkelen en innoveren op het gebied van bestuurlijke vernieuwing. Daarnaast is er dan ruimte om vragen op andere gebieden op te pakken, zoals op het gebied van vrijwilligers en zijn we slagvaardig bij nieuwe ontwikkelingen die hiermee samenhangen.

Voorgesteld wordt een uitbreiding van het cluster bestuurlijke vernieuwing/participatie, met een omvang van 1 fte en de structurele kosten (inclusief overhead) van €120.799 op te nemen in de begroting.

Werkbudget verbinders

Voor veel maatschappelijke vrijwilligersorganisaties en inwonersinitiatieven zijn de verbinders van de gemeente Raalte de eerste contactpersoon van de gemeente. De verbinders weten wat er speelt in de dorpen, staan in nauw contact met de inwoners en zijn makkelijk benaderbaar. Ze hebben als taak om inwoners te helpen bij bijzondere vragen en mooie initiatieven. Om dit te realiseren hebben de verbinders vanaf 2020 een werkbudget. Dit budget wordt gebruikt om kleine initiatieven te ondersteunen die geen andere (overheids)ondersteuning ontvangen. Denk hierbij aan het realiseren van een buurkastje of het organiseren van een ontmoetingsactiviteit. Daarnaast wordt dit budget de komende jaren ook gebruikt om de bekendheid van de verbinders in Raalte dorp te vergroten. Op deze manier zorgen we ervoor dat de verbinders nog meer bekendheid krijgen bij de inwoners en er zo nog meer initiatieven ontstaan en verbindingen worden gelegd.

Voorgesteld wordt om het werkbudget verbinders te prolongeren door voor de jaren 2024 t/m 2027 jaarlijks € 25.000 eenmalig beschikbaar te stellen.

Gemeenteraad

Voorgesteld wordt het budget van de gemeenteraad structureel te verhogen met € 85.000 en incidenteel in 2024 met € 45.000. Deze extra lasten hebben onder andere betrekking op de strategische raadsagenda, trainingen raadsleden, bijeenkomsten op locatie en de procedure voor burgemeestersbenoeming.

Dienstverlening

We investeren de komende jaren in de dienstverlening over de hele linie. Zowel in het online contact als in de persoonlijke benadering (menselijke maat). Onze dienstverlening is up-to-date en voldoet aan de wettelijke eisen. Inwoners, ondernemers en samenwerkingspartners ervaren en waarderen onze dienstverlening hierdoor als snel, eenvoudig en toegankelijk.

Voor de uitvoering van het programma Dienstverlening wordt voorgesteld het volgende te ramen:

	2024	2025	2026	2027
Incidenteel	205.625	326.444	326.444	132.889
Structureel	31.541	50.541	50.541	146.041

Formatie-uitbreiding domein Publiek

Voor domein Publiek wordt formatie-uitbreiding gevraagd voor de combinatiefunctie coördinator verkiezingen/ medewerker burgerzaken. Tot op heden wordt hiervoor ingehuurd, wat hogere kosten met zich meebrengt. Daarnaast is gevraagd om tijdelijke inhuur van een projectleider voor het inwerken en begeleiden van de coördinator verkiezingen gedurende de eerstvolgende verkiezingsperiode.

Verder wordt een piek in aanvragen van reisdocumenten verwacht vanwege de geldigheidsverlenging van 5 naar 10 jaar. Voorgesteld wordt hiervoor 1 fte aan te stellen voor een periode van 4 jaar (2024-2027).

Tot slot wordt voorgesteld de huidige inhuur van een senior medewerker burgerzaken te verlengen voor het eerste half jaar van 2024 om de kwaliteit en kennis op het gebied van burgerzaken te waarborgen.

Voorgesteld wordt voor deze formatie-uitbreiding het volgende (extra) te ramen:

	2024	2025	2026	2027
Incidenteel	119.458	68.885	68.885	68.885
Structureel	-	42.558	42.558	42.558

4.9.7 Wat mag het kosten?

Bedragen * € 1.000		Rek.	Begr.	Begr.	Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026	2027
<i>Lasten</i>							
0.1	Bestuur	2.634	2.729	3.051	2.916	2.926	2.824
0.2	Burgerzaken	806	860	1.226	1.241	1.232	1.182
7.5	Begraafplaatsen en crematie	14	14	14	14	14	14
Totaal		3.453	3.603	4.291	4.171	4.172	4.021
<i>Baten</i>							
0.1	Bestuur	-1.232	-233	-245	-245	-245	-245
0.2	Burgerzaken	-484	-312	-696	-708	-715	-737
Totaal		-1.716	-544	-941	-954	-960	-983
Saldo van baten en lasten voor bestemming		1.737	3.059	3.350	3.218	3.212	3.038
<i>Reservemutaties</i>							
	Onttrekkingen	-10	-100	-10	0	0	0
	Toevoegingen				0	0	0
Saldo van baten en lasten na bestemming		1.727	2.958	3.340	3.218	3.212	3.038

Overzicht algemene dekkingsmiddelen, resultaten & onvoorzien

Gemeente Raalte

4.10 Overzicht algemene dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien

Portefeuillehouder:	Wethouder A. Kreule
Programmacoördinator:	Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

4.10.1 Inleiding

BNG Bank is de bank van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Vereniging Dimpact ondersteunt gemeenten bij de best mogelijke koppeling tussen (digitale) dienstverlening en optimale bedrijfsvoering. De samenwerking is indirect dienstbaar aan de uitvoering van alle gemeentelijke taken.

4.10.2 Belastingen

Binnen dit onderdeel worden onder andere de gemeentelijke belastingen weergegeven, zoals onroerende zaakbelasting, toeristenbelasting en forensenbelasting. COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) is het kennisinstituut op het gebied van lokale en regionale lasten. Via 'www.waarstaatjegemeente.nl' kan eenvoudig bekeken worden wat de woonlasten voor een huishouden zijn. Deze site gebruikt als brongegevens de gegevens van COELO. De gegevens van COELO zijn voor 2024 nog niet bekend. Aangezien COELO van andere basisgegevens uitgaat, zijn de woonlasten van COELO niet te vergelijken met de gemiddelde lokale lastendruk van Raalte. Voor een verdere toelichting op de belastingen wordt verwezen naar de paragraaf [Lokale heffingen](#).

4.10.3 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren algemene dekkingsmiddelen	Referentie					
	jaar	cijfer	2024	2025	2026	2027
Woonlasten éénpersoonshuishouden Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten. <i>Bron: COELO</i>	2023	803	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.
Woonlasten meerpersoonshuishouden Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten. <i>Bron: COELO</i>	2023	848	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.
WOZ-waarde woningen De gemiddelde WOZ waarde van woningen x € 1.000. <i>Bron: CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken</i>	2023	369	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

4.10.4 Wat mag het kosten?

Bedragen * € 1.000		Rek.	Begr.	Begr.	Meerjarenraming		
Nr.	Taakveld omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026	2027
<i>Lasten</i>							
0.10	Resultaat rekening van baten en lasten	9.816					
0.4	Overhead	11.602	14.634	13.667	13.118	12.545	12.442
0.5	Treasury	143	-192	681	571	639	556
0.61	OZB woningen	201	195	219	219	219	219
0.62	OZB niet woningen	191	184	207	207	207	207
0.64	Belastingen overig	37	36	41	41	41	41
0.7	Alg. uitkering en ov. Uitk. Gemeentefnds						
0.8	Overige baten en lasten	805	1.530	2.460	3.008	2.851	2.971
0.9	Vennootschapsbelasting (VPB)	163					
10.6	Parkeerbelasting						
2.1	Verkeer vervoer (kaplasten nutsvoorz)	10	9	9	9	9	11
3.4	Econ. promotie (for en toeristenbel)	13	13	15	15	15	15
Totaal		22.982	16.408	17.298	17.188	16.525	16.462
<i>Baten</i>							
0.4	Overhead	-1.258	-1.008	-973	-918	-844	-907
0.5	Treasury	-1.828	-1.770	-2.187	-2.096	-2.138	-2.071
0.61	OZB woningen	-5.478	-5.517	-5.537	-5.539	-5.579	-5.616
0.62	OZB niet woningen	-3.314	-3.320	-3.326	-3.333	-3.340	-3.346
0.64	Belastingen overig	-184	-185	-188	-188	-188	-113
0.7	Alg. uitkering en ov. Uitk. Gemeentefnds	-70.025	-70.646	-74.230	-74.277	-68.210	-67.352
0.8	Overige baten en lasten	-326	-31	-31	-31	-31	-31
3.4	Econ. promotie (for en toeristenbel)	-396	-415	-566	-566	-566	-566
Totaal		-82.810	-82.891	-87.038	-86.948	-80.895	-80.003
Saldo van baten en lasten voor bestemming		-59.828	-66.483	-69.740	-69.761	-64.370	-63.542
<i>Reservemutaties</i>							
	Onttrekkingen	-2.243	-10.803	-2.902	210	-3.474	-3.049
	Toevoegingen	1.255	8.328	711	850	900	936
Saldo van baten en lasten na bestemming		-60.816	-68.958	-71.931	-68.700	-66.944	-65.655

Overzicht overhead

Gemeente Raalte

4.11 Overzicht overhead

Portefeuillehouder:	Burgemeester A. Hofland
Programmacoördinator:	Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

4.11.1 Inleiding

Onder de overhead vallen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Dat zijn de kosten voor medewerkers (zoals juridisch, financieel en personeelsadviseurs, managementondersteuning, domeinmanagers) en ondersteunende middelen (zoals huisvesting en ict). Doel is om de raad meer inzicht te verschaffen en meer zeggenschap te geven over deze kosten.

4.11.2 Overhead

Iedere organisatie (ook de onze) is continue in beweging, hetzij door vertrek van ambtenaren (bijvoorbeeld regionale samenwerking) of door het verwelkomen van nieuwe ambtenaren bij taakuitbreidingen. We constateren dat dergelijke organisatiewijzigingen niet één op één te vertalen zijn in de kosten voor overhead.

Analyse van de overheadkosten leert dat er drie soorten zijn:

1. Kosten die niet of zeer beperkt beïnvloedbaar zijn. Dit zijn de vaste kosten overhead, hoofdzakelijk het gebouw. De hoogte van deze kosten is onafhankelijk van het aantal fte.
2. Beïnvloedbare kosten, oftewel indirecte kosten op de PIOFACH-functies (Personeel Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie en Huisvesting), die deels afhankelijk zijn van het aantal fte.
3. Kosten die direct veranderen bij wijzigingen in de fte.

Ad. 1 Niet beïnvloedbare kosten.

De kosten blijven in principe gelijk. Daling van fte betekent wel, dat dezelfde kosten door minder mensen worden gedragen. Daardoor stijgt het uurtarief van de medewerkers en worden onze diensten en producten duurder. Daarom moeten we kritisch zijn op deze kosten.

Ad. 2 Beïnvloedbare kosten voor de PIOFACH-functies

Binnen onze organisatie hebben we verschillende functies die de medewerkers ondersteunen in het primaire proces, zoals de adviesfuncties, management en secretariaten. De kosten voor deze ondersteunende taken hebben een ondergrens, we kunnen immers niet zonder. Bij een bezuiniging van 3 fte kunnen we niet per direct een fte wegbezuinigen, maar bij het afstoten van taken en bijvoorbeeld vertrek van 15 fte moeten we kritisch kijken naar het effect op het takenpakket van deze functies. Daarom kunnen we niet per fte aangeven of dit leidt tot wijzigingen in deze overheadkosten, maar moeten we naar deze functies kijken als er significante wijzigingen zijn in de fte.

Ad. 3 Kosten die direct veranderen bij wijzigingen in de fte

Hierbij kun je denken aan een stukje ICT-kosten en opleidingsbudget. We lopen de budgetten voor overhead door om deze kosten eruit te filteren. Deze overheadkosten dalen of stijgen één op één met afname of toename van fte.

Toename aantal fte

Door de toename van het totale aantal fte's is de omvang van onder ad. 2 en ad. 3 genoemde kosten onder druk komen staan. Daarom is er een methode ontwikkeld om deze kosten te kunnen ramen en te verdelen. Deze methode zal ook toegepast worden bij afname van het personeel. Uit berekeningen is gebleken dat bij toename van fte's rekening moet worden gehouden met een opslag van € 25.000 per fte. Het gaat dan om de directe kosten van bijvoorbeeld een smartphone, laptop, licenties enz. maar ook om de indirect variabele kosten waarbij een toenemend beroep wordt gedaan op bijvoorbeeld financieel, juridisch en personeelsadvies en informatie- en archiefbeheer, maar ook op ondersteuning vanuit de DOWR-percelen. Met bovengenoemde opslag van € 25.000 per fte is ook rekening gehouden in het nieuw beleid dat in deze begroting is opgenomen. Periodiek zal worden geëvalueerd of de opslag nog realistisch is.

4.11.3 Waar meten we ons succes aan af?

Indicatoren overzicht overhead

Bedragen in €

Indicatoren	Referentie		2024	2025	2026	2027
	Jaar	Cijfer				
Formatie						
Fte per 1.000 inwoners Bron: Kerngegevens begroting 2024 gemeente Raalte	2023	5,96	6,60	6,60	6,60	6,60
Bezetting						
Fte per 1.000 inwoners * Bron: personeelsadministratie gemeente Raalte	2023	5,96	6,60	6,60	6,60	6,60
Apparaatskosten						
Kosten per inwoner ** Bron: begroting 2024 gemeente Raalte	2023	€ 672	€ 767	€ 758	€ 750	€ 728
Externe inhuur						
Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen *** Bron: Bijlage K Inzicht in Loonkosten/ begroting 2024	2023	18%	3%	4%	4%	3%
Overhead						
% van totale lasten Bron: begroting 2024 gemeente Raalte	2023	8%	9%	10%	10%	10%

*) Bezetting 2023 op basis van (werkelijke) bezetting per 1 januari 2023.

**) Dit zijn de overheadkosten plus de personeelsgebonden kosten die zijn toegerekend aan de programma's. Het verschil tussen de cijfers 2023 en 2024 e.v. wordt veroorzaakt door nieuw beleid 2024 en de stijging van het inwoneraantal.

***) Referentie jaar: betreft werkelijke uitgaven per 1 september 2023 in relatie met de begrote uitgaven over dezelfde periode.

Legenda:

Verplichte beleidsindicatoren op basis van vernieuwing BBV

4.11.4 Overzicht overhead

Bedragen in €

Omschrijving	Begroting 2023 na wijzigingen	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo van baten en lasten taakveld 004 (incl. res.)	11.681.311	11.666.336	11.550.922	11.273.506	11.134.788
Specificatie baten en lasten (excl. reserves):					
Bedrijfsvoering *	4.447.107	4.547.374	4.458.108	4.438.643	4.321.828
Bedrijfsvoeringsraad					
Bestuursondersteuning	104.687	110.565	110.565	116.779	110.565
DOWR FA	343.690	370.480	370.480	370.480	370.480
DOWR ICT **	4.376.100	4.804.256	4.580.042	4.339.062	4.338.739
DOWR Inkoop	58.864	62.977	62.977	62.977	62.977
DOWR Personeels- en salarisadministratie	189.423	213.654	213.654	186.202	186.202
Eenmalige domeinbudgetten ***	1.490.673	287.414	115.593	112.179	99.362
Facilitair ****	1.924.006	1.727.264	1.807.743	1.597.011	1.572.756
Gebouwenbeheer	148.266	66.057	66.058	66.058	66.058
Management	1.271.282	1.330.784	1.330.784	1.330.784	1.324.679
Overige	166.392	115.955	115.955	115.955	115.955
Receptie en KCC	1.039.051	916.160	826.940	824.219	816.593
Waarvan dekking:					
Bouwgrondexploitaties/ investeringsprojecten/ lokale heffingen	-1.972.445	-1.859.400	-1.859.323	-1.859.323	-1.851.223
Totaal (excl. reserves)	13.587.096	12.693.540	12.199.576	11.701.026	11.534.971
Geraamde reservemutaties	-1.944.654	-1.027.204	-648.654	-427.520	-400.183
Totaal (incl. reserves)	11.642.442	11.666.336	11.550.922	11.273.506	11.134.788

*) Bedrijfsvoering

De afname van de kosten voor bedrijfsvoering in 2024 en volgende wordt veroorzaakt doordat de stelpost overhead betrekking heeft op tijdelijk personeel.

**)DOWR ICT

De afname van de DOWR ICT-kosten komt in hoofdzaak door de eenmalig geraamde uitgave voor 2024 en 2025 voor het gegevens fundament. Respectievelijk € 340.000 en € 220.000.

*****) Eenmalige domeinbudgetten**

Het grote verschil in de raming eenmalige domeinbudgetten 2023 en volgende wordt veroorzaakt door de inzet van veel tijdelijk personeel binnen het sociaal domein, en tijdelijke inzet van 2 fte consultants voor de Oekraïners.

******) Facilitair:**

De geraamde uitgaven voor het jaar 2026 zijn fors lager doordat veel van de installaties van de gemeente in dat jaar geheel afgeschreven zijn.

Hoofdstuk 5

De paragrafen

Gemeente Raalte

5.1 Lokale heffingen

Portefeuillehouder:	Wethouder A. Kreule
Programmacoördinator:	Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

5.1.1 Inleiding

In deze paragraaf staat het beleid dat de gemeente Raalte in 2024 gaat voeren ten aanzien van de lokale heffingen. De effecten van dit beleid en de tarieven voor 2024 nemen we op in de verschillende belastingverordeningen die door de raad worden vastgesteld in het kader van de begroting 2024. Het invorderings- en het kwijtscheldingsbeleid zijn geregeld in de leidraad invordering.

Per heffing geven we de beleidsuitgangspunten aan, een nadere toelichting over de heffing, de kostenonderbouwing en het dekkingspercentage met onderbouwing, indien van toepassing en de raming voor 2024.

Ook geven we inzicht in de lastendruk voor 2024 voor de inwoner en informatie over het kwijtscheldingsbeleid.

5.1.2 Beleidskader

Om dekking te geven aan het deel van de gemeentelijke uitgaven dat niet door de rijksuitkeringen en overige inkomsten kan worden afgedekt, dient de gemeente eigen inkomsten te verwerven. Deze eigen inkomsten kunnen worden verkregen uit gemeentelijke belastingen, heffingen, rechten en leges, oftewel lokale heffingen, voor algemene voorzieningen of concreet geleverde diensten. In de beleidsnota lokale heffingen zijn de kaders vastgelegd voor deze eigen inkomsten.

Ondanks de financiële situatie en het naderende ravijnjaar blijft de OZB gelijk. De stijging in baten wordt enkel veroorzaakt door areaaluitbreiding. Gezien de stijging van de lasten vindt het college het verstandig de afvalstoffenheffing en rioolheffing in twee jaar weer kostendekkend te maken.

5.1.3 Belastingen

We kennen de volgende belastingen:

- Onroerende zaakbelasting
- Toeristenbelasting
- Forensenbelasting
- Precariobelasting
- Reclamebelasting

Onroerende zaakbelastingen

De onroerende zaakbelasting (OZB) is een belasting die wordt geheven op binnen de gemeente gelegen onroerende zaken. Voor woningen wordt de OZB alleen opgelegd aan de eigenaren. Voor de niet-woningen, zoals winkels en bedrijven, wordt de OZB geheven van zowel de eigenaar als de gebruiker van de onroerende zaak. De grondslag voor de berekening van de OZB is de WOZ-waarde van de onroerende zaak. Deze wordt jaarlijks bepaald. Het tarief van de OZB wordt uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde.

De OZB is een algemeen dekkingsmiddel; er is geen relatie tussen de opbrengsten van deze belasting en de dienstverlening vanuit de gemeente.

Voor 2024 geldt dat de OZB voor de inwoners niet stijgt, conform het coalitieakkoord. Dit betekent dat de OZB gelijk blijft en de stijging in de baten enkel veroorzaakt wordt door areaaluitbreiding.

Bedragen in €	- is voordeel
Belasting (alleen baten)	Begroting 2024
OZB opbrengst gebruikers	-1.334.821
OZB opbrengst eigenaren	-5.536.697
OZB opbrengst eigenaren niet woningen	-1.991.357
Totaal onroerendezaakbelasting (baten)	-8.862.875

Toeristenbelasting

De gemeente heft de toeristenbelasting om haar eigen inkomsten te vergroten. Het geld wordt daarna gebruikt om voorzieningen binnen de gemeenten op een bepaald peil te brengen of te houden. Dit betekent dat de gemeente het geld niet per definitie in dient te zetten voor voorzieningen die direct aan het toerisme zijn te koppelen. De gemeenteraad kan hier echter wel voor kiezen. Een verblijfsaanbieder is toeristenbelasting verschuldigd indien er gelegenheid wordt geboden tot verblijf met overnachting tegen een vergoeding aan personen die niet staan ingeschreven in de basisregistratie personen (BRP) van de gemeente. Dit betekent dat ook toeristenbelasting mag worden geheven voor het verblijf van arbeidsmigranten op vakantieparken of voor zakelijke overnachtingen in een conferentiehotel. Degene die overnacht, betaalt de belasting vrijwel altijd aan de ondernemer die de overnachting verzorgt. Deze ondernemer draagt de belasting daarna af aan de gemeente.

Hoogte tarief

Het tarief voor de toeristenbelasting wordt verhoogd van € 1,00 per overnachting in 2023 naar € 1,50 per overnachting in 2024. Naast de inflatiecorrectie van 8% wordt er in 2024 dus een extra verhoging doorgevoerd tot een totaal van 50%. Ondanks de forse stijging blijven we onder het provinciaal gemiddelde van € 1,63.

Aantal overnachtingen

In de begroting 2024 wordt rekening gehouden met 284.501 bezoekers en een tarief van € 1,50. De totaal te verwachten opbrengst is dan € 426.750.

Bedragen in €	- is voordeel
Belasting	Begroting 2024
Baten toeristenbelasting	-426.750

Forensenbelasting

Personen die, zonder dat ze hun hoofdverblijf in de gemeente hebben, meer dan negentig dagen per jaar een gemeubileerde woning tot hun beschikking hebben voor zichzelf of voor hun gezin, betalen forensenbelasting. De forensenbelasting dient ertoe om mensen die relatief veel in een gemeente verblijven maar geen ingezetene zijn van deze gemeente, mee te laten betalen aan algemene voorzieningen in die gemeente. De forensenbelasting is een algemene belasting en kan zonder bestedingsdoel geheven worden.

Hoogte tarief

Het tarief is niet aan een maximum gebonden. Als heffingsmaatstaf wordt een percentage van de WOZ-waarde gehanteerd. Daarmee volgt de belastingopbrengst de waardeontwikkeling van het onroerend goed. Het tarief voor het belastingjaar 2024 is afgeleid van de resultaten van de herwaardering van onroerende zaken die in de forensenbelasting vallen.

Na toepassing van de index voor 2024 op het tarief van 20% komt de te verwachten opbrengst forensenbelasting voor het belastingjaar 2024 uit op een bedrag van € 139.107.

Bedragen in €	- is voordeel
Belasting	Begroting 2024
Baten forensenbelasting	-139.107

Precariobelasting

Deze belastingen worden geheven voor het hebben van voorwerpen onder of boven, voor openbaar gebruik bestemde, gemeentegrond. De gemeente Raalte kent precariobelasting voor terrassen en uitstallingen en overige voorwerpen. Daarnaast wordt precariobelasting geheven voor de losse standplaatsen en op markten. Voor de reguliere markt is een aparte verordening marktgeden.

De gemeente is vrij in het vaststellen van de hoogte van de tarieven, onafhankelijk van eventuele kosten. Hierbij gelden wel de eisen van redelijkheid.

Voor 2024 stijgen de tarieven met 8% inflatiecorrectie en komen neer op:

- Terras per m2 € 2,55 per week (2023 € 2,36)
- Terras per m2 € 25,65 per seizoen (2023 € 23,75)
- Standplaats per m2 zonder stroom € 0,85 per dag (2023 € 0,79)
- Standplaats per m2 met stroom € 0,96 per dag (2023 € 0,89).

Bedragen in €	- is voordeel
Belasting	Begroting 2024
Baten precariobelasting	-46.440

Reclamebelasting

In 2016 is reclamebelasting ingevoerd. Er is gekozen voor een gedifferentieerd tarief op basis van waardeklassen, gekoppeld aan de WOZ-waarde. De belasting is van toepassing op het centrumgebied van Raalte. De reclamebelasting wordt geheven van de gebruiker van de vestiging waarop, waaraan, waarin of waarbij één of meer reclameobjecten zijn aangebracht dan wel zijn geplaatst.

De tarieven voor de reclamebelasting zijn in 2017 verhoogd als gevolg van het afschaffen van betaald parkeren. De tarieven volgens de verordening reclamebelasting 2017 blijven maximaal tien jaar in stand. Dit is ook zo afgesproken met de Raalter ondernemers. Na het verstrijken van de periode van tien jaar, of zo veel eerder indien de overeengekomen bijdrage is voldaan, past de gemeente de tarieven weer aan, zodat het voorheen geldende tarief wordt gehanteerd, eventueel met de voor deze belastingvorm gebruikelijke indexering.

Naast de bijdrage voor het afschaffen van betaald parkeren wordt er reclamebelasting geheven van de ondernemers voor activiteiten in het centrum. Uit overleg met het ROV en de SOR is gebleken dat een bedrag lager dan € 65.000 niet wenselijk is, omdat dit ertoe zou leiden dat er minder georganiseerd kan worden in het centrum.

De totale baten reclamebelasting 2024 zijn geraamd op € 142.000. Hiervan is € 75.000 voor de tegemoetkoming betaald parkeren. Het restant wordt, na aftrek van € 2.000 perceptiekosten, gebruikt voor subsidieverstrekking aan het ondernemersfonds.

Bedragen in €	- is voordeel
Belasting	Begroting 2024
Baten reclamebelasting	-142.000

5.1.4 Bestemmingsheffingen

We kennen de volgende bestemmingsheffingen:

1. Afvalstoffenheffing
2. Rioolheffing

Afvalstoffenheffing

De gemeente heeft een wettelijke plicht tot de inzameling van huishoudelijk afval. De afvalstoffenheffing wordt geheven voor verhaal van de kosten van deze inzameling en de verwerkingskosten. De afvalstoffenheffing mag maximaal kostendekkend zijn.

Ontwikkelingen afvalbeleid

We zitten in de transitie van een lineaire naar een circulaire economie. In 2050 zijn we circulair, waarbij we de komende periode gaan werken aan het verminderen van het restafval. Restafval is niet geschikt voor hergebruik, draagt niet bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen en wordt een steeds duurder afvalfractie. Procentueel gezien worden nog te veel grondstoffen in de restafvalcontainer aangeboden. Met name het aandeel GF in de restafvalcontainer is aanzienlijk. We gaan een communicatieplan opstellen om de inwoners actief te informeren. Hiermee willen we de hoeveelheid restafval verminderen en de grondstoffen schoner inzamelen.

Kosten

De totale (netto) kosten inclusief btw bedragen voor 2024 € 3.510.866. Rekening houdend met een tegemoetkoming via de algemene dekkingsmiddelen van € 238.439 wordt € 3.272.427 in rekening gebracht bij de 16.094 huishoudens.

Ten aanzien van de inzameling van plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankenkartons (pmd) ontvangen we jaarlijks een steeds lagere vergoeding voor het ingezamelde pmd. Daarnaast wordt er meer gecontroleerd op het aangeboden pmd, waarbij een deel van het ingezamelde pmd wordt afgekeurd en hiervoor kosten in rekening worden gebracht (ongeveer 14%). Dit betreft het restafvalverwerkingstarief en de verbrandingsbelasting over deze hoeveelheid afkeur.

Ook hebben we te maken met een percentage afkeur voor gft-afval, waarvoor ook betaald moet worden om als restafval te verbranden.

Tarieven afvalstoffenheffing

Bedragen in €

Omschrijving	Tarief 2024		Tarief 2023		Tarief 2022	
	Buiten- gebied/ hoogbouw	Dorps- kernen	Buiten- gebied/ hoogbouw	Dorps- kernen	Buiten- gebied/ hoogbouw	Dorps- kernen
Basistarief	139,38	149,58	131,88	141,84	116,24	126,56
Tegemoetkoming tlv voorziening	0,00	0,00	-12,70	-12,82	-2,24	-2,24
Tegemoetkoming tlv alg.middelen	-14,82	-14,82	-9,50	-9,14	-4,32	-4,44
Basistarief (na korting)	124,56	134,76	109,68	119,88	109,68	119,88
Restafval 6 aanbiedingen	71,40	71,40	71,40	71,40	71,40	71,40
Gemiddelde aanslag	195,96	206,16	181,08	191,28	181,08	191,28

Kostenonderbouwing en kostendeckendheid afvalstoffenheffing

Bedragen in €

Omschrijving	Raming 2024
Externe kosten taakveld(en) totaal of gesplitst inclusief rente	2.786.040
Externe opbrengsten taakveld(en) exclusief heffing	-311.809
Netto externe kosten taakveld	2.474.231
Toe te rekenen interne kosten incl. DOWR	231.639
Overhead wat rechtstreeks moet worden toegerekend	56.025
Doorberekening straatvegen 33%	71.903
Doorberekening ledigen afvalbakken 33%	22.368
Doorberekening kwijtscheldingsbeleid 40%	68.000
Doorberekening kosten materialen	15.000
BTW	571.700
Totale kosten taakveld	3.510.866
Beschikking over de voorziening afvalverwijdering	-
Ten laste van de algemene dekkingsmiddelen	-238.439
Totale opbrengst heffing	3.272.427
Dekkingspercentage	100%

De voorziening afvalverwijdering is op begrotingsbasis per 1 januari 2023 € 172.225. Verwacht wordt dat in 2023 een negatief resultaat ontstaat op de afvalstoffenheffing van € 206.196 waardoor de voorziening per 31 december 2023 negatief € 33.971 is.

Omdat de voorziening afvalverwijdering niet negatief mag zijn en er een minimale buffer in de voorziening met de raad is afgesproken van € 100.000 wordt voorgesteld de voorziening met een bedrag van € 133.971 aan te vullen ten laste van de reserve afvalverwijdering. Deze reserve heeft per 1 januari 2024 een begroot saldo van € 312.743.

Rioolheffing

De gemeente is wettelijk verplicht om haar zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater na te komen. Gemeenten mogen daarvoor een rioolheffing invoeren. In onze gemeente is de rioolheffing 100% kostendekkend. Deze heffing is bedoeld om de kosten en investeringen te dekken welke gemoeid zijn met het uitvoeren van de volgende taken:

- Het inzamelen en transporteren van afvalwater;
- Het inzamelen transporteren en verwerken van hemelwater;
- Het treffen van maatregelen ter voorkoming of beperking van de structureel nadelige gevolgen van structureel te hoge grondwaterstanden in relatie tot de aan de grond gegeven bestemming.

In het GRP 2021-2030 zijn de rioolheffingstarieven vastgesteld, hierin was voor 2024 ook een tariefstijging voorzien. In het coalitieakkoord is afgesproken de lokale lastendruk voor inwoners niet te verhogen. Echter gezien de financiële situatie ontkomen we niet aan een verhoging van de rioolrechten. Voor 2024 is het basistarief inclusief inflatie en prijsstijgingen (9,5%) berekend op € 282,46. Aangezien het aantal aansluitingen hoger ligt dan waar in het GRP vanuit is gegaan (daardoor hogere opbrengsten) en het feit dat het saldo van de voorziening inmiddels hoger is dan in het GRP geraamd, kan dit basistarief voorzichtigheidshalve gecorrigeerd worden naar € 270,78 (5% in plaats van 9,5%). Het GRP wordt in 2024 geactualiseerd. Hierdoor zal tevens een nieuwe berekening van het basistarief plaatsvinden. Daarnaast wordt dit tarief nog verlaagd door het doorvoeren van een gedeeltelijke tegemoetkoming van € 15,54 per aansluiting. Het tarief van 2024 wordt daardoor vastgesteld op € 255,24. Laatstgenoemde gedeeltelijke tegemoetkoming per aansluiting betreft omgerekend een totaalbedrag van € 250.000 welke ten laste wordt gebracht van de algemene dekkingsmiddelen. Het aantal aansluitingen betreft in 2024 16.083.

Tarieven rioolheffing

Bedragen in €

Omschrijving	2024	2023	2022
Basistarief	270,78	257,96	241,08
Tegemoetkoming t.l.v. alg. dekkingsmiddelen	15,54	16,88	
Basistarief na tegemoetkoming	255,24	241,08	

In het GRP zijn de rioolheffingstarieven meerjarig berekend. In 2024 was destijds een prijsstijging in de tarieven met 1,5% bepaald. Deze wordt nu overeenkomstig bovenstaande tegemoetkoming voor 2024 niet doorgevoerd. In onderstaande tabel zijn de totale kosten en opbrengsten in relatie tot de rioolheffing weergegeven.

Kostenonderbouwing en kostendekkendheid rioolheffing

Bedragen in €

Omschrijving	Raming 2024
Externe kosten taakveld(en) totaal of gesplitst inclusief rente	2.607.265
Externe opbrengsten taakveld(en) exclusief heffing	0
Netto externe kosten taakveld	2.607.265
Toe te rekenen interne kosten inclusief DOWR	983.283
Overhead wat rechtstreeks moet worden toegerekend	34.910
Doorberekening invorderingskosten	14.528
Doorberekening straatvegen 20%	43.578
Doorberekening kwijtscheldingsbeleid 60%	102.000
BTW	356.501
Totale kosten taakveld	4.142.065
Verrekening met de voorziening	
Tegemoetkoming t.l.v. Alg. dekkingsmiddelen en t.g.v. voorziening riolering	-250.000
Op basis van kostendekkingsplan GRP in relatie tot de raming 2024	214.140
Totale opbrengst heffing	4.106.205
Dekkingspercentage	100%

Toelichting

De toe te rekenen interne kosten bestaan uit 8.539 uren inclusief overhead per uur. De kosten voor DOWR-belasting samenwerking worden voor 4% toegerekend aan dit taakveld, op basis van de te verrichten werkzaamheden voor het heffen en innen van deze heffing, in verhouding tot alle taken die DOWR-belasting samenwerking voor Raalte doet. Hoewel de rioolheffing een relatief grote heffing is qua opbrengsten, is de heffing en invordering niet problematisch. Het bedrag gaat mee op de gecombineerde aanslag en er wordt relatief weinig bezwaar gemaakt tegen deze heffing. De kosten voor straatvegen worden voor 20% toegerekend aan het taakveld rioolheffing. Deze werkzaamheden zijn in het belang van de riolering, de afval zorgplicht en dragen bij aan een schoon straatbeeld. De totale kosten voor kwijtscheldingsbeleid bedragen € 170.000. Daarvan wordt 60% toegerekend aan dit taakveld en 40% aan het taakveld afval.

Opbrengst rioolheffing

Bedragen in €

Recht	Raming 2024
Riool basis	4.046.205
Riool grootverbuik	60.000
Totaal riool	4.106.205

Veel kosten binnen de riolering zijn afkomstig vanuit de exploitatie, maar er wordt ook ieder jaar geïnvesteerd binnen het taakveld riolering. Een deel van deze kosten wordt direct ten laste van het resultaat van het taakveld riolering gebracht, deze is ook verwerkt in de eerder getoonde tabellen. Daarnaast wordt een deel van de investeringen over meerdere jaren afgeschreven, wat resulteert in kapitaallasten. Deze kosten komen na realisatie van de investeringen in de toekomst meerjarig ten laste van het taakveld riolering. Gemiddeld gezien wordt hiervan 25% direct ten laste van de voorziening riolering gebracht en wordt 75% door middel van kapitaallasten ten laste van de voorziening riolering gebracht. De exacte verdeling hiervan staat in onderstaande tabel.

Nieuwe investeringskredieten voor riolering en water

Bedragen in €

Jaar	Totaal	Waarvan t.l.v. voorziening riolering art 44 lid 2	Waarvan t.l.v. voorziening riolering art 44 lid 1	Nieuwe kapitaallasten
2024	2.206.500	150.000	401.625	77.779
2025	1.601.000	150.000	250.250	56.435
2026	1.527.000	150.000	231.750	53.827
2027	1.527.000	150.000	308.100	57.288

5.1.5 Rechten

We kennen de volgende rechten:

1. Marktgeden
2. Lijkbezorgingsrechten/begraafplaatsen

Marktgeden

Marktgeden worden geheven van degene die een standplaats inneemt. Het is een recht, geheven voor het gebruik van de openbare grond op het marktterrein, gedurende de tijd dat het markt is. Tussen Raalte dorp en buurdorpen is er geen verschil. Het uitgangspunt voor de heffing van marktgeden is 100% kostendekkendheid. Het tarief is een bedrag per vierkante meter, per dag of een gedeelte daarvan. Het marktgeld wordt verhoogd voor de diensten van de gemeentelijke marktcommissie, reclaimedoeleinden en promotieactiviteiten.

In 2023 zijn de stroomkosten op de Grote Markt in Raalte vervangen door stroomkosten van Stroomkast.nl. Hiermee kunnen marktkooplieden inpluggen en betalen ze rechtstreeks hun stroomkosten aan de leverancier. Dit betekent dat we hiervoor geen stroomkosten meer in rekening hoeven te brengen. Daarmee hebben we in 2024 te maken met twee mogelijkheden voor de marktgeden: met óf zonder stroomkosten.

Het verzelfstandigen van de warenmarkten wordt nog nader verkend. Zo lang deze verkenning loopt, wordt de 100% kostendekkendheid tijdelijk losgelaten en alleen de indexering toegepast.

Door de marktgeden van 2023 te indexeren met 8% resulteert dit in het volgende tarief voor 2024:

- Bedrag per m2 inclusief stroom € 0,69 (was € 0,64 in 2023).
- Bedrag per m2 exclusief stroom € 0,55.

Kostenonderbouwing en kostendekkendheid marktgelden

Bedragen in €

Omschrijving	Raming 2024
Externe kosten taakveld(en) totaal of gesplitst incl. rente	17.114
Toe te rekenen interne kosten	32.224
Overhead wat rechtstreeks moet worden toegerekend	28.069
Totale kosten	77.407
<hr/>	
Totale opbrengst heffing	56.620
<hr/>	
Dekkingspercentage	73%

Lijkbezorgingsrechten/begraafplaatsen

Lijkbezorgingsrechten, ook wel grafrechten genoemd, worden geheven voor het gebruik van de begraafplaatsen en het gebruik van de diensten in verband met de begraafplaats. Het algemene beleid is de tarieven zoveel mogelijk kostendekkend te laten zijn. Dit is voor de begraafplaatsen maatschappelijk gezien niet haalbaar. Voor het jaar 2024 komt de kostendekkendheid uit op 41%.

Kostenonderbouwing en kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten

Bedragen in €

Omschrijving	Raming 2024
Externe kosten taakveld(en) totaal of gesplitst incl. rente	130.906
Toe te rekenen interne kosten	366.802
BTW	-
Totale kosten	497.708
<hr/>	
Totale opbrengst heffing	204.654
<hr/>	
Dekkingspercentage	41%

5.1.6 Leges

De gemeente is verantwoordelijk voor een groot aantal taken. Een deel van deze taken wordt in de vorm van een dienst door bewoners of bedrijven individueel afgenomen. Om gemeenten tegemoet te komen in de kosten die zijn gerelateerd aan deze taken, betalen afnemers van gemeentelijke diensten leges. Er worden dus leges geheven om de taken te bekostigen. De opbrengsten uit de heffing van leges worden gebruikt om de kwaliteit van de verstrekking te waarborgen en om personeels-, huisvesting- en materiaalkosten te dekken. De opbrengst uit de leges mag de totale kosten niet overtreffen. Met andere woorden: een gemeente kan geen winst maken op de diensten die zij levert.

Wie de leges betalen, is afhankelijk van het type dienst dat wordt afgenomen. In veel voorkomende gevallen zijn het inwoners die betalen voor een paspoort, een rijbewijs of een uittreksel uit de gemeentelijke basisadministratie. Het kunnen echter ook projectontwikkelaars zijn die een aanvraag indienen voor een omgevingsvergunning.

Voor de legesverordening 2024 gelden de volgende bijzonderheden:

- De verordening is aangepast op basis van de aangepaste model-legesverordening van de VNG. Het gaat hier om een aantal redactionele wijzigingen.
- De tarieven zijn aangepast op basis van de aangepaste interne uurtarieven en de in de Begrotingsrichtlijnen voor 2024 opgenomen indexering.
- In de tarieventabel zijn de tarieven afgerond op € 0,05.
- Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking, waarmee het stelsel van regels en vergunningen voor de fysiek leefomgeving wijzigt. De opzet en inhoud van met name Titel 2 'Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning' van de bijbehorende 'Tarieventabel leges' veranderen dan met deze stelselwijziging.

Leges algemene dienstverlening

Titel 1

Bedragen in €

Hoofdstuk	Algemene dienstverlening	Geraamde kosten	Geraamde opbrengsten	Kosten-dekkendheid
1	Burgerlijke stand	112.050	75.472	67%
2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	268.062	194.471	73%
3	Rijbewijzen en eigen verklaringen	131.323	108.120	82%
4	Verstrekingen uit de basisregistratie personen	11.140	7.373	66%
5	Bestuursstukken	nihil	nihil	-
6	Vastgoedinformatie	nihil	nihil	-
7	Overige publiekszaken	6.682	2.086	31%
8	Gemeentearchief	2.297	2.295	100%
9	Overig	136.179	117.693	86%

Toelichting:

Hoofdstuk 1 burgerlijke stand

Het grootste onderdeel van de burgerlijke stand is de huwelijken. Van de huwelijksleges is de kostendekkendheid bijna 100%. Dit omdat bij de huwelijksleges duidelijk sprake is van het profijtbeginsel. Diegene die het product afneemt heeft hier persoonlijk profijt van. De kosteloze huwelijken hebben een negatief effect op het kostendekkendheidspercentage. Hierdoor is de kostendekkendheid niet bijna 100%, maar 67%.

Hoofdstuk 2 reisdocumenten

In de jaren 2024-2028 wordt een piek verwacht in het aantal aanvragen van reisdocumenten. De oorzaak hiervan is de verlenging van de geldigheidsduur van 5 naar 10 jaar in 2014. Hierdoor zijn de geraamde kosten en opbrengsten ruim hoger dan in de begroting 2023. Voor de reisdocumenten worden de wettelijke tarieven gehanteerd. De kostendekkendheid is 73%.

Hoofdstuk 3 rijbewijzen en eigen verklaringen

Naast aanvragen van rijbewijzen in het gemeentehuis is het nu ook mogelijk om dit digitaal aan te vragen (ook wel DAR: Digitaal Aanvragen Rijbewijs). Hierdoor is de kostendekkendheid over rijbewijzen toegenomen. De kostendekkendheid van rijbewijzen bedraagt in de begroting 2024 82%. Ook voor dit hoofdstuk geldt dat de wettelijke tarieven op het maximum zitten.

Leges fysiek

In de afgelopen jaren zien we een sterk herstel van de bouwsector. Het aantal afgegeven vergunningen ligt weer op het niveau van de planning en door de stijging van de bouwsommen verwachten we ook de reguliere inkomstenraming te kunnen realiseren.

De wet kwaliteitsborging bouw (WKB) is in 2019 al aangenomen en het koninklijk besluit is genomen dat deze samen met de Omgevingswet per 1-1-2024 in werking treedt. Het in werking treden behelst in de eerste fase het merendeel van de nieuwbouwaanvragen (klasse I) en het voornemen is om per 1-7-2024 de WKB ook voor het merendeel van de verbouwaanvragen (eveneens klasse I) in werking te laten treden. Dit betekent dat de regelgeving en de procedures per 2024 ingrijpend gaan wijzigen. In de aanloop naar het in werking treden van de nieuwe wetgeving is een gehele herziening van de opbouw van de leges opgesteld. In de Rond de Tafel van 29 september 2022 is ook uw raad hierin meegenomen. Hierbij is als uitgangspunt gehanteerd om de kostendekking in lijn met de afgelopen jaren te houden (77 %) omdat het kostenplaatje voor de initiatiefnemers behoorlijk zal toenemen. Zij zullen onder deze nieuwe wetgeving namelijk 'kwaliteitsborgers' moeten inzetten tijdens het gehele proces. In 2024 hebben we te maken met een fluctuatie in legesopbrengsten door de gefaseerde invoering van de wetgeving.

Op enkele andere vergunningen ligt het kostendekkingspercentage lager om geen financiële drempel te creëren voor het aanvragen van de vereiste vergunning (zoals kappen) en om regionaal niet te sterk 'uit de pas' te lopen. Als gevolg van bovenstaande herziening ligt het percentage kostendekking van de totale leges Omgevingswet op 71%.

Titel 2

Bedragen in €

Hoofdstuk	Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning	Geraamde kosten	Geraamde opbrengsten	Kostendekkendheid
3	Omgevingsvergunning	1.270.257	900.000	71%

Leges Europese dienstenrichtlijn

Titel 3

Bedragen in €

Hoofdstuk	Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	Geraamde kosten	Geraamde opbrengsten	Kosten-dekkendheid
1	Horeca	98.560	23.673	24%
2	Organiseren evenementen of markten	251.552	21.336	8%
5	Leefmilieuverordening	40.320	9.840	24%
7	Winkeltijdenwet	2.352	605	26%
8	Kinderopvang	11.360	6.166	54%
9	In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	nihil	1.735	-

Kostendekkendheid

Bedragen in €

Titel	Geraamde kosten	Geraamde opbrengsten	Kosten-dekkendheid
Kostendekkendheid Titel 1	667.733	507.510	76%
Kostendekkendheid Titel 2	1.270.257	900.000	71%
Kostendekkendheid Titel 3	404.144	63.354	16%

5.1.7 Lokale lastendruk

Afvalstoffenheffing

Huishoudens in het buitengebied en bij hoogbouw hebben geen voorziening om het gft-afval gescheiden aan te bieden. Omdat ze minder diensten ontvangen is het basistarief € 10 lager ten opzichte van de huishoudens in de dorpskernen.

Voorgesteld wordt het tarief (na tegemoetkoming) voor het buitengebied/hoogbouw vast te stellen op € 195,96 en voor de dorpskernen op € 206,16. Genoemde bedragen gaan uit van 6 aanbiedingen restafval (€ 71,40).

Rioolheffing

Het basistarief voor de rioolheffing is voor 2024 berekend op € 270,78 (inflatiepercentage van 5%). Voorgesteld wordt om net zoals vorig jaar de tegemoetkoming ten laste van de algemene dekkingsmiddelen te brengen, waardoor we een tarief voorstellen van € 255,24.

Onroerende zaakbelasting

We houden voor 2024 geen rekening met een inflatiecorrectie, enkel met areaaluitbreiding, waarmee de totale ozb-opbrengst op € 8.862.875 uitkomt. We verwachten een gemiddelde aanslag ozb in 2024 op te leggen van € 343 (2023: € 343).

Dit is een inschatting op basis van gemiddelden. In de raad van december, als alle hertaxaties afgerond zijn, worden de uiteindelijke tarieven vastgesteld. Hierbij wordt gekeken naar de verwachte opbrengst en de waardeontwikkelingen per groep belastingplichtigen (woningen en bedrijfspanden).

Lastendruk voor de inwoners

Bedragen in €

Omschrijving	Tarief 2024		Tarief 2023	
	Buiten- gebied/ hoogbouw	Dorpskernen	Buiten- gebied/ hoogbouw	Dorpskernen
Bruto tarief Afvalstoffenheffing	210,78	220,98	203,28	213,24
Tegemoetkoming tlv algemene dekkingsmiddelen / voorziening	-14,82	-14,82	-22,20	-21,96
Bruto tarief Rioolheffing huishoudens	270,78	270,78	257,96	257,96
Tegemoetkoming tlv alg. dekkingsmiddelen	-15,54	-15,54	-16,88	-16,88
Woonlasten gebruiker	451,20	461,40	422,16	432,36
OZB eigendom	343,00	343,00	343,00	343,00
Woonlasten gebruiker/eigenaar	794,20	804,40	765,16	775,36

5.1.8 Kwijtscheldingsbeleid

Het kwijtscheldingsbeleid is vastgelegd in de Leidraad invordering. De hierin gestelde criteria zijn afgeleid van de rijksregelgeving. De kwijtschelding betreft vooral de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De genormeerde kosten van bestaan zijn door het Rijk bepaald op 90% van de bijstandsuitkering. Het staat de gemeente vrij dit percentage te verhogen tot maximaal 100%. De gemeente Raalte hanteert de norm van 100%.

We schatten de uitgaven voor het kwijtscheldingsbeleid in 2024 in op € 170.000 (2023 € 191.265).

De kosten van kwijtscheldingsbeleid zijn een onderdeel van de tariefberekening van de afvalstoffenheffing voor 40% en van de rioolheffing voor 60%.

Bedragen in €

- is voordeel

Omschrijving	Begroting 2024
Kwijtscheldingsbeleid	170.000

5.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Portefeuillehouder:	Wethouder A. Kreule
Programmacoördinator:	Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

5.2.1 Inleiding

De gemeente loopt risico's op allerlei manieren en op allerlei terreinen. Risico's zijn niet altijd concreet te benoemen. Voor een deel van de risico's kan een gemeente zich verzekeren of een voorziening vormen; voor risico's waarbij dat niet kan hebben we weerstandscapaciteit nodig. Van een gemeente wordt verwacht dat ze risico's in afdoende mate beheerst, dat zij dit bewaakt en dat zij er over rapporteert. Goed risicomanagement zorgt ervoor dat zowel de kans als de impact van de risico's lager worden, zodat mogelijke tegenvallers die ten laste komen van het weerstandsvermogen worden voorkomen en/of beperkt. In deze paragraaf gaan we in op:

1. De weerstandscapaciteit

Dit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken, zonder dat de begroting en het beleid aangepast hoeven te worden. Het gaat om de mate van weerbaarheid.

2. De risico's

Deze brengen we in beeld en deze worden indien mogelijk gekwantificeerd. Onder risico verstaan we de kans op het optreden van een gebeurtenis, die een negatief gevolg voor een organisatie met zich mee kan brengen. Dat hoeft niet altijd alleen om financiële risico's te gaan. Het kan bijvoorbeeld ook imagoschade zijn. We hanteren de volgende methodiek:

- Inschatten van het risico bijvoorbeeld op basis van het financiële belang van de gemeente in een verbonden partij, uitval van systemen of projecten binnen de grondexploitatie;
- De waarschijnlijkheid bepalen dat het risico zich voordoet: laag (25%), midden (50%), hoog (75%);
- Het risico loslaten op de waarschijnlijkheid; dat geeft het risicobedrag;
- Aan de hand van het risicobedrag bepalen welke maatregelen de gemeente moet nemen om de risico's zoveel mogelijk te kunnen beheersen.

3. Ratio weerstandsvermogen

Door de weerstandscapaciteit te relateren aan de risico's bepalen we daarmee deze ratio.

4. Kengetallen

Door het opnemen van vijf kengetallen wordt het inzicht in de financiële wendbaarheid en weerbaarheid verhoogd en daarmee in onze (meerjarige) financiële positie. De kengetallen vormen een verbinding tussen de verschillende aspecten die de raad in zijn beoordeling van de financiële positie moet betrekken om daar een verantwoord oordeel over te kunnen geven. We hanteren de kengetallen als een signaleringskader; ze ondersteunen bij het vormen van een oordeel over de financiële wendbaarheid en weerbaarheid.

5.2.2 Beleidskader

De gemeente Raalte wil zo min mogelijk risico lopen en -mits financieel verantwoord- zoveel mogelijk risico's afdekken. Enerzijds willen we daarbij niet teveel beslag leggen op financiële middelen, anderzijds moet er wel een zekere mate van weerstandsvermogen zijn. Uitgaande hiervan hanteren we het volgende beleid:

A. We streven een ratio na van tenminste voldoende. Dit vereist een ratio weerstandsvermogen dat gelijk of hoger is dan 1. Met deze ratio kunnen we weliswaar net alle risico's afdekken, maar we achten dit voldoende omdat de risico's zich nooit gelijktijdig en in hun maximale omvang voordoen.

B. Indien de ratio onder de 1 uitkomt, dan wordt het weerstandsvermogen aangepast naar het wenselijk geachte niveau. Hiertoe bestaan twee mogelijkheden:

- Het aanpassen van de beschikbare weerstandscapaciteit (bijvoorbeeld verhogen reserve weerstandsvermogen);
- Het aanpassen van de benodigde weerstandscapaciteit (via het treffen van meer beheersingsmaatregelen).

C. Indien de ratio weerstandsvermogen uitstekend is, dus boven de 2,0, komt het college met het voorstel of het geoorloofd is de reserve af te romen en zo ja tot welke hoogte.

D. Indien de ratio tussen 1,4 en 2 zit, wordt beoordeeld, na een analyse van de toekomstige verwachtingen, of we de hoogte van het weerstandsvermogen in stand houden of kunnen afromen. Hierbij nemen we de (meerjarige) financiële positie van de gemeente in beschouwing.

5.2.3 Weerstandscapaciteit

Bij bepaling van de weerstandscapaciteit benoemen we de volgende elementen waarmee we tegenvallers op kunnen vangen.

a. Reserve weerstandsvermogen

De stand van de reserve weerstandsvermogen bedraagt per 1 januari 2024 € 5,5 mln. In het dekkingsplan 2020-2023 is indertijd voorgesteld de reserve weerstandsvermogen deels af te romen en in te zetten als (eenmalig) dekkingsmiddel van € 560.000 voor de jaren 2020-2023. Voor het jaar 2024 is er derhalve geen claim meer die in mindering gebracht dient te worden op het weerstandsvermogen.

b. Algemene reserve bouwgrondexploitatie

Binnen de grondexploitatie kennen we de reserve grondexploitatie algemeen als buffer om tegenvallers op te vangen. De stand van deze reserve ramen we per 1 januari 2024 op € 5 mln. In de paragraaf [Grondbeleid](#) is de meerjarenprognose te zien.

c. Onvoorzien

Voor het opvangen van onuitstelbare, onvoorzienbare en onontkoombare tegenvallers doen we gedurende het jaar een beroep op de post onvoorzien structureel en onvoorzien eenmalig. Voor onvoorzien structureel is € 40.000 beschikbaar en voor onvoorzien eenmalig € 50.000. Tezamen derhalve een bedrag van € 90.000.

d. Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit is de financiële ruimte, die de gemeente nog kan benutten door verhoging van de onroerende zaakbelasting (OZB), voordat een beroep gedaan kan worden op aanvullende middelen uit het gemeentefonds in het kader van artikel 12 van de Financiële verhoudingswet (Fvw). Voor toelating tot artikel 12 Fvw moeten gemeenten onder andere voldoen aan het redelijke peil van het zogenoemde belastingpakket.

De totale OZB-opbrengst voor 2024 is begroot op circa € 8,9 mln. Op basis van het toetsingspercentage toelatingseis artikel 12 Fvw in de meicirculaire 2023, komt de onbenutte belastingcapaciteit uit op circa € 2,8 mln. (was bij de jaarrekening 2022 € 2,3 mln.).

e. Stille reserves

Niet zichtbare reserves, de zogenaamde stille reserves zijn er, omdat niet alle eigendommen van de gemeente op een werkelijke waarde zijn gewaardeerd in de administratie. Omdat de omvang van de stille reserves sterk wordt bepaald door marktontwikkeling worden deze niet meegerekend voor de beschikbare weerstandscapaciteit. Daarom is de omvang van de stille reserves bepaald op € 0. De weerstandscapaciteit zetten we af tegen de risico's om zodoende te bepalen of ons weerstandsvermogen toereikend is.

5.2.4 Inventarisatie risico's

We kennen de volgende risico's:

1. Ontwikkeling sociaal domein
2. Verbonden partijen en overige samenwerkingsverbanden
3. Gegarandeerde geldleningen
4. Grondexploitatie
5. Fiscale positie van de gemeente
6. Wegenonderhoud
7. Renterisico
8. Continuïteit ICT-systemen
9. Kwantitatieve en kwalitatieve personele bezetting en kwaliteit dienstverlening
10. Glasvezel buitengebied
11. BTW-compensatiefonds

Ontwikkeling sociaal domein

Door oplopende tekorten in het sociaal domein zal de reserve sociaal domein naar verwachting de komende jaren uitgeput worden.

Echter, gelet op de huidige stand van de reserve Sociaal domein zijn de risico's binnen het sociaal domein op dit moment nog voldoende afgedekt en hoeft hiervoor nog geen risicobedrag ten laste van het weerstandsvermogen opgenomen te worden. Wel zullen we de komende periode de kostenontwikkeling in het sociaal domein scherp monitoren. In de paragraaf [Sociaal domein](#) wordt een nadere toelichting op de resultaten gegeven.

Verbonden partijen en overige samenwerkingsverbanden

De risico's binnen de verbonden partijen en de overige samenwerkingsverbanden zijn ingeschat. Voor verdere toelichting verwijzen wij naar de paragraaf [Verbonden partijen](#). Wij schatten de risico's in op structureel € 260.757 en eenmalig € 659.964. In benoemde paragraaf zijn per verbonden partij de beheersingsmaatregelen benoemd.

Gegarandeerde geldleningen

Woningbouw

Voor wat de woningbouw betreft, houdt het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) toezicht op de garantstellingen. Als de woningcorporatie niet aan zijn verplichtingen kan voldoen, vangt de WSW dit op. Daarna heeft het rijk nog een rol, de gemeente kan pas in derde instantie worden aangesproken. Daarom houden we een risicobedrag van € 0 aan.

Het gaat hierbij om een achtervang van bruto € 127 mln. aan leningen. Om meer zekerheid te creëren, is het WSW een relatie gaan leggen tussen de WOZ-waarde en de verstrekte geldleningen en garanties die worden uitgedrukt in een % van de waarde.

Sport en overige instellingen

Bij garantstelling voor (sport)verenigingen en instellingen is de gemeente in alle gevallen volledig aansprakelijk.

Het saldo van bovengenoemde geldleningen, waar de gemeente aansprakelijk voor is, was oorspronkelijk € 0,9 mln. De restant hoofdsom is in 2022 € 227.000 waarvoor we 100% aansprakelijk zijn.

Aangezien er al aanzienlijk is afgelost op deze leningen en er concrete zekerheid (hypotheek) aan ten grondslag ligt, is het risicobedrag op 25% gesteld (€ 56.750). We gaan daarbij uit van een risico met de kans van 25% wat een eenmalig risico betekent van € 14.188 en structureel € 1.419. Bij het niet na kunnen komen van hun financiële verplichtingen en het op moeten heffen van de (sport)vereniging/instelling zal de maatschappelijke impact vele malen groter zijn, maar dat is lastig financieel uit te drukken.

Voor de overige instellingen en organisaties is het oorspronkelijke bedrag van de garantstelling € 2,0 mln. De restant hoofdsom per 31-12-22 is € 1.190.700 waarvoor we 100% aansprakelijk zijn. Aangezien ook hier harde zekerheid (hypotheek) aan ten grondslag ligt is het risicobedrag op 25% gesteld (€ 297.675). We gaan daarbij uit van een risico met de kans van 25%; derhalve een eenmalig risico van € 74.419 en een structureel risico van € 7.442.

Totaal komt het risico van de garantstellingen voor sport en overige instellingen uit op eenmalig € 88.607 en structureel € 8.861.

Grondexploitatie

De risico's binnen grondexploitatie worden ingeschat op € 0,8 mln. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf [Grondbeleid](#). Daarin staan de meest risicovolle projecten beschreven.

Fiscale positie van de gemeente

Specifieke uitkering sport (SPUK)

Per 1 januari 2019 is de btw-vrijstelling voor het gelegenheid geven van sport van kracht geworden. Door deze wetwijziging vervalt het recht op aftrek van btw voor gemeenten en niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties.

Aan gemeenten gelieerde sportbedrijven leiden nadeel door de verruiming van de sportvrijstelling in de Wet omzetbelasting. Gemeenten krijgen de mogelijkheid dit btw-nadeel te compenseren via de Specifieke uitkering sport (SPUK). Deze regeling heeft een subsidieplafond dat inmiddels is overschreden door het grote aantal aanvragen. Hierdoor wordt een korting op de aangevraagde subsidie toegepast. De aanvraag over 2023 is € 362.000. Inmiddels hebben we een beschikking ontvangen van € 249.000. Daarom is een risico van € 110.000 reëel.

Btw

In de gesprekken met de belastingdienst in 2022 is naar voren gekomen, dat de gemeente Raalte al bijna 10 jaar geen boekenonderzoek heeft gehad. We kunnen dus een boekenonderzoek verwachten, (dit onderzoek is nog niet aangekondigd) waarbij nog niet duidelijk is welk boekjaar dit betreft. Op voorhand is logischerwijs niet in te schatten wat het resultaat is, zodat het risico op PM gezet is. Voor de naheffing over het woon- werkverkeer over het jaar 2021 is in de jaarrekening 2022 een nog te betalen post opgenomen en is daarom geen risico meer.

Wegenonderhoud

Een groot deel van ons wegenareaal is oud waardoor er vaker en met steeds kortere intervallen onderhoudsmaatregelen moeten worden uitgevoerd. Samen met de ouderdom van onze wegen zorgt het vastgestelde lage onderhoudsniveau (er moeten eerst grote schades zijn voordat er herstelmaatregelen worden genomen) dat het risico op verwijtbare aansprakelijkheid groot blijft. Ook het aantal aansprakelijkheidsstellingen blijft relatief hoog.

Doordat afgelopen jaren ingezet is op het voorkomen van kapitaalvernietiging (welke het snelst optreedt bij asfaltwegen), is meer aandacht geweest voor de asfaltwegen en minder voor de elementenverharding. Hierdoor is het achterstallig onderhoud van elementenverhardingen toegenomen.

Wegen die ernstige gebreken vertonen en waarvan de technische levensduur is verstreken, zijn in het MIP (Meerjaren Investerings Programma) opgenomen om vervangen te worden. Het uitvoeren van deze projecten draagt bij om verwijtbare aansprakelijkheid te verkleinen.

Aangezien het heel lastig is om dit risico kwantificeerbaar te maken houden we P.M. aan.

Renterisico's

De rente op de geld- en kapitaalmarkt is het laatste halfjaar gestegen. Door de grondverkopen van de laatste jaren, het rekeningresultaat 2022, en de nog te realiseren investeringen zijn er ruim liquide middelen voorhanden. Het aantrekken van nieuwe leningen hebben we nog kunnen uitstellen. De afgeroomde winsten uit het grondbedrijf worden weer ingezet ter dekking van investeringen. Er is dus sprake van uitgestelde financiering.

De uitgestelde financiering en de herfinanciering wordt geraamd op 5 mln. 1% rente stijging is een risico van € 50.000. De stelpost renteschommelingen wordt verhoogd tot € 350.000 en dekt daarmee het risico af.

We houden de renteontwikkelingen in de gaten en checken deze bij de zomernota 2024.

Continuïteit ICT-systemen

De bedrijfsvoering en dienstverlening van de gemeente Raalte wordt steeds digitaler. Dat betekent dat de organisatie sterk afhankelijk is van ICT-systemen en de continuïteit daarvan een belangrijk aandachtspunt is. De beschikbaarheid van ICT-systemen voor Raalte is de afgelopen jaren structureel hoog gebleken (zoals onder meer is gebleken uit de in 2022 uitgevoerde ICT-benchmark door M&I partners). Daarmee is het risico op uitval van systemen weliswaar nog steeds aanwezig maar de kans daarop sterk gereduceerd.

Een risico dat steeds relevanter is geworden de afgelopen jaren, is onbevoegde toegang tot onze informatiesystemen en daarin opgeslagen (persoons)gegevens. Informatieveiligheid heeft daarom topprioriteit in DOWR-verband. We houden ons aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Hierdoor zijn risico's rondom informatieveiligheid in beeld, hebben we op voorhand adequate maatregelen getroffen en zijn we alert op nieuwe risico's.

De ontwikkelingen op digitaal gebied gaan snel waardoor het risico op verouderde systemen zich voordoet. Om systemen actueel en up to date te houden, vindt gedegen beheer van de bestaande systemen plaats door de DOWR-I werkorganisatie. Daarnaast spelen de DOWR-gemeenten in op actuele digitale ontwikkelingen door deze een plek te geven in de i-uitvoeringsplannen van de verschillende domeinen en hier uitvoering aan te geven.

De medewerkers van onze organisatie maken steeds meer en intensiever gebruik van onze digitale systemen. Daardoor is de afhankelijkheid van deze systemen groot. Bovendien ligt het risico rondom informatieveiligheid niet alleen bij systemen, maar ook bij de medewerkers. Daarnaast moet rekening gehouden worden met de mogelijke claims, doordat we niet tijdig reageren op zaken. Dit alles maakt dat de impact van uitval van de systemen groter is geworden, waardoor een risicobedrag van € 600.000 realistisch is. Uitgaande van een lage waarschijnlijkheid van 25% is dat een risico van € 150.000.

Kwantitatieve en kwalitatieve personele bezetting en kwaliteit dienstverlening

We willen onze organisatie laten meebewegen met de ontwikkelingen binnen de samenleving en adequaat equiperen op de veranderende opgaven die op ons afkomen. In ons organisatie ontwikkelplan 'Ons Raalte' geven we dit vorm en inhoud. Daarbij versterken we het continue leren en verbeteren als uitgangspunt voor onze organisatie, omdat dat nodig is om te blijven aansluiten bij onze inwoners en de wereld daaromheen.

De krapte op de arbeidsmarkt is nog steeds nadrukkelijk aanwezig. Dit maakt dat we blijvend actiever in moeten zetten op werving en selectie van nieuwe instroom. Gelet op de spanning op de arbeidsmarkt lopen we risico op onvoldoende capaciteit en kwalitatieve instroom van nieuw personeel. Ook zal dit invloed hebben op het bestaande personeel met onder andere het verhogen van werkdruk. Als we medewerkers tijdelijk moeten inhuren, is er geen opbouw en borging van eigen kennis. Bestaande medewerkers moeten blijven leren en helaas moeten we soms vervroegd afscheid nemen van medewerkers. De nieuwe Regeling Vervroegde Uittreding maakt het mogelijk dat personeel eerder de organisatie verlaat dan gepland. We moeten daarom ook inzetten op behoud van deskundig personeel en borging van kennis. We hebben in 2015 voor het opvangen van deze personele knelpunten en het stimuleren van de organisatieontwikkeling een reserve SPP gevormd.

We treffen verschillende maatregelen om de risico's zo laag mogelijk te houden, zie verder de paragraaf bedrijfsvoering.

Het risico is bij de jaarrekening 2021 verhoogd van laag naar midden (50%). Dit is nog steeds actueel. Aangezien het risicobedrag wordt ingeschat op 10% van ons loonsomkader (€ 2,35 mln in 2024) betekent dit een risico van € 1,175 mln.

Vanuit onze strategische personeelsplanning maken we onze gewenste personeelsontwikkeling inzichtelijk. Dit maakt dat we zowel kwantitatief alsook kwalitatief de behoefte voor de komende jaren in beeld brengen.

Glasvezel buitengebied

De aanleg van het glasvezelnetwerk in het buitengebied is in 2019 afgerond. Het risico op mogelijke vervolgschade aan wegen, bermen en bomen blijft aanwezig. De ondiepe ligging van het glasvezelnetwerk in de smalle bermen heeft tot gevolg dat graafwerkzaamheden een groter risico lopen om schade te veroorzaken.

Ook afgelopen jaar zijn schades aan het glasvezelnetwerk ontstaan door werkzaamheden die normaal gesproken geen risico's met zich meebrengen. Hierbij moet gedacht worden aan het plaatsen van tijdelijke verkeersborden, het maaien van sloten of handmatig graven.

De kosten hiervan worden in de exploitatie geabsorbeerd, de kans dat hiervoor andere middelen moeten worden aangesproken, is beperkt. Het waarschijnlijkheidspercentage wordt daarom verlaagd naar midden. Geadviseerd wordt om het bestaande risicobedrag ter grootte van $€ 105.000 \times 50\% = € 52.500$ aan te houden.

BTW-compensatiefonds

Via het BTW-compensatiefonds (BCF) worden gemeenten gecompenseerd voor een deel van de door hen betaalde omzetbelasting (btw). Gemeenten dienen declaraties in om btw terug te vorderen via het BCF. Het verschil tussen het plafond BCF en het totaal aan ingediende declaraties door gemeenten wordt de ruimte onder het plafond BCF genoemd. Het rijk houdt vanaf 2019 in haar meerjarenbegroting geen rekening met een ruimte onder het plafond BCF. Elk jaar ontvangen gemeenten de ruimte onder het plafond BTW-compensatiefonds achteraf bij vaststelling terug in de algemene uitkering van het gemeentefonds.

De landelijk gerealiseerde ruimte onder het plafond BCF was 192,5 mln. in 2020 en € 335 mln. in 2021 en € 318 mln. in 2022. Voor Raalte betekende dat in 2020 € 356.000, in 2021 € 620.000 en in 2022 € 582.000 is terugontvangen in de algemene uitkering. Bij de begroting 2024 begroten we dat structureel € 300.000 (ruim 50% van realisatie 2022) wordt terugontvangen aan ruimte onder het plafond BCF. Er bestaat een risico op een verdere toename van investeringen door gemeenten, waardoor er minder dan de geraamde € 300.000 terugkomt in de algemene uitkering. We schatten dit risico laag in, gezien de realisatie cijfers van 2021 en 2022. Daarom is het risico € 75.000 (€ 300.000 met een lage waarschijnlijkheid van 25%).

Resumé

Risico onderwerp met toelichting

Bedragen in €

Omschrijving	Structureel	Eenmalig
Ontwikkeling sociaal domein		
Onderdeel Wmo		0
Onderdeel Jeugdzorg		0
Onderdeel Participatie		0
Verbonden partijen en overige samenwerkingsverbanden		
De risico's binnen de verbonden partijen en de overige samenwerkingsverbanden zijn ingeschat. Voor toelichting, zie de paragraaf Verbonden partijen.	260.757	659.964
Gegarandeerde geldleningen		
Woningbouw		
De gemeente heeft buiten de WSW gegarandeerde geldleningen voor woningbouw afgesloten.	0	0
Garantstelling (sport)verenigingen en overige instellingen.		
Bij het niet na kunnen komen van hun financiële verplichten en het op moeten heffen van de (sport)vereniging/instelling zal de impact vele malen groter zijn, maar dat is lastig financieel uit te drukken.	8.861	88.607
Grondexploitatie		
Zie paragraaf Grondbeleid		800.000
Fiscale positie van de gemeente		
Btw (SPUK Sport)		110.000
Wegenonderhoud		
Zie paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen		PM
Renterisico's		
We gaan ervan uit dat de stelpost in de begroting van € 350.000 voldoende is om renterisico's af te dekken.		0
Continuïteit ICT-systemen		
Financieel risico t.a.v. niet beschikbaarheid van systemen en mogelijke claims als gevolg van vertraging.		150.000
Kwantitatieve en kwalitatieve personele bezetting en kwaliteit dienstverlening		
Op basis van onze huidige salariskosten en rekening houdend met frictiekosten en scholingskosten, uitgaande van een middel waarschijnlijkheid, nemen we een risicobedrag op.		1.175.000
Glasvezel buitengebied		
Kans op toekomstige schade aan de gemeentelijke infrastructuur.		52.500
BTW-compensatiefonds		
Risico op vermindering van compensatie via Algemene uitkering.		75.000
Totaal	269.618	3.111.071

5.2.5 Beleid en kengetal risico's

In onderstaande tabel berekenen we de weerstandsratio voor Raalte.

Weerstandscapaciteit

Bedragen in €

Omschrijving	Begroting 2024
Beschikbare weerstandscapaciteit:	
Onbenutte belastingcapaciteit	2.800.000
Algemene reserve grondexploitatie	5.000.000
Reserve weerstandsvermogen	5.466.000
Onvoorzien	90.000
Totaal	13.356.000
Benodigde weerstandscapaciteit:	
Risico's conform tabel	3.380.689
Verhouding beschikbare weerstandscapaciteit / benodigde weerstandscapaciteit	4,0

De weerstandsratio komt uit op 4,0. Dit is iets lager dan bij de jaarrekening 2022 (4,2). Het weerstandsvermogen is ten opzichte van de jaarrekening 2022 met ruim € 600.000 toegenomen. Voornaamste reden hiervan is de verhoging van de onbenutte belastingcapaciteit. Oorzaak hiervan is gelegen in het feit dat de OZB niet verhoogd is. Daar tegenover zijn de risico's ook toegenomen. Dit is met name het geval bij de verbonden partijen (Stichting Werk Raalte is voor het eerst als verbonden partij gekenmerkt) en het risicobedrag voor de 'Kwantitatieve en kwalitatieve personele bezetting en kwaliteit dienstverlening' is verhoogd door de hogere totale loonsom.

Concluderend kan gesteld worden, dat ons weerstandsvermogen en gekoppelde ratio nog steeds een uitstekende uitgangspositie vormt.

Classificatie risico's en gevolgen

Tenslotte worden hieronder de bovenstaande risico's geassocieerd naar kans en financieel gevolg. In het voorgaande zijn er drie categorieën waarschijnlijkheid (kans) benoemd met betrekking tot het zich voordoen van een risicovolle gebeurtenis: laag (25% kans), gemiddeld (50%) en hoog (75%). Daarnaast hebben we het financiële gevolg van de risicovolle gebeurtenissen geschat: laag (tot € 100.000), midden (€ 100.000 - € 300.000) en hoog (>€ 300.000). Deze grenzen zijn onder andere gebaseerd op een vergelijking met die van andere gemeenten. Rechtsboven zijn de meest risicovolle onderwerpen met een groot financieel gevolg (rood). Linksonder het tegenovergestelde (groen). Het moge duidelijk zijn dat de benodigde mate van sturing rechtsboven het hoogst zal zijn. De weergave is een momentopname. In de loop van de tijd kunnen de onderwerpen verschuiven naar een andere categorie. Deze manier van presenteren maakt monitoring in de tijd eenvoudiger.

		Kans		
		Laag	Gemiddeld	Hoog
Financieel gevolg	Hoog		Overige grondexploitaties Verbonden partijen Personeel	Grondexploitaties Zegge VII en Franciscushof
	Midden	ICT-systemen	Fiscale positie gemeente	
	Laag	Garantstelling (sport)vereniging en instellingen Woningbouwleningen BTW-compensatiefonds	Glasvezel	

5.2.6 Ratio's en financiën

De BBV schrijft vijf kengetallen voor. Het doel van deze kengetallen is het inzicht verhogen in de financiële wendbaarheid en weerbaarheid. Financiële wendbaarheid heeft te maken met hoe flexibel de begroting en bedrijfsvoering is om snel te kunnen inspelen op de actualiteit. Financiële weerbaarheid is het vermogen om onverwachte financiële klappen op te vangen en bestand te zijn tegen de impact van bestaande risico's.

Kengetallen

Financiële wendbaarheid	Financiële weerbaarheid
Netto schuldquote (BBV)	Solvabiliteit (BBV)
Belastingcapaciteit (BBV)	Grondexploitatie (BBV)
	Structurele exploitatieruimte (BBV)

Deze kengetallen kennen geen normering, maar zijn bedoeld om de gemeentelijke financiële positie inzichtelijker te maken en de vergelijkbaarheid tussen gemeenten te vergroten. Omdat de kengetallen geen harde normering kennen, heeft de gemeente Raalte op basis van landelijke gegevens een eigen maatstaf ontwikkeld en gebruiken we deze als een signaleringskader. Hieronder volgen de vijf kengetallen met een korte uitleg, de hoogte van de kengetallen in meerjarenperspectief en welke conclusie je daaraan kunt verbinden. Daarna volgt een resumé met een visuele weergave en een eindconclusie.

Netto schuldquote

Dit kengetal weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Dit kengetal draagt bij aan de financiële wendbaarheid van de gemeente. Bij een stijging van de inkomsten is het mogelijk om schulden af te lossen. Dit verhoogt de wendbaarheid van de gemeente. Hoe meer eigen middelen er beschikbaar zijn, hoe lager het percentage van de netto schuldquote is.

Om inzicht te krijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote ook exclusief doorgeleende gelden weergegeven.

Netto schuldquote

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Netto schuldquote	38%	58%	55%	61%	67%	65%
Netto schuldquote *	33%	53%	50%	56%	62%	60%

*) Gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Op basis van de begroting ligt de netto schuldquote voor 2024 behoorlijk hoger dan bij de jaarrekening 2022. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat aan de ene kant het eigen vermogen wat gedaald is en aan de andere kant er meer vreemd vermogen is aangetrokken. Verwachting is dat de netto schuldquote ook de komende jaren wat zal stijgen aangezien we een beroep doen op ons eigen vermogen en dit logischerwijs wat zal dalen. Een schuldquote van 90% of lager is positief, hoger dan 130% is negatief. Deze schuldquote voldoet dus in meerjarenperspectief aan onze maatstaf.

Solvabiliteit

Het kengetal solvabiliteit is de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen. Er wordt gekeken in welke mate de gemeente in staat is haar financiële verplichtingen na te komen. Met deze ratio kan de financiële weerbaarheid gemeten worden.

Hoe hoger de solvabiliteitsratio, des te gunstiger voor de weerbaarheid. Hoe meer eigen vermogen een gemeente heeft, hoe beter de gemeente in staat is om financiële klappen en bestaande risico's op te vangen. Een ratio boven de 50% wordt als zeer positief beoordeeld en een ratio van lager dan 20% wordt als negatief beoordeeld.

Solvabiliteit

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Solvabiliteit	49%	37%	38%	37%	35%	35%

De solvabiliteitsratio beweegt zich ten opzichte van de jaarrekening 2022 naar verwachting in 2024 in neerwaartse richting. Zoals bij de netto schuldquote reeds aangegeven heeft dit te maken met een daling van het eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen. Voor de uitvoering van ons (nieuw) beleid doen we de komende jaren namelijk een beroep op ons eigen vermogen. Een solvabiliteitsratio van 38% is echter nog als 'goed' te kwalificeren, waarbij het de verwachting is dat deze vanaf 2025 nog een lichte daling laat zien, maar nog steeds als 'goed' wordt gekenmerkt.

Structurele exploitatieruimte

Het kengetal structurele exploitatieruimte geeft inzicht in welke mate de structurele lasten van de gemeente gedekt zijn door structurele baten. Het is van belang om als gemeente te weten welke structurele ruimte er aanwezig is om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De structurele exploitatieruimte valt hiermee onder de financiële weerbaarheid.

Een positieve uitkomst van dit kengetal houdt in dat de gemeente structurele lasten kan afdekken door structurele baten. Bij een ratio van 0 is de (meerjaren)begroting structureel sluitend.

Structurele exploitatieruimte

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Structurele exploitatieruimte	1,98%	3,53%	2,15%	2,43%	-1,38%	-1,96%

De structurele exploitatieruimte is met 2,15% in 2024 goed te noemen. Het is de verwachting dat na 2025 de structurele exploitatieruimte echter negatief uitkomt. Dit ligt in de lijn met het te verwachten begrotingsresultaat in de jaren 2026 en 2027. Dit is op basis van de huidige inzichten immers ook negatief, zodat dit logischerwijs ook doorwerkt in dit kengetal.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale geraamde baten.

Gemeenten sluiten vaak leningen af voor het kopen van grond om een nieuw woningbouwproject te starten.

Dit zorgt voor een schuld bij de gemeente. Het is de bedoeling dat bij uitvoering van het bouwproject de kosten weer terugverdiend worden. Bij het berekenen van het kengetal grondexploitatie wordt er een schatting gemaakt van de baten van de bouwprojecten. Hoe lager de ratio, hoe gunstiger voor de financiële weerbaarheid. Een ratio lager dan 20% wordt als positief beoordeeld en een ratio hoger dan 35% wordt als negatief beoordeeld.

Grondexploitatie

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Grondexploitatie	10%	11%	3%	4%	5%	4%

We zien een daling in de ratio grondexploitatie, waardoor de gemeente minder kwetsbaar wordt. Er is namelijk veel grond verkocht, waardoor we qua balans minder afhankelijk zijn van de grondexploitatie. Hierdoor lopen we uiteraard ook minder risico.

Belastingcapaciteit

Dit cijfer geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Als dit percentage laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. Of dit wel of niet gebeurt is een beleidskeuze. Het kengetal belastingcapaciteit heeft invloed op de financiële wendbaarheid.

Het gaat hierbij niet om de onbenutte belastingcapaciteit, zoals aangegeven onder [weerstandscapaciteit](#); dat is de theoretische financiële ruimte. Deze berekening van belastingcapaciteit geeft meer inzicht in de betekenis van de belastingcapaciteit voor de financiële positie, dan dat de theoretische onbenutte belastingcapaciteit dat doet.

De belastingcapaciteit wordt hier berekend door de gemiddelde woonlasten voor een meerpersoonshuishouden van de gemeente Raalte af te zetten tegen het gemiddelde van alle gemeenten in Nederland.

De ozb zijn voor de gemeente de belangrijkste eigen belastinginkomsten. Naast de ozb wordt ook gekeken naar de rioolheffing en afvalstoffenheffing, omdat deze heffingen niet kostendekkend hoeven te zijn en dus ruimte kunnen geven voor nieuw beleid.

Op basis van de uitgangspunten van het COELO bedragen voor Raalte in 2023 de gemiddelde woonlasten (gemiddeld betaalde ozb, rioolheffing, afvalstoffenheffing) voor een meerpersoonshuishouden € 848. Het gemiddelde van alle gemeenten bedraagt volgens COELO in 2023 € 944. De woonlasten liggen daarmee in Raalte € 96 onder het landelijk gemiddelde (in 2022 was dit verschil € 44). Uitgedrukt in een % is de belastingcapaciteit voor 2023 90%. Concreet betekent dit dat in 2023 in de gemeente Raalte de gemiddelde woonlasten voor de inwoners minder zijn gestegen dan de gemiddelde woonlasten in heel Nederland.

Bovenstaande berekening bevat wel enige nuancering. Ten eerste zijn dit de cijfers die door COELO verstrekt worden. Deze stemmen niet per definitie overeen met de werkelijke cijfers. Voor Raalte waren de daadwerkelijke woonlasten in 2023 namelijk € 775 (meergezinshuishouden met eigen woning in dorpskern). Daarnaast wordt gebruikt gemaakt van de woonlasten over 2023. Deze begroting betreft 2024 en hiervoor zijn de gegevens voor Raalte wel bekend, maar logischerwijs van het landelijk gemiddelde nog niet. Aangezien in Raalte de OZB in 2024 niet stijgt en de afvalstoffenheffing en rioolrechten slechts beperkt is de verwachting dat de daadwerkelijke belastingcapaciteit in Raalte in werkelijkheid een positiever beeld geeft dan in onderstaande tabel vermeld staat.

Belastingcapaciteit

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Belastingcapaciteit	95%	95%	90%	90%	90%	90%

Classificatie kengetallen

In onderstaande tabel zijn de kengetallen geassocieerd.

		Ontwikkeling		
		Positief	Neutraal	Negatief
Waardering	C			
	B	Netto schuldquote Netto schuldquote (gecorrigeerd)	Solvabiliteit	
	A	Grondexploitatie Belastingcapaciteit		Structurele exploitatieruimte

Toelichting op de tabel:

Links: Waardering van het kengetal op dit moment. A is gunstig, B is neutraal en C is ongunstig.

Boven: Of het verloop van het kengetal positief, neutraal of negatief is. Zo is te zien of het kengetal zich goed ontwikkelt of niet in meerjarenperspectief.

Conclusie

Overall zien de ratio's er prima uit. De netto schuldquote stijgt weliswaar door de daling van het eigen vermogen (en een stijging van het vreemd vermogen), maar blijft nog ruimschoots voldoende. In het verlengde hiervan laat de solvabiliteit in 2023 ook een daling te zien, maar is ook nog ruimschoots voldoende en het is de verwachting dat dit kengetal na 2024 zo goed als stabiel blijft. De financiële wendbaarheid is dus ruimschoots voldoende.

De ratio grondexploitatie geeft aan dat de afhankelijkheid hiervan blijft dalen, wat een goed teken is. De structurele exploitatieruimte is in 2024 voldoende en in 2025 stijgt deze nog licht volgens verwachting. Vervolgens daalt deze ruimte wel behoorlijk. In de jaren 2026 en 2027 zien we zelfs een negatieve exploitatieruimte, aangezien we, op basis van de huidige inzichten, in deze jaren ook een negatief begrotingsresultaat verwachten. Tenslotte geeft het kengetal belastingcapaciteit aan dat de gemiddelde woonlasten in Raalte (ruim) onder het landelijk gemiddelde blijven. Logischerwijs wordt dit veroorzaakt door het feit dat de woonlasten in Raalte (zo goed als) gelijk gebleven zijn en er geen inflatiecorrectie op toegepast is.

Concluderend kan gesteld worden dat de ratio's en kengetallen voor Raalte een positief beeld geven. De jaren 2026 en 2027 zijn echter met nogal wat zekerheden omgeven, zodat het momenteel lastig is te schatten hoe het financiële plaatje er dan uit gaat zien.

5.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Portefeuillehouder:	Wethouder B. Breunissen
Programmacoördinator:	Domeinmanager J. Hulzebos

5.3.1 Inleiding

De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen geeft inzicht in het onderhoud van onze gemeentelijke kapitaalgoederen. Kapitaalgoederen zijn investeringen die een gemeente doet en die daarna regelmatig onderhoud vergen. De gemeente Raalte heeft ca. 530 ha aan openbare voorzieningen in eigendom en beheer (wegen, groen, bermen, riolering enz.). Daarnaast kennen wij 23 gemeentelijke gebouwen. Het betreft de gebouwen die de gemeente zelf onderhoudt. Onderwijsgebouwen vallen hier niet onder, aangezien de onderwijsbesturen deze zelf onderhouden.

Het onderhouden van kapitaalgoederen is van belang om deze goederen in stand te houden voor aspecten als bereikbaarheid, toegankelijkheid, leefbaarheid en veiligheid. Uw raad heeft vastgesteld wat het onderhoud- en kwaliteitsniveau moet zijn; dit leest u verderop in de paragraaf.

Op basis van de nota 'Op weg naar een toekomstbestendige openbare ruimte' wordt jaarlijks in het meerjareninvesteringsprogramma openbare ruimte aangegeven welke investeringen worden gedaan in de openbare ruimte (vervangingen en beleidsopgaven).

Voor tien kapitaalgoederen zijn asset sheets opgesteld (bijvoorbeeld voor wegen, riolering, groen en openbare verlichting). Dit is een samenvattende, beknopte en extern communiceerbare weergave van de vertaling van de gemeentelijke ambities en ontwikkelingen naar uit te voeren beheeractiviteiten voor dagelijks- en groot onderhoud. Met deze assetsheets kan er vanaf 2023 weer actueel en planmatig voor een periode van vier jaren sturing worden gegeven aan het dagelijks- en groot onderhoud en het realiseren van de beleidskaders in de gemeente Raalte.

Zowel op programmaniveau als beleidsthema binnen deze paragraaf wordt inzicht gegeven in het beleidskader, de uitvoering, relevante ontwikkelingen, financiën en de risico's.

5.3.2 Integraal

Op basis van het coalitieakkoord 2022-2026, de visie op Beheer en de Omgevingsvisie leggen we binnen dit programma de verbinding met de sociaal maatschappelijke opgaven voor het toekomstbestendig maken van bestaande dorpen en wijken. In de kadernota is hierop voorgesorteerd. Middels een opgavengerichte aanpak wordt integraal gewerkt om op een nieuwe manier de eerste stappen te zetten, waarbij we meer data gestuurd willen gaan werken.

In 2014 heeft uw raad de integrale visie op de openbare ruimte vastgesteld. Deze visie vormt het technisch kader voor het ontwikkelen van beleid en het uitvoeren van het beheer en onderhoud en projecten. In de visie zetten wij het gebruik en de gebruiker centraal, waarbij ook doelen vanuit andere programma's kunnen worden mee gekoppeld (denk aan duurzaamheid, economie, klimaatadaptatie en de verkeersagenda).

Daarnaast vindt inbreng plaats, vaak mede in het spoor van de bestuurlijke vernieuwing, waarbij gebruik wordt gemaakt van de lokale kennis en de aanwezige energie van onze inwoners en ondernemers. Ons voornemen is om het beleid ten aanzien van het beheer te actualiseren in 2024.

Wij zetten in op een integrale en gebiedsgerichte aanpak waarbij wij opgaven zoveel mogelijk mee koppelen en daarbij ook particulieren willen faciliteren om mee te doen (bijvoorbeeld bij klimaat adaptieve maatregelen). De integrale en sectorale opgaven en investeringen worden jaarlijks opgenomen in het meerjareninvesteringsprogramma openbare ruimte (MIP-OR). De kansen die zich voordoen door aan te sluiten bij opgaven van derden willen wij zoveel mogelijk benutten.

Naast het technische beheer zetten wij de komende jaren in op het verduurzamen van de gemeentelijke gebouwen.

Integrale ontwikkelingen en risico's beheer kapitaalgoederen

Financiering vervanging en renovatie

Vervanging en renovatie (wegen, kunstwerken herinrichting) lopen via het MIP.

Gezien de verwachte levensduur van een groot deel van de kapitaalgoederen zijn forse investeringen op de middellange termijn te verwachten.

Capaciteit

Het tijdig ten uitvoer kunnen brengen van onderhoudsprojecten is van groot belang voor het beheren van onze kapitaalgoederen. Dit vraagt om beschikbaarheid van voldoende capaciteit om deze projecten voor te bereiden, aan te besteden en uit te voeren. Gezien alle ruimtelijke opgaven waar de gemeente aan werkt, wordt er druk op deze capaciteit ervaren.

Klimaatakkoord

In het Klimaatakkoord is afgesproken om te komen tot 49% CO₂-reductie in 2030. Onderbelicht is dat juist in de bouw- en infrasector enorm veel klimaatwinst is te behalen. Beide sectoren samen zorgen landelijk gezien voor 40% van de CO₂-uitstoot in ons land. Gemeenten zijn in circa 60% van de projecten opdrachtgever voor Grond- weg en waterbouw (GWW) projecten. Als opdrachtgever kan ook de gemeente Raalte een belangrijke bijdrage leveren om de landelijke doelstellingen van de CO₂-reductie te halen.

5.3.3 Beleidskader

De Omgevingsvisie 'Horizon gemeente Raalte 2040' ligt ten grondslag aan het beleid dat wij voeren binnen programma 2; integraal beheer openbare ruimte. De kernopgaven zijn door ons vertaald in een programma voor de korte en lange termijn. Voor verschillende onderdelen van de openbare ruimte hebben wij assetsheets gemaakt die ons het nodige inzicht en sturing geven ten aanzien van de opgaven.

Het programma voor de korte termijn richt zich op het actualiseren en opstellen van beheerplannen en het maken van prognoses voor de investeringen die op de lange termijn gedaan moeten worden. We willen deze vervangingsopgave zoveel mogelijk combineren met het toekomstbestendig maken van de openbare ruimte en verbinden met opgaven/kansen op sociaal en maatschappelijk gebied.

Voor de vervangingsopgave ligt het accent op het borgen van de veiligheid en het voorkomen van kapitaalvernietiging. Daarnaast zijn wij opdrachtgever voor integrale projecten in de openbare ruimte, zodat we deze toekomstbestendig kunnen maken en ook blijvend in stand kunnen houden. Beleidsopgaven als klimaatadaptatie, levensloopbestendigheid, duurzaamheid, circulariteit en biodiversiteit worden hierin zoveel mogelijk meegenomen.

Wij hanteren de kwaliteitsniveaus van de Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR), deze zijn in bijgaande tabel weergegeven. Deze kwaliteitsniveaus zijn gebaseerd op de landelijke CROW-normen.

Kwaliteitsniveaus Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR) op basis van CROW-normen

Deelgebied	Zeer laag D/R-	Laag C/R-	Basis B/R	Hoog A/R+	Zeer hoog A+/R++
Dorpen		100%			
Buurt en wijken		100%			
Centrumgebieden			100%		
Bedrijventerreinen		100%			
Entrees en toegangswegen			100%		
Begraafplaatsen			100%		
Buitengebied		100%			

De kwaliteitsniveaus zoals hierboven benoemd zorgen voor de volgende technische kwaliteit en beeldniveau: A+: Nagenoeg ongeschonden. A: Mooi en comfortabel. B: Functioneel. C: Onrustig beeld. D: Kapitaalvernietiging, uitlokking van vernieling, functieverlies, juridische aansprakelijkheid en sociale onveiligheid.

Voor het planmatig uitvoeren van de onderhoudswerkzaamheden aan de kapitaalgoederen is het van belang dat hier een goed beleids- en beheerplan aan ten grondslag ligt. Daarnaast proberen wij dit zoveel mogelijk te baseren op actueel beleid en de juiste gegevens. Daarom zijn ook de looptijden van de beleids- en beheerplannen inzichtelijk gemaakt. Zie hiervoor onderstaande tabel. Het actualiseren en opstellen van beheerplannen voor de openbare ruimte is een continu proces waar wij volop op inzetten.

Beleids- en beheerplan

Beleidsplan	Betreft periode*	Beheerplan	Betreft periode*
Integrale visie openbare ruimte (IVOR)	2014-2020	Wegen	2013-2017
Kadernotitie civieltechnische kunstwerken	2013	Civieltechnische kunstwerken	2015-2021
Licht in de openbare ruimte	2016	Openbare verlichting	2003-2009
Openbaar Groen	2004-2025	Openbaar groen	2022-2027
Groen samen doen!	2017		
Kadernotitie bomen	2017	Bomen	2021-2029
Begraafplaatsen (komt te vervallen)	2009-2023	Begraafplaatsen	2009-2023
Beleidsplan Buiten bewegen, beleven, spelen en ontmoeten	2023	Speelterrinen	2007
		Beheerplan Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)	2021-2030
		Buitensportaccomodaties	2023
Kadernotitie gebouwen	2013	Meerjarenonderhoudsprogramma gebouwen (MJOP)	2020-2029

*) De looptijd van een aantal plannen is inmiddels verstreken. Hieruit vloeien geen consequenties voort. De 'oude' plannen zijn nog toepasbaar en worden (waar nodig) binnen afzienbare tijd geactualiseerd. Bij een aantal plannen is geen concrete looptijd genoemd, hier is alleen het jaar van vaststelling benoemd.

Zoals in bovenstaande tabel te zien is, zijn van een aantal beleids- en beheerplannen de looptijden verstreken. Dit heeft onze aandacht, waarbij de basis van het beheer is vastgelegd in de recent opgestelde assetsheets. De beleids- en beheerplannen die de komende jaren geactualiseerd worden, zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Planning actualisatie beleids- en beheerplannen

Beleids- en beheersplan	Jaar
Beleidsplan Biodiversiteit 2024	2023/2024
Beleidsplan Circulariteit 2024	2024
Beheerplan Buiten bewegen, beleven, spelen en ontmoeten	2023/2024
Beheerplan bermen en sloten (2024-2028)	2024
Beheerplan wegen (2024-2028)	2024
Beheerplan openbare verlichting (2024-2028)	2024
Beheerplan begraafplaatsen (2024-2028)	2023/2024
Beheerplan Maatschappelijk Vastgoed	2023

5.3.4 Financiën

Hieronder is per onderdeel binnen de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen inzichtelijk gemaakt wat de onderhoudskosten en kapitaallasten voor het jaar 2024 bedragen.

Exploitatiekosten kapitaalgoederen

Bedragen in €

Onderdeel	Onderhoudskosten	Kapitaallasten
Wegen	2.016.627	442.664
Civieltechnische kunstwerken	155.999	118.527
Openbare verlichting	153.454	184.270
Riolering en water	586.647	1.272.398
Groen	1.040.773	109.074
Speelterrinen en - toestellen	36.323	86.440
Begraafplaatsen	105.460	6.560
Gebouwen	1.089.177	3.381.398
Totaal	5.184.460	5.601.331

Binnen de onderhoudskosten zijn kosten voor verzekering, belasting, gas, water, elektriciteit, personeelskosten en bijdragen aan derden niet meegenomen. Bij het onderdeel 'Groen' zijn wel de personeelskosten van de Stichting Werk Raalte meegenomen, inclusief bijbehorende kosten voor opleiding, kleding en brandstof voor het materieel.

5.3.5 Wegen, civieltechnische kunstwerken en openbare verlichting

Uitvoering

Wegen

Het gemeentelijke wegennet bestaat naast bermen en bermsloten uit circa 290 ha. verhard oppervlak en circa 16 ha. onverharde en half-verharde paden en rijbanen.

De asfaltwegen en elementenverhardingen worden elke twee jaar geïnspecteerd conform CROW-richtlijnen. Conform de kwaliteitsbegrippen solide, sober en veilig uit de IVOR wordt het wegennet op het door de raad vastgestelde onderhoudsniveau in stand gehouden (alleen de schadeplekken in asfaltwegen, klinkerwegen en tegelpaden worden hersteld).

Groot onderhoud van verhardingen wordt op wegvak niveau (toestandsafhankelijk) via MIP geprogrammeerd.

Civieltechnische kunstwerken

Gemeente Raalte heeft 80 grote civieltechnische kunstwerken in beheer (bruggen, tunnels etc.) en daarnaast nog circa 525 duikers.

In het beheerplan Civieltechnische kunstwerken is het onderhoud en beheer van de civieltechnische kunstwerken geregeld. Functionele inspecties worden eens per drie jaar uitgevoerd.

Groot onderhoud en/of vervangingen van kunstwerken wordt via MIP (toestandsafhankelijk) geprogrammeerd.

Openbare verlichting

Het areaal van de openbare verlichting bestaat uit ruim 8.600 lantaarnpalen. Storingen worden door de eigen dienst opgelost, daarnaast wordt de openbare verlichting periodiek geschouwd op functioneren en installatieveiligheid. Circa 50% van de lichtpunten is voorzien van een LED-armatuur, we zetten jaarlijks middelen in (vervanging van masten en armaturen via MIP) om verdere verduurzaming in de vorm van ledverlichting te realiseren.

Relevante ontwikkelingen

Wegen

Duurzame materialen

Op het gebied van wegbeheer is veel aandacht voor toepassing van duurzamere materialen. Zo kan bijvoorbeeld gekozen worden voor de toepassing van PR-asfalt. Dit heeft effecten op de onderhoudscyclus van asfaltverharding.

CROW beheersystematiek

De gemeente Raalte volgt de CROW-systematiek voor wegbeheer. Waarbij een kwaliteitsniveau wordt nagestreefd dat past bij somber en doelmatig (niveau C). Deze systematiek zorgt in de praktijk voor oprekken van de levensduur boven life-cycle kosten.

Klimaatontwikkelingen / stofoverlast

Bij herinrichtingsprojecten krijgt klimaatbestendige inrichting een plek. Bij de overige onderhoudsprojecten echter in beperkte mate. De gemeente heeft circa 13 ha. onverharde wegen. Een deel van deze wegen zijn bij langdurige droogte of aanhoudende neerslag slecht begaanbaar.

Openbare verlichting

Circa 50% van de openbare verlichting is inmiddels voorzien van een LED-armatuur.

Het aantal storingsmeldingen lijkt daardoor af te nemen. Hoe betrouwbaar de verwachte technische levensduur van de LED-armaturen zich in de praktijk ontwikkelt moet nog blijken.

Civieltechnische kunstwerken

In het buitengebied worden de komende jaren meerdere duikerbruggen vervangen. (Financiering via MIP).

Risico's

Wegen

Het onderhoud is grotendeels correctief op basis van uitgevoerde inspecties (als ondergrens wordt bereikt wordt er een maatregel gepland). Er wordt weinig planmatig/periodiek onderhoud uitgevoerd.

Veroudering van het wegenareaal leidt tot het sneller ontstaan van schades, onder andere door (over)belasting en weersinvloeden.

Dit kan leiden tot een hogere en onvoorspelbare onderhoudslast (verrassingen uit inspectie) c.q. een hogere kans op aansprakelijkheidstelling bij schades die ontstaan als gevolg van gebrekkige weginrichting en in uiterste geval tot kapitaalvernietiging (en daarmee toenemende vervangingsopgave).

Openbare verlichting

Door de vervanging van de afgelopen jaren is het percentage van armaturen en lichtmasten waarvan de technische levensduur is verstreken aanzienlijk verlaagd. In het MIP is een verder vervanging van masten en armaturen voorzien.

Civieltechnische kunstwerken

Voor het vervangen van civieltechnische kunstwerken worden incidentele middelen ingezet. Er is niet voorzien in een structurele inzet van middelen voor vervanging van kunstwerken. Middelen worden zo nodig opgenomen in het MIP en daarmee ook in de begroting.

5.3.6 Riolering, water

Uitvoering

In het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP 2021-2030) zijn de zorgtaken voor een duurzaam en doelmatig rioleringsbeheer vastgelegd. De gemeente Raalte zamelt afvalwater in (met vrijvervalriolering in de kernen en drukriolering in het buitengebied) en verpompt dit naar rioolwaterzuiveringsinstallaties. Daarnaast hebben we bergings- en infiltratievoorzieningen voor hemelwater in beheer.

In het GRP 2021-2030 is vastgelegd dat het beheer risico-gestuurd en doelmatig plaatsvindt. Dat doen we door te monitoren op basis van inspecties, onderzoek en data-analyse, door preventief onderhoud uit te voeren om kwaliteitsverlies te voorkomen en door doelmatigheidsafwegingen te maken alvorens te repareren en vervangen.

Voor riolering en water werken we in het regionale samenwerkingsverband RIVUS samen met provincie, waterschap, Vitens en de gemeenten Zwolle, Deventer, Kampen, Olst-Wijhe, Staphorst, Dalfsen en Zwartewaterland. Daarin voeren we gezamenlijk (onderzoeks)projecten uit en delen we kennis en ervaring op bestuurlijk, management en uitvoerend niveau.

Relevante ontwikkelingen

Vervangingen

We gaan aan de slag met de laatste fase van de renovatie van de drukriolering. Daarbij worden in 2024 en 2025 de pompen vervangen (die zijn tussen de 15 en 20 jaar oud) en worden de units (de groene kasten in het buitengebied) voorzien van een rode lamp.

Risico-gestuurd beheer

We gaan monitoren hoe grote bergings- en infiltratievoorzieningen (de wadi's in de wijken) functioneren, zodat we kunnen bepalen wanneer deze aan renovatie toe zijn.

We gaan de locaties van de kolken inmeten, zodat we ook het onderdeel kolken en lijngoten risicogestuurd kunnen beheren.

Risico's

Bij risico-gestuurd werken wordt de riolering niet vervangen op basis van leeftijd, maar op basis van kwaliteit. Dit houdt in dat het risico op calamiteiten (het riool gaat stuk en moet met spoed gerepareerd worden) toeneemt. In 2023 zijn er twee van zulke calamiteiten geweest. Op basis van één jaar kunnen geen uitspraken worden gedaan voor de toekomst, maar het is mogelijk dat we ieder jaar met dergelijke calamiteiten te maken krijgen. Daar is financieel rekening gehouden in het Gemeentelijk Rioleringsplan.

De klimaatverandering zorgt voor intensievere buien. Dat is geen toekomstbeeld meer, maar de huidige realiteit. Het Gemeentelijk rioleringsplan is erop gericht om in 2050 bestand te zijn tegen dergelijke buien. Dat wordt via herontwikkelingsprojecten gerealiseerd (Meerjarig investeringsprogramma). Het risico bestaat dat gebieden die nog niet klimaatbestendig zijn gemaakt, te maken gaan krijgen met wateroverlast.

5.3.7 Groen, speeltoestellen en begraafplaatsen

Uitvoering

Openbaar groen

De gemeente Raalte onderhoudt en beheert 182 ha openbaar groen en ruim 12.000 bomen binnen de kom (na inspectie, inclusief buitengebied inmiddels 68.000 bomen). Door ontwikkelingen zoals klimaatverandering, terugloop biodiversiteit, vergrijzende samenleving maar ook participatie liggen er uitdagende opgaven voor de openbare ruimte. Dit vraagt om een andere inrichting en beheer van de (groene) openbare ruimte. In het beheerplan toekomstbestendig openbaar groen (2022) zijn bovengenoemde ontwikkelingen meegenomen.

Het onderhoud en beheer van bomen is vastgelegd in het beheerplan bomen (2021).

In het groenbeleid Groen, samen doen! vragen we de inwoners om mee te denken over de inrichting en (mee te doen met) het beheer van het openbaar groen (bosplantsoen, heesters en gras). Gezamenlijk draagvlak om kansen die zich voordoen te benutten en om voor knelpunten een oplossing te vinden waar de meerderheid zich in kan vinden. De activiteiten die de groene organisaties en de gemeente Raalte ondernemen worden jaarlijks opgenomen in de jaarplanning van de 'Groene agenda'.

Speelvoorzieningen

In het beheerplan voor speelplaatsen is het onderhoud en beheer van 155 speelplaatsen geregeld. Vervanging van speeltoestellen en herinrichting van speelplaatsen wordt samen met bewoners opgepakt. De speeltoestellen worden jaarlijks geïnspecteerd op het gebied van veiligheid. De (concept)nota Buiten bewegen, beleven, spelen en ontmoeten is een integrale nota waarin de verbinding wordt gemaakt met de andere programma's zoals de omgevingsvisie en de opgaven toekomstbestendige dorpen en wijken, de groeiopgave Raalte, de wet Publieke Gezondheid en GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord), het Sportakkoord 1 en 2, de inclusie agenda en het beleid- en beheerplan speelplaatsen (2007). In aansluiting op de nota wordt het beheerplan spelen geactualiseerd.

Begraafplaatsen

De gemeente Raalte beheert en onderhoudt vier begraafplaatsen. Het onderhoud is vastgelegd in het beheerplan begraafplaatsen (2009). Met de actualisatie van het beheerplan begraafplaatsen wordt in 2023 een start gemaakt.

Relevante ontwikkelingen

Openbaar groen en speelvoorzieningen

In de openbare ruimte liggen uitdagende opgaven die vragen om een andere inrichting en beheer van deze (groene) openbare ruimte. In het beheerplan toekomstbestendig openbaar groen (2022) is hierop ingespeeld en is aangegeven op welke wijze groen een bijdrage kan leveren aan het bereiken van maatschappelijke doelen (aantrekkelijk woon- en leefomgeving, plek om te ontmoeten en het bevorderen van bewegen). Groen ontwikkelt zich daarmee van financiële kostenpost naar maatschappelijk verdienmodel en is belangrijk wanneer we onze dorpen en wijken toekomstbestendig maken. Voor een zestal (maatschappelijke) thema's veilig, biodiversiteit, leefbaar, gezond, klimaatbestendig en duurzaam zijn de effecten van groen beschreven en is aangegeven welke bijdrage groen levert. De kernwoorden toekomstbestendig en participatie zijn overkoepelend aan deze thema's en zijn integraal meegenomen.

Spelen

Ook in de (concept)nota buiten bewegen, beleven, spelen en ontmoeten en in het beheerplan spelen wordt ingespeeld op de bovengenoemde maatschappelijke thema's en wordt ook de verbinding gelegd met sport-, gezondheids- en inclusieagenda. De komende periode actualiseren wij het beheerplan voor speelvoorzieningen waarin bovengenoemde zaken ook aan de orde komen.

Bomen

Door inspectie en meer data gestuurd werken is naar voren gekomen, dat er veel meer gemeentelijke bomen in het buitengebied staan dan eerder in beeld waren, namelijk 20.000 bomen meer (betreft bomen in bosplantsoen en langs wegen in bosgebieden). Daarnaast is het snoeien van de bomen in het buitengebied eind vorig jaar voor 4 jaar opnieuw Europees aanbesteed. Helaas zien we ook hier dat door prijsstijgingen in de markt (krapte personeel, maar ook door duurzaamheidseisen materiaal/materieel) een substantieel hoger budget nodig is om onze zorgplicht ten aanzien van de gemeentelijke bomen op een goede wijze te kunnen vervullen.

Risico's

Openbaar groen

Wanneer beheerplannen niet voldoende actueel zijn, kan niet worden aangetoond dat er voldaan wordt aan de wettelijke zorgplicht. Daarnaast vraagt de klimaatverandering, gebrek aan biodiversiteit en de vergrijzende bevolking om noodzakelijke investeringen om de openbare ruimte (her)in te richten. Ook de veranderende samenleving vraagt om een andere aanpak op gebied van communicatie/participatie.

Speelvoorzieningen

Bewegen en natuurlijk spelen is belangrijk voor de leefbaarheid en de gezondheid van jong en oud. Niet alle speelvoorzieningen kunnen met de huidige middelen worden vervangen. Hierdoor komt de leefbaarheid en de gezondheid in de buurt onder druk te staan.

In het MIP zal een voorstel voor verhogen van het vervangingsbudget voor (speel)voorzieningen opgenomen worden.

Bomen

Door toename van het aantal gemeentelijke bomen en de prijsstijgingen in de markt is het beschikbare budget niet toereikend om onze zorgplicht op een goede wijze te kunnen vervullen. In de begroting 2024 worden eenmalige middelen gevraagd om de achterstand in onderhoud weg te werken.

5.3.8 Gebouwen

Uitvoering

Voor alle gebouwen in gemeentelijk bezit hanteren wij voor het uitvoeren van beheer en onderhoud de uitgangspunten zoals zijn vastgesteld in de nota gemeentelijke gebouwen (2013). Het beheerplan wordt gevormd door het meerjarig onderhoudsplan (verder MJOP). Voor de gemeentelijke gebouwen wordt er 3-jaarlijks door een extern bureau een inspectie uitgevoerd om de staat van de gebouwen te beoordelen en de MJOP-gegevens te actualiseren. Jaarlijks wordt er een onderhoudsplanung opgesteld en worden de financiële consequenties opgenomen in de begroting voor het volgende jaar. In het jaar van uitvoering worden de planning en kosten continu gemonitord en wanneer nodig wordt jaarlijks de MJOP bijgesteld. Eind vorig jaar zijn de gebouwen in gemeentelijk bezit geïnspecteerd voor de periode 2023 t/m 2025.

In 2020 is er een start gemaakt met de verduurzaming van 11 gemeentelijke gebouwen. In 2023 is dit voor 9 gebouwen afgerond. Twee gebouwen zijn uit het verduurzamingsproject gehaald, omdat er plannen worden ontwikkeld voor (ver)bouw. Het gaat dan om de brandweerkazernes in Raalte en Heino. Hierover is overleg met Veiligheidsregio IJsselland en de verwachting is dat in 2023 duidelijk wordt of de plannen omgezet worden in realisatie. Het verduurzamen van beide kazernes zal dan worden meegenomen in de uitwerking van de projectplannen voor renovatie en/of nieuwbouw. Wanneer er geen sprake is van (ver)bouw, zullen betreffende gebouw(en) alsnog op basis vastgestelde uitgangspunten worden verduurzaamd.

De voorstellen rond verduurzaming van het gemeentehuis zijn gekoppeld aan de aanpassingen als gevolg van het wijzigen van het huisvestingsconcept van het gemeentehuis. Voor het geheel van deze verduurzaming is in het verleden al een krediet verstrekt. In 2023 is de concrete voorbereiding in gang gezet voor een scenario uitwerking voor renovatie of wellicht nieuwbouw.

Relevante ontwikkelingen

Maatschappelijk is er veel aandacht voor duurzaamheid (zie ook programma 5, waar duurzaamheid onder valt). Dit is enkele jaren geleden al vertaald in beleid om het gemeentelijk vastgoed (exclusief onderwijsgebouwen) uiterlijk in 2025 energie neutraal te maken. Omdat het pakket van maatregelen hiervoor een kostbare zaak is en er nog veel technische ontwikkelingen plaatsvinden, is in 2019 voorgesteld om voorlopig alleen kosteneffectieve maatregelen door te voeren. Dat betekent dat investeringen met een lange terugverdientijd vermeden worden en er toch een goed klimaateffect wordt bereikt (een CO₂-reductie van 63%).

In 2024 zal worden gestart met het uitwerken van een plan van aanpak om ervoor te zorgen dat wij voldoen aan de in het klimaatakkoord vastgestelde energiebesparingsplicht, duurzaamheidseisen en CO₂-reductienorm. Belangrijke uitgangspunten in dit plan van aanpak is om te verduurzamen op natuurlijke momenten en te zorgen voor een kosteneffectieve aanpak.

Risico's

Politiek gezien, zowel nationaal als internationaal, is er nog veel onzekerheid met betrekking tot duurzaamheidsambities. Dit betekent dat de vertaling naar lokale duurzaamheidsambities en het bekostigen ervan in de komende jaren nog kunnen veranderen.

De markt voor het uitvoeren van gebouw gebonden onderhoud alsook het realiseren van duurzaamheidsdoelen is momenteel overspannen. Dit heeft de afgelopen maar naar verwachting ook de komende jaren prijsopdrijvende gevolgen. Tijdens besluitvorming maar ook in de uitvoering blijft het daarom van enorm groot belang om continu te monitoren en/of te sturen op werkelijke kosten.

5.4 Financiering

Portefeuillehouder:	Wethouder A. Kreule
Programmacoördinator:	Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

5.4.1 Inleiding

De paragraaf financiering is een verplicht onderdeel van de begroting. Deze verplichting hangt samen met de invoering van de Wet Fido (Wet financiering decentrale overheden). Deze wet beoogt een solide financiering bij openbare lichamen. Doel hierbij is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten van de gemeente en het handhaven van een uitstekende kredietwaardigheid.

De wet kent een onderscheid tussen regels voor korte termijn financiering en regels voor lange termijn financiering. Het onderscheid is gelegd bij een termijn van 1 jaar waarbij een maximum norm wordt voorgeschreven voor de vlottende (korte) schuld: de zogenaamde kasgeldlimiet. Daarnaast wordt met het stellen van een norm voor renterisico's bewerkstelligd dat tot een zodanige opbouw van de leningenportefeuille wordt gekomen dat tegenvallers als gevolg van renteaanpassingen en herfinanciering in voldoende mate worden beperkt.

Treasurystatuut

De financieringsparagraaf vormt, in samenhang met het in artikel 212 van de Gemeentewet voorgeschreven treasurystatuut en de overeenkomstig vastgestelde verordeningen, een belangrijk instrument voor het sturen, beheersen, verantwoorden van en toezicht houden op de financieringsfunctie. Hierin staan de doelstellingen, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en de administratieve organisatie rond het beheer van liquiditeiten van de gemeente op lange en korte termijn. Daarnaast zijn kredietwaardigheidsnormen voor tegenpartijen bij uitzettingen voor een periode van 1 jaar en langer opgenomen. De bepalingen in het treasurystatuut waarborgen een risicomijdend financieringsprofiel.

Financieringsbeleid

De uitgaven en inkomsten van de gemeente lopen niet synchroon in de tijd. De gemeente moet soms geld lenen om tijdig betalingen te kunnen verrichten en soms heeft ze (tijdelijk) overtollige liquide middelen. Ook moeten investeringen gefinancierd worden. In korte tijd worden uitgaven gedaan, die over een veel langere periode worden afgeschreven. Uitgangspunt voor het financieringsbeleid is om de rentekosten van de financiering zo laag mogelijk te houden, de renteopbrengsten zo hoog mogelijk te doen zijn en daarbij zo weinig mogelijk risico's te lopen. De gemeente baseert zich daarbij op de uitgangspunten van het treasurystatuut en de algemene verwachtingen van de financiële sector.

Totaalfinanciering

In de gemeente Raalte wordt het principe van totaalfinanciering toegepast. Dit houdt in dat niet voor iedere investering een afzonderlijke lening wordt afgesloten. Investeringen worden gefinancierd vanuit het totaal eigen vermogen (reserves) en het vreemd vermogen (aangetrokken leningen). Er is dus geen directe relatie tussen een bepaalde investering (actief) en de rentelasten voor een afgesloten lening c.q. vergoeding voor het eigen vermogen.

De rentelasten op de boekwaarden van de investeringen worden daarom toegerekend op basis van een vooraf gecalculereerd rentepercentage. Dit noemen we het renteomslagpercentage. Dit percentage mag maximaal 0,5% naar boven worden afgerond.

5.4.2 Ontwikkelingen

De rente op de geld- en kapitaalmarkt is al jaren erg laag geweest. In het verleden heeft de gemeente vooral leningen met een lange looptijd aangetrokken, in de verwachting dat de rente op zal gaan lopen. Door de oplopende inflatie heeft de ECB besloten de rente te verhogen als instrument om de inflatie af te remmen. Door de gerealiseerde grondverkoop en vertraagde investeringen, hebben we de herfinanciering van de laatste jaren nog kunnen uitstellen naar 2024. Het beleid blijft erop gericht het (rente) risico zo veel mogelijk te beperken en de gemiddelde rente voor de lange termijn zo laag mogelijk te houden. In de begroting is een stelpost van € 350.000 opgenomen, hiermee kunnen de effecten van de rentestijging worden opgevangen.

Overzicht leningportefeuille

Bedragen * € 1.000.000

Omschrijving	Bedrag	Rentelast
Stand leningportefeuille per 31-12-2022	60,7	1,4
Aangetrokken lening in 2023	0	
Nog aan te trekken in 2023	0	
Aflossingen in 2023	-5,1	
Stand leningportefeuille per 31-12-2023	55,6	
Geplande aflossingen van leningen	-5,1	1,3
Mogelijk aan te trekken lening in 2024		
Verwachte stand leningportefeuille per 31-12-2024	50,5	

Onderstaand de berekening van de rente welke aan de taakvelden wordt toegerekend:

Bedragen in €

Rub.	Omschrijving	Begroting 2024
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	1.473.411
b.	De externe rentebaten	-39.039
	Totaal door te rekenen externe rente	1.434.372
c.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend (1,3%)	-122.553
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (voorbeeld: Grondbedrijf)	
	Totale rente grondbeleid	1.311.819
	Saldo door te rekenen externe rente	1.311.819
d1.	Rente over eigen vermogen	1.521.677
d2.	Rente over voorziening verwachte verliezen grondexploitatie (gewaardeerd op contante waarde)	53.449
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toe te rekenen rente	2.886.945
e.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-2.886.945
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury	0

5.4.3 Risico's

In de begroting is rekening gehouden met 3,5 mln. aan nieuwe kortlopende leningen tegen 4 % rente. Een 1 % rentestijging veroorzaakt een structurele last van € 35.000. Voor dit risico is in de begroting een stelpost opgenomen van € 350.000. Hiermee is dit risico voldoende afgedekt.

Renterisico op vaste schuld

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
1a. Renteherziening op vaste schuld (o/g)	0	0	0	0
1b. Renteherziening op vaste schuld (u/g)	0	0	0	0
2. Netto renteherziening op vaste schuld (1a - 1b)	0	0	0	0
3a. Nieuw aangetrokken vaste schuld (o/g)		5.000	5.000	5.000
3b. Nieuw verstrekte lange leningen (u/g)	0	0		
4. Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (3a - 3b)	0	5.000	5.000	5.000
5. Betaalde aflossingen	5.083	86	89	2
6. Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	5.083	5.000	5.000	5.000
7. Renterisico op vaste schuld (2 + 6)	5.083	5.000	5.000	5.000

Renterisiconorm:

8. Begrotingstotaal per jaar *	123.868	105.583	104.751	100.784
9. Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%
10. Renterisiconorm	24.774	21.117	20.950	20.157

Toets Renterisiconorm:

10. Renterisiconorm	24.774	21.117	20.950	20.157
7. Renterisico op vaste schuld	5.083	5.000	5.000	5.000
11. Ruimte(+) / Overschrijding(-) (10 - 7)	19.691	16.117	15.950	15.157

*) Exclusief het begrotingssaldo

5.4.4 Financieringsbehoefte

Het financieringsbeleid is erop gericht om met zo min mogelijk risico zo laag mogelijke rentekosten op de lange termijn te hebben. Om die reden wordt voor de afdekking van het financieringstekort ook gebruik gemaakt van kortlopende leningen (kasgeldleningen en leverancierskrediet). Voor 2024 is een financieringstekort geraamd van ruim € 3,5 mln.

5.5 Bedrijfsvoering

Portefeuillehouder:	Burgemeester A. Hofland
Programmacoördinator:	Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

5.5.1 Inleiding

Binnen de programmabegroting geeft de paragraaf bedrijfsvoering inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens rond de gemeentelijke bedrijfsvoering. Met bedrijfsvoering worden de bedrijfsprocessen bedoeld die nodig zijn om de beleidsdoelstellingen uit de programma's te realiseren. De afgelopen jaren is glashelder de noodzaak gebleken om als gemeente wendbaar te zijn. Ontwikkelingen volgen elkaar razendsnel op. Het is niet meer de vraag of er ontwikkelingen op ons pad komen, maar welke, wanneer en hoe groot de impact is. Hierop voorbereid zijn, en tegelijkertijd de reguliere dienstverlening waarborgen, is de grote opgave voor de komende jaren.

5.5.2 Organisatie

We werken continu aan de ontwikkeling van onze organisatie. We doen dit met als missie een gewaardeerd partner te zijn voor onze inwoners, organisaties en instellingen. Voorspelbaar en snel als het kan, meedenkend en wendbaar als dat nodig is. Onze kernwaarden zijn richtsnoer voor ons handelen: we zijn betrouwbaar, verbindend, oplossingsgericht en slim. Samen met alle betrokkenen maken we onze kernen tot een prachtplak om te wonen, werken, leven en recreëren.

De afgelopen jaren is ingezet op groeien naar resultaatgerichte, zelf organiserende en lerende clusters die maximaal zijn aangesloten op dat wat 'buiten' nodig is. Wij organiseren de sturing en ondersteuning van de organisatie passend bij de behoefte van de clusters. We doen wat nodig is. Vanuit concernsturing monitoren en faciliteren we het realiseren van onze grote opgaven en integrale thema's. Hierbij bewaken we continu de balans tussen ambitie en haalbaarheid. Het aanbrenge van focus en aandacht heeft prioriteit.

Onze medewerkers zijn ons kapitaal. In de huidige arbeidsmarkt is het niet meer vanzelfsprekend dat vacatures worden ingevuld. Dit vraagt dat wij onze medewerkers de ruimte geven om hun talenten optimaal in te zetten en te ontwikkelen. Hier is ons strategisch personeelsbeleid op gericht en willen wij ons als werkgever in onderscheiden. Wij vertalen deze visie in onze arbeidsmarktbenadering. Hier kunnen we als Raalte het verschil maken. Om dit goed vorm te geven stellen wij voor om voor de jaren 2024 tot en met 2027 het budget voor werving en selectie jaarlijks eenmalig met € 40.000 te verhogen voor het uitvoeren van campagnes en € 61.000 eenmalig voor de jaren 2024 tot en met 2027 toe te kennen om 0,6 fte formatie hiervoor in te kunnen vullen. In 2027 wordt geëvalueerd of deze inzet noodzakelijk blijft.

De vitaliteit en het welbevinden van onze medewerkers vinden wij belangrijk. Het zorg dragen voor een sociaal veilige werkomgeving heeft hoge prioriteit. In 2023 heeft het college een gedragscode sociaal veilig werken vastgesteld en gaan medewerkers in dialoogsessies hierover met elkaar in gesprek. De bevindingen en acties die hieruit komen worden in 2024 uitgewerkt. Ook wordt begin 2024 het twee jaarlijkse medewerkersonderzoek uitgevoerd.

5.5.3 Loonsomkader en egalisereserve SPP

We werken met een vastgesteld loonsomkader. Dit is een 'lumpsum' loonsombudget. De ontwikkeling van het loonsomkader 2023-2024 ziet er als volgt uit. Hierin zijn, naast de autonome ontwikkelingen en verwachte CAO-stijgingen, ook de eerder genomen maar nog niet verwerkte besluiten opgenomen.

Ontwikkeling van het loonsomkader 2023-2024

Bedragen * € 1.000

Omschrijving	Loonsomkader 2023	Loonsomkader 2024
Loonsom (basis) primitieve begroting	18.077	19.288
Saldo autonome ontwikkelingen *	114	305
Verwachte loon- en premiestijging CAO	486	1.619
Eerder genomen maar nog niet verwerkte besluiten	611	2.251
Totaal	19.288	23.463

*) Onder andere werkelijk resultaat cao-ontwikkelingen, pensioenpremies en overige (kleine) mutaties.

Egalisereserve SPP

De egalisereserve SPP (Strategische personeelsplanning) is bedoeld om de kosten op te kunnen vangen voor mobiliteitsbevorderende maatregelen, het generatiepact en het stimuleren van de organisatieontwikkeling. Ook biedt dit mogelijkheden om actielijnen die voortkomen uit het traject Strategische Personeelsplanning te financieren.

In bijlage J wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van de loonkosten en de egalisereserve SPP.

5.5.4 't Nieuwe Roalter Werken

De voorgenomen herinrichting en verduurzaming van het gemeentehuis is begin 2023 on hold gezet, omdat de kosten flink meer worden dan eerder werd gedacht. In 2023 wordt een scenarioverkenning voor het vervolg van het project uitgevoerd. Naar verwachting kan eind 2023 een besluit genomen worden over het vervolg.

5.5.5 DOWR

De DOWR-samenwerking bevindt zich in een stabiele fase. Naast de percelen waar structureel op wordt samengewerkt, zijn we alert op kansen die zich daarnaast voordoen. Op die manier streven we ernaar continu het maximale rendement uit de samenwerking te halen.

Kostenontwikkeling

Bedragen in €

Perceel	2023	2024	2025	2026	2027
FA	335.920	370.480	370.480	370.480	370.480
FZ	977.825	1.006.457	1.006.457	1.006.457	1.006.457
Belastingen	547.466	610.770	610.770	610.770	610.770
Inkoop	58.864	62.977	62.977	62.977	62.977
PSA (aandeel Raalte)	193.774	229.405	229.405	229.405	229.405
ICT-I	3.593.908	3.893.432	3.835.402	3.837.340	3.837.340
Totaal	5.707.757	6.173.521	6.115.491	6.117.429	6.117.429

De aanhoudende groei van de klantorganisaties en de toenemende complexiteit van het werk betekent voor een aantal onderdelen van de DOWR-werkorganisatie dat de grens bereikt is wat binnen de beschikbare formatie gedaan kan worden. Dat betekent dat met deze begroting een beperkte uitbreiding van de formatie wordt gevraagd. Binnen DOWR-I is dit noodzakelijk om de werkzaamheden op het gebied van het contractmanagement en helpdesk uit te kunnen voeren. Daarnaast zijn de werkzaamheden van de Financiële administratie en de Personeels- en salarisadministratie substantieel toegenomen als gevolg van de groei van de organisatie. Ook worden extra taken en regelingen uitgevoerd, zoals nieuwe belastingregelingen rond reiskosten en verlofregelingen, ook het invullen van het grote aantal vacatures draagt hieraan bij.

Voorgesteld wordt voor het Raalter aandeel in de totale kosten voor deze formatie-uitbreiding structureel € 23.551 beschikbaar te stellen. Hiervan is voor € 12.885 dekking beschikbaar binnen de stelpost overhead.

5.5.6 Digitale transitie

De digitale transitie voltrekt zich in onze samenleving met steeds grotere snelheid. Dat zien we terug in onze dienstverlening en in onze bedrijfsvoering. De toepassing van kunstmatige intelligentie (denk aan bijvoorbeeld ChatGPT) en toepassing van data geeft ons kansen maar vraagt ook om een kritische houding omwille van onze informatieveiligheid en privacy. Samen met onze DOWR-partners Deventer en Olst-Wijhe en met ondersteuning van de DOWR-I werkorganisatie gaan we deze uitdagingen aan en zetten we stappen. Stappen die we samen met onze medewerkers zetten. Want zij zetten de toon in onze dienstverlening en onze bedrijfsvoering. Dat vraagt om digitale fitheid en om digitaal leiderschap.

Willen we succesvol data toepassen in onze gemeentelijke opgaven, in onze dienstverlening en in onze bedrijfsvoering dan vraagt dat om veilige, gestructureerde en toegankelijke opslag van data. Met het tot stand brengen van een gezamenlijk gegevensmagazijn in DOWR-verband wordt gebruik van data in bijvoorbeeld onze grote opgaven laagdrempelig en is stuurinformatie beter te genereren.

Voorgesteld wordt voor dit gegevensfundament een eenmalige bijdrage in 2024 en 2025 te doen van respectievelijk € 339.188 en € 220.743 en een structurele bijdrage vanaf 2025 van € 121.079 oplopend tot structureel € 141.109 met ingang van 2026. Onze partners Deventer en Olst-Wijhe hebben deze middelen vanaf de begroting 2023 al beschikbaar gesteld.

5.5.7 Bescherming persoonsgegevens en informatieveiligheid

Bescherming van de (persoons)gegevens van onze inwoners en ondernemers staat hoog in het vaandel. Dat is de reden dat stapsgewijs wordt toegewerkt naar uitbreiding van de capaciteit van het privacyteam in DOWR-verband. Deze uitbreiding is noodzakelijk om volledig te kunnen voldoen aan de privacywetgeving. We doen dit stapsgewijs omdat de noodzakelijke werkzaamheden voor een groot deel in de inhoudelijke domeinen liggen en ook hier de capaciteit beschikbaar moet zijn. Daarom is in 2023 de eerste uitbreiding gerealiseerd en wordt voor 2024 de tweede stap voor uitbreiding voorgesteld.

Op het moment dat in een nieuw project sprake is van gebruik van persoonsgegevens, moet het privacyteam een risico-analyse doen (ook wel Data Protection Impact Assessment of DPIA genoemd). De inzet van het privacyteam in nieuwe projecten wordt vanaf 2025 gedekt uit de projecten zelf. Voor 2024 gebeurt dit nog (eenmalig) vanuit een generieke dekking aangezien de exacte projecten voor 2024 en bijbehorende begrotingen nog niet bekend zijn.

Voorgesteld wordt een verhoging van de structurele bijdrage van € 15.000 voor privacy en € 12.000 voor informatieveiligheid. Voor het uitvoeren van DPIA's in projecten in 2024 wordt een eenmalige bijdrage van € 40.000 voorgesteld. Hiervoor is dekking beschikbaar vanuit de egalisatiereserve DOWR.

5.5.8 Interbestuurlijk toezicht

Het totaalbeeld interbestuurlijk toezicht is opgebouwd uit zes domeinen. Uit het beeld 2023 blijkt dat het totaalbeeld Raalte én alle onderliggende domeinen 'groen' scoren':

Totaalbeeld Raalte: Groen					
Financiën	Wabo	Wro	Informatie- en archiefbeheer	Huisvesting statushouders	Erfgoed
Groen	Groen	Groen	Groen	Groen	Groen

Dit betekent dat de gemeente voldoet aan de in het provinciaal toezichtskader gestelde eisen en haar wettelijke taken op deze domeinen goed op orde heeft.

5.5.9 Uitvoering geven aan de opdracht 'Nieuw voor Oud'

In het 2^e kwartaal van 2023 is onder externe begeleiding en in samenspel tussen raad, college en ambtelijke organisatie de opdrachtformulering 'Nieuw voor Oud' beleid uitgewerkt. De externe begeleider heeft hiervan een rapportage opgesteld. Vervolgens heeft de raad in september aangegeven dat hij opdrachtgever van dit traject wil zijn en in dit proces steeds kleine behapbare stappen wil zetten. Te beginnen met een benchmark, ook uit te voeren door een extern bureau, om zo op hoofdlijnen inzicht te krijgen waar de gemeente Raalte in financieel opzicht naar boven of naar beneden afwijkt vergeleken met andere gemeentes.

Vervolgens wil de raad nog te bepalen vervolgstappen maken om tot politieke keuzes te komen. Voor deze trajecten is extra inzet nodig, zowel extern als van de griffie en de ambtelijke organisatie. Dit temeer omdat de uitvoering van bijvoorbeeld de strategische raadsagenda en de procedure burgemeestersbenoeming ook al de benodigde capaciteit vraagt. In de begroting is bij deze posten wel rekening gehouden met een werkbudget om activiteiten te kunnen organiseren, maar zonder de extra capaciteit die hiervoor nodig is. Daarom worden middelen voor extra inzet voor de periode 2024-2027 gevraagd.

Voorgesteld wordt voor de periode 2024-2027 jaarlijks een bedrag van € 109.000 beschikbaar te stellen voor extra externe en/of interne inzet.

5.5.10 Rechtmatigheidsverklaring college

Vanaf 2023 is het college van burgemeester en wethouders zelf verantwoordelijk voor het afleggen van een rechtmatigheidsverklaring. Bij de jaarrekening 2023 wordt voor het eerst een rechtmatigheidsverklaring van het college toegevoegd met de bevindingen over 2023. Alleen de bevindingen die de verantwoordingsgrens overschrijden worden hierin opgenomen. Overige bevindingen die de lagere rapportagegrens overschrijden worden opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering van de jaarrekening. De verantwoordingsgrens en rapportagegrens zijn in juli 2023 door de raad vastgesteld op respectievelijk 1% en 0,1% van de totale lasten.

5.5.11 Vervanging ICT Bedrijfsvoering

In 2022/2023 heeft de aanbesteding van het financieel systeem voor de DOWR-gemeenten plaatsgevonden. De implementatie is inmiddels doorgeschoven naar 2023/2024, zodat het systeem vanaf 1 januari 2025 operationeel is. In het projectplan komen de verwachte uitgaven voor aanbesteding en implementatie uit op € 1.410.000 voor de drie gemeenten samen. De dekking hiervoor is in de begroting 2023 opgenomen.

In navolging van de vervanging van het financieel systeem wordt nu ook het belastingsysteem vervangen. Dit contract is tijdelijk verlengd maar moet aanbesteed worden om rechtmatig te blijven. De aanbesteding wordt in 2024 uitgevoerd. Aansluitend vindt implementatie plaats met als doel livegang in februari 2025 (nadat de aanslagen 2024 zijn opgelegd). Voorgesteld wordt hiervoor respectievelijk een bedrag van € 29.263 (2024) en € 25.510 (2025) eenmalig op te nemen.

Ook het contract van de Planning & control tool (Lias) loopt af op 1 januari 2025 en moet aanbesteed worden. Voorgesteld wordt hiervoor eenmalig een bedrag van € 20.495 op te nemen.

Tot slot willen we verder ontwikkelen met Robotgestuurde Procesautomatisering (RPA). Dit is een techniek die gebruikt wordt bij het automatiseren van bedrijfsprocessen. In 2023 wordt een pilot uitgevoerd om te kijken voor welke processen deze techniek van toegevoegde waarde kan zijn. De resultaten worden verwerkt in een businesscase waarna een besluit wordt genomen over de inzet van RPA. Om dit uit te kunnen voeren wordt voorgesteld een eenmalig bedrag van € 8.305 op te nemen.

Alle benodigde budgetten kunnen volledig gedekt worden vanuit de egalisatiereserve DOWR.

5.6 Openbaarheid

Portefeuillehouder:	Burgemeester A. Hofland
Programmacoördinator:	Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

5.6.1 Inleiding

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. Deze wet richt zich op een transparante overheid en vraagt een cultuurverandering rond de omgang met informatie. Bepaalde informatie moet verplicht en actief openbaar gemaakt worden. Ook informatieverzoeken aan de overheid (voorheen Wob-verzoek) vallen onder de nieuwe wet. Om aan de nieuwe eisen te kunnen voldoen, moeten de juiste ICT-voorzieningen aanwezig zijn en moet onze gemeentelijke informatiehuishouding op orde zijn. Ook moet bekend zijn wat de wet voor ambtenaar en bestuurder betekent. Het grijpt in op het dagelijks handelen van een groot deel van onze organisatie en heeft daarmee de komende jaren een flinke impact op onze bedrijfsvoering. In 2027 moet de Woo geïmplementeerd zijn, met nog drie jaar extra voor het op orde krijgen van het informatiebeheer.

Eén van de verplichtingen is om in de begroting aandacht te schenken aan de beleidsvoornemens over de uitvoering van de Woo. Deze paragraaf is de invulling van die verplichting.

5.6.2 Informatiehuishouding op orde

De Woo bevat een algemene zorgplicht om documenten in goede, geordende en toegankelijke staat te houden en schrijft maatregelen voor om digitale documenten duurzaam toegankelijk te maken. Ervaring met de uitvoering van de Wob leert dat bestuursorganen niet altijd weten welke informatie er is en niet altijd snel over de juiste informatie kunnen beschikken. Door maatregelen te treffen ter verbetering van de digitale informatiehuishouding kan sneller en makkelijker op verzoeken om informatie worden beslist. Ook draagt dit bij aan de actieve openbaarmaking van informatie.

5.6.3 Contactpersoon en openbaarmaking op verzoek

Het voorzien in het recht van burgers op informatie van de overheid zien wij in Raalte als een organisatie-brede verantwoordelijkheid. Iedere ambtenaar kan contactpersoon zijn voor het verstrekken van informatie. De contactpersoon beantwoordt op laagdrempelige en klantvriendelijke wijze vragen en verstrekt documenten in gevallen die zich daarvoor lenen. Leidt de beantwoording van de vraag tot een verzoek om een groot aantal documenten, dan kan worden opgeschaald naar de procedure voor het afhandelen van een Woo-verzoek. Een coördinator zorgt voor het geleiden van Woo-verzoeken en het sturen op juiste en tijdige afhandeling.

5.6.4 Ambitieniveau actief informatie openbaar maken

Het college heeft in 2023 de ambities over de actieve openbaarmaking van de Woo vastgesteld. De actieve openbaarmaking verplicht ons om in fases 11 informatiecategorieën openbaar te maken. Het is nog niet duidelijk welke fase wanneer openbaar moet zijn. De rijksoverheid maakt dit later bekend.

De algemene inspanningsverplichting voor gemeenten om informatie actief openbaar te maken, geldt al wel. Bestuursorganen worden daarom aangemoedigd vooruit te lopen op de eerder voorgestelde fasering door informatie alvast openbaar te maken op een eigen publicatie-omgeving of website. Later volgt een landelijk platform zodat de informatie van alle bestuursorganen centraal raadpleegbaar is.

Wij volgen de landelijke fasering. We willen eerst de wettelijke basis (11 categorieën) op de juiste wijze doen. Met een nulmeting is in kaart gebracht welke informatie de gemeente op dit moment publiceert. Uit de in 2023 gehouden nulmeting blijkt, dat de gemeente Raalte zes van de elf verplichte informatiecategorieën (deels) actief publiceert. Onderstaand schema bevat per informatiecategorie de inventarisatie van wat er al openbaar wordt gemaakt en waar de informatie voor inwoners is te raadplegen.

Openbaarheid Informatie gemeente

Categorie	Art 3.3 Liddeel	Wat	Openbaar op gemeente website	Openbaar via overheid.nl
1 Wet- en regelgeving	1.a	Wetten, verordeningen, besluiten, beleidsregels en andere algemeen verbindende voorschriften	Nee	Ja
	1.b	Overige besluiten van algemene strekking	Nee	Ja
	1.c	Ontwerpen van wetten, andere algemeen verbindende voorschriften en overige besluiten van algemene strekking waarover een extern advies is gevraagd, met inbegrip van de adviesaanvraag	Nee	Nee
2 Organisatiegegevens	1.d	Inzicht in zijn organisatie en werkwijze, waaronder de taken en bevoegdheden van de organisatieonderdelen	Ja	Ja
	1.e	<i>De bereikbaarheid van het bestuursorgaan en zijn organisatieonderdelen en de wijze waarop een verzoek om informatie kan worden ingediend</i>	Ja	Deels
3 Raadsstukken	2.a	Bij gemeenteraden ter behandeling ingekomen stukken, tenzij deze gaan over individuele gevallen	Ja	Ja
	2.c	Vergaderstukken en verslagen van gemeenteraden en hun commissies, tenzij geheimhouding geldt	Ja	Ja

Categorie	Art 3.3 Liddeel	Wat	Openbaar op gemeente website	Openbaar via overheid.nl
4 Bestuursstukken	2.d	Agenda's en besluitenlijsten van vergaderingen van colleges van burgemeester en wethouders, tenzij geheimhouding geldt.	Ja, deels. Agenda's niet	Nee
5 Adviezen van adviescolleges	2.e	Adviezen: 1o - over de ontwerpen, bedoeld in het eerste lid, onderdeel c, van adviescolleges of – commissies alsmede van andere externe partijen indien die om advies zijn verzocht; 2o - over andere onderwerpen van adviescolleges of –commissies, alsmede de op dat advies betrekking hebbende adviesaanvraag, uitgezonderd adviezen die betrekking hebben op individuele gevallen.	Nee, tenzij onderdeel van raads- en/of bestuursstukken	Nee, tenzij onderdeel van raadsstukken
6 Convenanten	2.f	Convenanten, overeenkomsten, verbintenissen en soortelijke afspraken van een bestuursorgaan met andere partij	Nee	Nee
7 Jaarplannen en -verslagen	2.g	Jaarplannen en jaarverslagen van bestuursorganen inzake de voorgenomen uitvoering van de taak of de verantwoording van die uitvoering	Ja	Ja
8 Woo-verzoeken	2.i	De inhoud van de schriftelijke verzoeken op grond van artikel 4.1, van de schriftelijke beslissingen op die verzoeken en de daarbij verstrekte informatie	Ja, deels	Nee
9 Onderzoeken	2.j	Op verzoek van een bestuursorgaan ambtelijk of extern opgestelde onderzoeksrapporten die geen onderdeel vormen van de uitvoering van de taak van dat bestuursorgaan, die voornamelijk uit feitelijk materiaal bestaan en die betrekking hebben op: 1o - de wijze van functioneren van de eigen organisatie; 2o - de voorbereiding of de evaluatie van beleid, inclusief de uitvoering, naleving en handhaving.	Nee, tenzij onderdeel van raads- en/of bestuursstukken en rekenkamer	Nee, tenzij onderdeel van raadsstukken

Categorie	Art 3.3 Liddeel	Wat	Openbaar op gemeente website	Openbaar via overheid.nl
10 Beschikkingen	2.k	Beschikkingen, volgens de Algemene wet bestuursrecht: · Schriftelijke beslissing van een bestuursorgaan · Die een publiekrechtelijke rechtshandeling inhouden · Voor een specifiek geval gelden (geen algemene strekking zoals beleidsregels) Met uitzondering van 21 beschikkingen volgens artikel 3.3, tweede lid, onderdeel k van de Woo	Nee	Nee
	2.h	Verplichtingen tot verstrekking van subsidies, anders dan met een beschikking	Nee	Nee
11 Klachten	2.l	Schriftelijke oordelen in klachtprocedures als bedoeld in titel 9.1 van de Algemene wet bestuursrecht.	Nee	Nee

5.6.5 Besteding rijksbijdrage

Het kabinet heeft in de meicirculaire gemeentefonds 2021 zowel incidenteel als structureel budget opgenomen voor de invoering van de Woo. Hier maken wij gebruik van. Voor de implementatie is uit dit budget samen met de gemeenten Deventer en Olst-Wijhe een kwartiermaker Wet open overheid aangesteld. Daarnaast is dit budget gereserveerd voor:

- Het op orde brengen van de informatiehuishouding met behulp van beheerinstrumenten;
- De aanschaf, inrichting en beheer van nieuwe ICT-voorzieningen;
- Het opleiden en trainen van medewerkers.

5.7 Verbonden partijen

Portefeuillehouder:	Wethouder A. Kreule
Programmacoördinator:	Domeinmanager M. Lammerts van Bueren

5.7.1 Inleiding

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft. Elke gemeente heeft in haar dagelijkse praktijk voor de uitvoering van een deel van haar beleid te maken met verbonden partijen. Zo heeft Raalte zich in het verleden om verschillende redenen verbonden aan bijvoorbeeld gemeenschappelijke regelingen en stichtingen, maar ook voor de toekomst zoeken we de samenwerking op.

In deze paragraaf is inzicht gegeven in de verschillende belangen van de gemeente in verbonden partijen. Bij een bestuurlijk belang heeft de gemeente een zetel in het bestuur van een rechtspersoon of stemrecht. Bij een financieel belang is de gemeente de ter beschikking gestelde middelen kwijt in geval van faillissement van de verbonden partij en/of kunnen financiële problemen bij de verbonden partij verhaald worden op de gemeente.

Voorbeelden van een financieel belang zijn een jaarlijkse bijdrage, een afgesloten lening, een garantstelling en aandelenbezit. Doordat van verschillende kanten steeds meer oog is voor deze vormen van samenwerking, is de afgelopen jaren de informatievoorziening verbeterd.

Indeling paragraaf

De indeling van deze paragraaf is voorgeschreven in het BBV. De verbonden partijen dienen te worden gesplitst in:

1. Gemeenschappelijke regelingen
2. Stichtingen/verenigingen
3. Coöperaties/vennootschappen
4. Overige

De te benoemen onderdelen per verbonden partij zijn voorgeschreven in het BBV. Per verbonden partij is onder andere in beeld gebracht wat het financieel belang van de gemeente is: de jaarlijkse dividendopbrengst, de gemeentelijke bijdrage of de te behalen bezuinigingstaakstelling en een inschatting van het mogelijke risico. Vervolgens is een inschatting gemaakt van de waarschijnlijkheid dat het risico zich voordoet: laag (25%), gemiddeld (50%) of hoog (75%). Dit mogelijke risico in verhouding tot de waarschijnlijkheid, leidt tot het risicobedrag per verbonden partij. De totale risicobedragen zijn vermeld in de paragraaf [Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#).

De BBV schrijft sinds 2017 voor dat de betrokkenheid van verbonden partijen bij de realisatie van de doelstellingen binnen een programma moet worden opgenomen in het betreffende programma.

Dat betekent dat het 'openbaar belang' en de 'bijdrage aan de gemeentelijke doelstellingen', sindsdien zijn opgenomen in het betreffende programma, en niet meer in de formats per verbonden partij.

5.7.2 Beleidskaders

De huidige beleidskaders waarop deze paragraaf is gebaseerd, zijn afkomstig uit de nota verbonden partijen. In de beleidsnota is onderkend dat het deelnemen aan een verbonden partij een middel is om gemeentelijke doelen te bereiken en taken uit te voeren. Aan verbonden partijen zitten voor- en nadelen. Voordelen zoals benoemd in de beleidsnota zijn kostenbesparing, vermindering van de kwetsbaarheid en verbetering van de kwaliteit van de taakuitvoering. Het aangaan van de samenwerking met een verbonden partij brengt echter ook een aantal belangrijke risico's met zich mee. Er is vaak veel gemeentelijk geld mee gemoeid. Daarnaast is de invloed en controle op de uitvoering van de activiteiten minder direct en moet die worden gedeeld met andere partijen (gemeenten). Dit leidt tot onder andere bestuurlijke en financiële risico's.

Het vastgestelde beleidskader in deze is: verbonden partijen worden slechts ingezet als de balans tussen de voor- en nadelen substantieel gunstiger uitvalt dan bij andere mogelijke instrumenten, zoals zelf doen of uitbesteden.

Om een goede afweging te kunnen maken wanneer tot samenwerking over wordt gegaan en welke vorm daar het beste bij past, is een stappenplan beschikbaar.

Op grond van de nota verbonden partijen heeft de gemeenteraad het college de opdracht gegeven te besluiten tot het wel of niet indienen van zienswijzen rondom verbonden partijen. Het collegebesluit wordt hierbij ter kennisname aan de raad aangeboden. De zienswijze wordt voorzien van een memo voor de gemeenteraad. Deze memo bevat een beleidssamenvatting ten aanzien van het voorliggende document en extra beleidsinformatie ter onderbouwing van de zienswijze. Ook organiseert een aantal verbonden partijen jaarlijks drie regionale bijeenkomsten voor gemeenteraden binnen de omgeving IJsselland. Dit om gemeenteraden meer inzicht in de begrotingsprocessen te geven, achtergrondinformatie te bieden en vragen te beantwoorden. Daarmee wordt de raad meer betrokken bij de inhoud en komt zijn rol beter tot zijn recht.

5.7.3 Verbonden partijen

1. Gemeenschappelijke regelingen

Verbonden partij	Regionaal Serviceteam Jeugd IJsselland Zwolle		
Programma	4. Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp		
Bestuurlijk belang	Het gaat om een collegeregeling en betreft een bedrijfsvoering organisatie. Het algemeen bestuur bestaat uit elf leden, vanuit elke deelnemende gemeente één lid. Het bestuur besluit bij volstreekte meerderheid van stemmen.		
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage aan apparaatskosten voor 2024 is vastgesteld op € 107.619. In 2023 was dit € 105.842.		
Financiële informatie		Rek. 2022	Begr. 2023
verbonden partij			Begr. 2024
	Eigen vermogen	0	0
	Vreemd vermogen	558.898	0
	Fin. resultaat	V 0	0
Ontwikkelingen	<p>In 2024 is de ambitie om de voorbereiding richting besluitvorming zo te verbeteren dat het bestuur meer ruimte krijgt om daadwerkelijk te sturen. Daarnaast wordt het nieuwe inkoopmodel geëvalueerd. De focus binnen het contractmanagement wordt meer gericht op de risico's van en het nakomen van de afspraken in het nieuwe inkoopmodel, de doelen van de transformatie en de effecten van de geleverde zorg- en dienstverlening.</p> <p>Er is veel beweging binnen het zorglandschap en ook in 2024 zal dat nog aan de hand zijn. Het RSJ wil een bijdrage leveren aan zorgcontinuïteit, kostenbeheersing en kwaliteit.</p> <p>Tot slot wordt vanuit de regioagenda ingezet op het reduceren van uithuisplaatsingen en terugdringen van wachttijden, zoals afgesproken in het transformatieconvenant.</p>		
Risico's verbonden partij	Er worden vanuit het RSJ knelpunten ervaren in de uitvoering van de opdracht, door de complexiteit en dynamiek van het jeugdstelsel in het algemeen, maar ook vanwege werkzaamheden rondom het inkoopmodel. Daarnaast zijn transformatiemiddelen vanuit het rijk volledig ingezet, maar komen er nieuwe vraagstukken naar boven in de uitvoering van de opdracht.		
Risico's gemeente	Het gemeentelijk risico wordt ingeschat op 10% van de gemeentelijke bijdrage (€ 107.619), met een hoge waarschijnlijkheid van 75% is afgerond € 8.071. De risico's voor de gemeente op het uitvoeringsbudget jeugdhulp worden toegelicht bij de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing en de paragraaf Sociaal Domein.		
Beheersmaatregelen gemeente	De beoordeling van de (jaar)stukken is geborgd in de organisatie.		

Verbonden partij	GGD IJsselland Zwolle			
Programma	4. Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp			
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit elf leden, vanuit elke deelnemende gemeente één lid. Iedere gemeente heeft één stem.			
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage voor 2024 is vastgesteld op € 1.584.000. In 2023 was dit 1.391.000. Daarnaast is er in 2024 een voorschot toezicht kinderopvang van € 62.000 vastgesteld. Toelichting vreemd vermogen rekening 2022: Dit bestaat uit € 5.771.000 lang- en kortlopende schulden en € 4.681.000 aan overlopende passiva (nog te betalen/vooruit ontvangen posten).			
Financiële informatie		Rek. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024
verbonden partij	Eigen vermogen	1.705.183	1.705.000	1.705.000
	Vreemd vermogen	10.487.000	7.669.000	7.384.000
	Fin. resultaat	N 811.000	N 0	N
Ontwikkelingen	Het algemeen bestuur van de GGD IJsselland heeft ingestemd met een verhoging van de inwonersbijdrage vanaf 2024. Deze hogere bijdrage is nodig om de publieke gezondheid te versterken en samen te werken aan weerbare en gezonde inwoners (eigen regie en veerkracht) en ook op lange termijn voorbereid zijn op nieuwe crisissen. Daar is een robuuste organisatie voor nodig en moeten een aantal structurele autonome investeringen voor worden gedaan in de basis van de organisatie van GGD IJsselland.			
Risico's verbonden partij	Elke gemeente geeft een bijdrage per inwoner voor de basisproducten die voor alle gemeenten gezamenlijk worden uitgevoerd (inwonersbijdrage). GGD IJsselland voert een actief financieel risicobeleid. De weerstandscapaciteit opgenomen in de begroting 2024 is als voldoende beoordeeld. Voor de risico's voor incidentele aanvullende diensten (maatwerk en projecten) is een aparte voorziening getroffen.			
Risico's gemeente	Het gemeentelijke risico wordt ingeschat € 79.200 (10% van de gemeentelijke bijdrage van € 1.584.000), met een hoge waarschijnlijk van 50%. De waarschijnlijkheid is op 50% gezet, omdat de indexatie is gebaseerd op 2,4% prijsstijging en 3,9% loonstijging. Op basis van de recente loon- en prijsstijging is de kans groot dat hier in 2024 een bijstelling op komt.			
Beheersmaatregelen gemeente	De beoordeling van de (jaar) stukken is geborgd in de organisatie.			

Verbonden partij	Veiligheidsregio IJsselland Zwolle			
Programma	8. Openbare orde en veiligheid			
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur (AB) bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten. Elk lid van het AB heeft één stem.			
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage voor Raalte is, volgens de nieuw vastgestelde financiële verdeelsleutel van 50% historische kosten / 50% gemeentefonds, in 2024 begroot op € 2.630.825. Echter, na de begrotingsvaststelling 2024 is er een CAO-stijging doorgevoerd medio 2023. Daarom stellen we het begrote bedrag bij naar € 2.709.953 (begroot 2023 € 2.544.334, werkelijk 2022 € 2.456.172 inclusief incidentele teruggave van 2.256).			
Financiële informatie		Rek. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024
verbonden partij	Eigen vermogen	5.344.966	5.110.000	4.578.000
	Vreemd vermogen	33.604.230	33.790.000	35.046.000
	Fin. resultaat	N 33.939	V 0	
Ontwikkelingen	De Veiligheidsregio brengt het financieel perspectief in beeld voor de periode 2021-2024. Verschillende (landelijke) ontwikkelingen hebben waarschijnlijk een financieel effect. Dit heeft mogelijk gevolgen voor de gemeentelijke bijdragen, maar rondom bv. de taakdifferentiatie mogelijk ook op de lokale brandweertaken. De belangrijkste thema's zijn: de taakdifferentiatie van de vrijwillige brandweer, waarbij ingezet wordt op compensatie vanuit het Rijk. Daarnaast zijn er nieuwe CAO-afspraken gemaakt, met effect op de gemeentelijke bijdrage. Voor Raalte betekent dit een verhoging van de bijdrage.			
Risico's verbonden partij	Er is een risicoprofiel opgesteld om de risico's van de organisatie in kaart te brengen. De risico's met de meeste invloed op de weerstandscapaciteit zijn: grootschalige/ langdurige inzet, stijgende rentepercentages, fiscale controles, stijgende pensioenpremies, datalek en transitie meldkamer. Op basis van alle risico's moet het weerstandsvermogen op basis van een zekerheidspercentage van 85%, € 1,18 mln. bedragen. Het weerstandsvermogen bedraagt € 1 mln. Dit betekent dat de Veiligheidsregio bij een dergelijke weerstandscapaciteit naar verwachting eenmaal in de zes à zeven jaar niet in staat zal zijn zonder aanvullende financiering een positief eigen vermogen te houden. Het is afwachten in hoeverre de taakdifferentiatie invloed gaat hebben op de financiële situatie bij de Veiligheidsregio en de uiteindelijke bijdrage door de gemeenten aan de Veiligheidsregio.			
Risico's gemeente	Gelet op de beschreven risico's binnen de Veiligheidsregio handhaven we het risico op 10% van de structurele bijdrage van € 2.709.953. Dat is een bedrag van € 270.995. We handhaven het percentage van waarschijnlijkheid van 50%. Dit resulteert in een risico van € 135.498.			
Beheersmaatregelen gemeente	We vinden een goede verstandhouding en nauwe contacten tussen veiligheidsregio en gemeente van groot belang. Daarom is er contact op verschillende niveaus via ambtelijk (financieel/inhoudelijk) overleg en bestuurlijk overleg. Beiden onderschrijven het belang van versterking van de lokale verbinding. We hebben de beoordeling van de jaarstukken daarmee geborgd in onze organisatie.			

Verbonden partij		Omgevingsdienst IJsselland Zwolle (Provincie Overijssel en elf Overijsselse gemeenten binnen IJsselland)		
Programma	1. Ruimtelijke ontwikkeling, woon- en werkomgeving			
Bestuurlijk belang	Het uitvoeren van de taken vergunning, toezicht en handhaving op het gebied van milieu. De portefeuillehouder belast met de fysieke leefomgeving heeft namens de gemeente zitting in het Algemeen Bestuur.			
Financieel belang	De gemeente draagt bij aan de gemeenschappelijke regeling. Dit zijn zowel de loonkosten voor het primaire proces, maar ook de kosten voor de overhead. De lasten voor de gemeente Raalte zijn (inclusief voorstellen nieuw beleid) voor 2024 € 1.377.052.			
Financiële informatie		Rek. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024
verbonden partij	Eigen vermogen	316.000	316.000	316.000
	Vreemd vermogen	2.839.867	3.690.885	3.593.519
	Fin. resultaat	N 171.000	0	
Ontwikkelingen	De begroting 2024 is opgesteld conform de kaders van het programma 'Samen Toekomstbestendig' (een volledige herziening ten opzichte van 2022 en eerder). Doel van dit programma was te komen tot een duurzame begroting en meer inzicht te realiseren in de baten en lasten. Vanaf 2023 wordt de bijdrage gebaseerd op het aantal uren dat een deelnemer naar verwachting zal afnemen in het primaire werkproces van vergunningverlening, toezicht en handhaving en advisering. In 2024 komt er een discussie over het (wettelijk verplichte) regionale ambitieniveau op het milieutaakveld Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving. Een regionale ambitie kan mogelijk gevolgen hebben voor de jaarlijkse bijdrage van Raalte aan de Omgevingsdienst.			
Risico's verbonden partij	Het weerstandsvermogen is op het gewenste niveau (€ 316.000). De Omgevingsdienst heeft geen budget onvoorzien in de begroting opgenomen waardoor bij tegenvallers een beroep op de algemene reserve moet worden gedaan.			
Risico's gemeente	Het risico kan worden vastgesteld op 10% met een gemiddelde waarschijnlijkheid van 25% dat het risico zich voor doet. Omgerekend betekent dit een bedrag van € 1.377.052 x 10% x 25% = € 34.426.			
Beheersmaatregelen gemeente	De beoordeling van de jaarstukken is geborgd in de organisatie en er is overleg met de wethouder.			

2. Verenigingen, stichtingen en overige

Verbonden partij	Vereniging Dimpact Enschede			
Programma	Algemene dekkingsmiddelen			
Bestuurlijk belang	Stemrecht op basis van het lidmaatschap, gebaseerd op het aantal inwoners in de gemeente. Jaarlijks is er een algemene ledenvergadering.			
Financieel belang	Geen contributie meer maar afrekening naar afgenomen producten.			
Financiële informatie		Rek. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024
verbonden partij	Eigen vermogen	2.747.314	2.665.165	2.664.112
	Vreemd vermogen	4.138.786	0	
	Fin. resultaat	V 412.235	N -135.618	N -1.053
Ontwikkelingen	De vereniging Dimpact ondersteunt gemeenten bij de best mogelijke koppeling tussen (digitale) dienstverlening en optimale bedrijfsvoering. Dimpact levert (ICT)diensten aan het samenwerkingsverband DOWR-I. In 2020 is het 'Strategiedocument 2020-2025 Dimpact' door de Dimpactleden vastgesteld. In dit document is de strategie verwoord van Dimpact voor de komende jaren waarin zowel aandacht is voor continuïteit als voor vernieuwing en innovatie. Het gaat daarbij om continuïteit en vernieuwing in bestaande applicaties en om innovativiteit in nieuwe digitale mogelijkheden. De principes van Common Ground die we als DOWR-gemeenten omarmen, vinden we daar in terug.			
Risico's verbonden partij	Bij de afweging wel of geen lid te worden van deze vereniging zijn verschillende risico's onderkend zoals discontinuïteit en onvoldoende kwaliteit, maar daar staan verschillende beheersmaatregelen tegenover. Dimpact is financieel gezond. Door de groei van het aantal producten en leden (gemeenten) zal de bedrijfsvoeringsreserve de komende jaren groeien. Daarnaast dient er een buffer in de algemene reserves te worden gecreëerd waarmee toekomstige aanbestedingen kunnen worden gefinancierd.			
Risico's gemeente	De producten die Raalte afneemt via Dimpact (tariefkosten per jaar totaal: € 311.494 in 2024), zijn producten die uiteindelijk van leveranciers komen. Bij het uitvallen/omvallen van de vereniging bestaat er geen risico voor de huidige producten (want het contract is tussen gemeente en leverancier). Naar de toekomst toe gaat dit veranderen als er sprake is van open source componenten waarvan de gemeente zelf eigenaar wordt. Het risicoprofiel zal dan ook veranderen.			
Beheersmaatregelen gemeente	Deelname aan overleggen met andere Dimpact-leden en het Regiebureau Dimpact op strategisch, tactisch en operationeel niveau en volgens de verbinding met de gemeente Raalte en DOWR-I.			

Verbonden partij		Stichting werk Raalte		
Programma	3. Onderwijs, werk en inkomen			
Bestuurlijk belang	Het uitvoeren van de Wet Sociale Werkvoorziening en nieuw beschut, dat onderdeel uitmaakt van de Participatiewet. Het bestuur bestaat uit de portefeuillehouder sociaal domein en de portefeuillehouder Financiën.			
Financieel belang	De gemeente verstrekt een exploitatiebijdrage aan de Stichting Werk Raalte.			
Financiële informatie		Rek. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024
verbonden partij	Eigen vermogen	212.819	0	
	Vreemd vermogen	752.824	0	
	Fin. resultaat	V 472.363	0	
Ontwikkelingen	Verdere uitvoering geven aan de taken voor de Sociale Werkvoorziening en Nieuw Beschut, eventueel aangevuld met nieuwe doelgroepen, passend binnen het vastgestelde afwegingskader.			
Risico's verbonden partij	De komende jaren is er een natuurlijk uitstroom van medewerkers die vallen onder de wet sociale werkvoorziening. In 2015 is deze wet op slot gezet en is er geen instroom meer mogelijk. De Participatiewet komt hiervoor in de plaats waarin het de bedoeling is dat zoveel mogelijk mensen uit de doelgroep komen te werken bij reguliere bedrijven. Een deel wordt ingezet bij de Stichting Werk Raalte. De krimp van de WSW wordt deels opgevangen door de instroom van medewerkers uit de Participatiewet, echter is er sprake van een terugloop van aantallen.			
Risico's gemeente	De gemeente bijdrage voor 2024 is vastgesteld op € 4.338.590. Het gemeentelijk risico wordt ingeschat op € 108.465 (10% van de gemeentelijke bijdrage, met een lage waarschijnlijkheid van 25%). De lage waarschijnlijkheid is bepaald op basis van de exploitatieresultaten de afgelopen jaren en de egaliseringsreserve die bij SWR beschikbaar is.			
Beheersmaatregelen gemeente	De beoordeling van de (jaar) stukken is geborgd in de organisatie. Daarnaast is er een reserve Sociaal domein gevormd om negatieve exploitatieresultaten op te kunnen vangen.			

3. Coöperaties of vennootschappen

Verbonden partij	Rova NV Zwolle			
Programma	5. Duurzaamheid, energie- en warmtetransitie			
Bestuurlijk belang	De gemeente Raalte is aandeelhouder met een belang van 6,3%.			
Financieel belang	Raalte bezit 534 aandelen A tegen nominaal € 113,45. Totaal is € 53.886 op de balans vermeld. Daarover ontvangen we jaarlijks dividend. Het begrote bedrag aan dividend is jaarlijks € 187.000. Het werkelijke dividend bedroeg in 2023 € 194.587. Het eenmalig voordeel bedraagt in 2023 € 7.587.			
	Raalte bezit 534 aandelen A tegen nominaal € 113,45. Totaal is € 53.886 op de balans vermeld. Daarover ontvangen we jaarlijks dividend. Het begrote bedrag aan dividend is jaarlijks € 187.000. Het werkelijke dividend bedroeg in 2023 € 194.587. Het eenmalig voordeel bedraagt in 2023 € 7.587.			
Financiële informatie		Rek. 2021	Rek. 2022	Begr. 2023
verbonden partij	Eigen vermogen	37.420.000	37.619.999	40.230.000
	Vreemd vermogen	47.010.000	47.227.000	51.477.000
	Fin. resultaat	V 5.133.634	V 4.369.000	V 4.198.000
Ontwikkelingen	We zitten in de transitie van een lineaire naar een circulaire economie. In 2050 zijn we circulair, waarbij we de komende periode gaan werken aan het verminderen van restafval. Restafval is niet geschikt voor hergebruik, draagt niet bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen en wordt een steeds duurdere afvalfractie. In de 2e helft van 2022 zijn we gestart met gesprekken met Rova over het inzetten op schonere grondstofstromen. We zitten in de transitie van een lineaire naar een circulaire economie. In 2050 zijn we circulair, waarbij we de komende periode gaan werken aan het verminderen van restafval. Restafval is niet geschikt voor hergebruik, draagt niet bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen en wordt een steeds duurdere afvalfractie. In de 2e helft van 2022 zijn we gestart met gesprekken met Rova over het inzetten op schonere grondstofstromen.			
Risico's verbonden partij	Rova loopt financiële risico's, ondernemersrisico's en juridische risico's. Voor de beheersing van de risico's treft Rova verschillende maatregelen: monitoring van de budgetten, periodieke plannen opstellen, controles uitvoeren, waar mogelijk een verzekering afsluiten, een voorziening treffen en pas in het laatste stadium aanpassing van de tarieven.			

Risico's gemeente	<p>Jaarlijkse renteopbrengst achtergestelde lening € 74.603. We schatten de kans laag in dat Rova de geldlening gaat aflossen. Er zijn daar geen signalen voor. De kapitaallasten van de lening bedragen € 21.448. De renteopbrengst minus de kapitaallasten is € 53.155. Een lage risicokans hierbij van 25% is dan € 13.289.</p> <p>Dienstverleningsovereenkomst (DVO): we schatten de kans dat de overeenkomst stijgt met meer dan gemiddeld laag in. 10% van de overeenkomst (€ 2.528.025) met een kans van 25% is afgerond € 63.200. Aangezien de dienstverleningsovereenkomst in de afvalstoffenheffing verwerkt wordt, is het voor de gemeente geen direct risico. We hebben geregeld ambtelijk en bestuurlijk overleg. We hebben de beoordeling van de (jaar)stukken en kwartaaloverzichten belegd in de organisatie. We hebben oog voor de lastendruk van de burger. We benoemen hier als risico 10% daling van de dividendopbrengst, is € 18.700. Gezien voorgaande jaren hanteren we een lage waarschijnlijkheid van 25%, het risico komt daarmee op € 4.675 structureel.</p>
Beheersmaatregelen gemeente	<p>Jaarlijks bestuurlijk overleg. Daarnaast is er ook tweemaal per jaar portefeuillehouders overleg en ambtelijk overleg over de ontwikkelingen.</p>

Verbonden partij	Vitens NV Zwolle		
Programma	6. Economie		
Bestuurlijk belang	De gemeente Raalte is aandeelhouder met een belang van 0,72%. Via het aandeelhouderschap hebben we stemrecht. De wethouder financiën vertegenwoordigt Raalte in de aandeelhoudersvergadering.		
Financieel belang	Raalte heeft een aandelenbezit van 41.696 stuks. Dit betreft een balanswaarde van € 10.210. Normaal gaan we uit van een jaarlijkse dividendopbrengst van € 100.000, maar er waren al signalen dat Vitens minder dividend zou uitkeren. Over 2020 is in 2021 helemaal geen dividend uitgekeerd (zie ontwikkelingen hieronder). Ook in 2022 is geen dividend ontvangen en op basis van het huidige dividendbeleid is het ook de verwachting dat er geen dividend wordt uitgekeerd. Hier is in de meerjarenraming (tot en met 2026) rekening gehouden.		
Financiële informatie		Rek. 2021	Rek. 2022
verbonden partij	Eigen vermogen	600.300.000	649.850.000
	Vreemd vermogen	1.340.100.000	1.446.600.000
	Fin. resultaat	V 19.400.000	V 8.200.000
Ontwikkelingen	<p>Belangrijkste ambitie van Vitens voor de komende jaren is het voorzien van haar klanten in betrouwbaar drinkwater en het continueren van een financieel gezond bedrijf op lange termijn. Om dit te realiseren staat Vitens voor een grote investeringsopgave (investeringsbehoefte stijgt van € 245 mln. in 2023 naar € 425 mln. in 2027). Door de lage WACC wordt de investeringsruimte op basis van het eigen vermogen beperkt (wordt komende jaren beter is de verwachting). Andere knelpunten in het realiseren van de investeringen ligt op het terrein van de vergunningsverlening (PFAS) en het kunnen beschikken over de benodigde uitvoeringscapaciteit en materialen.</p> <p>Het resultaat van Vitens is in 2023 gedaald naar € 8,2 mln., terwijl dit in 2022 nog € 19,4 mln. was. Belangrijkste reden hiervan is dat Vitens wordt geconfronteerd met substantieel hogere kosten door stijging energielasten, hogere lonen en hogere rentelasten.</p> <p>Doordat de investeringen hoofdzakelijk met vreemd vermogen gefinancierd moeten worden, duikt de solvabiliteit vanaf 2025 onder de 30%.</p> <p>De tarieven voor drinkwater zullen de komende jaren fors stijgen. Dit om de (toekomstige) investeringen te kunnen blijven financieren. Voor 2023 is een tariefsverhoging van maar liefst 16,4% voor particulieren doorgevoerd en voor zakelijke klanten van 22%.</p>		
Risico's verbonden partij	In het jaarverslag 2022 heeft Vitens meerdere 'topbedrijfsrisico's' geïdentificeerd en beschreven, namelijk: Maakbaarheid van de infrastructuur, Cybersecurity, Fraude, Financierbaarheid, drukte in de ondergrond, aantrekkelijk werkgeverschap en beschikbaarheid productiecapaciteit en bronnen. Op al deze bedrijfsrisico's heeft Vitens beheersingsmaatregelen genomen, welke geborgd zijn in de organisatie.		

Risico's gemeente	Door de ontwikkelingen binnen Vitens wordt het risicoprofiel anders. We gingen jaarlijks uit van een dividendopbrengst van ongeveer € 77.000 in de afgelopen jaren, maar over 2020, 2021 en 2022 is geen dividend ontvangen en ook voor de komende jaren is door bovenstaande ontwikkelingen de dividendverwachting bijgesteld naar € 0. Aangezien het risicobedrag altijd gerelateerd is aan de dividendopbrengsten is voor de begroting 2024 geen risicobedrag opgenomen.
Beheersmaatregelen gemeente	We hebben de beoordeling van de (jaar)stukken geborgd in de organisatie, wat zich uit door advisering aan de wethouder.

Verbonden partij	Wadinko NV Zwolle		
Programma	6. Economie		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder met een belang van 3,77%. De gemeente heeft als aandeelhouder zeggenschap in Wadinko via het stemrecht in de AVA.		
Financieel belang	Raalte heeft een aandelenbezit van 90 stuks tegen € 100 nominaal per stuk (balanswaarde dus € 9.000). In 2021 (over 2020) is er door Wadinko geen dividend uitgekeerd. De oorzaak is gelegen in de coronacrisis. Enkele partijen waarin geparticipeerd is hebben coronasteun (NOW) aangevraagd, waardoor het niet mogelijk was om dividend uit te keren. Ook over 2021 wordt er in 2022 geen dividend uitgekeerd om dezelfde reden. Aangezien Wadinko een hoog netto resultaat over 2022 behaald wordt in 2023 interim dividend uitgekeerd. Tezamen met het reguliere dividend is er over 2022 in 2023 een totaal dividend aan Raalte overgemaakt van € 96.065.		
Financiële informatie verbonden partij		Rek. 2021	Rek. 2022
	Eigen vermogen	74.000.000	83.000.000
	Vreemd vermogen	6.900.000	8.500.000
	Fin. resultaat	V 8.651.000	V 12.923.000
Ontwikkelingen	Wadinko heeft al met al de coronacrisis goed doorstaan. In 2020 een 'klein' verlies van € 3,4 mln., maar daarna ging het snel weer de goede kant op. In 2021 werd weer een winst behaald van ruim € 8,5 mln. en ook in 2022 is deze lijn doorgezet met een positief resultaat van een kleine € 13 mln. Grootste uitdaging voor de korte termijn is het gebrek aan belangrijke grondstoffen, de sterk opgelopen levertijden en de sterke prijsstijging. Ook de schaarste aan gekwalificeerd en ervaren personeel neemt toe. Vanuit Wadinko zal het accent de komende periode meer komen te liggen op innovatie en creativiteit en wellicht minder op groei voor de eerstkomende periode.		
Risico's verbonden partij	Bij het beschikbaar stellen van risicokapitaal behoort het bewust aangaan van ondernemingsrisico's. Dit is ook nauw verbonden met de opdracht, doelstellingen en activiteiten van Wadinko. Bij de participaties van Wadinko zijn de directies van de participaties primair verantwoordelijk voor een adequate beheersing van risico's op strategisch, operationeel en financieel gebied. Wadinko houdt daar toezicht op, onder andere middels periodieke rapportages van de participaties.		

Risico's gemeente	<p>Wadinko is een winstgevend bedrijf en kent in de basis een gezonde financiële positie. Het neemt bewust ondernemersrisico's door het beschikbaar stellen van risicokapitaal, maar dit risicokapitaal is inmiddels over zoveel verschillende bedrijven verspreid dat het concentratierisico voor een groot deel ondervangen is. De coronapandemie heeft uiteraard zijn impact op de risico's, maar de onderliggende waarden geven vooralsnog aan dat Wadinko een financieel stabiele organisatie is. Qua risico wordt normaal gesproken altijd uitgegaan van een percentage van de (begrote) dividenduitkering. Hoewel er in 2021 en 2022 in verband met de coronacrisis geen dividend is uitgekeerd, is dit vanaf 2023 wel weer het geval. Over 2022 wordt in 2023 namelijk extra dividend uitgekeerd, in totaal ruim € 96.000. Als risico geldt 10% daling van de 'normale' dividendopbrengst (€ 45.000), zijnde € 4.500. Door het feit dat Wadinko goed door de coronacrisis is gekomen en de vooruitzichten goed zijn is de waarschijnlijkheid verlaagd naar laag, namelijk 25%. Dit in verband met de goede financiële positie van Wadinko. Daarmee komt het risico op € 1.125. Dit is een structureel risico.</p>
Beheersmaatregelen gemeente	<p>De beoordeling van de (jaar)stukken is geborgd in de organisatie.</p>

Verbonden partij	Sportbedrijf Raalte																
Programma	7. Sport, cultuur en maatschappelijk vastgoed																
Bestuurlijk belang	De gemeente is aandeelhouder met een belang van 100%.																
Financieel belang	Het sportbedrijf ontvangt een jaarlijkse bijdrage van de gemeente voor de exploitatie van de sportaccommodaties. Voor 2022 was dit ongeveer € 1,6 mln. Dit is inclusief de huurprijsvergoeding (€ 530.000) die gelijk is aan de huursom.																
Financiële informatie																	
verbonden partij	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Rek. 2021</th> <th>Rek. 2022</th> <th>Begr. 2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>453.000</td> <td>417.000</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>2.646.000</td> <td>1.825.000</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Fin. resultaat</td> <td>V 79.171</td> <td>N 36.000</td> <td>N 134.000</td> </tr> </tbody> </table>		Rek. 2021	Rek. 2022	Begr. 2023	Eigen vermogen	453.000	417.000		Vreemd vermogen	2.646.000	1.825.000		Fin. resultaat	V 79.171	N 36.000	N 134.000
	Rek. 2021	Rek. 2022	Begr. 2023														
Eigen vermogen	453.000	417.000															
Vreemd vermogen	2.646.000	1.825.000															
Fin. resultaat	V 79.171	N 36.000	N 134.000														
Ontwikkelingen	Het Sportbedrijf Raalte (SBR) heeft, net als in 2020 en 2021, ook in 2022 nog te maken gehad met corona. Door de SPUK IJZ regeling is het jaarresultaat in 2021 zelfs nog in de plus uitgekomen (ruim € 79.000), maar 2022 komt weer net in de min uit (€ 36.000, de prognose hiervan was € 116.000 negatief). Ook hiervoor geldt dat de SPUK IJZ uitkering het resultaat zodanig beïnvloedt, dat deze jaarresultaten niet vanuit een 'normale' exploitatie gerealiseerd worden. Omzet technisch loopt het allemaal behoorlijk voorspoedig, maar de kosten worden mede door de hoge inflatie wel nadrukkelijk hoger. En aangezien niet alle tarieven kostendekkend zijn (maatschappelijke tarieven), wordt in 2023 weer een negatief resultaat verwacht. Wel zal in 2023 nadrukkelijk naar de jaren 2024 en verder gekeken worden. De financiële prognoses vanuit het 'synarchis-rapport' lopen tot en met 2023. Actualisatie vindt 2e helft van 2023 plaats.																
Risico's verbonden partij	In 2022 zal er een beperkt verlies geleden worden. Richting toekomst is het zaak om de financiële onderbouwing met name vanuit de maatschappelijke opdracht vorm te geven. Dit zal in 2023 zijn vorm krijgen.																
Risico's gemeente	Los van corona was het, op basis van het Synarchis-rapport, de verwachting dat het Sportbedrijf Raalte een sluitende exploitatie zou kunnen realiseren. Dit is voor 2022 niet gelukt, maar de reeds genoemde compensatieregelingen gaven een behoorlijke verlichting. Voor 2023 wordt, mede door de hoge inflatie een verlies begroot van € 134.000, waaruit blijkt dat het voor het SBR zeer lastig is om een sluitende begroting te overleggen. Zoals hierboven reeds aangegeven zal in 2023 de exploitatiebijdrage van de gemeente richting het SBR voor de jaren 2024 en volgend onderwerp van gesprek zijn. Hierbij zal met name een nadrukkelijke aansluiting gevonden moeten worden tussen enerzijds de prestatie-afspraken en de exploitatiebijdrage. Voor de risicobepaling wordt aansluiting gezocht bij de exploitatiebijdrage 2023. Dit is begroot op ongeveer € 1.600.000. Het risico wordt ingeschat op 10% (€ 160.000), waarbij we door de bovenstaande onzekerheid de kans in 2022 verhoogd hebben van laag naar gemiddeld, dus 50%. Dit handhaven we, waardoor het risicobedrag uitkomt op € 80.000.																

Beheersmaatregelen gemeente	Borging in de organisatie van beoordeling (jaar)stukken. Dit vertaalt zich in veelvuldig ambtelijk en bestuurlijk overleg, waaronder de AvA. Daarnaast blijft de raad het (sport)beleid, zoals het maatschappelijk tarievenbeleid en de financiële kaders bepalen.
-----------------------------	--

Verbonden partij	Bank Nederlandse Gemeenten NV Den Haag		
Programma	Algemene dekkingsmiddelen		
Bestuurlijk belang	Raalte is aandeelhouder met een belang van 0,0465%.		
Financieel belang	Raalte heeft een aandelenbezit van 25.987 stuks tegen € 2,50 nominaal (balans 31-12-2020 € 64.968). Door de coronacrisis liep de BNG het risico om meer dan voorheen voorzieningen te treffen om vorderingen af te boeken, maar in de praktijk blijkt dit tot nog toe mee te vallen. Over 2021 bedroeg de dividenduitkering € 59.250, deze is in 2022 uitgekeerd. Voor 2022 was een dividend begroot van € 30.450, maar in werkelijkheid is een bedrag van € 65.000 ontvangen.		
Financiële informatie		Rek. 2021	Rek. 2022
verbonden partij	Eigen vermogen	5.062.000.000	4.600.000.000
	Vreemd vermogen	143.995.000.000	107.500.000.000
	Fin. resultaat	V 236.000.000	V 300.000.000
Ontwikkelingen	BNG Bank heeft een goed 2022 achter de rug. Over dit jaar heeft de bank een nettowinst gerealiseerd van € 300 mln. Deze is € 64 mln. hoger dan in 2021. Oorzaken van deze hogere winst zit met name in het gestegen renteresultaat en een hoger positief resultaat financiële transacties. Ondanks het goede resultaat waren er in 2022 ook wel wat zorgen. De COVID-19 pandemie was op zijn retour, maar de inval van Rusland in Oekraïne zorgde logischerwijs voor de nodige onrust. Energie-onzekerheid, knelpunten in de productieketens en de hoge inflatie waren het gevolg. Door rust uit te stralen en een voorspelbare en betrouwbare partner te zijn heeft BNG zich goed door deze fase heen geslagen.		
Risico's verbonden partij	BNG heeft zich goed staande gehouden in de afgelopen hectische jaren. Hoewel de onzekerheid zeker nog niet volledig uit de markt verdwenen is, is het perspectief voor de BNG goed. Doordat uitzettingen met name plaatsvinden in de overheids sfeer, zijn de risico's beperkt.		
Risico's gemeente	Voor de risicobepaling gaan we uit van een koppeling aan (het verwachte) dividend. Hierbij sluiten we aan bij de normale dividendverwachting (€ 30.450), ondanks dat de afgelopen twee jaar een hoger dividend werd uitgekeerd. Dit betekent een risico van 10% van de dividendopbrengst, zijnde € 3.045. De verwachte ontwikkelingen van het resultaat van de bank zijn mede door de coronacrisis enigszins onzeker geworden, maar de jaarcijfers over 2021 en de halfjaarcijfers 2022 geven weer een duidelijke verbetering. Daarom verlagen we de gemiddelde waarschijnlijkheid naar laag 25% en komt het risico afgerond uit op € 761.		
Beheersmaatregelen gemeente	De beoordeling van de (jaar)stukken is geborgd in de organisatie, wat zich uit door advisering aan de wethouder.		

Verbonden partij		Enexis Holding 's Hertogenbosch	
Programma	6. Economie		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder met een belang van 0,0432%. De gemeente heeft als aandeelhouder zeggenschap in Enexis Holding via het stemrecht op de aandelen die zij bezit. De wethouder van financiën vertegenwoordigt Raalte in de AVA.		
Financieel belang	Raalte bezit 64.662 aandelen en deze staan voor € 4.536 op de balans. Het dividend dat Raalte ontvangt fluctueert per jaar behoorlijk. Gemiddeld genomen ligt het jaarlijks dividend rond de € 40.000, maar over 2022 hebben we in 2023 maar liefst ruim € 83.000 ontvangen. Dit heeft voor een groot gedeelte te maken met de verkoop van Fudura BV. De overwinst hiervan is voor een deel uitgekeerd in een eenmalig dividend. Voor de komende jaren zal de dividenduitkering iets onder druk komen te staan door de grote investeringsopgave van Enexis. Vandaar gaan we uit van een jaarlijkse dividendopbrengst van € 35.000 per jaar.		
Financiële informatie		Rek. 2021	Rek. 2022
verbonden partij	Eigen vermogen	4.241.000.000	5.441.000.000
	Vreemd vermogen	5.154.000.000	4.907.000.000
	Fin. resultaat	V 199.000.000	V 1.300.000.000

Ontwikkelingen	<p>In de AVA van 2022 is het nieuwe strategisch plan vastgesteld. Daarin wordt gekozen voor focus op kerntaken met drie hoofddoelen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sturen op maatschappelijk optimale energiekeuzes <p>Mede richting geven aan maatschappelijk optimale keuzes voor een duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem van de toekomst en een haalbare weg daarnaartoe.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Bieden iedereen altijd toegang tot energie <p>Voor iedereen een toegankelijke, veilige energie-infrastructuur met behoud van een hoge leveringszekerheid en tegen de laagst mogelijk kosten.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Klanten weten wat ze aan Enexis hebben <p>Transparante, betrouwbare en efficiënte dienstverlening aan klanten en marktpartijen.</p> <p>Deze missie komt voort uit maatschappelijke ontwikkelingen die een materiële impact op Enexis hebben: klimaatverandering & energietransitie; participatie en vertrouwen in instituties (burgers willen meer invloed op hun directe leefomgeving); digitale transformaties.</p> <p><i>Financieel</i></p> <p>De missie en opgave hebben grote gevolgen voor de financiële positie van Enexis. Verkenningen van netbeheer NL en de individuele netbeheerders geven aan dat de energietransitie een enorme investeringsopgave en daaruit voortvloeiende kapitaalbehoefte tot gevolg heeft. Uitgangspunt is dat Enexis financieel solide blijft, geen financiële risico's neemt en tenminste een A credit-rating behoudt.</p> <p>In 2022 heeft Enexis de commerciële dochter Fudura verkocht, met een opbrengst van 1,3 mld. (boekwinst € 1,1 mld.).</p> <p>Eind 2022 hebben de 3 regionale netbeheerders (Enexis, Alliander en Stedin) en hun aandeelhouders een onderhandelaarsakkoord bereikt met het Rijk over de voorwaarden en het proces voor een toekomstige participatie door het Rijk als de kapitaalbehoefte de mogelijkheden van het bedrijf en de huidige aandeelhouders overstijgt.</p> <p>Dit akkoord over dit zogenaamde Afsprakenkader wordt voorgelegd aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 13 april 2023, evenals voorstellen omtrent de dividenduitkering Fudura en het dividendbeleid vanaf 2023.</p>
Risico's verbonden partij	<p>Enexis onderkent risico's op vele gebieden, zoals schaarste personeel, ongeautoriseerd gebruik van data en/of systemen, omvangrijke en langdurige onderbrekingen van de energievoorziening ten gevolge van natuurrampen, externe oorzaken of falende bedrijfsmiddelen/assets door onder andere natuurrampen, zoals overstromingen. Enexis actualiseert twee keer per jaar de risicoanalyse en in het verlengde daarvan worden beheersmaatregelen genomen (gecontinueerd).</p>
Risico's gemeente	<p>Risico voor de gemeente zit in de afwaardering van de boekwaarde van de aandelen. Dit risico is zeer gering, gezien het feit dat Enexis een cruciale speler is in de energiemarkt en onder toezicht staat van de energiekamer. Conclusie: laag risico. Op basis hiervan stellen we het risico op € 3.500 (10% van de verwachte dividendopbrengst) met een lage waarschijnlijkheid van 25%. Daarmee komt het risico uit op € 875 structureel.</p>
Beheersmaatregelen gemeente	<p>We hebben de beoordeling van de (jaar)stukken geborgd in de organisatie.</p>

5.7.3.1 Onderdelen Enexis

CSV Amsterdam BV

CSV Amsterdam BV	31-12-2021	31-12-2022 *	31-12-2023 *
Eigen vermogen	312.379	210.079	0
waarvan reserves	212.379	110.079	0
Vreemd vermogen	22.664	13.351	0
waarvan voorzieningen	0	0	0
Resultaat na belasting	N -42.665 N	-102.300	0
Agio/dividend (incl. 15% belasting)	0	0	0

* Verwachting

Doelstelling

Op 9 mei 2014 is de naam van Claim Staat Vennootschap B.V. gewijzigd in CSV Amsterdam B.V. ('CSV'). De statuten zijn gewijzigd, zodat de nieuwe organisatie nu drie doelstellingen vervult:

- Namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de WON;
- Namens de verkopende aandeelhouders van Attero eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO BV (hierna Waterland);
- Het geven van instructies aan de escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag dat op de escrow-rekening naar aanleiding van de verkoop van Attero is gestort.

Beleidsvoornemens

CSV zal voorlopig nog voortbestaan om op eigen kosten en risico namens Deponie Zuid B.V. (vennootschap onder Attero Holding B.V.), in overleg met de aandeelhouderscommissie, het bezwaar en/of beroep te voeren tegen de Belastingdienst ten aanzien van de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting.

In februari 2021 heeft CSV bezwaar gemaakt tegen de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting. Op het moment is CSV in gesprek met de Belastingdienst over het bezwaar. Afhankelijk van de reactie van de Belastingdienst en de kans van slagen van een eventuele gerechtelijke procedure zal in overleg met Aandeelhouderscommissie van CSV de procedure al dan niet worden voortgezet.

Na afwikkeling van deze bezwaar- en eventuele gerechtelijke procedure of eventuele voortijdige beëindiging van deze procedure (bijvoorbeeld door een mogelijk compromis tussen de Belastingdienst en CSV of een besluit van de Aandeelhouderscommissie de procedure niet verder voort te zetten) zal CSV kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.

Financiële risico's

Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal van deze vennootschap. Derhalve wordt geen risicobedrag opgenomen.

Publiek belang Elektriciteitsproductie BV

Publiek belang Elektriciteitsproductie BV	31-12-2021	31-12-2022 *	31-12-2023 *
Eigen vermogen	1.532.074	1.480.014	0
waarvan reserves	-35.252	-16.808	0
Vreemd vermogen	6.925	9.914	0
waarvan voorzieningen	0	0	0
Resultaat na belasting	N -37.321 N	-52.060	0
Agio/dividend (incl. 15% belasting)	0	0	0

* Verwachting

Doelstelling

Onderdeel van Essent in 2009 bij de verkoop aan RWE, was het 50% aandeel in N.V. Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), onder andere eigenaar van de kerncentrale in Borssele.

Het bedrijf Delta N.V. (destijds 50% aandeelhouder, nu 70%) heeft de verkoop van dit bedrijfsonderdeel van Essent aan RWE in 2009 bij de rechter aangevochten. Als consequentie op de gerechtelijke procedure is in 2009 het 50% belang van Essent in EPZ tijdelijk ondergebracht bij Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. (PBE).

In 2020 is op gezamenlijk initiatief van de aandeelhouders van PBE en de provincie Zeeland als belangrijkste aandeelhouder van Delta N.V. een bemiddelingstraject gestart om het geschil tussen partijen op te lossen. In 2011 is dit bemiddelingstraject succesvol afgerond. Op 30 september 2011 is, 2 jaar na de verkoop van de aandelen Essent, het 50% belang in EPZ alsnog geleverd aan RWE. PBE is blijven bestaan met een beperkt takenpakket. PBE wikkelt de zaken af die uit de verkoop zijn voortgekomen. Daarnaast is PBE verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009. Hiermee is een termijn tot sluiting van de Kerncentrale Borssele (voorgenomen sluiting 2033) gemoeid.

Na een statutenwijziging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 14 december 2011 is de inrichting van PBE aangepast naar de status van een SPV, vergelijkbaar met onder andere Verkoop Vennootschap B.V.

Conform de koopovereenkomst kon RWE tot uiterlijk 30 september 2015 potentiële claims indienen ten laste van het General Escrow Fonds (zie Verkoop Vennootschap B.V.). RWE had op 30 september 2015 geen potentiële claims ingediend met betrekking tot verkoop van het 50% belang in EPZ. Het General Escrow Fonds is in juli 2016 geliquideerd en uitgekeerd aan de aandeelhouders.

Beleidsvoornemens

Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen met betrekking tot het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009 nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan of deze contractuele voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden.

Het doel is dat de vennootschap in 2023 zal kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.

Financiële risico's

Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal in deze vennootschap.

5.7.4 Samenvatting

Per verbonden partij is een inschatting gemaakt van de mogelijke risico's en de kans dat het zich voordoet. Door beheersingsmaatregelen worden risico's zoveel mogelijk beperkt. Als zich substantiële tegenvallers voordoen, kan een beroep worden gedaan op het weerstandsvermogen. Het geactualiseerde beeld is:

Totaaloverzicht risico's per verbonden partij

Bedragen in €

Organisatie	Bedrag	Risico (%)	Risico eenmalig	Risicobedrag structureel
Regionaal Serviceteam Jeugd IJsselland	10.762	75%	8.071	
Gemeentelijke Gezondheidsdienst IJsselland	158.400	50%		79.200
Veiligheidsregio IJsselland	270.995	50%		135.498
Omgevingsdienst IJsselland	137.705	25%		34.426
Stichting werk Raalte	433.860	25%		108.465
Vereniging Dimpact	0			0
Rova NV	324.658	25%		81.165
Vitens NV	0			0
Wadinko NV	4.500	25%		1.125
Sportbedrijf NV	160.000	50%		80.000
Bank Nederlandse Gemeenten	3.045	25%		761
Enexis Holding BV	3.500	25%		875
Totaal	1.507.425		8.071	521.515

Uit bovenstaande tabel blijkt dat in bijna alle gevallen de risico's een structureel effect hebben op de exploitatie, waarbij een deel van de extra uitgaven slechts deels te beïnvloeden is.

De structurele risico's stijgen ten opzichte van de jaarrekening 2022 met €174.000. Dit komt met name door het feit dat Stichting Werk Raalte voor het eerst als verbonden partij is aangemerkt. Daarnaast is de risicokans voor de GGD verhoogd naar 50% wat een verhoging van het risicobedrag met zich mee heeft gebracht.

Als de beschreven structurele risico's in werkelijkheid leiden tot de getoonde nadelen en als een deel daarvan (50%) structureel binnen 4 jaar geleidelijk is op te lossen, dan zullen ten koste van het weerstandsvermogen de volgende bedragen opgenomen worden voor de verbonden partijen:

Risicobedragen in relatie tot het weerstandsvermogen

Bedragen in €

Jaar	Enmalig	Afbouw structureel (50%) in 4 jaar	Structureel
2024	8.071	260.757	260.757
2025		195.568	
2026		130.379	
2027		65.189	
Subtotaal	8.071	651.893	260.757
Enmalig		8.071	
Totaal		659.964	260.757

Een totaaloverzicht van alle risico's is opgenomen in de paragraaf [Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#).

5.8 Grondbeleid

Portefeuillehouder:	Wethouder A. Kreule
Programmacoördinator:	Directeur A. Nijman

5.8.1 Inleiding

In de paragraaf grondbeleid komt elk jaar aan bod hoe de gemeente het grondbeleid inzet om de bestuurlijke doelen te bereiken. De toelichting van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) stelt de volgende onderdelen verplicht (artikel 16):

- Een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- Een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- De beleidsuitgangspunten over de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

5.8.2 Grondbeleid

In de Omgevingsvisie zijn de ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving vastgelegd. Als uitwerkingsprogramma van de Omgevingsvisie is het programma Wonen opgesteld waarin de ambitie is opgenomen dat jong en oud, arm en rijk, een passende woning kunnen vinden in een toekomstbestendige woonomgeving, waarbij ruimte wordt gegeven aan eigenzinnig (samen)wonen voor onze huidige en nieuwe inwoners.

Om hier uitvoering aan te geven:

- Wordt de bouwopgave versneld en verhoogd om het woningtekort het hoofd te kunnen bieden;
- Wordt blijvend ingezet op de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad en wordt een tandje bijgezet voor het levensloopbestendig maken van deze woningvoorraad en de woonomgeving;
- Is de starterslening weer ingevoerd en aanvullende instrumenten ter verbetering van de positie van de starter op de woningmarkt onderzocht.

De beleidsmatige kaders over de wijze waarop de gemeente Raalte opereert op de grondmarkt en welke instrumenten daarvoor ingezet worden, zijn opgenomen in de Nota Grondbeleid.

In de Nota Grondbeleid zijn de volgende doelstellingen van het grondbeleid geformuleerd:

- Het bevorderen van een maatschappelijk gewenst ruimtegebruik en
- Het voeren van regie op gewenste ruimtelijke ontwikkelingen.

Dit alles tegen een zo gunstig mogelijk financieel resultaat door (afspraken over) grondposities. Het grondbeleid is facilitair aan het realiseren van de ruimtelijke, economische en sociale doelen. Gebleken is, dat marktontwikkelingen onvoorspelbaar zijn en de rol van de gemeente verandert in de participatieve samenleving. De huidige maatschappij vraagt om maatwerk en pragmatisch handelen.

Om hierop in te kunnen spelen, is in de nota grondbeleid gekozen voor situationeel grondbeleid. Hierbij wordt per opgave/initiatief bepaald welke mate van sturing nodig is, welk type grondbeleid passend is en welke risico's er zijn.

5.8.3 Doelstellingen

Het grondbeleid staat ten dienste van het realiseren van onze doelstellingen op het gebied van ruimtelijke ordening, volkshuisvesting en economische ontwikkeling. Grondbeleid is nodig om te zorgen voor voldoende aanbod van gronden voor woningen, bedrijven, groen en andere publieke/maatschappelijke voorzieningen en is daarmee ondersteunend aan beleidsdoelstellingen vanuit andere begrotingsprogramma's. Per opgave/initiatief wordt bepaald welke mate van sturing nodig is, welk type grondbeleid passend is en welke risico's acceptabel zijn om de doelstelling te realiseren.

Ontwikkelingen woningmarkt

Ondanks de stijging van de hypotheekrente en bouwkosten is er nog steeds sprake van een gespannen woningmarkt. Er is onverminderd veel vraag. Naast de koopsector zien we ook in de huurwoningmarkt dat de druk hoog blijft. Een gestage stroom van nieuwbouw en uitgiftes blijft gewenst om aan de vraag maar bouwkvavels (huur en koop) te kunnen voldoen.

Woningbouwprogrammering

In 2021 tekenden de gemeenten in West-Overijssel en de provincie nieuwe woonafspraken in de vorm van de woonagenda.

Van sturen op aantallen en beperkingen van de nieuwbouw wordt nu gestuurd op kwaliteiten en het aanjagen van (meer) nieuwbouw en het oplossen van woningschaarste.

De woonagenda onderscheidt een aantal woonmilieus: stads wonen, centraal wonen en ontspannen wonen. Elk woonmilieu heeft eigen kwaliteiten. Uitgangspunt is niet alle woningbouw naar de steden Deventer en Zwolle, maar ook woningbouw ter versterking van de goed bereikbare kernen met voorzieningen, zoals Raalte-dorp en Heino (centraal wonen) of ter versterking van de vitaliteit in de kleine kernen (ontspannen wonen). Met het regionale woningbouwprogramma wordt ruim baan gegeven aan de lokale behoefte én extra ingezet op het toevoegen van meer woningen in de grote kernen rondom mobiliteitsknooppunten (in ons geval Raalte en Heino). Dit vooral door inbreiding, maar uitbreiding kan ook als dat nodig is.

De uitgangspunten van de woonagenda sluiten goed aan bij het, in mei 2021 door uw raad vastgestelde, programma Wonen. Daarin hebben we onder andere vastgesteld dat, om het woningtekort het hoofd te bieden en onze ambitie waar te maken, we onze bouwopgave versnellen en verhogen. In het coalitieakkoord is de ambitie verwoord om in de komende 10 jaar 3000 woningen te realiseren. We benutten deze groei om gericht woningtypen toe te voegen welke we nu nog missen in zowel de koop als de huur om zodoende de diversiteit en aantrekkelijkheid van de woningvoorraad te vergroten.

Bedrijventerreinen programmering

Sinds 2017 maken gemeenten en de provincie in de regio West-Overijssel afspraken over de programmering van bedrijventerreinen. De programmeringsafspraken geven enerzijds ruimtelijke sturing aan de economische ambities van de regio's: waar willen we groeiende bedrijven de ruimte bieden en onder welke voorwaarden? Anderzijds zijn de programmeringsafspraken een middel om vraag en aanbod regionaal in balans te houden en daarmee voor nieuwe ontwikkelingen te voldoen aan de vereisten van de Ladder voor duurzame verstedelijking (wettelijk vastgesteld in het Besluit ruimtelijke ordening en straks in de Omgevingswet).

Er heeft een herijking van de afspraken uit 2019 plaatsgevonden. De nadruk ligt nu meer op kwalitatieve dan op kwantitatieve afspraken en zijn vastgelegd in het document 'Programmeringsafspraken bedrijventerreinen regio West-Overijssel 2023 t/m 2026'. Alle deelnemende gemeenten en provincie hebben ermee ingestemd.

In 2023 zijn nagenoeg alle kavels op de Zegge VII in Raalte verkocht, evenals een groot deel van de kavels op Blankenfoort II in Heino. De raad heeft het bestemmingsplan voor de Telgen III in Heeten vastgesteld. Dit nieuwe bedrijventerrein wordt door een particuliere ontwikkelaar gerealiseerd en uitgegeven.

Binnen de Groei-opgave vindt, in afstemming met onder andere de ondernemersverenigingen, een afzonderlijk onderzoek plaats naar de behoefte aan nieuwe werklocaties in onze gemeente en de profilering daarvan binnen de regio Zwolle. De uitkomsten worden gebruikt bij het zoeken naar nieuwe locaties en ter onderbouwing van onze behoefte binnen de programmeringsafspraken bedrijventerreinen.

5.8.4 Overige onderwerpen

Omgevingswet

De invoering van de Omgevingswet is voorzien op 1 januari 2024. Doel van deze wet is onder andere het bestaande omgevingsrecht te vereenvoudigen door dit op te nemen in één integrale Omgevingswet. Het instrumentarium voor het grondbeleid zal door deze nieuwe wet veranderen. Een voorbeeld hiervan is de Aanvullingswet grondeigendom.

Met deze Aanvullingswet worden regels in de Omgevingswet geïntegreerd en waar mogelijk geüniformeerd, zodat deze beter op elkaar zijn afgestemd en het gebruik daarvan inzichtelijker wordt.

De wet bevat regels over het ingrijpen door de overheid in het eigendom van de grond en over kostenverhaal, als de overheid kosten maakt bij de ontwikkeling van een initiatief van burgers of bedrijven. In de Aanvullingswet wordt een deel van de bestaande instrumenten voor grondbeleid samengebracht, vereenvoudigd, geharmoniseerd en geïntegreerd in het stelsel van het omgevingsrecht. Het gaat om de instrumenten die ingrijpen in het eigendomsrecht van de grond: voorkeursrecht, onteigening, herverkaveling en kavelruil in landelijk gebied.

Verder wordt via de Aanvullingswet een aantal wijzigingen aangebracht in de bestaande regeling voor het kostenverhaal bij gebiedsontwikkeling. Deze regeling is al in de Omgevingswet opgenomen. Het doel van de wijzigingen is om het kostenverhaal te vereenvoudigen, te verbeteren en flexibeler te maken.

5.8.5 Financiële positie

Onderhanden werk / Bouwgrond in exploitatie

De gemeente Raalte kent 14 (peildatum 1-1-2023) actieve complexen binnen de grondexploitatie. Op grond van de gewijzigde BBV-voorschriften voor de grondexploitatie dienen de te verwachten resultaten gepresenteerd te worden tegen nominale waarde (geen rekening houden met rente en kosten- en opbrengstenstijging).

In het volgende overzicht is zowel de nominale waarde als het exploitatieresultaat weergegeven.

Resultaat onderhanden werk op eindwaarde

Bedragen in €

Nr.	Omschrijving	Nominale waarde			Exploitatieresultaat	
		Uitgaven	Inkomsten	Verschil	Startwaarde	Eindwaarde
<i>Woningbouw</i>						
17	Franciscushof	36.529.730	36.431.055	-98.675	-1.068.691	-1.227.590
	<i>Af: getroffen voorziening</i>				1.068.691	1.227.590
46	Sallandse Poort	4.597.652	4.007.956	-589.696	-581.889	-605.397
	<i>Af: getroffen voorziening</i>				581.889	605.397
50	Salland II fase 3	4.395.199	4.609.512	214.313	213.680	217.954
65	Timmermanshuis Nw. Heeten	516.005	497.420	-18.585	-18.077	-18.808
	<i>Af: getroffen voorziening</i>				18.077	18.808
66	Molenwijk Heino	5.953.658	7.069.351	1.115.693	817.308	902.374
67	Luttenbergerweg	3.216.724	4.008.967	792.243	691.762	748.243
68	Marissink Nw. Heeten	1.680.720	2.126.760	446.040	391.633	423.916
78	de Veldegge 1e fase	6.571.306	6.583.539	12.233	12.831	13.088
79	't Broeck Broekland	3.969.432	4.458.130	488.698	461.544	489.794
84	Kl. Hagen Laag Zuthem fase 1	1.551.255	1.418.407	-132.848	-132.423	-137.773
	<i>Af: getroffen voorziening</i>				132.423	137.773
85	Kl. Hagen Laag Zuthem fase 2	1.045.219	1.505.750	460.531	436.489	463.205
87	Lierderholthuis fase 2	890.040	1.341.290	451.250	429.769	456.075
	Subtotaal	70.916.940	74.058.137	3.141.197	3.455.016	3.714.649
<i>Bedrijventerrein</i>						
77	De Zegge VII	22.595.376	21.715.761	-879.615	-965.144	-1.044.703
	<i>Af: getroffen voorziening</i>				965.144	1.044.703
90	Blankenfoort II Heino	3.897.093	4.334.705	437.612	353.630	375.275
	Subtotaal	26.492.469	26.050.466	-442.003	353.630	375.275
	Totaal	97.409.409	100.108.603	2.699.194	3.808.646	4.089.924

Bij de berekening van de voorziening voor verliesgevende grondexploitaties is de waardering tegen startwaarde (waarde per 1-1-2023) als grondslag gehanteerd.

Voor 2024 verwachten we binnen de complexen de volgende verkoop van bouwkevels.

Kavelafzet OHW

Naam complex	Proj.rapp. 2023	Peildatum 1-6-2023		Raming begr. 2024
		Verkocht 2023	In optie	
Onderhanden werk woningbouw				
17- Franciscushof	20	0	20	21
66- Molenwijk Heino	30	0	30	43
67- Luttenbergerweg Luttenberg	24	19	5	16
68- Marissink Nw. Heeten	0	0	0	14
79- 't Broeck Broekland	14	14	0	0
85- De Kleine Hagen Laag Zuthem fase 2	7	0	7	0
87- Lierderholthuis fase 2	6	6	0	0
Totaal woningbouw	101	39	62	94

Kavelafzet OHW (2)

Naam complex	Proj.rapp. 2023	Peildatum 1-6-2023		Raming begr. 2024
		Verkocht 2023	In optie	
Onderhanden werk bedrijventerrein (in ha)				
77- De Zegge VII	2,4	0,8	1,6	1,9
90- Bedrijventerrein Heino	1,9	1,4	0,5	1,5
Totaal bedrijventerrein (ha.)	4,3	2,2	2,1	3,4

Toelichting:

De kolom 'Verkocht 2023' geeft de stand van zaken van het aantal daadwerkelijk verkochte kavels per 1 juni 2023 weer. Van de in de kolom 'In optie' vermelde aantallen zal een deel in 2023 nog omgezet worden naar een daadwerkelijke verkoop. In de kolom 'Raming 2024' zijn de verwachte kavelverkoppen vermeld die zijn opgenomen in de geactualiseerde grexten 2023 voor het dienstjaar 2024.

Gezien de huidige spanning op de woningmarkt is het aannemelijk dat alle verwachte verkopen ook daadwerkelijk tot stand komen.

5.8.6 Uitgaven/inkomsten

Op basis van de geactualiseerde grondexploitaties 2023 worden de uitgaven voor 2024 ingeschat op € 8,7 mln. en totale inkomsten op € 14,4 mln.

De grootste uitgaveposten in 2024 zijn:

- Franciscushof; bouwrijp maken zuidrand en woonrijp maken Beethovenlaan
- Molenwijk; afronden bouwrijp maken
- Luttenbergerweg; bouwrijp maken fase 2
- Kapitaallasten
- Apparaatskosten

De inkomsten bestaan uit de verkoop van bouwgrond.

Materiële vaste activa (overige gronden)

De overige in eigendom zijnde gronden (onder andere nog niet in exploitatie genomen gronden) zijn ondergebracht onder de materiële vaste activa/terreinen en gronden. De kosten (onder andere rentekosten) mogen niet geactiveerd worden en komen derhalve ten laste van het rekeningresultaat.

De totale boekwaarde (1-1-2023) van deze gronden met een totale oppervlakte van ruim 32,8 ha., bedraagt € 1,9 mln. Het merendeel van deze gronden is gewaardeerd op agrarische waarde.

De jaarlijkse kosten bestaan met name uit kapitaallasten. De (nog) niet benodigde gronden worden indien mogelijk verpacht.

Ten aanzien van locaties die binnen een periode van 5 jaar mogelijk leiden tot een actieve grondexploitatie mogen de (voorbereidings)kosten geactiveerd worden. Op de peildatum 1 juli 2023 geldt dit voor de hieronder vermelde locaties.

Toekomstige bouwgrond in exploitatie

Nr.	Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	m ²
294	Voorm. obs Gouden Emmer	60.688	2.995
278	De Veldegge Heeten, restgronden	222.823	51.641
279	t Broeck, restgronden	62.500	12.500
285	Laag Zuthem, fase 3	22.338	4.255
287	Lierderholthuis, fase 3	41.433	7.915
	Woningbouw Mariënheem / De Velderhof	50.707	31.548
Subtotaal		460.489	110.854

Om in de huidige en toekomstige woningbehoefte in Mariënheem te kunnen voorzien, is een perceel landbouwgrond aan de Hellendoornseweg ter grootte van 3,15 ha. aangekocht. De overdracht van de gronden is uiterlijk 1 maart 2024.

5.8.7 Reserves en risico's

Reservepositie

Het meerjarenoverzicht van de algemene reserve grondexploitatie (prognose) is in onderstaand overzicht weergegeven.

Meerjarenoverzicht algemene reserve grondexploitatie

Bedragen in €

	Jaarrekening 2022	2023	2024	2025	2026	2027
Stand per 1-1	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000
Stortingen	1.767.291	1.821.601	1.271.571	1.098.002	481.448	293.589
Onttrekkingen	-218.159	-336.213	-317.420	-317.420	-317.420	-317.420
Afroming reserve	1.549.132	1.485.388	954.151	780.582	164.028	0
Stand per 31-12	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	4.976.169

Het bedrag van de stortingen bestaat naast de rentetoevoeging uit tussentijdse winstneming. Voor 2024 wordt deze winstneming ingeschat op € 1.091.747.

Zoals het overzicht laat zien komt mede hierdoor de totale algemene reserve grondexploitatie boven het in de Nota Grondbeleid vastgestelde plafond van € 5 mln. uit, waardoor de reserve bij het opmaken van de jaarrekening afgeroomd wordt ten gunste van de algemene bestemmingsreserve. Het surplus voor 2024 is geraamd op € 954.151.

Niet alle grondexploitaties sluiten met een positief resultaat. En daar waar wel sprake is van een positief exploitatieresultaat is deze relatief gering. Daar waar in de afgelopen jaren sprake was van een forse storting van de algemene reserve grondexploitatie ten gunste van de algemene bestemmingsreserve, moet voor de komende jaren rekening gehouden worden met een beperktere afroaming van de algemene reserve grondexploitatie.

Risico's

De risico's binnen de grondexploitatie bevinden zich met name in die complexen met een hoge boekwaarde en een relatief lange looptijd (Franciscushof en de Zegge VII). Daarnaast hebben tegenvallers voor de complexen met een negatief exploitatieresultaat ook direct nadelige gevolgen voor de algemene reserve grondexploitaties. Hiervan is sprake binnen de complexen Franciscushof, Sallandse Poort, locatie Timmermanshuis, de Kleine Hagen Laag Zuthem 1e fase en de Zegge VII.

Bij het bepalen van het risicobedrag binnen de grondexploitatie is een aantal scenario's per complex doorberekend. Deze zijn:

- Rentestijging 1 %;
- Kostenstijging 1 %;
- Opbrengstendaling 5%;
- Verlengen looptijd 2 jr.

Na bepaling van de kans (in %) dat een geschetst scenario werkelijkheid wordt, is het risicobedrag voor de grondexploitatie als geheel berekend op € 0,8 mln.

Totaal risico's grondexploitatie

Bedragen in €

Resumé	Bedrag
Woningbouw	622.150
Kantoren	3.150
Bedrijventerrein	160.750
Totaal	786.050
	Afgerond
	787.000

Dit risicobedrag maakt onderdeel uit van de totale risico's die opgenomen zijn in de Paragraaf [Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#).

Bovenwijkse voorzieningen

Een bovenwijkse voorziening is een voorziening van openbaar nut, waarvan het belang en de baat uitstijgen boven de exploitatie van één (exploitatie)gebied en waarvan de kosten, vanwege het nut voor meerdere gebieden, niet door één exploitatie moeten worden gedragen. Hiervoor is de reserve bovenwijkse voorzieningen ingericht.

In de BBV-voorschriften is opgenomen dat voeding van de reserve bovenwijkse voorzieningen vanuit de individuele complexen niet is toegestaan.

Om de dekking van de bovenwijkse voorzieningen te waarborgen wordt jaarlijks bij de jaarrekening vanuit de algemene reserve grondexploitatie een storting gedaan van € 150.000 in de reserve bovenwijkse voorzieningen.

De verwachte stand per 1-1-2024 van deze reserve is € 1.467.450.

De volgende bovenwijkse voorzieningen zijn opgenomen in het meerjareninvesteringsplan:

- Ontsluiting Raalte Noord € 1.340.000
- Fietsstraat Salland II – Franciscushof € 95.000

Het saldo van de reserve kan enig moment negatief worden. Dit wordt op den duur door de resterende jaarlijkse stortingen vereffend.

Algemene kosten grondexploitatie

Kosten welke niet direct verantwoord kunnen worden onder één van de actieve complexen (bijvoorbeeld apparaatskosten algemeen, externe adviezen algemeen) worden verzameld binnen het complex bouwgrondexploitatie algemeen en bij het opstellen van de jaarrekening via de volgende verdeelsleutel doorberekend.

Verdeling algemene kosten grondexploitatie

	in %
Complex	
17- Franciscushof	15,0%
46- Sallandse Poort	2,0%
65- Timmermanshuis Nw. Heeten	2,0%
66- Molenweg Heino	10,5%
67- Luttenbergerweg	6,5%
68- Marissink Nw. Heeten	6,5%
76- De Velderhof Mariënheem	6,5%
77- De Zegge VII	15,0%
78- De Veldegge fase 2	6,5%
79- 't Broeck	6,5%
84- Kleine Hagen fase 1	1,0%
85- Kleine Hagen fase 2	6,0%
87- Lierderholthuis fase 2	6,0%
90- Bedrijventerrein Heino	10,0%
Totaal	100,00%

5.9 Sociaal domein

Portefeuillehouder:	Wethouder G. Toeter
Programmacoördinator:	Domeinmanager T. Schrör

5.9.1 Inleiding

Deze paragraaf is toegespitst op de financiële ontwikkelingen van de gedecentraliseerde taken in het sociaal domein. De beleidsmatige toelichting in het sociaal domein is weergegeven in de programma's 3 Onderwijs, werk en inkomen en programma 4 Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp. Hierin zijn de beleidsdoelstellingen, de succesindicatoren en de beleidsvoornemens voor het jaar 2024 en volgende jaren opgenomen.

5.9.2 Beleidskader

Vanaf 2015 is het door uw Raad vastgestelde uitgangspunt om de taken sociaal domein budgetneutraal uit te voeren. De resultaten op de pijlers Wmo, Jeugd en participatie worden aan het eind van het jaar toegevoegd danwel onttrokken aan de reserve Sociaal domein.

De rijksbijdrage voor de taken vanaf 2015 betreft Wmo, jeugd en een deel van participatie zijn niet meer specifiek weergegeven vanwege de overheveling naar de algemene uitkering en daarmee minder goed herleidbaar. In de zomernota 2023 is besloten om de budgetneutraliteit per pijler sociaal domein los te laten. In deze paragraaf is dit doorgevoerd.

In onderstaande tabellen zijn enerzijds de beschikbare budgetten gekoppeld aan de reserve sociaal domein per pijler weergegeven en anderzijds de verwachte werkelijke kosten voor de komende jaren. De beschikbare budgetten zijn € 38,12 mln. in 2024 aflopend naar € 35,06 mln. in 2027.

Beschikbare budgetten taken Sociaal domein

Bedragen in €

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Wmo	11.978.000	11.977.000	11.771.000	11.771.000
Jeugd	12.746.000	11.728.000	10.667.000	10.532.000
Participatie	13.397.000	13.186.000	13.004.000	12.756.000
Totaal	38.121.000	36.891.000	35.442.000	35.059.000

Het budget jeugd daalt vanwege de besparingsopgave gekoppeld aan de maatregelen uit de hervormingsagenda jeugd. Daarnaast heeft het rijk vanaf 2025 een aanvullende besparing van landelijk € 500 mln. op de jeugd ingeboekt. Deze bezuiniging is een rijksverantwoordelijkheid vooruitlopend op nog te nemen maatregelen in de jeugdwet en is daarom in onze begroting budgetneutraal verwerkt. Tot slot nemen de rijksmiddelen participatie sociale werkvoorziening af vanwege de natuurlijke uitstroom van deze doelgroep.

In onderstaande tabel zijn de verwachte uitgaven weergegeven op basis van de werkelijke kosten van de afgelopen jaren en ontwikkelingen die er zijn per pijler. De uitgaven zijn begroot op € 38,90 mln. in 2024 aflopend naar € 36,62 mln. in 2027. Hierbij is de inschatting gemaakt dat maximaal 50% van de landelijke besparingsmaatregelen gekoppeld aan de uitvoering van hervormingsagenda jeugd haalbaar zijn. In het vervolg van deze paragraaf wordt een toelichting per pijler en bij jeugd een verdere duiding van de besparingsmaatregelen hervormingsagenda gegeven.

Begrote uitgaven taken Sociaal domein

Bedragen in €

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Wmo	11.024.000	11.024.000	10.820.000	10.820.000
Jeugd	14.581.000	14.574.000	14.574.000	14.574.000
Stelpost besparing rijk jeugd (500 mln.)		-923.000	-923.000	-943.000
Participatie	13.655.000	13.501.000	13.392.000	13.104.000
Totaal exclusief besparing hervormingsagenda jeugd	39.260.000	38.176.000	37.863.000	37.555.000
Taakstelling besparing hervormingsagenda jeugd (50 % van totaal zie toelichting kopje jeugd)	-357.000	-345.500	-887.000	-939.000
Totaal inclusief besparing hervormingsagenda jeugd	38.903.000	37.830.500	36.976.000	36.616.000

5.9.3 Wmo

De beschikbare budgetten voor de Wmo gekoppeld aan de reserve Sociaal zijn net als afgelopen jaren hoger dan de werkelijk verwachte kosten. Per saldo is het budget Wmo in 2024 € 954.000 hoger dan de verwachte kosten. Vanuit het uitgangspunt loslaten budgetneutraliteit per pijler is het overschot aan Wmo (€ 954.000 in 2024, € 953.000 in 2025 en € 951.000 structureel vanaf 2026) toegevoegd aan het jeugdbudget, om de tekorten in de jeugd op te vangen.

5.9.4 Jeugd

Het beschikbare budget jeugd is begroot op € 10,14 mln. voor de periode 2024-2027. Aanvullend heeft het rijk naar aanleiding van onderzoek landelijke tekorten gemeenten op het jeugdbudget middelen beschikbaar gesteld (zie ook onderstaande tabel). De landelijke tekorten jeugd zijn vastgesteld op € 1,83 mld. Daarnaast is er een set aan besparingsmaatregelen ingeboekt gekoppeld aan de hervormingsagenda jeugd van landelijk € 0,37 mld. in 2024 oplopend naar € 1,02 mld. in 2027. Tot slot is er een aanvullende bezuiniging door het rijk ingeboekt van structureel € 0,5 mld. vanaf 2025. Vertaald naar Raalte is € 2,60 mln. in 2024 aflopend naar € 0,39 mln. in 2027 aanvullend beschikbaar is gesteld. In totaal is er € 12,74 mln. in 2024 aflopend naar € 10,53 mln. in 2027 aan jeugdbudget beschikbaar.

Landelijke richtlijn opnemen aanvullende jeugdmiddelen rijk in begroting

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Landelijk (bedragen in miljarden)				
Extra landelijke rijksbijdrage op basis van vastgestelde jeugdtekorten commissie van wijzen	1,83	1,83	1,83	1,83
Besparingsmaatregelen hervormingsagenda jeugd	-0,37	-0,37	-0,96	-1,02
Extra bezuiniging rijk		-0,50	-0,50	-0,51
Totaal aanvullende middelen rijk	1,46	0,96	0,37	0,3

Vertaling Raalte (bedragen in miljoenen)

Extra landelijke rijksbijdrage op basis van vastgestelde jeugdtekorten commissie van wijzen	3,31	3,21	3,23	3,21
Besparingsmaatregelen hervormingsagenda jeugd	-0,71	-0,70	-1,77	-1,88
Extra bezuiniging rijk		-0,92	-0,92	-0,94
Totaal aanvullende middelen Raalte	2,60	1,59	0,52	0,39

Beschikbare budget en begrote uitgaven jeugd

Bedragen * € 1.000.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Jeugd (exclusief aanvullende middelen)	-10,14	-10,14	-10,14	-10,14
Aanvullende middelen rijk	-2,60	-1,59	-0,52	-0,39
Totaal beschikbare middelen	-12,74	-11,73	-10,66	-10,53
Verwachte uitgaven jeugd (exclusief taakstelling hervormingsagenda jeugd)	14,58	13,65	13,65	13,63
Taakstelling hervormingsagenda jeugd	-0,36	-0,35	-0,89	-0,94
Totaal verwachte uitgaven jeugd bij behalen besparingstaakstelling hervormingsagenda jeugd	14,22	13,30	12,76	12,69
Saldo exclusief taakstelling hervormingsagenda jeugd	1,84	1,92	2,99	3,10
Saldo inclusief behalen taakstelling hervormingsagenda	1,48	1,57	2,10	2,16

De afgelopen jaren zijn de jeugdkosten sterk gestegen als gevolg van de invoering van het woonplaatsbeginsel jeugd en de stijging van tarieven bij de invoering van het nieuwe inkoopmodel in 2023. Daarnaast hebben we in Raalte een relatief hoog aantal jongeren met een indicatie voor verblijf. Dat is de duurste vorm van jeugdhulp.

Op basis van de werkelijke kosten in de afgelopen jaren en de beschreven ontwikkelingen zijn de kosten jeugd exclusief taakstelling hervormingsagenda ingeschat op € 14,58 mln. in 2024 en € 14,57 mln. vanaf 2025.

Daarnaast is er een taakstelling gekoppeld aan de besparingsmaatregelen uit de hervormingsagenda jeugd van € 0,71 mln. in 2024 oplopend naar € 1,88 mln. voor Raalte. Door het rijk zijn in de hervormingsagenda een aantal besparingsmaatregelen benoemd:

- De standaardisatie van de uitvoering
- Begrenzing reikwijdte jeugdhulpplicht
- De versterking van het normale leven/veerkracht jongeren
- De brede invoering van de jeugdconsulent bij de huisarts
- Het voorkomen van uithuisplaatsingen/ verkorten trajecten bij gesloten jeugdhulp

Er is een mate van onzekerheid betreffende de haalbaarheid van deze maatregelen. Enerzijds omdat voor het behalen van een aantal besparingen eerst de jeugdwet aangepast moet worden en anderzijds omdat bepaalde maatregelen al zijn doorgevoerd bij het CJG en het inkoopmodel jeugd in onze regio voor de komende 8 jaar is ingevoerd. De inschatting is dat voor Raalte circa 30% tot maximaal 50% van de besparing haalbaar is. Er is een taakstelling van 50% van de totale besparingsmaatregelen hervormingsagenda jeugd geraamd. Voor 2024 gaat het om een bedrag van € 0,36 mln. oplopend tot € 0,94 mln. in 2027. Tot slot is er een taakstelling van € 0,92 mln. vanaf 2025 gekoppeld aan landelijke bezuiniging (500 mln.). Deze is budgetneutraal in de begroting verwerkt.

Er is een tekort jeugd exclusief behalen taakstelling besparingsmaatregelen hervormingsagenda jeugd van € 1,84 mln. in 2024 oplopend tot € 3,10 mln. in 2027. Bij het behalen van de taakstelling hervormingsagenda is het tekort € 1,48 mln. in 2024 oplopend naar € 2,16 mln. in 2027.

De tekorten op de jeugdhulp zijn de afgelopen jaren toegenomen en worden met name veroorzaakt door stijging van de specialistische jeugdzorg kosten. Dat is juist een knop waar we als gemeente moeilijker aan kunnen draaien, omdat de toegang tot die voorzieningen veelal niet door ons als gemeente worden bepaald. De kosten van deze dure voorzieningen kunnen oplopen tot € 600.000 per kind per jaar. Wel hebben we regionaal de inhoudelijke ambitie neergelegd om het aantal uithuisplaatsingen te beperken tot nul. Op dit moment is lastig in te schatten of dat ook een financiële besparing met zich meebrengt.

Bovenstaande neemt niet weg, dat we de komende jaren regionaal en lokaal invulling geven om de besparingsmaatregelen jeugd daadwerkelijk te realiseren. Bijvoorbeeld door het versterken van de toegang, nog meer inzetten op preventie, het versterken van veerkracht van jeugdigen en hun omgeving en het vereenvoudigen van de jeugdketen. We zullen de ontwikkelingen jeugd komende jaren scherp monitoren en hierover rapporteren via de zomernota en jaarrekening.

5.9.5 Participatie

De middelen participatie gekoppeld aan de reserve sociaal bestaan uit het beschikbare budget voor de uitvoering van de Sociale Werkvoorziening (SW) en de uitvoering van de re-integratie taken en het inkomensdeel (uitkeringen, bijzondere bijstand en schuldhulpverlening). Het beschikbaar budget daalt van € 13,40 mln. in 2024 naar € 12,76 mln. in 2027. De daling wordt veroorzaakt door lagere rijksmiddelen SW, vanwege de natuurlijke uitstroom van deze doelgroep.

De verwachte werkelijk kosten zijn op basis van ervaringscijfers en de ingediende begroting SWR geraamd op € 13,65 mln. in 2024 aflopend naar € 13,10 mln. in 2027. Per saldo een tekort van € 258.000 in 2024 oplopend naar € 348.000 in 2027.

Er wordt ingezet om deze tekorten zoveel mogelijk te beperken. Via uitvoering van het actieplan werk wordt ingezet om zoveel mogelijk mensen van waarde te laten zijn in onze samenleving en dan het liefst via (beschut) werk, onafhankelijk van een uitkering. Verder kijken we kritisch naar de exploitatie van de stichting, bijvoorbeeld door de verhoging van de opbrengsten van hun werkzaamheden en de tarieven van de medewerkers die gedetacheerd worden. Het verwachte tekort in de tussenliggende jaren kan betaald worden uit de reserve Sociaal Domein.

5.9.6 Financiën

In onderstaande tabel zijn op basis van huidige inzichten de te verwachten resultaten voor de jaren 2024 tot en met 2027 voor Wmo, jeugd en participatie taken weergegeven. Vanwege het loslaten van de budgetneutraliteit per pijler zijn de overschotten op de Wmo toegevoegd aan het jeugdbudget. Op de taken sociaal domein is een nadeel van € 1,14 mln. in 2024 oplopend tot een nadeel van € 2,49 mln. in 2027 geprognosticeerd. Hier staat een taakstelling besparingsmaatregelen hervormingsagenda jeugd van € 0,35 mln. in 2024 oplopend tot € 0,94 mln. in 2027 tegenover.

Prognose resultaten Sociaal domein

Bedragen in €

- = voordeel

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Wmo	-954.000	-953.000	-951.000	-951.000
Overheveling Wmo naar jeugd	954.000	953.000	951.000	951.000
Jeugd (excl taakstelling besparingsmaatregelen hervormingsagenda jeugd)	1.835.000	1.923.000	2.984.000	3.099.000
Middelen Wmo naar jeugd	-954.000	-953.000	-951.000	-951.000
Participatie	258.000	315.000	388.000	348.000
Toevoeging/ onttrekking aan reserve Sociaal taken vanaf 2015	1.139.000	1.285.000	2.421.000	2.496.000
Taakstelling hervormingsagenda jeugd (50%)	-357.000	-345.500	-887.000	-939.000
Totaal toevoeging/onttrekking aan reserve Sociaal	782.000	939.500	1.534.000	1.557.000

In de reserve Sociaal domein is na aftrek van alle claims (onder andere transformatiebudget sociaal domein) naar verwachting € 5,56 mln. per 1 januari 2024 beschikbaar om eventuele tekorten in de Wmo, Jeugd en Participatie op te vangen. Op basis van huidige prognoses is er sprake van oplopende tekorten van circa € 2,5 mln. vanaf 2026 en is de reserve sociaal domein in 2026 uitgeput.

Op basis van dit beeld is bijstelling van beleid nodig, mocht het rijk niet met aanvullende middelen komen om de tekorten op de jeugdzorg te compenseren. Zoals hierboven al is aangegeven zijn de knoppen om aan te draaien binnen de Jeugdwet relatief beperkt. De knoppen waar we aan kunnen draaien, leveren een beperkte besparing op.

We moeten dan naar andere mogelijkheden (al dan niet binnen het sociaal domein) kijken om kosten te besparen. Deze keuzes worden voorgelegd bij een onveranderd financieel beeld.

De komende periode blijven we de ontwikkelingen van de kosten in het sociaal domein en de ontwikkelingen vanuit het rijk strak monitoren.

Prognose reserve Sociaal domein

Bedragen in €

- is voordeel

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Stand reserve per 1 januari	-5.558.000	-3.141.000	-1.825.000	596.000
Resultaten taken vanaf 2015	1.139.000	1.285.000	2.421.000	2.496.000
<i>Overige claims</i>				
Transformatiebudget, ICT	1.278.000	31.000		
Stand reserve excl taakstelling jeugd	-3.141.000	-1.825.000	596.000	3.092.000
Taakstelling besparingsmaatregelen jeugd (50%)	-357.000	-345.500	-887.000	-939.000
Stand reserve 31 december inclusief taakstelling jeugd	-3.498.000	-2.527.500	-993.500	563.500

In de prognose van de resultaten sociaal domein is geen rekening gehouden met volumegroei door autonome factoren zoals de vergrijzing en de toename van de complexiteit in de zorgvraag. De verwachting is dat de zorgkosten met name in de Wmo de komende jaren zullen toenemen. Onder andere om deze risico's, maar ook andere risico's, op te vangen is bij de begroting 2024 een algemene stelpost prijsmutaties en volumeontwikkelingen opgenomen van € 200.000 in 2024 oplopend naar € 600.000 structureel vanaf 2026. Hiermee hebben we naar ons beeld een evenwichtige balans kunnen vinden tussen de verantwoorde inzet van structurele middelen en het afdekken van de nodige risico's binnen het sociaal domein breed.

5.9.7 Resumé

We blijven de financiële ontwikkelingen binnen het sociaal domein scherp volgen. Daarnaast blijven wij investeren in het nog meer naar voren organiseren van zorg en ondersteuning. Op basis van de huidige inzichten is er sprake van een oplopend tekort en is de reserve sociaal domein in 2026 uitgeput. Bij een onveranderd financieel beeld zullen wij in 2024 of 2025 politieke keuzes voorleggen om de kosten van onze taken in het sociaal domein te beperken.

5.10 Oekraïne

Portefeuillehouder:	Burgemeester A. Hofland en wethouders G. Toeter en A. Kreule
Programmacoördinator:	Domeinmanager S. Hijlkema

5.10.1 Oekraïne

De oorlog in de Oekraïne duurt voort. De meeste Oekraïense ontheemden worden opgevangen in buurlanden, maar sommigen van hen reizen naar andere landen in de EU waaronder Nederland. Inmiddels zijn er meer dan 97.000 Oekraïense ontheemden geregistreerd binnen gemeenten in Nederland. De gemeenten in Nederland zijn verantwoordelijk voor de realisatie en exploitatie van (nood)opvangplekken voor ontheemden uit Oekraïne. De veiligheidsregio's coördineren de spreiding van de ontheemden over de gemeenten.

De opvang van ontheemden uit Oekraïne wordt in 2024 voortgezet. Naar verwachting neemt het aantal ontheemden toe en de vraag vanuit de veiligheidsregio om aanvullende opvangplekken te realiseren navenant. De gemeente Raalte vangt ook in 2024 vluchtelingen uit Oekraïne op. Een deel van hen wordt opgevangen door particulieren, de meesten worden opgevangen in gemeentelijke opvanglocaties. Deze vluchtelingen hebben recht op onder andere onderwijs, zorg en opvang.

De opvang van Oekraïners vraagt het nodige van onze maatschappelijke partners en ambtelijke organisatie, bijvoorbeeld bij het verstrekken van leefgeld, het bieden van onderwijs en het begeleiden naar werk. Dit vormt een uitdaging, zeker in combinatie met andere ontwikkelingen, zoals de toename van de taakstelling voor statushouders en de krapte op de arbeidsmarkt. Hier zijn dezelfde partners en gemeentelijke afdelingen mee gemoeid. Om eventuele knelpunten vroegtijdig te signaleren, monitoren we de situatie.

Om in de opvang voor ontheemden te voorzien worden extra kosten gemaakt. Het rijk heeft als uitgangspunt om de kosten die gemeenten maken voor de gemeentelijke opvang integraal te vergoeden. We ontvangen een compensatie van € 83 per opvangplek per dag van het rijk. Wel volgt in het najaar 2023 nog landelijk onderzoek naar deze normvergoeding. Op basis van het huidig kostenbeeld van de gemeentelijke opvang verwachten we dat de normvergoeding van € 83 ook in 2024 voldoende zal zijn om de kosten voor de gemeentelijke opvang te dekken. In 2024 blijven we de kosten van de gemeentelijke opvang scherp monitoren en bij afwijkingen hierover rapporteren we via de zomernota en jaarrekening.

Hoofdstuk 6

Overzicht van baten en lasten en de meerjarenraming

Gemeente Raalte

Hoofdstuk 6.1

Overzicht van baten en lasten

Gemeente Raalte

6.1 Overzicht van baten en lasten begroting 2024

Overzicht baten en lasten 2024				
Bedragen * € 1.000				
	Onderdeel	Lasten	Baten	Saldo
A	Per programma			
1	Ruimt. ontwikkeling, woon-& werkomgeving	18.623	-11.015	7.608
2	Integraal beheer openbare ruimte	17.454	-4.959	12.495
3	Onderwijs, werk en inkomen	18.583	-7.941	10.642
4	Maatschappelijke onderst. en jeugdhulp	32.207	-1.119	31.088
5	Duurzaamh., klimaatadap. en energietrans	4.324	-4.254	69
6	Economie	1.328	-30	1.298
7	Sport, cult. & maatschappelijk vastgoed	7.520	-907	6.613
8	Openbare orde en veiligheid	3.946	-324	3.622
9	Bestuur en dienstverlening	4.291	-941	3.350
OVZ	Algemene dekkingsmiddelen	985	-4.241	-3.256
A	Totaal per programma	109.259	-35.730	73.529
B	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien			
	1. Lokale middelen, waarvan de besteding niet gebonden is	481	-9.617	-9.136
	2. Overhead	13.667	-973	12.694
	4. Algemene uitkeringen		-70.020	-70.020
	5. Dividend		-297	-297
	6. Saldo van de financieringsfunctie	1.535	-121	1.414
	7. Overige algemene dekkingsmiddelen	541	-1.768	-1.228
	8. Onvoorzien	90		90
B	Totaal algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	16.313	-82.797	-66.484
C	Totaal saldo van baten en lasten (A+B)	125.573	-118.527	7.045
D	Beoogde mutaties aan reserves			
1	Ruimt. ontwikkeling, woon-& werkomgeving	-19	-1.868	-1.887
2	Integraal beheer openbare ruimte	1.011	-1.214	-203
3	Onderwijs, werk en inkomen	76	-334	-258
4	Maatschappelijke onderst. en jeugdhulp	954	-2.836	-1.882
5	Duurzaamh., klimaatadap. en energietrans		-56	-56
6	Economie		-163	-163
7	Sport, cult. & maatschappelijk vastgoed	146	-542	-396
8	Openbare orde en veiligheid			
9	Bestuur en dienstverlening		-10	-10
OVZ	Algemene dekkingsmiddelen	711	-1.064	-353
D	Totaal beoogde mutaties aan reserves	2.880	-8.087	-5.207
E	Het geraamde resultaat (C+D)	128.453	-126.615	1.838
	Verwacht resultaat 2024		-1.838	-1.838
	Totaal	128.453	-128.453	

Hoofdstuk 6.2

Overzicht van baten en lasten en
meerjarenraming

Gemeente Raalte

6.2 Overzicht van baten en lasten meerjarenraming 2024 t/m 2027

Overzicht baten en lasten 2024 - 2027													
Bedragen * € 1.000													
		2024			2025			2026			2027		
Onderdeel	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
A	Per programma												
1	Ruimt. ontwikkeling, woon-& werkomgeving	18.623	-11.015	7.608	11.896	-6.956	4.940	9.027	-4.937	4.090	8.035	-4.628	3.407
2	Integraal beheer openbare ruimte	17.454	-4.959	12.495	17.054	-4.987	12.067	16.381	-4.996	11.385	16.661	-5.114	11.547
3	Onderwijs, werk en inkomen	18.583	-7.941	10.642	18.406	-7.941	10.465	18.348	-7.991	10.357	18.059	-7.991	10.068
4	Maatschappelijke onderst. en jeugdhulp	32.207	-1.119	31.088	29.902	-1.119	28.783	29.204	-1.155	28.049	28.780	-799	27.981
5	Duurzaamh., klimaatadap. en energietrans	4.324	-4.254	69	3.905	-4.500	-595	3.213	-3.824	-612	3.129	-3.824	-696
6	Economie	1.328	-30	1.298	1.315	-30	1.285	1.128	-30	1.098	1.075	-30	1.046
7	Sport, cult. & maatschappelijk vastgoed	7.520	-907	6.613	7.501	-907	6.594	7.656	-894	6.761	7.686	-941	6.745
8	Openbare orde en veiligheid	3.946	-324	3.622	3.955	-324	3.632	3.945	-324	3.621	3.846	-324	3.523
9	Bestuur en dienstverlening	4.291	-941	3.350	4.171	-954	3.218	4.172	-960	3.212	4.021	-983	3.038
OVZ	Algemene dekkingsmiddelen	985	-4.241	-3.256	657	-4.019	-3.362	558	-3.826	-3.268	495	-3.579	-3.083
A	Totaal per programma	109.259	-35.730	73.529	98.763	-31.737	67.027	93.631	-28.938	64.694	91.788	-28.212	63.576
B	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien												
	1. Lokale middelen, waarvan de besteding niet gebonden is	481	-9.617	-9.136	481	-9.626	-9.144	481	-9.672	-9.191	481	-9.642	-9.161
	2. Overhead	13.667	-973	12.694	13.118	-918	12.200	12.545	-844	11.701	12.442	-907	11.535
	4. Algemene uitkeringen		-70.020	-70.020		-70.289	-70.289		-64.414	-64.414		-63.804	-63.804
	5. Dividend		-297	-297		-297	-297		-297	-297		-297	-297
	6. Saldo van de financieringsfunctie	1.535	-121	1.414	1.633	-116	1.517	1.824	-116	1.708	1.763	-116	1.647
	7. Overige alg. dekkingsmiddelen	541	-1.768	-1.228	1.209	-1.682	-474	1.027	-1.724	-697	1.190	-1.657	-468
	8. Onvoorzien	90		90	90		90	90		90	90		90

		2024			2025			2026			2027		
Onderdeel	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
B	Totaal alg. dekkingsmiddelen en onvoorzien	16.313	-82.797	-66.484	16.531	-82.930	-66.398	15.967	-77.068	-61.101	15.966	-76.425	-60.458
C	Totaal saldo van baten en lasten	125.573	-118.527	7.045	115.294	-114.666	628	109.598	-106.006	3.592	107.754	-104.637	3.118
D	Beoogde mutaties aan reserves												
1	Ruimt. ontwikkeling, woon-& werkomgeving	-19	-1.868	-1.887	1.784	-1.659	126	1.173	-499	674	902	-149	754
2	Integraal beheer openbare ruimte	1.011	-1.214	-203	1.015	-1.172	-157	1.016	-599	417	1.022	-668	354
3	Onderwijs, werk en inkomen	76	-334	-258	76	-391	-315	76	-464	-388	76	-424	-348
4	Maatschappelijke onderst. en jeugdhulp	954	-2.836	-1.882	953	-1.582	-629	951	-2.101	-1.150	951	-2.164	-1.212
5	Duurzaamh., klimaatadap. en energietrans		-56	-56		-11	-11						
6	Economie		-163	-163		-194	-194		-3	-3		-3	-3
7	Sport, cult. & maatschappelijk vastgoed	146	-542	-396	146	-655	-509	146	-715	-569	146	-696	-549
8	Openbare orde en veiligheid												
9	Bestuur en dienstverlening		-10	-10									
OVZ	Algemene dekkingsmiddelen	711	-1.064	-353	850	-649	201	900	-428	473	936	-400	536
D	Totaal beoogde mutaties aan reserves	2.880	-8.087	-5.207	4.825	-6.312	-1.487	4.263	-4.808	-545	4.034	-4.503	-469
E	Het geraamde resultaat (C+D)	128.453	-126.615	1.838	120.119	-120.978	-859	113.861	-110.814	3.047	111.788	-109.139	2.649
	Verwacht resultaat		-1.838	-1.838		859	859		-3.047	-3.047		-2.649	-2.649
	Totaal	128.453	-128.453		120.119	-120.119		113.861	-113.861		111.788	-111.788	

Hoofdstuk 6.3

Toelichting op de incidentele baten en lasten

Gemeente Raalte

6.3 Toelichting op de incidentele baten en lasten 2024 t/m 2027

Progr. Omschrijving		Bedrag
Dienstjaar 2024		4.050.539
1	Versterking omgevingsdienst	9.000
	Procesbudget verstedelijkingsagenda	150.000
	Capaciteit Programma mobiliteit	160.000
	Overhead	40.000
	Leaderprogramma 2023-2027	122.222
	Op niveau houden van de toezichtformatie	70.000
	Op niveau houden van de toezichtformatie, overhead	20.000
	Ambities VTH (toezicht en handhaving/ jur.ondersteuning/ communicatie	10.000
	Data Specialist domein Ruimte	60.000
	Data Specialist domein Ruimte, overhead	13.300
	Werkbudget uitvoering woonbeleid	10.000
	1e jaar kpl. Verkeersagenda en meldingen terugramen	-21.900
	Gezamenlijk werkbudget voor de 3 ontwikkelopgaven	266.000
	Inzet capaciteit communicatie	109.000
	Overheadkosten	25.000
	Herinrichting stations Heino en Raalte: financiële bijdrage aan ProRail voor herinrichting stations	1.500.000
	Dekkingsbijdrage 2024 t.l.v. dynamisch investeringsreserve	-1.500.000
	2	I-uitvoeringsplannen fysiek en openbare orde & veiligheid-aanbesteding geografisch informatiesysteem
Dekking t.l.v. I-uitvoeringsplan fysiek		-13.049
Terugramen kapitaallasten 1e jaar speeltoestellen		-4.109
Terugramen rente 1e jaar en afschrijving tot en met 2025 MIP		27.710
Terugramen 1e jaar MIP 2023-2026		-33.827
Voorbereidingskrediet / onderzoek MIP		86.072
Klimaatadaptatiebeleid; personele middelen		55.000
Klimaatadaptatiebeleid; overhead		10.000
Klimaatadaptatiebeleid; externe budgetten		100.000
Beheersing eikenprocessierups		40.000
Beleid circulariteit		50.000
Kwaliteitsimpuls openbare ruimte		25.000
Onkruidbestrijding		10.097
Versnellen verv OV terugramen kapitaallasten 1e jaar		-20.075
reeds geraamde OV MIP 2023 terugramen kapitaallasten 1e jaar	5.475	

Progr. Omschrijving		Bedrag
2	Algemeen beheerbeleid en Wegenbeheerplan	100.000
	Achterstallig onderhoud bomen	140.000
	Verv 4 maaiers terugramen kapitaallasten 1e jaar	-83.849
	Vrijval gereserveerde kpl. Terugramen kapitaallasten 1e jaar	69.665
	Verv veegm / vrachtwagen / hoogwerker terugramen kapitaallasten 1e jaar	-112.835
	Vrijval gereserveerde kpl. Terugramen kapitaallasten 1e jaar	75.314
	Lange termijn inzicht in de financiële opgave MIP en vervangingsopgaven	50.000
	Start buurtaanpak Langkamp: water- en klimaat maatregelen	62.500
	Dekking ten laste van voorziening riolering	-62.500
	Opstellen baggerplan	30.000
	Dekking ten laste van de voorziening riolering	-30.000
4	Personele inzet juridisch medewerker	67.000
	Personele inzet data-analist	42.000
	Verlaging bezuiniging jeugd hervormingsagenda	13.000
	Incidentele middelen Centrum voor Jeugd en Gezin	500.000
	Dekking t.l.v. incidentele middelen dakloosheid	-100.000
	Dekking t.l.v. middelen nationaal programma onderwijs	-50.000
5	Dekking t.l.v. transformatiemiddelen sociaal domein	-350.000
	Ruimtecoach	96.000
	Verduurzamen woningen d..m.v. energievakmannen	75.000
	Uitvoeringskosten duurzaamheid	150.000
	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat en energiebeleid (CDOKE)	670.084
6	Spuk uitkering (CDOKE)	-670.084
	Bijdrage van de centrumondernemers (gedurende 10 jaar)	-75.000
	Uitvoeren beleidsplan recreatie en toerisme	25.000
	Ondersteuning van evenementen	50.000
	Centrumvisie Heino	50.000
	Human Capital Agenda (HCA)	15.000
	Onderzoeksgeld kwaliteitsverbetering bestaande bedrijventerreinen	15.000
	Raalte geeft Ruimte	30.000
	Bijdrage regio Zwolle (economie/arbeidsmarkt/duurzaam groeien en leefkwaliteit/ versterken bereikbaarheid DUS)	177.174
Bijdrage regio Zwolle (deelname coalting of the willing programma stationsomgevingen)	27.000	

Progr. Omschrijving		Bedrag
	Onderwijshuisvesting	25.000
	Muziekonderwijs op basisscholen	11.037
	Projectleiding Raalte Sportief en Gezond	70.000
	Overhead (0,7 fte)	14.000
	Externe budgetten sport, subsidieregeling Sportief en Gezond	75.000
	Makershuis VAKTOR	12.000
	Co-financiering omzetting buurtsportcoaches naar nieuwe profielen brede regeling combinatiefuncties	24.375
	Co-financiering voortzetting overige buurtsportcoaches	91.792
7	Werkbudget voortzetting activiteiten ouderen en kwetsbaren en overgewichtbestrijding jeugd	50.000
	Dekking ten laste van uitvoeringsbudget sportakkoord/ uitvoeringsbudget langer zelfstandig wonen/ Gala middelen	-141.792
	Subsidies culturele evenementen, schoolvoorstellingen en erfgoed	17.000
	Subsidieregeling cultuurarrangement	40.000
	Budget beeldende kunst	14.500
	IHP Esmoreit terugramen kapitaallasten 1e jaar	
	Uitvoeringsbudget Raalter Sportakkoord 2023-2026. Aanvulling eenmalig krediet	35.000
	Rijksbijdrage Raalter Sportakkoord	-27.183
	Dekking t.l.v. restant uitvoeringsbudget lokaal sportakkoord	-7.817
8	Junior adviseur openbare orde en veiligheid	50.000
	I-uitvoeringsplannen fysiek en openbare orde & veiligheid-aanbesteding geografisch informatiesysteem en applicatie voor casusregistratie	12.808
9	Fluctuatie leges reisdocumenten en rijbewijzen	-49.196
	Verhogen budget verkiezingen	54.000
	Inzet programma dienstverlening	128.943
	Overhead extra fte's	44.444
	I-uitvoeringsplannen dienstverlening	32.238
	Werkbudget verbinders	25.000
	Participatievraagstuk met participatieverordening en instrumentarium	75.000
	Tijdelijke inhuur projectleider verkiezingen	57.911
	Senior medewerker burgerzaken	61.547
	Informatiemanagement	10.000
	Raadscommunicatie	10.000
	Procedure burgemeestersbenoeming	25.000

Progr. Omschrijving		Bedrag
	Vervanging financieel systeem en zaaksysteem	41.340
	ICT-kosten uitvoeringsplan	67.000
	ICT-kosten uitvoeringsplan t.l.v. reserve sociaal domein	-67.000
	Eenmalige kosten DOWR-ICT	5.697
	Strateeg/ regisseur samenleving	100.000
	Strateeg/ regisseur samenleving, overhead	20.000
	Aanbesteding en implementatie financieel systeem.	42.000
	Ruimtecoach voorlopig eenmalige houden	24.000
	Mismatch structurele taken van eenmalig naar structureel	-109.000
	Hogere algemene uitkering meicirculaire 2023-2026	-660.000
	Versterking dienstverlening systeemleren 2023-2026 via AU	10.000
	Versterking dienstverlening gemeenten 2023-2026 via AU	125.000
	Ambtsjubilea	39.720
	Terugramen rentelasten 2023 i.v.m. schuiven kredieten naar 2023	-3.040
	Mutaties eenmalige kredieten zomernota 2022 naar 2023	43.386
Alg	Mutaties eenmalige kredieten zomernota 2020-2021	64.000
	Hogere algemene uitkering meicirculaire 2023	-95.000
	Stelpost verhoogde asielinstroom	71.000
	Wet Kwaliteitsborging Bouw	24.000
	Doorschuiven vervallen kredieten zomernota 2023	721.576
	1e jaar vervangingsschema terugramen	-193.369
	Risic analyses privacy (DPA's)	40.000
	Dekking t.l.v. reserve DOWR	-40.000
	Datagedreven werken (gegevensfundament)	339.188
	Aanbesteding en implementatie belastingsysteem	29.263
	P&C tool aanbesteding	20.495
	Implementatie Robot Gestuurde Procesautomatisering	8.305
	Dekking t.l.v. reserve DOWR	-58.063
	Werving en selectie: budget werving en selectie tbv ontwikkelen en uitzetten van passende campagnes	40.000
	Aanvullende formatie t.b.v. arbeidsmarktbenadering (0,6 fte)	61.000
	Uitvoering geven aan de opdracht nieuw voor oud	109.000
Totaal 2024		4.050.539

Progr. Omschrijving		Bedrag
Dienstjaar 2025		1.850.909
1	Procesbudget verstedelijkingsagenda	50.000
	Capaciteit Programma mobiliteit	160.000
	Overhead	40.000
	Leaderprogramma 2023-2027	122.222
	Op niveau houden van de toezichtformatie	70.000
	Op niveau houden van de toezichtformatie, overhead	20.000
	Ambities VTH (toezicht en handhaving/ jur.ondersteuning/ communicatie	10.000
	Data Specialist domein Ruimte	60.000
	Data Specialist domein Ruimte, overhead	13.300
	Werkbudget uitvoering woonbeleid	10.000
	1e jaar kpl. Verkeersagenda en meldingen terugramen	-21.900
	Gezamenlijk werkbudget voor de 3 ontwikkelopgaven	100.000
	Herinrichting stations Heino en Raalte: financiële bijdrage aan ProRail voor herinrichting stations	1.500.000
	Dekkingsbijdrage 2024 t.l.v. dynamisch investeringsreserve	-1.350.000
2	Terugramen kapitaallasten 1e jaar speeltoestellen	-4.808
	Terugramen rente 1e jaar en afschrijving tot en met 2025 MIP	28.560
	Terugramen 1e jaar MIP 2023-2026	-113.459
	Klimaatadaptatiebeleid; personele middelen	55.000
	Klimaatadaptatiebeleid; overhead	10.000
	Klimaatadaptatiebeleid; externe budgetten	100.000
	Kwaliteitsimpuls openbare ruimte	25.000
	Onkruidbestrijding	10.098
	Versnellen verv OV terugramen kapitaallasten 1e jaar	-20.075
	reeds geraamde OV MIP 2023 terugramen kapitaallasten 1e jaar	7.300
	Meerkosten maaizuigcombinatie terugramen kapitaallasten 1e jaar	-11.610
4	Personele inzet juridisch medewerker	67.000
	Personele inzet data-analist	42.000
	Incidentele middelen Centrum voor Jeugd en Gezin	535.000
	Dekking t.l.v. incidentele middelen dakloosheid	-100.000
	Dekking t.l.v. middelen nationaal programma onderwijs	-50.000
	Dekking t.l.v. transformatiemiddelen sociaal domein	-385.000

Progr. Omschrijving		Bedrag
5	Verlaging bezuiniging jeugd hervormingsagenda	13.000
	Ruimtecoach	96.000
	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat en energiebeleid (CDOKE)	676.108
	Spuk uitkering (CDOKE)	-676.108
6	Bijdrage van de centrumondernemers (gedurende 10 jaar)	-75.000
	Centrumvisie Heino	50.000
	Human Capital Agenda (HCA)	15.000
	Onderzoeksgeld kwaliteitsverbetering bestaande bedrijventerreinen	15.000
	Raalte geeft Ruimte	30.000
	Bijdrage regio Zwolle (economie/arbeidsmarkt/duurzaam groeien en leefkwaliteit/ versterken bereikbaarheid DUS)	200.207
	Bijdrage regio Zwolle (deelname coalting of the willing programma stationsomgevingen)	27.000
7	Projectleiding Raalte Sportief en Gezond	70.000
	Overhead (0,7 fte)	14.000
	Co-financiering omzetting buurtsportcoaches naar nieuwe profielen brede regeling combinatiefuncties	73.125
	Co-financiering voortzetting overige buurtsportcoaches	91.792
	Werkbudget voortzetting activiteiten ouderen en kwetsbaren en overgewichtbestrijding jeugd	50.000
	Dekking ten laste van uitvoeringsbudget sportakkoord/ uitvoeringsbudget langer zelfstandig wonen/ Gala middelen	-141.792
	Uitvoeringsbudget Raalter Sportakkoord 2023-2026. Aanvulling eenmalig krediet	110.000
	Rijksbijdrage Raalter Sportakkoord	-27.183
	Dekking t.l.v. restant uitvoeringsbudget lokaal sportakkoord	-82.817
8	Veiligheidsmonitor	10.245
	Junior adviseur openbare orde en veiligheid	50.000
9	Fluctuatie leges reisdocumenten en rijbewijzen	-34.469
	Verhogen budget verkiezingen	54.000
	Inzet programma dienstverlening	258.000
	Overhead extra fte's	44.444
	I-uitvoeringsplannen dienstverlening	24.000
	Werkbudget verbinders	25.000
	Opvang piek reisdocumenten	68.885

Progr. Omschrijving		Bedrag
	Mutaties eenmalige kredieten zomernota 2020-2021	45.598
	Mutaties eenmalige kredieten zomernota 2022 naar 2023 ev	90.000
	ICT-kosten uitvoeringsplan	29.000
	ICT-kosten uitvoeringsplan tlv reserve sociaal domein	-29.000
	Strateeg/ regisseur samenleving	100.000
	Strateeg/ regisseur samenleving, overhead	20.000
	Ruimtecoach voorlopig eenmalige houden	24.000
	Mismatch structurele taken van eenmalig naar structureel	-109.000
	Hogere algemene uitkering meicirculaire 2023-2026	-914.000
	Hogere algemene uitkering meicirculaire 2023	-24.000
Alg	Wet Kwaliteitsborging Bouw	24.000
	Doorschuiven vervallen kredieten zomernota 2023	2.051
	Versterking dienstverlening systeemleren 2023-2026 via AU	10.000
	Versterking dienstverlening gemeenten 2023-2026 via AU	125.000
	Datagedreven werken (gegevensfundament)	220.743
	Aanbesteding en implementatie belastingsysteem	25.510
	Dekking t.l.v. reserve DOWR	-25.510
	Werving en selectie: budget werving en selectie tbv ontwikkelen en uitzetten van passende campagnes	40.000
	Aanvullende formatie t.b.v. arbeidsmarktbenadering (0,6 fte)	61.000
	Uitvoering geven aan de opdracht nieuw voor oud	109.000
	Ambtsjubilea	19.452
Totaal 2025		1.850.909

Progr. Omschrijving		Bedrag
Dienstjaar 2026		1.986.226
1	Terugramen kapitaallasten 1e jaar speeltoestellen	-3.749
	Procesbudget verstedelijkingsagenda	50.000
	Capaciteit Programma mobiliteit	160.000
	Overhead	40.000
	Leaderprogramma 2023-2027	122.222
	Op niveau houden van de toezichtformatie	70.000
	Op niveau houden van de toezichtformatie, overhead	20.000
	Ambities VTH (toezicht en handhaving/ jur.ondersteuning/ communicatie)	10.000
	Data Specialist domein Ruimte	60.000
	Data Specialist domein Ruimte, overhead	13.300
	Werkbudget uitvoering woonbeleid	10.000
	1e jaar kpl. Verkeersagenda en meldingen terugramen	-21.900
	Afkoop constructief onderhoud onderdoorgang spoor	200.000
	Dekkingsbijdrage 2024 t.l.v. dynamisch investeringsreserve	-200.000
2	Terugramen 1e jaar MIP 2023-2026	-134.694
	Kwaliteitsimpuls openbare ruimte	25.000
	Onkruidbestrijding	6.600
	Versnellen verv OV terugramen kapitaallasten 1e jaar	-20.075
	reeds geraamde OV MIP 2023 terugramen kapitaallasten 1e jaar	13.870
6	Bijdrage van de centrumondernemers (gedurende 10 jaar)	-75.000
	Centrumvisie Heino	50.000
	Human Capital Agenda (HCA)	15.000
	Onderzoeksgeld kwaliteitsverbetering bestaande bedrijventerreinen	15.000
	Raalte geeft Ruimte	30.000
7	Bijdrage regio Zwolle (economie/arbeidsmarkt/duurzaam groeien en leefkwaliteit/ versterken bereikbaarheid DUS)	222.525
	Projectleiding Raalte Sportief en Gezond	70.000
	Overhead (0,7 fte)	14.000
	Co-financiering omzetting buurtsportcoaches naar nieuwe profielen brede regeling combinatiefuncties	121.875
	Co-financiering voortzetting overige buurtsportcoaches	91.792
	Werkbudget voortzetting activiteiten ouderen en kwetsbaren en overgewichtbestrijding jeugd	50.000
	Dekking ten laste van uitvoeringsbudget sportakkoord/ uitvoeringsbudget langer zelfstandig wonen/ Gala middelen	-141.792

Progr. Omschrijving		Bedrag
7	Uitvoeringsbudget Raalter Sportakkoord 2023-2026. Aanvulling eenmalig krediet	110.000
	Rijksbijdrage Raalter Sportakkoord	-20.901
	Dekking t.l.v. restant uitvoeringsbudget lokaal sportakkoord	-89.099
8	Junior adviseur openbare orde en veiligheid	50.000
9	Fluctuatie leges reisdocumenten en rijbewijzen	-45.716
	Verhogen budget verkiezingen	54.000
	Inzet programma dienstverlening	258.000
	Overhead extra fte's	44.444
	I-uitvoeringsplannen dienstverlening	24.000
	Werkbudget verbinders	25.000
	Opvang piek reisdocumenten	68.885
Alg	Mutaties eenmalige kredieten zomernota 2022 naar 2023 ev	84.114
	Strateeg/ regisseur samenleving	100.000
	Strateeg/ regisseur samenleving, overhead	20.000
	Ruimtecoach voorlopig eenmalige houden	120.000
	Hogere algemene uitkering meicirculaire 2023-2026	-144.000
	Hogere algemene uitkering meicirculaire 2023	-24.000
	Wet Kwaliteitsborging Bouw	24.000
	Doorschuiven vervallen kredieten zomernota 2023	46.142
	Versterking dienstverlening systeemleren 2023-2026 via AU	10.000
	Versterking dienstverlening gemeenten 2023-2026 via AU	134.000
	Werving en selectie: budget werving en selectie tbv ontwikkelen en uitzetten van passende campagnes	40.000
	Aanvullende formatie t.b.v. arbeidsmarktbenadering (0,6 fte)	61.000
	Uitvoering geven aan de opdracht nieuw voor oud	109.000
	Ambtsjubilea	43.383
	Totaal 2026	

Progr. Omschrijving		Bedrag
Dienstjaar 2027		783.129
1	Terugramen kapitaallasten 1e jaar speeltoestellen	-6.208
	Versnellen verv OV terugramen kapitaallasten 1e jaar	-20.075
	1e jaar kpl. Verkeersagenda en meldingen terugramen	-21.900
6	Human Capital Agenda (HCA)	15.000
	Onderzoeksgeld kwaliteitsverbetering bestaande bedrijventerreinen	15.000
	Raalte geeft Ruimte	30.000
	Bijdrage regio Zwolle (economie/arbeidsmarkt/duurzaam groeien en leefkwaliteit/ versterken bereikbaarheid DUS)	234.438
7	Co-financiering omzetting buurtsportcoaches naar nieuwe profielen brede regeling combinatiefuncties	195.000
	IHP Esmoreit terugramen kapitaallasten 1e jaar	-98.000
	Uitvoeringsbudget Raalter Sportakkoord 2023-2026. Aanvulling eenmalig krediet	110.000
	Rijksbijdrage Raalter Sportakkoord	-68.000
	Dekking t.l.v. restant uitvoeringsbudget lokaal sportakkoord	-42.000
8	Veiligheidsmonitor	10.245
9	Fluctuatie leges reisdocumenten en rijbewijzen	-55.436
	Inzet programma dienstverlening	95.000
	Overhead extra fte's	13.889
	I-uitvoeringsplannen dienstverlening	24.000
	Werkbudget verbinders	25.000
	Opvang piek reisdocumenten	68.885
Alg	Doorschuiven vervallen kredieten zomernota 2023	28.107
	Werving en selectie: budget werving en selectie tbv ontwikkelen en uitzetten van passende campagnes	40.000
	Aanvullende formatie t.b.v. arbeidsmarktbenadering (0,6 fte)	61.000
	Uitvoering geven aan de opdracht nieuw voor oud	109.000
	Ambtsjubilea	20.433
	Afronding	-249
Totaal 2027		783.129

Bijlagen

Gemeente Raalte

Bijlagen digitaal

Voor de bijlagen in deze programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 verwijzen wij u naar de site van de gemeente Raalte via deze link: www.raalte.nl/file/begroting-2024 of te benaderen via deze QR-code:

